

Комунальний заклад вищої освіти
«Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради

**Вектор
пошуку
в сучасному
освітньому
просторі**

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
XIII Всеукраїнської
науково-практичної конференції**

16 травня 2024 року
м. Луцьк

Комунальний заклад вищої освіти
«Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради

*Вектор пошуку
в сучасному освітньому
просторі*

**Збірник матеріалів
XIII Всеукраїнської науково-практичної
конференції**

16 травня 2024 року

м. Луцьк

Вектор пошуку в сучасному освітньому просторі: збірник матеріалів XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Луцьк, 16 травня 2024 р.) / уклад. С. Марчук. Луцьк: ФОП Мажула Ю. М., 2024. 176 с.

У наукових тезах розглядаються результати теоретичних досліджень і експериментальної роботи з питань педагогіки, психології, філософії та історії освіти, дидактики середньої та вищої школи, професійної освіти, фізичного виховання, оздоровчо-рекреаційної освіти, удосконалення майстерності педагога, освітньої практики в Новій українській школі.

Матеріали конференції адресовано студентам, аспірантам, фахівцям закладів дошкільної, загальної середньої, фахової передвищої, вищої, професійної освіти, тренерам ДЮСШ.

Друкується за рішенням вченої ради факультету початкової освіти та фізичної культури КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради (протокол № 11 від 10.05.2024)

Редакційна рада:

Наталія ДЕНИСЕНКО – заслужений учитель України, доктор педагогічних наук, декан факультету початкової освіти та фізичної культури (*голова Редакційної ради*);

Ірина КОВАЛЬЧУК – доцент, кандидат філософських наук, доцент кафедри природничо-математичної, світоглядної освіти та інформаційних технологій, начальник навчально-методичного відділу (*заступник голови Редакційної ради*);

Сергій МАРЧУК – кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри педагогіки та психології (*секретар Редакційної ради*).

Автори статей та наукові керівники студентських робіт несуть персональну відповідальність за зміст та достовірність поданої інформації.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ПУБЛІКАЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ

Алла Аханова ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ДИТИНИ ДО НАВЧАННЯ У ШКОЛІ.....	8
Наталія Борбич ПЕДАГОГ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ КРІЗЬ ПРИЗМУ КОМПЕТЕНТІСТНОГО ПІДХОДУ.....	11
Наталія Денисенко, Оксана М'якота СУЧАСНИЙ СТАН ЗАПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ ВИДІВ ГІМНАСТИКИ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У КОНТЕКСТІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	14
Наталія Денисенко ПРОБЛЕМА ПІДГОТОВКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ПОКОЛІННЯ ПРОФЕСІЙНО-МОБІЛЬНИХ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ.....	16
Галина Єрко ЕФЕКТИВНІ СТРАТЕГІЇ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ПРЕЗЕНТАЦІЙ: ПОРАДИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ.....	18
Олег Казмірчук, Ірина Чемерис ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНСЬКОЇ СІМ'Ї У МОРАЛЬНОМУ ВИХОВАННІ ОСОБИСТОСТІ.....	20
Ірина Кліш, Олександр Митчик ЗАСТОСУВАННЯ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ПІДХОДУ ДО ПРОГРАМУВАННЯ РОЗВИТКУ РУХОВИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ.....	21
Ірина Кліш СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ФІЗКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЧЕРЕЗ ЗАНЯТТЯ ЛЕГКОЮ АТЛЕТИКОЮ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖУ.....	23
Ірина Ковальчук ФІЛОСОФСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ: КОНТЕКСТ ТА ВПЛИВОВІ ШКОЛИ.....	24
Наталія Корінчук ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ ЯК ЕФЕКТИВНОГО ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ ДО ВИВЧЕННЯ МАТЕМАТИКИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	27
Ніна Магдисюк РОЛЬ NOTION У СТРУКТУРУВАННІ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ: МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ТА ВИКЛАДАЧІВ.....	29
Сергій Марчук ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ – ВАЖЛИВИЙ СКЛАДНИК У СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ (ЗА ІДЕЯМИ К. УШІНСЬКОГО).....	32
Оксана Мельничук, Наталія Ярошук МІСЦЕ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ТА ДОДАТКОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ.....	34
Олександр Митчик, Ірина Кліш ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ.....	36
Олександр Митчик, Володимир Тарасюк ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧЕ ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ.....	38

Ганна Поплавська, Тарас Лехіцький ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У МУЗИЧНІЙ ОСВІТІ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ.....	40
---	----

РОЗДІЛ 2. ПУБЛІКАЦІЇ СТУДЕНТІВ

Анастасія Архіпчук РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ.....	43
Денис Банзерук ПРИНЦИПИ УКРАЇНСЬКОЇ КОЗАЦЬКОЇ ПЕДАГОГІКИ.....	44
Анастасія Бахова, Валерія Смоляр ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ ВИХОВАТЕЛЯ ІЗ ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	46
Софія Бляшук РОЛЬ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ.....	47
Вікторія Бобик, Ольга Шилюк ОСОБЛИВОСТІ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	49
Оксана Валігура ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА.....	51
Іванна Веснянка, Анна Дуткіна ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	53
Богдана Вовк, Віталіна Батієва ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	55
Денис Воробей ВПЛИВ КОЛОВОГО МЕТОДУ ТРЕНУВАННЯ НА РОЗВИТОК СИЛИ У ЮНАКІВ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	57
Дарина Гапонюк ВИХОВАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ НАРОДНОЇ ПЕДАГОГІКИ.....	59
Каріна Гей ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ЗАНЯТЬ ЛЕГКОЮ АТЛЕТИКОЮ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	60
Ангеліна Грабарчук КУЛЬТУРНІ ТА МОВНІ ВИМІРИ ГЕНДЕРУ.....	62
Мирон Денисюк, Олег Косік КОНЦЕРТНО-ВИКОНАВСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДУХОВНОГО ЗРОСТАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА.....	65
Соломія Дрегель РОЗВИТОК НАВИЧОК КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРАМОТНОСТІ У СТУДЕНТІВ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ.....	66
Ольга Євтушик, Марія Хомич ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	69
Ольга Євтушик ШЛЯХИ, ФОРМИ ТА ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	71

Катерина Журавель ВИКОРИСТАННЯ ВІДКРИТОГО ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У НАВЧАННІ ІНФОРМАТИКИ: МОЖЛИВОСТІ ТА ОБМЕЖЕННЯ.....	73
Анастасія Івашко МЕТОДИЧНА СИСТЕМА У РОЗВ'ЯЗУВАННІ ЗАДАЧ ЗА ДОПОМОГОЮ СХЕМ-МОДЕЛЕЙ.....	75
Олександра Іноземцева ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТРЕНУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В ЛЕГКІЙ АТЛЕТИЦІ УЧНІВ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	77
Владислав Коваль ГУМАНІЗМ ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ.....	78
Софія Коваль, Вікторія Бублій ОСВІТА ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В СУЧАСНІЙ ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	80
Тетяна Ковальчук ВИКОРИСТАННЯ ПРИЙОМІВ ТЕАТРАЛІЗАЦІЇ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....	82
Анна Козак РЕАЛІЗАЦІЯ ЗМІСТОВОЇ ЛІНІЇ «ДОСЛІДЖУЄМО МЕДІА» НА УРОКАХ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ.....	84
Христина Козимка ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ СФОРМОВАНОСТІ ТВОРЧИХ НАВИЧОК ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ МИСТЕЦТВА ОРИГАМІ.....	86
Софія Кондратюк ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РОДИННИХ ТРАДИЦІЙ КОСАЧІВ.....	88
Вікторія Копанько ФОРМУВАННЯ ВИМІРЮВАЛЬНИХ НАВИЧОК МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ З ПРАКТИЧНИМ ЗМІСТОМ.....	90
Олена Корчук, Тетяна Корчук ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	92
Іванна Лахай, Євгенія Ношкалюк БЕЗПЕЧНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ВАЖЛИВА УМОВА ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	94
Анастасія Ліщук ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	96
Дмитро Луцюк ОСНОВНІ АСПЕКТИ ПОБУДОВИ ТРЕНУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ СПОРТСМЕНІВ.....	98
Роман Ляшук, Кіріл Тананайко ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ У НАВЧАЛЬНО-ТРЕНУВАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ФУТБОЛІСТІВ.....	100
Тетяна Масюк ВПЛИВ НАОЧНОСТІ НА ПІЗНАВАЛЬНУ ДІЯЛЬНІСТЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	102
Вероніка Мельник, Юлія Оліферук ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ.....	104
Вікторія Михалевич, Владислав Ткачук ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ.....	106
Софія Михалевич, Олег Кожушок ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОГО СТАНУ СТАРШИХ ШКОЛЯРІВ.....	107

Оксана Михальчук РОЗВИТОК І ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ ЛЮДСЬКОГО ЖИТТЯ.....	109
Ірина Михалюк ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЄКТНОЇ МЕТОДИКИ У НАВЧАННІ ІНФОРМАТИКИ: ДОСВІД, ПЕРСПЕКТИВИ, ВИКЛИКИ.....	111
Софія Мульчак РОЛЬ ВІДЕОУРОКІВ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ.....	113
Іванна Нечипорук ФОРМИ ТА ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	115
Ангеліна Носко, Вікторія Дудко ВИКОРИСТАННЯ НЕТРАДИЦІЙНИХ ФОРМ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ.....	118
Юлія Обруснік ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ УВАГИ В МОЛОДШОМУ ШКІЛЬНОМУ ВІЦІ.....	120
Діана Осадчук ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	122
Степан Павлусь З'ЯСУВАННЯ АКТУАЛЬНОГО СТАНУ ДОТРИМАННЯ МОЛОДШИМИ УЧНЯМИ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ.....	123
Анжеліка Павляшик ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В МОЛОДШОМУ ШКІЛЬНОМУ ВІЦІ.....	125
Софія Панасюк РОЛЬ ВЧИТЕЛЯ У ПСИХІЧНОМУ РОЗВИТКУ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	127
Анастасія Поліщук ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ.....	129
Марія Приведенець ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ.....	131
Оксана Приведенець ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ ПІД ЧАС ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....	132
Богдан Приходько НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА З НОВИМИ ВИДАМИ СПОРТУ.....	135
Назарій Савчук ШЛЯХИ ТА ФОРМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	137
Надія Саган, Вікторія Вишневська ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ.....	139
Анастасія Синчук УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ТРАДИЦІЇ ТА ОБРЯДОВІСТЬ ЯК ЗАСОБИ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ.....	142
Валерія Сулява ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ ЛЕГКОАТЛЕТІВ НА РАННІХ ЕТАПАХ СПОРТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	144
Марія Гаранович ФОРМУВАННЯ УМІНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ТВОРЧОЇ РОБОТИ НАД ЗАДАЧАМИ.....	145

Анастасія Тарасюк ПЕДАГОГІЧНІ ПОГЛЯДИ ТА ІДЕЇ ЯНА АМОСА КОМЕНСЬКОГО.....	148
Богдана Ткачук ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: ПЕРЕВАГИ ТА РИЗИКИ.....	150
Вероніка Толстоброва ІГРОВІ ВИДИ СПОРТУ В ПРОГРАМІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ ВОЛИНСЬКИХ ШКОЛЯРІВ.....	152
Вероніка Тригуб СУТНІСТЬ МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ У НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДЖЕРЕЛАХ.....	154
Владислав Трофименко ВИЯВЛЕННЯ СТАНУ ФОРМУВАННЯ БАТЬКАМИ ЗАЦІКАВЛЕНOSTI МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ І СПОРТОМ.....	156
Юрій Троян, Олександр Шевчук ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПОЗАУРОЧНИХ ФОРМАХ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ.....	159
Юлія Фень ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ З ВИКОРИСТАННЯМ ЦИФРОВИХ СЕРВІСІВ GOOGLE.....	161
Марія Хомич ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	163
Юлія Хрупчик ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ.....	165
Марія Цьось, Юлія Міхиринська, ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	168
Дмитро Чміль, Анастасія Григор'єва ВИКОРИСТАННЯ СТРАТЕГІЙ У ВОЛЕЙБОЛЬНИХ КОМАНДАХ.....	170
Андрій Шаламай, Владислав Кузнєчєков МЕТОДИ РОЗВИТКУ СИЛИ ТА ШВИДКОСТІ У СТРУКТУРІ ЗАГАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЮНИХ ФУТБОЛІСТІВ.....	171
Альона Якимова РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	174

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ДИТИНИ ДО НАВЧАННЯ У ШКОЛІ

Алла Аханова,

*викладач циклової комісії шкільної, дошкільної педагогіки, психології та методик
Луцького педагогічного фахового коледжу*

Актуальність теми. Незважаючи на великий внесок теоретичного дослідження різних учених на практичному рівні залишається до кінця не розв'язаним питання про психолого-педагогічні умови забезпечення адаптації дітей дошкільного навчання з урахуванням їхніх вікових та індивідуальних особливостей.

Згідно з дослідженням М. Безруких, процес адаптації дитини до школи можна розділити на декілька етапів, кожен з яких має свої особливості і характеризується різною мірою напруженості функціональних систем організму. Виділяють три основних етапи адаптації: перший етап – орієнтовний, коли у відповідь на весь комплекс нових впливів, пов'язаних із початком систематичного навчання бурхливо реагують усі системи організму. Ця «фізіологічна буря» триває два-три тижні. На цьому етапі організм дитини витрачає все, що в нього є, та іноді і «бере у борг», що свідчить про надзвичайно високу «ціну» плати за цей період. Тому вчителю важливо пам'ятати про дану особливість; другий етап – «буря» вгамовується, «ціна» знижується. Помітне нестійке пристосування, коли організм шукає і знаходить певні отримані (або близькі до отриманих) варіанти реакцій на ці впливи; третій етап – період відносно стійкого пристосування. Коли організм знаходить найбільш оптимальні варіанти реагування на навантаження, які вимагають меншої напруги всіх систем. Яку б роботу не виконував школяр, чи то розумова робота із засвоєнням нових знань, чи то статистичне навантаження, чи то психологічне навантаження спілкування у великому колективі, кожна із систем організму повинна відреагувати своїм напруженням, своєю роботою. Тому чим більша напруга буде «видавати» кожна система, тим більше ресурсів витратить організм. Але можливості дитячого організму далеко небезмежні, а тривала, напружена пов'язана з ним утома і перевтома можуть завдавати значні шкоди здоров'ю дитини [1].

За рівнем адаптованості дітей можна умовно поділити на три групи.

Перша група дітей адаптується до школи протягом перших двох місяців навчання. Ці діти відносно швидко входять у колектив, освоюються у школі, знаходять нових друзів у класі, у них майже завжди гарний настрій, вони доброзичливі, сумлінно і без видимої напруги виконують всі вимоги вчителя. Іноді в них помітні складності або в контактах з дітьми, або у стосунках з учителем, оскільки їм ще важко виконувати всі вимоги правил поведінки. Але до кінця жовтня відбувається засвоєння і нового статусу, і нових вимог, і нового режиму. Ці якості дозволяють їм з перших днів відчувати свої успіхи, що ще більше підвищує навчальну мотивацію. Це легка форма адаптації.

Друга група дітей має тривалий період адаптації, період невідповідності їхньої поведінки вимогам школи затягується: діти не можуть прийняти ситуацію навчання, спілкування з учителем, дітьми. Як правило, ці діти зазнають труднощів у засвоєнні навчальної програми. Завдяки доброзичливому і тактовному відношенню вчителя до кінця першого півріччя реакції цих дітей стають адекватними шкільним вимогам. Це форма середнього рівня адаптації.

Третя група («група ризику») – діти, в яких соціально-психологічна адаптація пов'язана із значними труднощами. Вони не засвоюють навчальну програму, у них проявляються негативні форми поведінки, різкий прояв негативних емоцій. Саме на таких дітей найчастіше скаржаться вчителі, батьки. Постійні невдачі в навчанні, відсутність контакту з учителем створюють відчуження і негативне відношення однолітків. Серед цих

дітей можуть бути ті, хто потребує лікування – учні з порушеннями психоневрологічної сфери, проте можуть бути і учні, не готові до навчання в школі [2].

Початок навчання дитини в школі – складний і відповідальний етап в її житті. Діти 6–7 років переживають психологічну кризу, пов'язану з необхідністю адаптації до школи.

Існують певні характеристики даного періоду, які слід враховувати, здійснюючи психологічну адаптацію дитини до школи.

По-перше, змінюється соціальна позиція дитини: з дошкільника вона перетворюється на учня. В неї з'являються нові і складні обов'язки: робити уроки, приходити вчасно в школу, бути уважною на уроках, дисциплінованою і тому подібне. По суті, вперше в своєму житті дитина стає членом суспільства зі своїми обов'язками. Вчитель виступає представником суспільства: він задає вимоги і норми, орієнтує дитину в тому, як їй слід поводитися, що і як робити.

По-друге, у дитини відбувається зміна провідної діяльності. До початку навчання в школі діти зайняті переважно грою. З приходом до школи вони починають опановувати навчальну діяльність. Основна психологічна відмінність ігрової і навчальної діяльності полягає в тому, що ігрова діяльність є вільною, а навчальна – побудована на довільних зусиллях дитини. Слід зазначити так само і те, що власне перехід дитини від ігрової діяльності до навчальної здійснюється не за її волі, неприродним для неї шляхом, а є якби «нав'язаний» їй зверху.

По-третє, важливим чинником психологічної адаптації дитини до школи виступає її соціальне оточення. Від відношення вчителя до дитини залежить успішність її подальшого навчання в школі. Успішність процесу адаптації дитини до школи залежить ще і від того, наскільки міцно вона змогла утвердити свою позицію в класі серед однолітків. Активна та ініціативна дитина стає лідером, починає добре вчитися, тихий і податливий учень перетворюється на аутсайдера, вчиться без бажання або незадовільно.

По-четверте, однією з гострих проблем виступає проблема заборони рухової активності ініціативної дитини і, навпаки, активізація млявих і пасивних дітей [1].

Соціально-психологічна адаптація є процесом активного пристосування, на відміну від фізіологічної адаптації, яка відбувається ніби автоматично.

Контакт із середовищем, до якого треба пристосовуватися, особливі. Тут не лише середовище впливає на людину, але і вона сама змінює соціально-психологічну ситуацію. Тому адаптувати доводиться не лише дитину до класу, до свого місця в школі, до вчителя, але і самого педагога до нових для нього учнів.

Деяка частина першокласників зазнає труднощі насамперед в налагодженні взаємин із вчителем і однокласниками, що нерідко супроводжується низьким рівнем опанування шкільної програми. У виразі їхніх обличчя можна побачити емоційний дискомфорт: печаль, тривогу, напруженість.

Розгляд фізіологічних аспектів адаптації дає можливість здійснювати управління процесом навчання, сприяє розумінню вчителем можливості уникнення надмірної інтенсифікації навчальної праці. Відповідно до цього необхідно будувати весь педагогічний процес так, щоб не завдавати шкоди здоров'ю кожної дитини. Не слід також забувати, що готовність дітей до систематичного навчання різна, різний стан їхнього здоров'я, тому процес адаптації до школи в кожному окремому випадку буде різним.

Що ж відбувається в організмі дитини в перші дні навчання? М. Безруких, С. Єфімова зазначають, що передусім – спостерігається низький рівень і нестійкість працездатності, дуже високий рівень напруження серцево-судинної системи. Тільки на 5–6 тижні спостерігається стабілізація показників працездатності, знижується напруження головних систем організму, що забезпечують життя людини, тобто настає відносно стійке пристосування до всього комплексу навантажень, пов'язаних із навчанням.

Дослідники М. Безруких і С. Єфімова звертають особливу увагу на залежність процесу адаптації до школи від стану здоров'я: адаптація до нових умов життя буде відбуватися по-різному [2].

Велике значення мають такі фактори, як особливості життя дитини в школі (наскільки різко відрізняється звичайний для неї режим від шкільного).

Безумовно, першокласники, які відвідували раніше дитячий садок, значно легше адаптуються до школи, ніж «домашні», які не звикли до тривалого перебування в дитячому колективі й режиму дошкільного закладу. Одним із головних критеріїв, що характеризують перебіг адаптації до систематичного навчання, є стан здоров'я дитини і зміна його показників під впливом навчального навантаження. Існують показники, за якими вчитель і батьки можуть визначити порушення стану здоров'я. Одним із важливих показників, який легко контролюється, є маса тіла. Ще один дуже інформативний показник артеріальний тиск [2, с. 25]. Режим навчальних занять і ступінь навчального навантаження насамперед впливає на стан нервової системи дітей. У дітей із певними порушеннями нервово-психічної системи дуже важко проходить адаптація до школи. Практика показує, що протягом першого півріччя погіршення нервово-психічного стану дітей більш виражена, тому варто звертати увагу на будь-яке порушення поведінки школяра: роздратованість, надмірну збудженість, в'ялість, апатію. Такі діти потребують особливої уваги, індивідуального підходу.

Успішна адаптація до шкільного життя залежить від рівня готовності дитини до навчання у першому класі, сформованості основних передумов навчальної діяльності. Що краще готовий організм дитини до всіх змін, пов'язаних із початком навчання в школі, доланням труднощів, яких не уникнути, то легше вона їх подолає, спокійнішим буде процес пристосування до школи. Практика показує, що у дітей, неготових до систематичного навчання, набагато важче і триваліше проходить адаптація, пристосування до школи.

Тобто фактично «неготові» діти – це контингент ризику мати найбільші труднощі, невстигання, ризику поглиблення вже наявних відхилень у стані здоров'я або хвороб від надмірних навантажень і перевтоми. Саме тому такі діти вимагають особливого підходу і особливої уваги вчителя і тому так важливо визначити рівень готовності до школи ще до початку навчання. Як показують багаторічні дослідження цієї проблеми, готовність дитини визначається її фізичним і психічним розвитком, станом здоров'я, розумовим і особистісним розвитком, тобто велике значення має весь комплекс факторів [3]. Актуальним завданням сучасної школи є робота, яка спрямовує своє русло на гармонійне формування особистості, створення сприятливих умов для самореалізації кожної дитини.

Адаптація до школи – це особлива проблема. Ситуація невизначеності завжди хвилює, а перед школою кожна дитина відчуває надзвичайне емоційне збудження. Може трапитися й так, що дитина в молодших класах буде підкорятися більшості всупереч власному бажанню. Тому треба допомогти дитині в цей важкий для неї період життя знайти самого себе, навчити її самостійно відповідати за свої вчинки.

Література

1. Балінт О. Запорука успішної адаптації учнів 1-го класу. *Психолог: всеукр. газ. для психологів, учителів, соц. педагогів*. 2016. № 23/24. С. 8–14.
2. Івахова О. М. Адаптація першокласників до навчання в школі. *Методичний посібник*. Тернопіль, 2016. 98 с.
3. Кравчук Л. Особливості шкільної адаптації першокласників. *Сучасна школа України*. Київ, 2013. № 9(261). С. 4–16.

ПЕДАГОГ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ КРІЗЬ ПРИЗМУ КОМПЕТЕНТНІСТНОГО ПІДХОДУ

Наталія Борбич,

*кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки та психології
ЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради*

Актуальність теми. У Концепції педагогічної освіти (2018) зазначено: «Професії педагогічних працівників є одними з найбільш масових у сучасному, суспільстві і є об'єктом особливої уваги та опіки державних органів влади різного рівня. Зазвичай державою визначаються такі критерії допуску до професійної педагогічної діяльності, як наявність у працівника ступеня вищої освіти за відповідною спеціальністю (програмою підготовки) та/або відповідність його професійної кваліфікації системі вимог, які зафіксовано у професійному стандарті» [2].

Основна мета професійної діяльності вчителя полягає в організації навчання, виховання та всебічного розвитку учнів, створенні умов для формування у них ключових компетентностей і світогляду можливостями для професійного розвитку вчителя Нової української школи на основі загальнолюдських і національних цінностей, а також розвитку інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, необхідних для успішної самореалізації та продовження навчання.

Нова школа потребує нового вчителя, який зможе стати агентом змін. Реформою «НУШ» передбачено низку стимулів для особистого і професійного зростання, з метою залучення до професії найкращих. Насамперед творчому та відповідальному вчителю, який постійно працює над собою, буде надано академічну свободу. Учитель зможе готувати власні авторські навчальні програми, власноруч обирати підручники, методи, стратегії, способи і засоби навчання; активно виражати власну фахову думку. Держава гарантуватиме йому свободу від втручання у професійну діяльність. Велика увага приділяється матеріальному стимулюванню.

У Законі «Про освіту» [1] закладено норму про підвищення місця вчителя у єдиній тарифній сітці. Учителі, які пройдуть добровільну незалежну сертифікацію, будуть отримувати надбавку. Суттєвих змін зазнає процес і зміст підготовки вчителя. Учителі вивчатимуть особистісно-орієнтований та компетентнісний підходи до управління освітнім процесом, психологію групової динаміки тощо. У зв'язку з цим варто говорити про нову роль учителя – не як єдиного наставника та джерело знань, а як коуча, фасилітатора, тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії дитини. Збільшиться кількість моделей підготовки вчителя. Форми підвищення кваліфікації буде диверсифіковано: курси при ППО, семінари, вебінари, онлайн-курси, конференції, самоосвіта (визнання сертифікатів). Учитель отримає право вибору місця і способу підвищення кваліфікації, як передбачено Законом «Про освіту». Українська школа буде успішна, якщо до неї прийде успішний учитель. Суттєвих змін зазнає процес і зміст підготовки вчителя. Велику увагу буде зосереджено на матеріальному стимулюванні.

Яким має бути вчитель? (за Професійним стандартом учителя нового покоління). Він має володіти такими компетентностями:

1. *Мовно-комунікативна компетентність:* навчає учнів державною мовою; грамотно говорить, вільно спілкується державною мовою; навчає дітей спілкуватися державною мовою; залучає дітей до спілкування, взаємодії, взаєморозуміння; враховує культуру та мову учнів національних меншин (якщо працює з такими учнями); вільно говорить іноземною мовою, підтримує діалог, навчає цього учнів (для учителів іноземної мови).

2. *Предметно-методична компетентність:* має глибокі знання з навчального предмета, постійно їх удосконалює; навчає учнів, формує у них компетентності та наскрізні

уміння (м'які навички); добирає предметний зміст до навчальних занять; інтегрує зміст різних освітніх галузей, види діяльності; розробляє та проводить інтегровані навчальні заняття; застосовує сучасні технології (форми, методи та засоби навчання); зрозуміло пояснює навчальний матеріал; розвиває в учнів критичне мислення; оцінює навчальні досягнення учнів на засадах компетентнісного підходу виховує ціннісні ставлення в учнів.

3. *Інформаційноцифрова компетентність*: використовує в роботі з комп'ютер, програмне забезпечення, інші цифрові пристрої; критично оцінює інформацію, зберігає та захищає персональні дані; використовує електронні ресурси для свого професійного розвитку; використовує готові або створює власні електронні засоби навчання; застосовує технології дистанційного та змішаного навчання; дбає про безпеку учнів у мережі Інтернет; дотримується вимог академічної доброчесності, захищає власні авторські права у мережі; використовує електронні ресурси для оцінювання навчальних досягнень учнів.

4. *Психологічна компетентність*: урахує вікові та індивідуальні особливості учнів; розробляє (за потреби) індивідуальний навчальний план, індивідуальну програму розвитку учнів; формує в учнів адекватну самооцінку; мотивує учнів до навчальної діяльності, до пізнання; організує комунікацію та взаємодію учнів, підтримує кожного в колективі.

5. *Емоційно-етична компетентність*: керує власними емоціями; запобігає професійному вигоранню; успішно долає стресові та конфліктні ситуації; будує діалоги та полілоги з учнями, уміє слухати і чути; поважає кожного, не допускає дискримінації; відстоює свої права, навчає цього учнів; залучає інших до прийняття спільних колективних рішень.

6. *Компетентність педагогічного партнерства*: встановлює партнерські відносини з учнями, їхніми батьками, колегами; здійснює педагогічний супровід, може виконувати роль модератора, фасилітатора; залучає батьків до співпраці, прийняття рішень щодо навчання їх дітей (у тому числі дітей з особливими освітніми потребами); співпрацює з профільними фахівцями щодо ефективного навчання дітей (у тому числі дітей з особливими освітніми потребами).

7. *Інклюзивна компетентність*: здійснює підтримку та навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивних класах; застосовує розумні пристосування та принципи універсального дизайну в інклюзивному освітньому середовищі; володіє технологіями інклюзивного навчання; модифікує навчальний матеріал у відповідності до освітніх потреб учня.

8. *Здоров'язбережувальна компетентність*: дотримується санітарно-гігієнічних норм в організації освітнього середовища; протидіє проявам булінгу і дискримінації; проводить профілактичні здоров'язбережувальні заходи; створює умови для забезпечення фізичного, психічного та соціального здоров'я учнів; організує безпечне та здорове дозвілля учнів; формує в учнів навички безпечного та здорового способу життя; надає домедичну допомогу (за потреби).

9. *Проектувальна компетентність*: створює у класі простір для розвитку учнів; створює затишок у класі; проектує зручне комфортне середовище навчання.

10. *Прогностична компетентність*: ставить досяжні цілі; прогнозує наслідки власних педагогічних дій; адаптує (або створює) навчальні програми; планує освітній процес на рік, семестр, урок.

11. *Організаційна компетентність*: організує навчальні заняття різних типів; організує учнів на уроці та в позаурочній діяльності; організує проєктну діяльність учнів; застосовує різні форми організації учнів на навчальному занятті; раціонально використовує час

12. *Оцінювально-аналітична компетентність*: застосовує формувальне, поточне, підсумкове оцінювання; адаптує критерії оцінювання для розуміння їх учнями, залучає учнів до розроблення критерії оцінювання; справедливо та об'єктивно оцінює навчальні досягнення учнів; оцінює індивідуальні навчальні досягнення, а не учнів; порівнює

досягнення учня з його попередніми досягненнями; постійно отримує зворотний зв'язок від учнів щодо їх розуміння навчального матеріалу; допомагає учню навчатися відповідно до власної траєкторії розвитку; розвиває в учнів уміння здійснювати взаємо- і самооцінювання.

13. Інноваційна компетентність: спостерігає, аналізує, формулює гіпотези, збирає дані, проводить експерименти, аналізує й інтерпретує результати; слідкує за інноваціями, впроваджує їх у свою педагогічну діяльність; ефективно працює з інформаційними джерелами; розв'язує педагогічні проблеми, спираючись на власний досвід та педагогічні дослідження.

14. Здатність до навчання впродовж життя: вчиться протягом життя; планує власний професійний розвиток; обирає місце підвищення кваліфікації; бере участь у професійних спільнотах, експертній діяльності; надає методичну допомогу іншим учителям; взаємодіє з іншими учителями на засадах партнерства.

15. Рефлексивна компетентність: оцінює власну професійну діяльність; визначає шляхи удосконалення власної педагогічної діяльності [3].

У Законі України «Про освіту» визначено соціальні обов'язки вчителя (стаття 54): «Педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники зобов'язані:

- постійно підвищувати свій професійний і загальнокультурний рівні та педагогічну майстерність;
- виконувати освітню програму для досягнення здобувачами освіти передбачених нею результатів навчання;
- сприяти розвитку здібностей здобувачів освіти, формуванню навичок здорового способу життя, дбати про їхнє фізичне і психічне здоров'я;
- дотримуватися академічної доброчесності та забезпечувати її дотримання здобувачами освіти в освітньому процесі та науковій діяльності;
- дотримуватися педагогічної етики;
- поважати гідність, права, свободи і законні інтереси всіх учасників освітнього процесу;
- настановленням і особистим прикладом утверджувати повагу до суспільної моралі та суспільних цінностей, зокрема правди, справедливості, патріотизму, гуманізму, толерантності, працелюбства;
- формувати у здобувачів освіти усвідомлення необхідності додержуватися Конституції та законів України, захищати суверенітет і територіальну цілісність України;
- виховувати у здобувачів освіти повагу до державної мови та державних символів України, національних, історичних, культурних цінностей України, дбайливе ставлення до історико-культурного надбання України та навколишнього природного середовища;
- формувати у здобувачів освіти прагнення до взаєморозуміння, миру, злагоди між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами;
- захищати здобувачів освіти під час освітнього процесу від будь-яких форм фізичного та психологічного насильства, приниження честі та гідності, дискримінації за будь-якою ознакою, пропаганди та агітації, що завдають шкоди здоров'ю здобувача освіти, запобігати вживанню ними та іншими особами на території закладів освіти алкогольних напоїв, наркотичних засобів, іншим шкідливим звичкам;
- додержуватися установчих документів та правил внутрішнього розпорядку закладу освіти, виконувати свої посадові обов'язки;
- повідомляти керівництво закладу освіти про факти булінгу (цькування) стосовно здобувачів освіти, педагогічних, науково-педагогічних, наукових працівників, інших осіб, які залучаються до освітнього процесу, свідком якого вони були особисто або інформацію про які отримали від інших осіб, вживати невідкладних заходів для припинення булінгу (цькування)» [1].

Отож, людина, що прагне стати вчителем, повинна чітко усвідомити, які вимоги перед нею постануть, і не лише набувати професійних компетентностей, а й виховувати власний характер, інтелектуально й емоційно розвиватися.

Література

1. Закон України «Про освіту». URL: <https://osvita.ua/legislation/law/2231/> (дата звернення: 02.05.2024).
2. Концепція розвитку педагогічної освіти. URL: [file:///C:/Users/38095/Downloads/5b7bb2dce424a809787929%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/38095/Downloads/5b7bb2dce424a809787929%20(2).pdf) (дата звернення: 02.05.2024).
3. Професійний стандарт учителя нового покоління. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/40007/1/Linnik_O_PSVPSH.pdf (дата звернення: 02.05.2024).

СУЧАСНИЙ СТАН ЗАПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ ВИДІВ ГІМНАСТИКИ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У КОНТЕКСТІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Наталія Денисенко,

*декан факультету початкової освіти та фізичної культури,
доктор педагогічних наук ЗВО «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради*

Оксана М'якота,

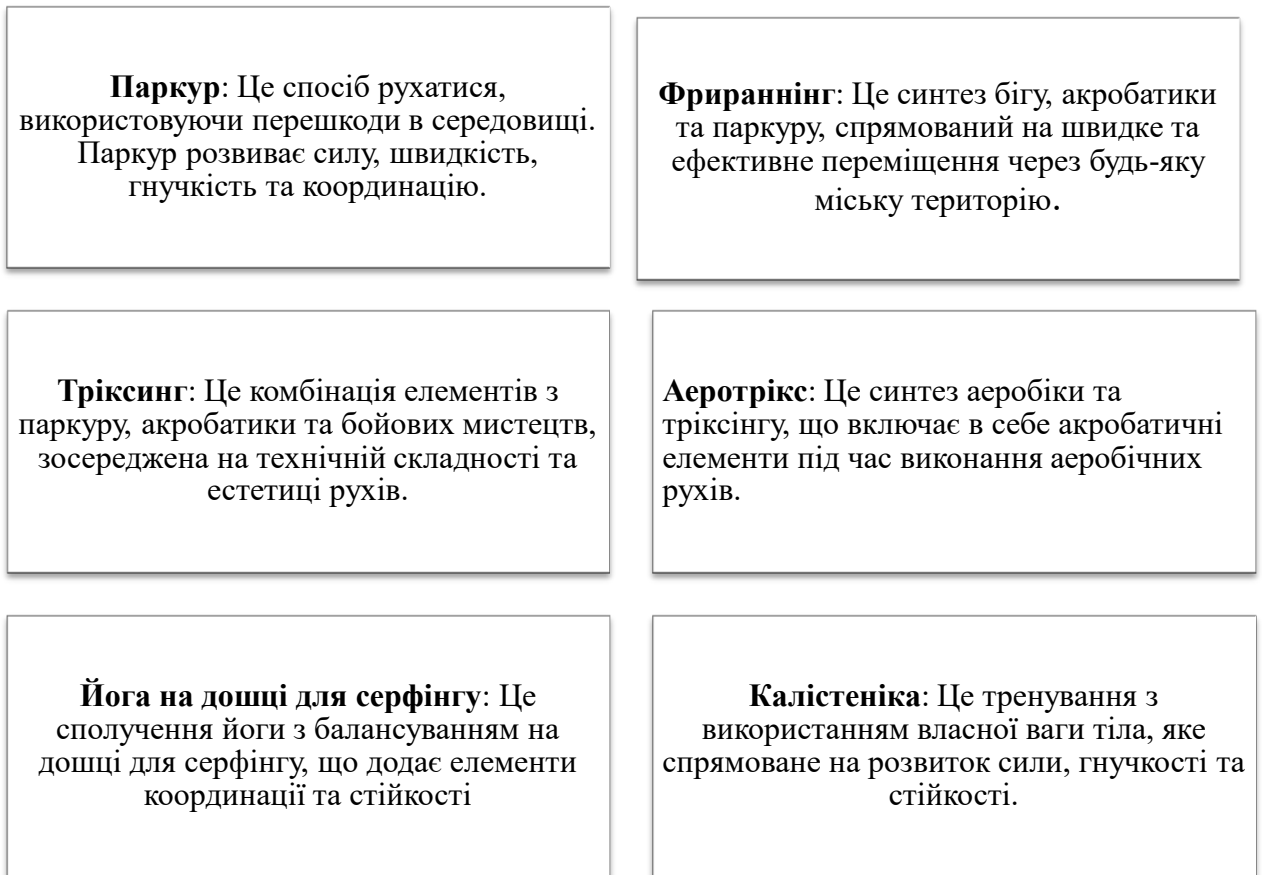
*студентка 3 курсу спеціальності 017 Фізична культура і спорт
факультету початкової освіти та фізичної культури*

Актуальність теми. Гімнастика – це захоплюючий спосіб тренувати тіло та підтримувати у відмінній фізичній формі самопочуття. Існує безліч видів гімнастики: від класичної аеробіки до акробатики та ритмічної гімнастики. Кожен із цих видів має свої особливості та переваги. Наприклад, акробатиці притаманні складні підйоми і позиції, тоді як ритмічна гімнастика поєднує в собі естетику та грацію. Ще один популярний варіант – йога, яка не лише сприяє фізичному розвитку, а й допомагає зняти стрес та підвищити концентрацію [1]. Останнім часом в гімнастиці спостерігається постійний розвиток і виникнення нових видів, що забезпечує більш широкі можливості для людей з різними інтересами та фізичними здібностями. На рис. 1 представлено деякі з цих нових напрямків.

Для дітей існує безліч захоплюючих та корисних видів гімнастики, які сприяють їхньому фізичному розвитку, координації та загальному самопочуттю. Ось кілька нових видів гімнастики, які можуть бути цікавими для дітей:

Гімнастика на батуті: Виконання різних вправ та стрибків на батуті розвиває силу, координацію та рівновагу. Це також допомагає поліпшити гнучкість та вести здоровий спосіб життя [4].

Художня гімнастика: Це вид гімнастики, в якому діти виконують складні рухи та елементи з використанням обладнання, такого як обручі, стрічки або м'ячі. Це сприяє розвитку гнучкості, координації та естетичного почуття [4].

Рис.1. Нові види гімнастики [5].

Паркур для дітей. Вивчення базових елементів паркуру може бути захоплюючим і корисним для дітей. Це допомагає розвивати силу, швидкість, гнучкість та сприяє активному способу життя [5].

Йога для дітей. Йога може бути дуже корисною для дітей, сприяючи розвитку гнучкості, сили та здоров'я розуму. Дитячі класи йоги часто включають в себе гру та креативні вправи [3].

Акробатика. Навчання основ акробатики, таких як підйоми та позиції, може бути захоплюючим для дітей та сприяти їхньому фізичному розвитку й довірі до себе.

Щоб з'ясувати сучасний стан запровадження нових видів гімнастики до програми з фізичної культури у Новій українській школі (НУШ), ми провели анкетування серед учнів 5-х класів, яке засвідчило, що думка дітей щодо нових видів гімнастики в школі варіювалася залежно від їхніх інтересів, характеру та досвіду. Однак загалом багато дітей вітають нові види гімнастики з великим ентузіазмом і цікавістю (93,8 %). А 74,5 % опитаних школярів висловлюють «зацікавленість і захоплення». Такі учні залюбки спробували б займатися новими видами гімнастики як нестандартними, а тому цікавими. 66,9 % відзначають «виклик та самовдосконалення», вбачають у нових видах гімнастики виклик для себе, що стимулює їх до саморозвитку та досягнення нових цілей. 77,7 % відчують «радість від досягнень». На їхню думку, успішне виконання нових елементів або вправ може викликати велику радість та впевненість у власних силах. 49,8 % відзначають «згуртованість та командний дух». Вони вважають, що нові види гімнастики сприяють формуванню командного духу та спільної злагодженої роботи. Загалом 93,8 % на першу позицію ставлять «фізичний розвиток і здоров'я». Більшість опитаних школярів вбачають у нових видах гімнастики можливість покращити свій фізичний стан, що важливо для ведення активного та здорового способу життя.

Думки вчителів фізичної культури про нові види гімнастики в школі різні. Водночас багато педагогів підтримують та сприймають позитивно впровадження нових напрямків у

гімнастиці в контексті НУШ (89,8%). Ось деякі дані опитування вчителів: 87,7% відзначають «розширення можливостей для дітей і вчителя»; 79,5% підкреслюють «мотивацію до занять спортом»; 69,0% акцентують увагу на «згуртованості та командному дусі»; 98,9% беззаперечно надають перевагу «збереженню інтересу до фізичної активності».

Отже, більшість вчителів фізичної культури та учнів підтримують і вбачають позитивні зміни у впровадженні нових видів гімнастики в шкільну програму НУШ, оскільки це сприяє фізичному розвитку учнів та стимулює їх до активного способу життя.

Література та джерела

1. Айнуц В., Мельничук Д. Навчальний посібник. Житомир: вид-во Житомирського державного університету ім. Івана Франка, 2010. 251 с.
2. Салямін Ю. М., Терещенко І. А., Прокопюк С. П., Левчук Т. М. Гімнастична термінологія. Київ: Олімп. літ.; 2010. 144 с.
3. Олешко В. Г. Моделювання, відбір та орієнтація підготовки спортсменів у силових видах спорту. Монографія. Київ: Центр учбової літератури. 2013. 252 с.
4. Худолій О. М. Основи методики викладання гімнастики: навч. посібник у 2-х томах. – 4-е вид., випр. і доп. – Харків: «ОВС», 2008.
5. Теорія і методика викладання гімнастики. Навчально-методичний посібник. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/32111/1/> (дата звернення: 10.05.2024).

ПРОБЛЕМА ПІДГОТОВКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ПОКОЛІННЯ ПРОФЕСІЙНО-МОБІЛЬНИХ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Наталія Денисенко,

доктор педагогічних наук, декан факультету початкової освіти та фізичної культури ЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради

Актуальність теми. Практика останніх років свідчить, що в умовах нових для України соціально-економічних відносин педагогічна наука не може не порушувати питання професійної мобільності спеціалістів, оскільки ринок праці висуває підвищені вимоги до якості підготовки молодих фахівців, спроможних до конкурентної боротьби за робочі місця. Саме тому у закладах вашої освіти педагогічного спрямування здійснюється професійна підготовка нового конкурентоспроможного покоління майбутніх учителів фізичної культури. Конкуренція на ринку оздоровчих та освітніх послуг з кожним роком посилюється. Це пов'язано війною, із погіршенням демографічної ситуації в країні, підвищенням рівня цін на оздоровчі послуги, відтоком науково-педагогічного потенціалу за кордон тощо. Тому одним з головних завдань забезпечення якісних освітніх послуг є формування професійно-мобільного вчителя фізичної культури ще в умовах закладу вищої освіти.

Цілком погоджуємося з думкою Л. Овсянкіної про те, що конкурентоспроможність вищої фізкультурної освіти, як нагальної потреби мобільності ХХІ століття, розвиток соціального знання, загальна трансформація світоглядних і моральних цінностей «...диктують відповідне оновлення національної системи вищої фізкультурної освіти, що має закладати здоров'язбережувальний фундамент держави...» [6, с. 13].

Схожої думки дотримується В. Кремень, який зазначає, що «головним рушієм оновлення освітнього процесу завжди були і незмінно залишається люди – компетентні і кваліфіковані, конструктивно-мобільні і конкурентоспроможні, компромісні і консенсусні. У статті «Філософія людиноцентризму в освітньому просторі» вчений обґрунтовуючи сучасну філософію людиноцентризму, акцентує на значенні освіти, через яку відбувається «входження людини у світ науки і культури...», засвоєння нею духовних цінностей, соціокультурних норм, що «мають історичне значення для розвитку цивілізації, нації, суспільства та людини...» [4, с. 4]. Дослідник доводить потребу врахування соціального замовлення при визначенні цілей і завдань освіти, що характеризується як «практика

соціалізації та наступності поколінь»; необхідності забезпечення «наступності культурно-історичної традиції», що слугує функцією філософії людиноцентризму [4, с. 19–20].

У Національній стратегії розвитку освіти в Україні також зазначено, що освіта виступає інтелектуальним і стратегічним ресурсом «...соціально-економічного, культурного і духовного розвитку суспільства, поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення міжнародного авторитету й формування позитивного іміджу нашої держави, створення умов для реалізації кожної особистості. Тому важливим для держави є виховання нової людини інноваційного типу мислення та культури, проектування акмеологічного освітнього простору з урахуванням інноваційного розвитку освіти, запитів особистості, її мобільності та потреб суспільства і держави» [5, с. 4].

Водночас, складна демографічна ситуація, перенасиченість ринку праці недостатньо кваліфікованими робітниками, перевиробництво в окремих сферах фахівців та їхня неспроможність конкурувати в сучасних умовах ринкової системи, як зазначає авторський колектив дослідників В. П. Андрущенко та В. І. Бондар, «створили ситуацію прихованої кризи в освіті» [1]. З одного боку, як стверджують дослідники «...розвиток системи вищої освіти свідчить про здобутки вітчизняної професійної школи у галузях, де потреби ринку досить жорстко вимагали своєчасного реагування на запити замовників, з іншого – 48 досить помітною є екстенсивність у ступені якості і професійної придатності випускників гуманітарних напрямків» [1, с. 12].

Схожі міркування знаходимо у наукових розвідках Н. Овчаренко. На думку вченої, «криза сучасної освітньої системи виявляє себе в таких феноменах, як дедалі глибокий розрив між стрімким розвитком суспільного життя та сфери освіти, яка виявилася не в змозі пристосуватися до швидкого темпу зміни умов життя; спрямованість освіти до старих форм і змісту, повільна адаптація до мінливих соціальних умов, невідповідність кінцевої продукції освітнього процесу очікуванням і замовленнями суспільства; падіння ефективності традиційної освітньої практики, невідповідність витрат і одержуваного результату; неможливість сучасного адміністративного устрою освітньої системи впоратися з новими проблемами в сфері організації діяльності та управління навчальними закладами» [7, с. 162].

Суголосною у цьому аспекті є точки зору Г. Калінічевої, яка вказує на те, що «ускладнює ситуацію і той факт, що вітчизняна система вищої освіти не мобільна, занадто повільно реагує на зміну потреб суспільства у підвищенні якості людського капіталу», «...поступово у країні ростуть тенденції відставання вищої освіти від внутрішніх потреб держави і світових процесів у цій сфері» [3, с. 147]. Серед негативних наслідків глобалізації освіти, є активізація «витоку розуму» – обдарованої молоді, кращих учених – з країн з недостатнім розвитком освітньої інфраструктури і низькою престижністю інтелектуальної праці до розвинених країн. І як результат, маємо справу з породженим індустріальним суспільством середовищем, що, на нашу думку, не здатне миттєво прийняти ту модель вищої освіти, яка є прийнятною у постіндустріальних країнах. Звідси витікають проблеми реалізації Болонського процесу та поява так званого українського варіанту Болонської системи».

Цю наукову позицію поділяє І. А. Добрянський, який дійшов висновків, що «зміна освітніх пріоритетів і трансформаційні процеси – це політичне та загальнонаціональне завдання, тому має реалізовуватися не як відомчий проект, а як загальнодержавна програма, де активними суб'єктами є органи державної влади, місцеве самоврядування, професійно-педагогічна спільнота, наукові, культурні товариства, бізнесові кола, третій сектор» [2, с. 59].

Перехід на нові концептуальні основи розвитку фізичної культури, особливо в аспекті професійної підготовки нової генерації педагогічних кадрів, здатних до саморозвитку і життєвої реалізації у фізичному вихованні та спорті, вказують на унікальність нашого дослідження. Водночас аналіз професійної мобільності майбутніх учителів фізичної культури як науково-теоретична проблема дозволило стверджувати, що означений феномен є складним і новим явищем у фізичному вихованні. Отже, професійна мобільність майбутніх

учителів фізичної культури як науково-теоретична проблема і предмет наукових студій залишається дискусійною.

Література та джерела

1. Андрущенко В. П., Бондар В. І. Модернізація педагогічної освіти відповідно до викликів XXI століття. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Педагогічні науки.* Миколаїв, 2010. Вип. 1.28. С. 12–20. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdup_2010_1 (дата звернення: 08.04.2024).
2. Добрянський І. А. Модернізація освітнього потенціалу: регіональна проєкція. *Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки.* 2009. Вип. 162. С. 54–61.
3. Калінічева Г. Л. Вища освіта України в контексті сучасних цивілізаційних змін. *Українознавчий альманах.* 2014. Вип. 17. С. 146–149. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukralm_2014_17_43. (дата звернення: 14.03.2024).
4. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору. Київ: Педагогічна думка, 2008. 213 с. URL: <file:///C:/Users/Marry/AppData/Local/Temp/REP0000457.PDF> (дата звернення: 06.03.2024).
5. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: затв. Указом Президента України від 25.06.2013 р. № 344. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013#Text> (дата звернення: 16.02.2024).
6. Овсянкін Л. Ціннісні орієнтації особистості і проблеми модернізації сучасної української освіти. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика.* 2013. Вип. 3–4. С. 13–17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NPO_2013_3-4_4 (дата звернення: 20.03.2023).
7. Овчаренко Н. А. Особистісно орієнтований підхід у професійній підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності. В: *Наукові записки Ніжинськ. держ. ун-ту ім. Миколи Гоголя. Серія: Психолого-педагогічні науки.* Ніжин; 2013; 2, С. 148–153.

ЕФЕКТИВНІ СТРАТЕГІЇ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ПРЕЗЕНТАЦІЙ: ПОРАДИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Галина Єрко,

викладач-методист, голова циклової комісії викладачів суспільних та художньо-мистецьких дисциплін Луцького педагогічного фахового коледжу

Актуальність теми. Сьогодні ми не можемо уявити заняття без використання презентацій, які стали одним із найважливіших інструментів в освітньому середовищі та полегшують сприйняття матеріалу як в онлайн-, так і в офлан-форматах. Однак досить часто ми стикаємось з тим, що багато здобувачів освіти використовують презентації поза їхніми визначеними функціями. Як серед студентів, так і серед викладачів можемо спостерігати тенденцію, коли вони покладаються на презентацію як на основний навчальний матеріал, а в окремих випадках і як на ресурс, який може замінити підручник.

Запропонована розвідка має на меті проаналізувати позитивні та негативні тенденції щодо використання презентацій при вивченні історії.

Не всі презентації однакові. На сьогодні маємо вибір використання Canva (онлайн-інструмент), PowerPoint (застосунок для створення та відтворення презентацій), Prezi (вед-інструмент), Mentimeter (онлайн-інструмент) – і це не повний перелік. Їхня ефективність може відрізнитися залежно від того, як вони розроблені та використовуються [1].

Нещодавні дослідження показують, що деякі дизайни слайдів можуть бути настільки непосильними для студентів, що вони майже не отримують від них жодної інформації. Таке дослідження проводилося за допомогою пристрою відстеження очей під назвою Eye Tribe Tracker [2].

30 студентів були оснащені трекерами для очей і отримали серію слайдів PowerPoint, кожен з яких мав різний дизайн. Отримані теплові карти показали, на що звертали увагу

студенти і як довго вони були сконцентровані на засвоєнні матеріалу. Так було визначено, що:

- червоні зони – це те, на що студенти звертають найбільшу увагу.
- жовті зони – це місця, яким студенти приділили незначну увагу.
- зелені зони – це місця, яким студенти приділяли мало уваги.
- ділянки без кольору – це місця, на які студенти взагалі не звертали увагу [2].

Learning Outcomes

At the end of this session, student will be able to:

- Define element and structure of C programming language (LO1 & LO2)

T0016 - Algorithm and Programming 1

Symbolic Constant

- Symbolic constant is an identifier which only have R-Value, and its value is unchangeable at runtime
- Symbolic constant does not have address (L-Value)
- Symbolic constant declaration does not need memory allocation
- To declare symbolic constant, can be done by using pre-processor directive **#define** or keyword **const**
- Example :
`const float Pi=3.14;`
`#define Pi 3.14`

T0016 - Algorithm and Programming 10

Variable

- Identifier for storing data/information
- Each variable has its name, address (L-value), type, size and data (R-value)
- Data or variable value can be modified at run time
- Declaration format:
`<data type> <variable name>;`
`<data type> <variable name> = <initial value>;`
- Example:
`int a, b, c, total;`
`float salary, bonus;`
`int num_students = 20;`

T0016 - Algorithm and Programming 2

Побачивши слайд, на якому подано лише один пункт або одне речення, студенти, які брали участь у дослідженні, читали фактично кожне слово та сприймали інформацію. Однак зі збільшенням кількості інформації на слайді їхнє сприйняття зменшувалося. На слайдах, які були переповнені довгими реченнями, студенти прочитували лише частину вмісту [2].

Що ми можемо бачити сьогодні при підготовці презентацій як студентами, так і викладачами:

1. Недостатня підготовка: якщо не підготуватися належним чином, то презентація досить часто не містить чіткої структури або взагалі може бути нецільовою.

2. Занадто багато інформації: перевантаження слайдів інформацією робить презентацію такою, яка важко сприймається цільовою аудиторією.

3. Відсутність візуального сприйняття: невдало підібрані кольори або погане оформлення можуть знизити ефективність сприйняття презентації.

4. Несприйняття цільовою аудиторією: якщо не враховувати потреб, віку, інтересів або рівня знань аудиторії – це може призвести до втрати комунікації.

5. Нестача цікавих моментів: відсутність підкріплення тексту, історій за допомогою ілюстрацій може зробити презентацію нудною і такою, яка не запам'ятовується. Проте важливо не перезавантажити презентацію.

6. Відсутність чіткої структури: презентація має мати чітку структуру з визначеними вступом, викладом основного матеріалу та висновком.

Якщо потрібно представити багато інформації на кількох слайдах, то для того, щоб здобувачі освіти засвоїли матеріал, важливо зосередитися на тому, як його подати.

Таким чином, підготовка та уважність до деталей можуть допомогти як викладачеві/викладачці, так і студенту/студентці уникнути цих недоліків та зробити презентацію ефективною.

Література та джерела

1. Переваги використання інтерактивних елементів у презентаціях. URL: <https://na5ku.com.ua/uk/perevagi-vikoristannya-interaktivnih-elementiv-u-prezentacziyah/> (дата звернення: 07.05.2024).

2. Cognitive load, student attention and Power Point presentations. URL: <http://surl.li/tpgfk> (дата звернення: 07.05.2024).

ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНСЬКОЇ СІМ'Ї У МОРАЛЬНОМУ ВИХОВАННІ ОСОБИСТОСТІ

Олег Казмірчук,

*завідувач відділення початкової, дошкільної освіти та інформаційних технологій,
викладач циклової комісії суспільних та художньо-мистецьких дисциплін*

Луцького педагогічного фахового коледжу

Ірина Чемерис,

*педагог соціальний, викладач циклової комісії шкільної, дошкільної педагогіки,
психології та методик Луцького педагогічного фахового коледжу*

Актуальність теми. Сім'я – одне з основних джерел морального виховання дітей. Особистість народжується і проходить етапи становлення в сім'ї. І те, що вона візьме з собою з батьківського дому, буде супроводжувати на всіх її життєвих дорогах. Тому наші предки надавали великого значення вихованню молодого покоління, і не просто вихованню, а гуманному вихованню на власних ідеях, прикладах любові, поваги до людей і традицій [4].

Будучи соціальним осередком суспільства, сім'я задовольняє низку його найважливіших потреб, в тому числі й у навчанні та вихованні дітей. Відносини, що склалися в сім'ї і репрезентуються її членами, є для дитини першим зразком міжособистісних відносин.

Із розвитком цивілізації тема морального виховання дитини в сім'ї не втратила своєї актуальності, а можливо навіть стала ще більш актуальною. Адже в сучасних умовах багато людей звільняються від обов'язку виховання дітей, а натомість їм надається матеріальна підтримка, покладаючи такий обов'язок на державні та приватні дитячі заклади. Державні інституції не можуть замінити тепло домашнього вогнища, якщо дитина з раннього дитинства не відчуває батьківської любові, то не важко, а майже неможливо навчитися дитині довіряти і любити людину.

Теоретико-методологічну базу трактування морального виховання в українській сім'ї та вихованні ґрунтується на наукових дослідженнях видатних педагогів. К. Ушинський високо оцінював виховні можливості сімейного морального виховання. Важливість морального виховання, заснованого на педагогічних поглядах на народ, підкреслював талановитий педагог В. Сухомлинський, який вважав сім'ю «осередком духовного життя народу» [2]. Питання традицій і нових тенденцій у розвитку сімейної педагогіки розробляв учений М. Стельмахович [2].

Стельмахович М. визначає структуру морального виховання в сім'ї через формування внутрішнього психічного розвитку дитини – почуттів, волі, поведінки, моральної свідомості з її уявленнями, поняттями, поглядами, переконаннями, духовно-моральними почуттями. На основі останніх формуються такі людські якості, як почуття власної гідності, симпатичні почуття (вдячність, співчуття до ближнього, любов до України, повага до інших народів, бережливе ставлення до природи) та естетичні (охайність, порядок, пристойність, коректність).

Моральне виховання – це прилучення дитини до світу загальнолюдських моральних цінностей, засвоєння нею моралі як особливої форми суспільної свідомості, що визначає поведінку людини стосовно інших людей, суспільства в цілому. У шкільній педагогіці дослідження проблеми морального виховання молодших школярів представлене працями багатьох вчених минулого та сучасності – Я. Коменського, Й. Песталоцці, С. Русової, К.Ушинського; значний вплив на теорію і практику морального виховання дітей молодшого шкільного віку здійснили ідеї А. Макаренка та В. Сухомлинського та чимало інших дослідників [3].

Моральні якості особистості не передаються генетично, а формуються у процесі соціалізації, першими ланками якої є сім'я та школа. Молодший шкільний вік – особливий та найбільш сприятливий для формування основ моральної поведінки, яка проявляється у повсякденному житті та відношенні до інших людей.

Гармонійне поєднання та взаємодія виховання в школі і сім'ї дає змогу вирішувати головні завдання морального виховання дітей молодшого шкільного віку, в процесі якого відбувається ознайомлення батьків із завданнями морального виховання, засобами і умовами його здійснення; розробка та впровадження єдиних вимог до дітей у школі та сім'ї; підвищення педагогічної культури і надання психолого-педагогічної допомоги батькам у вирішенні моральних проблем сімейного виховання; залучення батьків до спільної діяльності з дітьми, надання батькам допомоги в коригуванні морального виховання в сім'ях [1].

Література

1. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*. Серія: Педагогіка і психологія: Зб. наук.праць. Випуск 34. Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2011. 479 с.
2. Стельмахович М. Г. Народна педагогіка. Київ: Рад. школа, 1985. 312 с.
3. Сухомлинський В. О. Батьківська педагогіка. Київ, 1978. 263 с.
4. Щербань П. М. Національне виховання в сім'ї. Київ: Борівітер, 2009. 260 с.

ЗАСТОСУВАННЯ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ПІДХОДУ ДО ПРОГРАМУВАННЯ РОЗВИТКУ РУХОВИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

Ірина Кліш,

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент кафедри фізичної культури ЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради

Олександр Митчик,

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, завідувач кафедри фізичної культури ЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради

Актуальність теми. При програмуванні розвитку рухових здібностей кожного учня педагога повинні враховувати його індивідуальні особливості та потреби. Важливо також надавати учням можливість самостійно обирати вправи та тренування для покращення своїх рухових здібностей. Це допоможе їм бути більш зацікавленими та залученими до процесу фізичної підготовки та зробить його більш ефективним.

Диференційований підхід до фізичного виховання учнівської молоді дозволяє педагогам відповідати на індивідуальні потреби та здібності кожного учня та розвивати їх

рухові здібності на максимально можливому рівні. Для досягнення цієї мети вони повинні бути добре підготовлені та володіти знаннями про фізіологію та розвиток дітей, а також знати різні методики та вправи для розвитку рухових здібностей.

Врахування індивідуальних потреб і здібностей учнів та програмування розвитку їхніх рухових здібностей є ключовими елементами диференційованого підходу до фізичного виховання. Це дозволяє педагогам підвищити ефективність процесу навчання та зробити його більш цікавим і захоплюючим для учнів.

Метою дослідження є методи застосування диференційованого підходу до програмування розвитку рухових здібностей учнівської молоді.

Існує багато методичних матеріалів та практичних посібників, які можуть допомогти вчителям розробляти та проводити заняття з фізичного виховання для учнів з різними фізичними здібностями та обмеженнями. Один з найважливіших аспектів цього підходу – це розуміння потреб та можливостей кожного учня, що дозволяє вчителю визначити індивідуальні завдання та цілі для кожного учня, враховуючи його здібності та потреби.

Для забезпечення доступу до таких методичних матеріалів та посібників використовують різні джерела. Перш за все вчителі можуть скористатися методичною літературою та підручниками з фізичного виховання, які містять рекомендації щодо розвитку різних фізичних якостей та навичок. Також, вчителі можуть звернутися до Інтернет-ресурсів, які містять методичні матеріали та посібники, а також до наукових статей та досліджень у цій сфері. Окрім того, вчителі можуть брати участь у семінарах та тренінгах, які пропонуються місцевими освітніми організаціями, університетами та навчальними центрами. Такі заходи дають можливість вчителям отримати нові знання та навички, ознайомитися з сучасними методиками та технологіями фізичного виховання учнів з різними фізичними здібностями та обмеженнями. Організація спеціальних курсів для вчителів з використанням інноваційних технологій у фізичному вихованні – це один з ключових аспектів диференційованого підходу до фізичного виховання учнів початкової школи. Такі курси можуть допомогти вчителям розвивати свої знання та навички у сфері фізичного виховання та навчання учнів з різними фізичними обмеженнями.

До того ж, учасники курсів можуть навчитися використовувати різні підходи та методики для навчання учнів з різними рівнями фізичних здібностей. Наприклад, це може включати в себе ігри та вправи, які допомагають учням розвивати координацію та м'язову силу, а також заняття, що спрямовані на поліпшення витривалості та розвиток гнучкості.

Важливо, щоб учасники курсів знайомилися зі спеціальними методиками і техніками, які можуть бути використані для навчання учнів з різними фізичними обмеженнями. Наприклад, це може включати в себе використання спеціальних сигналів або голосових команд, щоб учні з розладами слуху або зору могли отримувати необхідні інструкції та вказівки.

Організація спеціальних курсів для вчителів також може допомогти у покращенні комунікації з учнями та їх батьками. Вчителі можуть навчитися використовувати різні методики та техніки для ефективної комунікації з учнями, включаючи тих, у яких є різні фізичні обмеження. Крім того, вчителі можуть навчитися використовувати інноваційні засоби технологій, такі як електронні журнали та інші програми, для зберігання та обміну інформацією з батьками.

Проведення тренінгів для вчителів є важливим елементом диференційованого підходу до фізичного виховання учнів, особливо для учнів з особливими потребами. Такі тренінги надають вчителям необхідні знання та навички для підтримки цих учнів та створення комфортної атмосфери під час занять фізичним вихованням.

Психологічна підтримка учнів з особливими потребами може включати в себе навчання вчителів спеціальним методам комунікації, зокрема з використанням засобів невербальної комунікації. Також важливо, щоб вчителі навчилися розуміти потреби та

інтереси кожного учня окремо і використовувати ці знання для створення індивідуальної програми фізичного виховання [4].

Література

1. Лещенко І. В. Методика фізичного виховання: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів. Київ: Основа, 2007. 408 с.
2. Москаленко В. А. Методика фізичного виховання: навч.-метод. посібник. Київ: Либідь, 2009. 288 с.
3. Носко М. В. Фізичне виховання молодших школярів: навч.-метод. посіб. Київ: Генеза, 2009. 304 с.
4. Палій Л. Г., Резнікова Т. В. Фізичне виховання дітей та юнацтва. Київ: Вища школа, 2009. 400 с.

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ФІЗКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЧЕРЕЗ ЗАНЯТТЯ ЛЕГКОЮ АТЛЕТИКОЮ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖУ

Ірина Кліш,

*кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент кафедри фізичної культури
ЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради*

Актуальність теми. Заняття легкої атлетики розглядається як засіб всебічного розвитку та професійної підготовки здобувачів вищої освіти. Внесення легкої атлетики до програми фізичного виховання студентів підкреслює важливість та необхідність спрямованого використання засобів фізичної культури та спорту у професійній підготовці майбутніх фахівців. Ефективність засобів легкої атлетики у сприянні гармонійному розвитку особистості пояснюється її специфікою змагальної діяльності, глибоким різнобічним впливом на організм особистості, освоєнням життєво важливих рухових навичок та доступністю. Системно організовані заняття з легкої атлетики дають змогу студентам досягти більш стійкого позитивного приросту показників розвитку основних фізичних якостей.

Метою статті є визначення та аналіз специфіки професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання, місця та ролі легкої атлетики в структурі системи фізичного розвитку та виховання здобувачів вищої освіти.

На сучасному етапі політика держави в галузі виховання молодого покоління націлена на підвищення культурного аспекту, що регулює взаємодію елементів відповідальних за культивування фізичного потенціалу у студентському середовищі.

Результатами наукових досліджень значної кількості як вітчизняних, так і зарубіжних вчених доведено позитивний вплив систематичних занять легкою атлетикою та спортом на такі компоненти загального фізичного стану, як рівень здоров'я та функціональний стан організму особистості в період розвитку [2, 4].

Тому найбільш сучасним і продуктивним напрямом підвищення фізичної підготовки та рухової активності, зміцнення здоров'я молоді є конверсія спортивних технологій в освітній процес закладів вищої освіти в програми з фізичного виховання студентів. Відповідно до цього відбуваються зміни в організації та проведенні занять із різних видів легкої атлетики.

Відтак заняття легкою атлетикою в процесі навчання студентів сприяє формуванню морального рівня, підвищують морально-вольові якості та можливості особистості.

Варто зазначити, що ефективність занять з легкої атлетики впливає на організованість та цілеспрямованість особистості здобувачів освіти.

З метою підготовки майбутніх фахівців до майбутньої професійної діяльності у КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 014.11 Середня освіта (Фізична культура) викладається освітній компонент «Легка атлетика з методикою навчання», метою вивчення якого є дати студентам знання про формування цілісної системи теоретичних і

методичних знань, практичних умінь і навичок проведення різних форм занять з легкої атлетики, розвиток професійного мислення та професійно-особистісних якостей [Програма освітнього компонента].

Відповідно до вимог програми майбутні спеціалісти з фізичного виховання, зокрема з легкої атлетики, повинні вміти правильно показати техніку виконання легкоатлетичних вправ, методично грамотно проводити навчання основних видів легкої атлетики, застосовувати свої знання на практиці.

Отже, при систематизації фізичної діяльності через заняття легкою атлетикою в процесі навчання студентів слід враховувати:

- у процесі навчання легкоатлетичних вправ педагог повинен ґрунтуватися на різноманітності засобів впливу, спрямованих на систематизацію тренувальних навантажень при засвоєнні вправ. Дані аспекти зумовлюються залежно від рівня фізичної підготовленості студента, за допомогою раціонального розподілу фізичних навантажень.

- тренувальне заняття може бути розглянуте як засіб для збудження біологічного сигналу, який, у свою чергу, тягне за собою себе цілий ланцюг подій. Внаслідок цих подій окремі структури організму зазнають хронічних змін (адаптації), які є свідченням поліпшення результату.

- заняття з легкої атлетики повинні супроводжуватись систематичним контролем фізичного стану студента, а також брати до уваги його індивідуальні особливості .

Таким чином, вважаємо, що культура фізичного виховання загалом та легка атлетика зокрема є однією із фундаментальних основ формування та розвитку всебічного потенціалу здобувачів освіти, що забезпечує їх конкурентоспроможність та здатність до професійного саморозвитку.

Література та джерела

1. Алексейчук І. Мотиви занять фізичною культурою і спортом у вищій школі. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*: зб. наукових праць. Луцьк. Том 1. 2002. С. 173–175.
2. Бойко Д. Сучасний стан та перспективні напрямки вдосконалення фізичного виховання студентів ВНЗ України III–IV рівнів акредитації. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. № 1.2012. С. 22–25.
3. Кліш І., Дишко О. Легка атлетика з методикою викладання: метод. рекомендації для студ. 2–3 курсів денної форми навчання, спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура). Луцький педагогічний коледж, 2022. 78с.
4. Ольховнікова А., Куракіна О. Вплив фізичного виховання на формування особистості студентів. Режим доступу: http://www.rusnauka.com/25_DN_2008/Sport/28999.doc.htm.2015 (дата звернення: 04.04.2024).

ФІЛОСОФСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ: КОНТЕКСТ ТА ВПЛИВОВІ ШКОЛИ

Ірина Ковальчук,

кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри природничо-математичної, світоглядної освіти та інформаційних технологій, начальник навчально-методичного відділу ЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради

Актуальність теми. В сучасних умовах все більше зростають вимоги до знань всіх тих, хто шукає відповіді на питання про сенс людського буття, можливості гуманізму і місце людини у світі. Оволодіння конкретно науковими знаннями також є необхідною умовою зростання рівня освіченості та культури фахівця будь-якого профілю, якщо ці знання спираються на систему філософсько-світоглядних ідей та цінностей особистості.

Проблема людини є однією з найважливіших для всієї філософії, але особливо актуальною вона стає в переломні періоди розвитку історії, коли найбільш гостро постає питання про сенс і мету існування не тільки окремого індивіда, а й усього суспільства. Таким

періодом для України постає сьогодні, коли нації приходить виборювати право на існування, вимушено боронити свою рідну землю від російської навали.

Філософська думка завжди виявляла особливий інтерес до вивчення людини, всіх аспектів її буття. Що є сутністю людини? У чому полягає своєрідність людської істоти? Як у ній пов'язані природне і соціальне, індивідуальне й родове? У що вона вірить, на що сподівається? До розмірковувань над цими питаннями людського буття, до їх усвідомлення незмінно звертається кожне покоління людей, прагнучи викристалізувати відповіді, цілісний підхід до осягнення людини.

Маємо підкреслити, що проблема людини є центральною для філософії, адже наділяє її людиновимірним сенсом, зумовлюючи світоглядно-ціннісне значення філософської культури. Кожен аспект філософської культури (осмислення буття, проблеми пізнання та історії, культури і цивілізації) пронизаний людиновимірним смислом. Не можемо не погодитися із твердженням І. Канта, що усі філософські питання зводяться до одного: «Що є людина?». Вражають далекоглядні слова грецького мислителя Емпедокла: «Людина завжди була, є і буде найбільш інтересним явищем для людини».

Упродовж тисячоліть філософи шукають відповіді на це питання, пропонують різноманітні бачення «проблеми людини», нерідко суперечливі одна одній гіпотези, концепції, вчення про походження, природу і сутність людини, її тілесні і духовні якості, призначення на землі. У сукупності знань про людину це вчення ще у XVI ст. отримало назву «антропологія».

Антропологія (грец. *anthrōpos* – людина, *logos* – вчення) – наука про походження людини, утворення людських ареальних груп (рас), про типи й варіації фізичної будови людини [1, с. 28]. Загалом антропологію утворює сукупність наукових дисциплін, які вивчають людину (людство) на всіх історичних етапах розвитку. Філософська антропологія – вчення про природу (сутність) людини, що постає фокусом і метою філософського розмислу.

Сьогодні існує понад 150 наук, які займаються вивченням людини. На відміну від наук, філософія прагне розкрити не якісь окремі властивості людини, а те найголовніше, найістотніше, що в ній міститься і завдяки чому людина є і залишається сама собою за різних обставин. Це найголовніше в людині називається її сутністю, яку прагнули зрозуміти і описати філософи різних історичних епох. Людина розглядалась як *Homoreligiosis* – людина релігійна, *Homosapiens* – людина розумна, *Homosapiens-demens* – людина «розумно-нерозумна», *Homonaturalis* – людина натуралістична, *Homosymbolicum* – людина, яка творить символи, *Homoludens* – людина, що грається, *Homopoliticus* – людина, що займається політикою, *Homofaber* – людина, що працює тощо.

Пізнавальна деталь: перші цілісні уявлення про людину зародилися задовго до появи науки про людину. Будь-яка культурно-історична епоха – Античність, Середньовіччя, Просвітництво – починалася зі своєрідного бачення людини і її місця у Всесвіті, яке кардинально відрізнялося від попереднього культурно-історичного періоду.

Кожен етап історії філософії додавав нових рис у виявленні сутності людини. Вже стародавня індійська, китайська, грецька філософії розглядали людину як частину космосу, як «малий світ», мікрокосм, що є відображенням і символом макрокосму – Всесвіту. Сократ – перший філософ, який поставив в центр роздумів людину, смисл її існування, особливості людської природи. «Пізнай самого себе» – цей заклик на стіні храму Аполлона в Дельфах уразив Сократа ще в юності і став головним принципом його філософії [3].

Філософія Середньовіччя зосередила увагу на релігійно-моральних проблемах людського існування, проблемі співвідношення людини і Бога. Найважливішим для людини є спасіння: сходження недосконалої особи до досконалої – Бога. Поняття особи було введено А. Блаженним. Її основними суттєвими складовими називав волю, інтелект, пам'ять, через які пролягають шляхи вдосконалення людської душі до єднання з Богом. Вважав, що лише божественна благодать може вивести людину з лабіринтів згубних спокус світу і власного Я. Але треба свідомо відкритися їй назустріч [3, с. 54].

Епоха Відродження залишила нам зразок обоження людини, віри в її безмежні творчі можливості. Бог зміщується на периферію людського існування. Леонардо да Вінчі окреслює безмежні властивості людини: «може сягати Бога, а може бути нижчою від худоби».

В Новий час з ростом впливу природознавства виникають спроби виключити поняття душі і духу з філософії. Основний аргумент – ці поняття не відповідають стандартам науковості. Пріоритет надається розуму. Ф. Бекон стверджує: «Ми можемо стільки, скільки ми знаємо»; Р. Декарт: «Мислю – отже існую»; Т. Гоббс: «Полум'я пристрастей ніколи не просвітляє розум», а робить «людину людині вовком» [3, с. 90].

Проте звучала й інша точка зору. Постав проти культу розуму і науки Б. Паскаль: «Розум даремно кричить, він не може оцінити речі» чи «О, як мені приємно бачити цей гордовитий розум приниженим і благаючим» – заявляв творець лічильної машини, теорії можливостей та гідростатики. Ж.-Ж. Руссо закликав: «Зробіть людину знову цілісною, і ви зробите її такою щасливою, якою вона тільки може бути».

Антропоцентризм української філософської думки проявився у творчості Г. Сковороди («Дійсно Людина є присутністю Бога в людському бутті»), П. Юркевича: «Розум має зміст лише тоді, коли укорінений в серці. Він розсуває свої межі і стає безмежним; наповнюється теплотою. Розум без серця породжує холодну і неживу моральність, що не може замінити справжньої моральності, заснованої на сердечності й любові» [2, с. 125].

З кінця XIX – початку XX століття в філософії здійснюється своєрідний антропологічний переворот – проблема людини стає основною для більшості філософських вчень. Основна причина – глобальні зміни у всіх галузях суспільного життя, посилення уніфікації та стандартизації особистості з боку суспільства та його масової культури. Філософія XX століття стурбована втратою людською особистістю справжньої свободи та індивідуальної автономії. Тому основна увага спрямовується на людину, яка в своїй унікальності та неповторності не піддається загальним визначенням.

У XX столітті найбільш помітними були два повороти до проблем людини: 1) 20-і рр. – філософсько-антропологічний (М. Шелер, Г. Плеснер), екзистенціальний (М. Бубер, К. Ясперс, Г. Марсель) та персоналістичний (Е. Муньє); 2) 60-70-і рр. – відмічений інтенсивною взаємодією філософської антропології та герменевтики (О. Больнов, Г. Гадамер). На вітчизняних теренах антропологічна тематика стає однією з центральних в 60-ті роки – «антропологічний поворот» в українській філософії очолив В. Шинкарук. Людинознавчий пошук представниками Київської світоглядно-антропологічної школи продовжує здійснюватися у напрямі частково «нової онтології», частково – екзистенціальної антропології. Кінець XX – початок XXI століття ознаменувався переосмисленням основних концептів філософської гуманістики. Зокрема, акценти переміщуються з платонівсько-моністичного бачення людської сутності до розгляду неоднозначності та амбівалентності людського буття, від «пансоціологізму» у тлумаченні людини до взаємопов'язаних «екзистенціалів», що визначають її буттєвість; обґрунтовується незвідність «антропосфери» до «ноосфери»; зростає інтерес до питання про сублімативність людини та її світовідношення тощо. Ці та ряд інших антропологічного характеру питань перебувають в полі зору таких українських філософів як В. Табачковський, В. Загороднюк, М. Булатов, А. Дондюк, Г. Шалашенко, Є. Андрос, Н. Хамітов та ін.

Загалом XX століття пройшло під знаком «антропологічного буму» в філософії. Відбулись серйозні зміни в підходах до людини, пов'язані із становленням антропології як особливої філософської дисципліни. Її вихідним положенням є розміщення людини в центр світоустрою.

З огляду на вищенаведене, можна зробити наступні висновки. Історія філософсько-антропологічної думки не є рівномірно безперервним розвитком ідей, понять, принципів. Кожна історична епоха пропонує свою своєрідну антропологію як спосіб розуміння людини. Відповідно сучасна філософська антропологія не пропонує остаточної цілісної картини

людини. Проблемне поле філософської антропології розширюється, збагачується новими концепціями, теоріями, поглядами, адже людина прогресує, еволюціонує, змінюється, експериментує.

Література

1. Філософський енциклопедичний словник. Київ: Абрис, 2002. 751 с.
2. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. Л. В. Губернського. Київ: Знання, 2012. 621 с.
3. Хамітов Н. Історія філософії: проблема людини та її меж. Київ: Наукова думка, 2000. 272 с.

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ ЯК ЕФЕКТИВНОГО ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ ДО ВИВЧЕННЯ МАТЕМАТИКИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Наталія Корінчук,

*викладач циклової комісії природничо-математичних дисциплін
Луцького педагогічного фахового коледжу*

Актуальність теми. У статті досліджено педагогічну значущість проблеми застосування проектного методу на уроках математики у початковій школі. Обґрунтовано умови використання методу проектів при формуванні математичних понять в учнів початкових класів.

Метод проектів як метод діяльнісного підходу в навчанні виник ще у XVI столітті в архітектурних майстернях Італії. Цей метод не є кардинально новим в історії розвитку освіти. Як метод діяльнісного навчання він формувався у другій половині XIX століття в сільськогосподарських школах США і ґрунтувався на теоретичних концепціях «прагматичної педагогіки», основоположником якої був американський філософ-ідеаліст Джон Д'юї. Відповідно до його поглядів, правдивим і цінним є лише те, що корисно людям, що дає практичний результат і направлено на благо всього суспільства. Основна ідея, що закладалася в метод авторами, – навчання на активній основі через доцільну діяльність учня, пов'язана з його особистим інтересом саме в цьому знанні.

Основоположником проектної технології є Джон Д'юї. Цю ідею розвивали його послідовники, зокрема В. Кілпатрік, Е. Коллінґс, Л. Левін.

На відміну від В. Кілпатріка, Дж. Д'юї підкреслював роль вчителя в організації та управлінні всією пізнавальною діяльністю учнів при використанні методу проектів, особливо на перших порах, поки вони ще недостатньо освоїли цей метод. Дж. Д'юї не вважав метод проектів універсальним методом, який вирішує всі педагогічні проблеми. Він розглядав метод проектів як один з можливих ефективних методів навчання.

Сьогодні метод проектів є одним із найпопулярніших у світі, оскільки дозволяє раціонально поєднувати теоретичні знання і їх практичне застосування для вирішення конкретних проблем навколишньої дійсності в спільній діяльності школярів. У США, Великобританії, Бельгії, Ізраїлі, Фінляндії, Німеччині, Італії, Бразилії, Нідерландах і багатьох інших країнах ідеї гуманістичного підходу до освіти Дж. Д'юї, його метод проектів знайшли широке поширення і набули великої популярності. «Все, що я пізнаю, я знаю, для чого це мені треба, де і як я можу ці знання застосувати» – ось основна теза сучасного розуміння методу проектів, який і приваблює багато освітніх систем, які прагнуть знайти розумний баланс між академічними знаннями і прагматичними вміннями» [1, с. 17–19].

В Україні метод проектів отримав широке поширення в Трудовій школі 20-х рр. На сьогодні метод проектів широко використовується і в українських школах на уроках і в позаурочній діяльності учнів початкових класів.

Таким чином, метод проектів завжди передбачає розв'язання певної проблеми, яка з одного боку ґрунтується на використанні різноманітних методів, засобів навчання, а з іншого

– інтегруванні знань, умінь з різних галузей науки, техніки, технології, творчих сфер. Результати виконаних проєктів повинні бути, «відчутними», тобто, якщо це теоретична проблема, то конкретне її рішення, якщо практична, конкретний результат, готовий до впровадження.

Проектна діяльність сприяє перетворенню процесу навчання в процес самонавчання, дозволяє кожному учневі побачити себе як людину здібну і компетентну. Метод проєктів завжди орієнтований на самостійну діяльність учнів – індивідуальну, парну, групову, яку учні виконують протягом певного проміжку часу. Цей підхід органічно поєднується з груповим підходом до навчання.

Сучасна українська освіта спрямована на розробку і вдосконалення нового навчального змісту, впровадження нестандартних методів навчання та інноваційних технологій в педагогічну практику.

Одне з провідних місць серед продуктивних інноваційних методів навчання, виявлених в арсеналі світової та вітчизняної педагогічної практики, належить сьогодні методу проєктів. В основу методу проєктів покладено ідею про спрямованість освітньої діяльності школярів на результат, який виходить при розв'язанні тієї чи іншої проблеми. О. Геращенко визначає метод проєкту як «освітню технологію, націлену на набуття учнями нових знань у тісному зв'язку з реальною життєвою практикою, формування у них специфічних умінь і навичок за допомогою системної організації проблемно-орієнтованого навчального пошуку» [2, с. 111–112].

Участь школярів в розробці проєктів забезпечує і передбачає розвиток пізнавальних інтересів дітей, умінь проводити дослідження і орієнтуватися в інформаційному просторі, проводити пошук і збір інформації, аналізувати і систематизувати зібрану інформацію, використовувати набуті знання для вирішення нових теоретичних, практичних і прикладних задач, сприяє розширенню кругозору учнів. У ході роботи над проєктом в учнів формуються і розвиваються комунікативні універсальні навчальні дії: діти вчаться співпрацювати один з одним, працювати парами і в різних за кількістю учасників групах, виконувати різні ролі: збирати інформацію, оцінювати зібраний матеріал, представляти його у вигляді тексту, виконувати малюнки до текстів та схемами, складати математичні тексти до малюнків і ін. Дуже важливо, що в процесі такої роботи в учнів формуються основи інформаційної та комп'ютерної грамотності. Навички проєктування необхідні в будь-якій діяльності, кожен день і все життя.

Організація проєктів – досить ефективний метод вивчення всіх дисциплін, зокрема і математики. Тому виникає проблема виділення особливостей організації проєктної діяльності в процесі вивчення математики. Для вирішення цієї проблеми нами був виконаний аналіз різних навчально-методичних комплектів з математики для початкової школи.

Метод проєкту дає можливість широко застосовувати на уроках математики інформаційні технології. Для школярів організуються сприятливі умови для творчої і самостійної роботи за комп'ютером, перебуваючи вдома.

Особливості проєктної діяльності в початковій школі на уроках математики полягає у тому, що перед учителем математики часто постає питання – як краще організувати освітню діяльність, щоб забезпечити високу ефективність навчання. Вчителю необхідно організувати всі необхідні умови для того, щоб для учня навчання не перетворилося в непривабливу, важку роботу. Починати потрібно з формування пізнавального інтересу до предмета дослідження, втягування школярів в активну діяльність.

Метод проєкту передбачає самостійну роботу учнів. Щоб ця робота була продуктивною, її вчасно необхідно направити в потрібне русло. Учитель повинен так організувати навчання, щоб при самостійній роботі над створенням проєкту позитивний результат був у всіх учнів без винятку.

М. Небилук прийшла до висновку, що вчитель виступає в ролі консультанта. З одного боку, вчитель повністю контролює хід дій учнів, але при цьому робить це непомітно для

дітей, тим самим направляє в потрібне русло, підказуючи потрібний напрямок, а не діє безпосередньо [3, с. 162]. Самостійна робота по проєктній методиці дозволяє зацікавити дітей, в результаті чого вони краще опановують основні теоретичні положення навчальних тем і одержують початкові дослідницькі навички.

Використовуючи метод проєкту, вчитель прагне розвивати в учнів самостійність, здатність приймати обґрунтовані рішення; незалежно формувати компетентності з дисциплін, проводити презентації здійсненої роботи; взаємодіяти з навколишнім світом і людьми так, щоб така співпраця була значною і корисною для вирішення проблем. Проєктний метод є ефективним способом формування в учнів нових компетентностей на уроках математики.

Таким чином, можна сказати, що математичні проєкти потрібно застосовувати в освітньому процесі, так як вони дають можливість здобувачам освіти заглибитися у вивчення математики як навчальної дисципліни, а також підвищити рівень розуміння досліджуваних понять, навчити застосовувати математику в повсякденному житті. Також метод проєкту має величезні можливості у формуванні математичних компетентностей у молодших школярів.

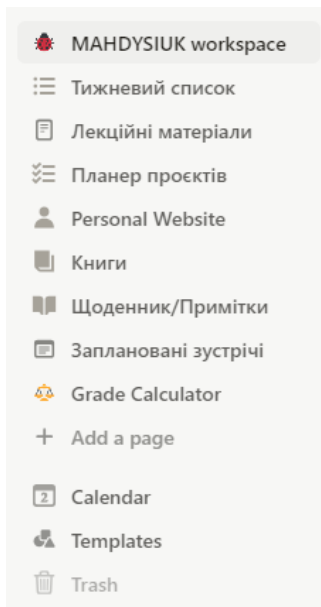
Література

1. Анісімова Г. О., Нікулочкіна О. В. Сучасний урок у початковій школі: традиції та інновації. Вид. 2-ге, без змін. Тернопіль: Мандрівець, 2014. 104 с.

2. Геращенко О. Організація проєктної роботи учнів на уроках математики в початковій школі. *Розвиток особистості молодшого школяра : сучасні реалії та перспективи: матеріали четвертої науково-практичної інтернет-конференції молодих науковців та студентів*. Випуск 5. Бердянськ, Вінниця, Івано-Франківськ, Кам'янець-Подільський, Київ, Кропивницький, Полтава, Умань, 2018. С. 94–96.

3. Небилюк М. Використання методу проєктів для вивчення окремих тем на уроках математики в початковій школі. *Вища школа і ринок праці: інтеграція, модернізація, інтернаціоналізація: збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції, 19–21 жовтня 2016 р.* Мукачево: Видавництво МДУ, 2016. С. 162–164.

РОЛЬ NOTION У СТРУКТУРУВАННІ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ: МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ТА ВИКЛАДАЧІВ

Ніна Магдисяк,

викладач циклової комісії природничо-математичних дисциплін Луцького педагогічного фахового коледжу

Актуальність теми. Швидкі технологічні зміни у сучасному освітньому середовищі вимагають від нас непинного вдосконалення та адаптації. В цьому контексті з'являється необхідність використання цифрових інструментів для оптимізації та ефективного управління навчальним процесом. Розгляд ролі Notion у цьому контексті стає важливим кроком у напрямі покращення організації та результативності навчання як для студентів, так і для викладачів. Визначення можливостей цього інструменту в контексті навчання дозволяє нам краще розуміти, як використання цифрових технологій може сприяти покращенню якості навчання та підвищенню ефективності освітнього процесу.

Платформа Notion

систем управління, організації життя.

універсальний робочий простір для побудови ведення нотаток, управління даних, проєктів і

Загалом функціональність дозволяє створювати записи, бази даних, канбан, вікі, календарі і нагадувач. Компанія характеризує власний продукт як повноцінний простір для ведення нотаток, управління проєктами й задачами [1].

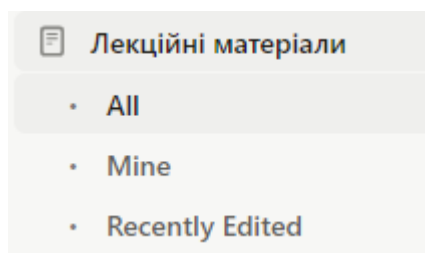
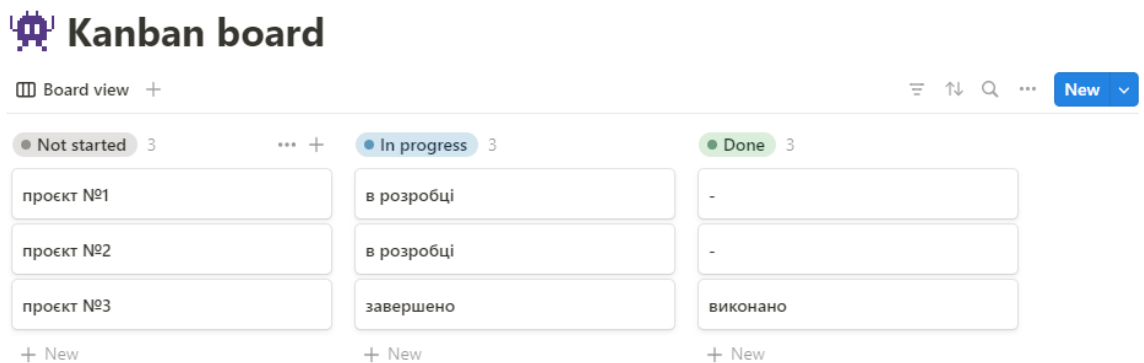
Всі дані у додатку зберігаються в спеціальних блоках: списках, кодах, текстах, зображеннях, тощо. І буквально за декілька хвилин один зі списків можна перемістити зі звичайного у головний. А текст у цитату, або будь-що інше. А ключовою особливістю є наявність блоку пам'яті. В кожному файлі користувач може розмістити фотографію, відео, таблицю і будь-що інше на власний смак.

Не менш корисною функцією є створення окремих сторінок за тематикою, які потім можна перетягувати, об'єднувати та організовувати за важливістю, чи зручністю. Виходить, що, усе необхідне зберігається в одному місці, полегшуючи подальшу роботу. А також навіть допомагає відстежувати свій прогрес у тій чи іншій сфері.

Ця платформа доступна як на Android/iOS, так і на Windows Apps/Mac. А для тих, у кого недостатньо місця на пристрої, або для зручності не хоче використовувати застосунок – є у вигляді сайту <https://www.notion.so/> [2].

Можливості Notion

В програмі існує маса можливостей для створення нових завдань та управління вже наявними. При цьому, набагато простіше вести прості справи за допомогою контрольних списків. А от для складних зручніше буде використовувати канбан-дошки.

Без будь-яких навичок у програмі можна створювати так звані, бази знань. І для цього потрібно просто створити пусту сторінку, та додати до неї інші, або необхідний вміст. При цьому варто придумати коректний заголовок, адже він буде працювати нічим іншим як прямим лінком. А в середині файлу може бути що завгодно в тому числі інші сторінки.

На головну сторінку користувач може додати розділи. При цьому доступна можливість оформлювати сторінку на власний смак.

В даному додатку створюють будь-які файли, напевно у цьому й головна особливість Notion. Створеним матеріалом можна ділитися з іншими людьми працюючи над редагування у режимі реального часу.

Ще одна важлива особливість це наявність можливості створювати таблиці. При цьому така функція цілком може замінити Excel. Але якщо користувачеві необхідно працювати з важкими формулами, то таблиці у даному додатку може виявитися недостатньо. Відповідно таблиці програми підійдуть лише для неважких завдань.

Templates

School

Search templates

Suggested

- Student Planner
- Janice Studies' student dashb...
- Life and school management...

Study Planner

- Class Notes
- Course schedule
- Cornell notes system
- Grade calculator
- Student Group Assignment
- Easlo's Student Dashboard

MANDYSIUK workspace

Журнал/Предмет

Table

Предмет №1

Aa Name	02.03.24	04.03.24	+	...
Прізвище ім'я1	7	4		
Прізвище ім'я2	8	8		
Прізвище ім'я3	1	7		
Прізвище ім'я4	4	7		
+ New				

Програма використовується не лише для створення приміток та на досягнення конкретної мети, а й можна використовувати вже вбудовані сценарії/шаблони, які містять в середовищі та обрати відповідно за потреб.

Дуже широкий функціонал містять шаблони для студентів, або учнів, окрім вищезгаданих також є дуже багато цікавих, що можуть спростити навчання та організацію процесу, чи простору. До прикладу: Students Planes – використовуйте цей шаблон, щоб легко організувати свій навчальний розклад, від занять до кінцевих термінів виконання завдань, і координувати всі зустрічі клубу. Він розроблений, щоб підтримувати все в порядку, допомагаючи вам зосередитися та залишатися вмотивованими протягом навчального року.

Student Planner

This is your course tracker. Each course card below is also it's own separate page, where you can add things like text, pictures, or files.

Gallery +

New

Courses

Intro to Biology
BIOL 101

General Chemistry I
CHEM 105

Calculus 1
MATH 120

+ New

Grouped by course | Calendar | Table +

New

Завдання

Intro to Biology 4

☒	Aa Assignment Name	Deadline	+	...
☒	Lab Report 1	February 10, 2024		
☐	Midterm Exam OPEN	March 15, 2024		
☐	Research Paper	April 20, 2024		
☐	Final Exam	May 25, 2024		

Зокрема, дуже важливою функцією є підтримка інтеграції з різними інструментами, такими як Google Drive, Dropbox, Trello, GitHub, Figma тощо. Це дозволяє легко обмінюватись даними та інтегрувати Notion із вже існуючими робочими процесами [5].

Аналіз програми підкреслює, що Notion надає широкий спектр можливостей для організації навчального процесу. Зазначені можливості, такі як створення контрольних списків, баз знань, таблиць та використання вбудованих шаблонів, спрощують організацію та

структурування навчального процесу як для студентів, так і для викладачів. Разом з тим, можливість редагування матеріалів у реальному часі та спільна робота над ними полегшують співпрацю та сприяють підвищенню ефективності навчання.

Література та джерела

1. Notion (програмне забезпечення). URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Notion_#cite_note-1 (дата звернення: 02.05.2024).
2. Додаток Notion – що це за звір і чому він корисний?. URL: <https://ij.ogo.ua/ya-zhurnalist/dodatok-notion-shho-tse-za-zvir-chomu-vin-korisnij/> (дата звернення: 02.05.2024).
3. Notion. URL: <https://www.notion.so/> (дата звернення: 02.05.2024).
4. Notion: ідеальний додаток для студента. URL: <http://i.nure.ua/tekhnologii/1684-notion-idealnij-dodatok-dlya-studenta> (дата звернення: 04.05.2024).
5. Огляд популярних інтерактивних платформ. URL: <https://training.gatestlab.com/blog/technical-articles/overview-of-popular-interactive-platforms/> (дата звернення: 07.04.2024).

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ – ВАЖЛИВИЙ СКЛАДНИК У СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ (ЗА ІДЕЯМИ К. УШИНСЬКОГО)

Сергій Марчук,

кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри педагогіки та психології ЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради

Актуальність теми. Важливі напрями сучасного українського виховання визначені Національною доктриною розвитку освіти, Законами України «Про освіту» та «Про повну загальну середню освіту», Концепцією «Нова українська школа», Концепцією національно-патріотичного виховання в системі освіти України та іншими нормативними документами у галузі освіти.

Вирішення завдань у практиці сучасного національного виховання спонукає педагогів – науковців, діячів освіти, практиків – до творчого використання спадщини прогресивних педагогів минулого, зокрема, видатного українського педагога-демократа, професора, реформатора шкільної справи, письменника, корифея світової і української психолого-педагогічної науки Костянтина Ушинського (1824–1870), наукова спадщина й просвітницька діяльність якого в історії української педагогічної думки посідає одне з чільних місць (табл.1).

Таблиця 1

Відображення педагогічних ідей К. Ушинського в джерелах

Назва джерела, / автор (и), рік /	Відображення наукової проблематики К.Ушинського
«Розвиток народної освіти і педагогічної думки в Україні: (ред. М. Ярмаченко, 1991)	Проблеми виховання і навчання; ідея народності; мета і гармонійний розвиток людини; дидактичні погляди; особа вчителя
«Історія української школи і педагогіки» (В. Кравець, 1994)	К.Ушинський – педагог, просвітитель, патріот; загальнопедагогічні ідеї; дидактичні погляди і вказівки; гармонійний розвиток особистості; проблема вчителя та його підготовка
«Персоналії в історії національної педагогіки: 22 видатних українських педагоги» (за заг. ред. А. Бойко, 2004)	Життя і діяльність; внесок в розробку методології й теорії виховного процесу; професійна підготовка вчителя; народність виховання; мета і засоби морального виховання; внесок в розвиток дидактики; послідовники педагогічних ідей К. Ушинського в Україні
«Українська педагогіка в	Життєпис педагога; зв'язок філософських поглядів і

персоналіях» (за ред. О. Сухомлинської, 2005)	теоретичних педагогічних положень; ідея народності; виховне навчання; природнича освіта; праця і моральне виховання; роль і статус вчителя у суспільстві і його педагогічна майстерність; дискусія: К. Ушинський – український педагог; просвітитель світового масштабу; перевидання праць педагога
«Історія педагогіки України» (Л. Артемова, 2006)	Життя і педагогічна діяльність; психологічні основи навчання; вимоги до виховання; народність у вихованні; рідна мова; моральне виховання
«Історія української педагогіки» (Д. Скільський, 2012)	Життя і педагогічна діяльність; народне (національне) виховання; дидактичні погляди; гармонійне виховання; дошкільне та сімейне виховання; учитель та його підготовка.

Дослідження «Педагогічної антропології» [2] К. Ушинського зумовило визначення фізичного виховання як мистецтва та правил виховної діяльності у тісному зв'язку з антропологічними науками. Понятійний апарат основ теорії фізичного виховання, зафіксований у «Педагогічній антропології», містить таку термінологію: «виховання», «фізичне виховання», «життя», «здоров'я», «фізичне здоров'я», «душевне здоров'я», «хвороба», втома», «нервова сила», «спосіб життя», «ідеал душевного здоров'я», «тілесний організм», «нервовий організм», «розвиток», «людина» та ін. Педагог обґрунтував важливість для фізичного виховання фізіологічного закону фізичного виховання: зміна діяльності дитини дасть змогу зробити значно більше і без втоми, ніж виконання однотипної діяльності.

Важливе педагогічне значення для фізичного виховання школярів мають наукові позиції Ушинського щодо фізичних і душевних явищ тілесного організму: нервової системи, органів чуття, м'язів, втоми, сну, тілесного зусилля, нервового подразнення, рефлексивних рухів, звичок, механізмів участі нервової системи в акті пам'яті та її впливу на уяву, почуття та волю.

Ушинським обґрунтовано психологічні аспекти фізичного виховання школярів: влада волі над увагою, виховне значення дитячих ігор, прагнення до індивідуального існування, свідомої діяльності, страх, сміливість, самовдоволення, впевненість, успіх, воля як влада душі над тілом, воля як бажання, вплив природжених особливостей організму на утворення характеру, прагнення щастя, схильність до лінощів, схильність до розваг та ін.

К. Ушинський зробив вагомі теоретичні узагальнення щодо таких актуальних питань фізичного виховання за кордоном: місця гімнастики та гімнастичних ігор у змісті навчальних предметів у школах різного типу; впливу режиму дня на нормальний фізичний розвиток вихованців; ролі раціонального харчування у збереженні здоров'я учнів; формування сприятливого психоемоційного клімату; важливості сільськогосподарських робіт учнів та ін.

По-науковому Ушинський підійшов до вирішення проблеми використання засобів та форми фізичного виховання школярів. З'ясовано, що у своїх творах «Людина як предмет виховання» [2], «Педагогічні замітки про Швейцарію» [4], «Звіт про відрядження за кордон» [1], «Програма з педагогіки для спеціальних класів жіночих навчальних закладів» [6], «Праця в її психічному і виховному значенні» [5], «Стислий підручник педагогіки» [7] він переконливо доводить, що педагогічні правила фізичного виховання є позитивними, точними і правильними за умови їх виведення із фундаментальних знань з анатомії, фізіології, гігієни, психології, логіки, філософії.

Історико-педагогічний аналіз наукової спадщини Ушинського дав змогу виокремити і зафіксувати систему засобів фізичного виховання школярів у творчому спадку педагога: фізичні вправи, гімнастика, гра, фізична праця, сільськогосподарські роботи, ознайомлення учнів із теоретичними відомостями з анатомії, фізіології та гігієни в підручниках «Дитячий

світ» та «Рідне слово» [8], природні та гігієнічні фактори – раціональний режим праці, харчування, відпочинку, сну.

Комплексна концепція підготовки вчителя за Ушинським поєднала демократичні європейські традиції, власний досвід фахової підготовки жінок-педагогів у 60-х роках XIX ст., запропонований педагогом-реформатором у педагогічній періодиці того часу та відображений в авторських програмах з метою побудови якісно нових педагогічних навчальних закладів.

У творчій спадщині Ушинського знаходимо педагогічні умови для реалізації завдань фізичного виховання: гуманізм, народність, природовідповідність, оптимальне поєднання дієвих шляхів, засобів та форм зміцнення і збереження фізичного та духовного здоров'я учнів.

Література

1. Ушинський К. Д. Звіт про відрядження за кордон. *Твори. В 6 т. Т. 2.* Київ: Рад. школа, 1954. С. 174–260.
2. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання (Спроба педагогічної антропології). *Твори. В 6 т. Т. 4.* Київ: Рад. школа, 1952. С. 21–454.
3. Ушинський К. Д. Педагогічна подорож Швейцарією. *Твори. В 6 т. Т. 2.* Київ: Рад. школа, 1954. С. 17–122.
4. Ушинський К. Д. Педагогічні замітки про Швейцарію. *Твори. В 6 т. Т. 2.* Київ: Рад. школа, 1954. С. 123–173.
5. Ушинський К. Д. Праця в її психічному і виховному значенні. *Твори. В 6 т. Т. 5.* Київ: Рад. школа, 1952. С. 387–395.
6. Ушинський К. Д. Програма педагогічного курсу для жіночих навчальних закладів. *Твори. В 6 т. Т. 6.* Київ: Рад. школа, 1955. С. 16–38.
7. Ушинський К. Д. Стислий підручник педагогіки. *Твори. В 6 т. Т. 6.* Київ: Рад. школа, 1955. С. 237–402.
8. Ушинський К. Д. *Твори. В 6-ти т. Т. 3.* Дитячий світ і хрестоматія. Рідне слово. Київ: Рад. школа, 1954. 799 с.

МІСЦЕ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ТА ДОДАТКОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ

Оксана Мельничук,

*викладач циклової комісії шкільної, дошкільної педагогіки, психології та методик
Луцького педагогічного фахового коледжу*

Наталія Ярошук,

*викладач циклової комісії шкільної, дошкільної педагогіки, психології та методик,
практичний психолог ЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради*

Актуальність теми. Розкрито значення володіння навичками альтернативної та додаткової комунікації в контексті професійно-педагогічної комунікації та професійної компетентності сучасного педагога загалом і вчителя початкових класів зокрема.

На сучасному етапі реформування актуальним є питання про необхідність створення такого освітнього середовища, яке б сприяло розвитку індивідуальності та особистості кожного здобувача освіти. Ідей Нової української школи декларують переформатування мети, змісту освіти, удосконалення ефективності технологій навчання, розвитку особистості кожного учня, а також перегляду технологій та методів педагогічної взаємодії усіх учасників освітнього процесу. Виходячи з цього, зростають вимоги до особистості педагога, до його професійних якостей та компетентностей, зокрема до рівня його комунікативної компетентності та готовності працювати в «екстремальних» інноваційних умовах.

Постає гостра необхідність у якісно іншій підготовці та підвищенні кваліфікації такого педагога, який зуміє поєднувати фундаментальність професійних базових знань з

інноваційністю мислення і дослідницьким підходом до вирішення конкретних освітніх проблем [1].

Професійно-педагогічна комунікативна компетентність педагога в освітньому просторі розглянуто у дослідженнях А. Максимової, Н. Бутенко, О. Жируна, М. Заброцького, А. Літкевича, С. Левченко, структуру комунікативної компетентності педагога досліджували Н. Бібік, Н. Волкова, Ю. Вторнікова, С. Петрушин.

У цьому контексті педагогічне спілкування містить у собі могутній резерв підвищення професійної майстерності педагога, удосконалення організації педагогічної діяльності та освітнього процесу. Професійно-педагогічне спілкування є системою способів та прийомів соціально-психологічної взаємодії педагога й учня, змістом якої є обмін інформацією, здійснення виховного впливу, налагодження стосунків.

Із запровадженням інклюзивного навчання в закладах освіти так і в нашому суспільстві можна зустріти як дітей так і дорослі, які з певних причин не можуть спілкуватися або мають труднощі у використанні усного мовлення.

Мовлення та комунікація є базовою потребою та основою соціальної взаємодії. Для більшості людей словесне спілкування не виявляється складним. Проте існує істотна частина людей, які не здатні використовувати мовлення для повноцінного спілкування. Деякі люди не можуть застосовувати вербалізацію взагалі. Мовлення інших людей розвинене на недостатньому рівні, щоб виконувати усі комунікативні функції. У даному випадку є необхідність звернутися до інших, альтернативних засобів комунікації, що доповнюють або заміщують вербальне мовлення, тобто до АДК [2].

Альтернативна і додаткова комунікація (АДК) є ефективним та дієвим засобом педагогічної взаємодії та обміну інформацією і є важливою, насамперед, для людей з мовленнєвими розладами при таких особливостях розвитку, як аутизм, інтелектуальна недостатність, порушення розвитку мовлення та інші стани, а також у разі втрати набутого мовлення внаслідок інсультів, травм тощо.

Альтернативна і додаткова комунікація (англ. – alternative and augmentative communication), за визначенням Міжнародної спільноти з альтернативної та додаткової комунікації, – це набір інструментів і стратегій, які використовує людина, щоб виконувати щоденні завдання спілкування. Комунікація має різні форми, такі як мовлення, погляд, текст, вираз обличчя, дотик, рухи тіла та жести, жестова мова, символи, малюнки, використання пристроїв для генерації мовлення тощо [3].

Засоби альтернативної комунікації можуть використовуватися для побудови функціонуючої системи комунікації; для розвитку навички самостійно та зрозуміло доносити до слухача нову для нього інформацію; для розвитку здатності дитини висловлювати свої думки за допомогою символів.

Виділяють такі групи користувачів АДК відповідно до особливостей розвитку комунікативної системи людини:

1-а група осіб, для яких підтримувальна комунікація є експресивним засобом. Вони добре розуміють мовлення, але неспроможні висловити свої потреби вербально. Зазвичай, це люди з церебральним паралічем, іншими порушеннями нервової системи, ураженнями органів мовлення, мовленнєвими порушеннями, що виникли внаслідок травматизації або інфікування головного мозку тощо.

2-а група осіб, які зазнають труднощів в оволодінні мовленням. Вони можуть навчитися розмовляти, але наразі їх мовленнєвий розвиток уповільнений (наприклад, діти з інтелектуальними порушеннями, моторною алалією). До цієї групи також належать особи, мовлення яких зрозуміле лише за наявності спеціальних додаткових засобів (наприклад, при аутизмі). Такими засобами можуть виступати побутові жести, міміка, модуляції голосу тощо.

3-я група, яка об'єднує осіб, для яких усне мовлення як засіб комунікації є занадто складним (наприклад, при тяжких комплексних порушеннях, при порушеннях слуху, аутизмі) і які постійно або впродовж тривалого часу потребують альтернативи в процесі

комунікації, яка підходить для них. Користувачів цієї групи слід навчати як розумінню мовлення, так і здатності спілкуватися. Основна мета полягає у створенні передумов для розуміння іншої системи комунікації та навчання використання її без опори на усне мовлення. У даному випадку підтримувальна комунікація є повною альтернативою відсутнього усного мовлення [2].

Отже, педагогічна комунікація є важливим аспектом професійної компетентності сучасного педагога загалом, та вчителя початкових класів зокрема та охоплює всі сфери педагогічної діяльності. Ефективність педагогічної комунікації залежить від наступних чинників як комунікативні можливості педагога, його вміння налагодити контакт з аудиторією, системність викладу, логіка, аргументація, вміння стимулювати учнів для подальшої діяльності, зняття емоційного напруження в спілкуванні та вміння усувати бар'єри, запобігати виникненню конфліктних ситуацій. Саме тому, Нова українська школа є одним із найбільших викликів саме для педагогів, оскільки їм потрібно працювати повному із застосуванням нових, альтернативних підходів та методів навчання. Забезпечення належної професійно-педагогічної комунікації в тому числі і використання АДК визначає якість надання освітніх послуг та формування ключових компетенцій в усіх учнів без винятку і забезпечує їхню продуктивну діяльність та належну підготовку до життя.

Література та джерела

1. Маслова В. А. Професійно-педагогічна комунікація як умова розвитку комунікативних можливостей педагога. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія Психологія. Випуск 3. 2021. С. 81–85.
2. Про методичні рекомендації «Використання методів альтернативної та додаткової комунікації у закладах освіти» URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/2022/09/14/List-4.2373-22-09.09.2022-Pro.metod.rekom.14.09.2022.pdf> (дата звернення: 14.04.2024).
3. Чайка М. С., Усатенко Г. В., Кривоногова О. В. Теорія та практика використання альтернативної комунікації для осіб з особливими освітніми потребами: навчально-методичний посібник. Київ: ФОП Усатенко Г. В., 2021. 80 с.

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ

Олександр Митчик,

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, завідувач кафедри фізичної культури ЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради

Ірина Кліш,

*кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
доцент кафедри фізичної культури ЗВО «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради*

Актуальність теми. Критична ситуація зі станом здоров'я та потреба в підвищенні рухової активності школярів зумовлюють особливу значущість професійної діяльності вчителя, його майстерності у проведенні фізкультурно-оздоровчої роботи. Саме тому з позицій сьогодення набуває особливої уваги та потребує вирішення проблема якісної підготовки майбутніх учителів фізичної культури як фахівців, спроможних сформувати в учнів знання, вміння та навички здоров'язбереження.

Треба зазначити, що побудова нових стратегій у фізичному вихованні передбачає, насамперед, підготовку майбутніх вчителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності. Отже, виникає потреба у якісній підготовці професійно компетентного фахівця, який спроможний впровадити свої знання, вміння та навички у навчально-виховний процес закладів загальної середньої освіти.

Водночас у підготовці майбутніх учителів фізичної культури до формування в учнів здоров'язбережувальної компетентності існує низка суперечностей: між вимогами суспільства до підготовки майбутніх учителів фізичної культури, як координаторів

здоров'язбережувальної освіти й недостатнім осмисленням і узагальненням цього процесу в педагогічній науці; між масовістю підготовки майбутніх учителів фізичної культури та індивідуально-творчим характером їх професійної діяльності; між орієнтацією на нові моделі навчально-виховного процесу у вищій школі та традиційним змістом, формами і методами підготовки майбутніх учителів.

Необхідність вирішення цих суперечностей потребує переосмислення мети, змісту і завдань підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування в учнів загальноосвітніх шкіл знань, умінь та навичок здоров'язбереження відповідно до вимог сучасної освіти.

Посилення оздоровчої функції фізичної культури у загальноосвітніх навчальних закладах має за мету створення для учня здоров'язбережувального освітнього середовища, яке потребує оновлення змісту підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищих навчальних закладах і спрямування його на формування творчої особистості, здатної виконувати роль керівника та координатора здоров'язбережувальної діяльності у школі. Сьогодні відповідальне завдання покладається державою насамперед на вчителя: головна увага має бути зосереджена на підготовці нового покоління педагогів, підвищенні їхньої загальної культури, професійної кваліфікації та соціального статусу до рівня, що відповідає їхній ролі в суспільстві. Тому перед закладами вищої освіти сьогодні постає важливе завдання щодо підготовки майбутнього вчителя до оздоровчої роботи з учнями загальноосвітніх шкіл, який здатний не лише навчати й виховувати школярів, а й формувати в них культуру здоров'я [3; 4]. Результати досліджень [1; 2; 3; 8] засвідчують, що традиційні способи фізичного виховання оздоровчої спрямованості малоефективні, тому виникла необхідність пошуку і обґрунтування нових оздоровчих технологій. Дані наукових досліджень переконливо показують, що лише 25 % дітей, які приходять в перший клас, можна віднести до категорії здорових [3; 7; 8]. Теоретичний аналіз наукових досліджень засвідчує, що проблема підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності ще не достатньо досліджена в педагогічній теорії, а тому не знайшла належного відображення в практичній діяльності навчальних закладів. Зокрема існує низка суперечностей, які відображають сутність, структуру та зміст професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності, не відображене програмно-методичне забезпечення закладів вищої освіти до здоров'язбережувальної професійної діяльності, не визначені педагогічні умови з формування підготовленості майбутніх фахівців до здоров'язбережувальної діяльності у школі [8]. Залишаються недостатньо розробленими теоретичні і методологічні аспекти технологій формування професійної готовності студентів до здоров'язбережувальної діяльності [4; 5]. Необхідність вирішення цих суперечностей потребує переосмислення мети, змісту і завдань підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності з учнями загальноосвітніх навчальних закладів відповідно до вимог сучасної освіти [6]. Підготовка майбутніх учителів фізичного виховання, яка здійснюється за ustalеними планами й технологіями, лише поглиблює суперечності між змінами в системі загальної освіти, спрямованими на формування в школярів високого рівня оздоровчої освіти, та відсутністю відповідної професійної підготовки учителів фізичного виховання в цьому напрямку. Є підстави стверджувати, що існує суперечність між соціальним замовленням суспільства на забезпечення підготовленості учителя фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності. Круцевич Т. Ю. [6] вважає, що на сучасному етапі вирішити завдання, поставлені суспільством перед школою, зможе тільки учитель фізичної культури, у якого сформовано системний, творчий погляд на фізичне виховання і здоров'язбережувальну освіту школярів. Поняття «підготовка майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної роботи з учнями загальноосвітніх шкіл» нами розглядається як навчально-виховний процес у закладах вищої освіти з метою набуття студентами компетенцій, які дадуть змогу їм успішно формувати здоровий спосіб життя

школярів, сприяти фізичному розвитку і підвищенню працездатності учнів середньої школи, самостійному та свідомому виконанню ними фізичних вправ у режимі дня, усвідомленню необхідності удосконалення основних якостей фізичного розвитку.

Література

1. Горашук В. П. Теоретичні і методологічні засади формування культури здоров'я школярів [Текст]: автореф. дис. д-ра пед. наук: 13.00.01 / Горашук Валерій Павлович; Харківський національний педагогічний ун-т ім. Г.С. Сковороди. Х., 2004. 40 с.
2. Долинський Б. Т. Методологія здоров'язберігаючої діяльності майбутнього вчителя початкової школи: [монографія]. Одеса: Видавець М.П. Черкасов, 2010. 266 с.
3. Дубогай О. Д. Навчання в русі: Здоров'язберігаючі педагогічні технології в початковій школі. К.: Видавничий дім «Шкільний світ», 2005. 112 с.
4. Завидівська Н. Н. Фундаменталізація фізкультурно-оздоровчої освіти: аспект здоров'язбережувального навчання студентів: монографія / Н. Н. Завидівська. К.: УБС НБУ, 2012. 402 с.
5. Звєкова В. К. Теоретичні засади дослідження проблеми організації здоров'язберігаючого дозвілля школярів / В.К. Звєкова // *Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського: зб. наук. пр.* Одеса, 2008. Вип. № 1–2. С. 31–39.
6. Круцевич Т. Ю. Управління процесом фізичного виховання. К.: Олімпійська література. 2008. 379 с.
7. Омельченко С. Здоров'я та здоровий спосіб життя людини: погляди, думки, висновки. *Рідна школа.* 2005. № 7. С. 6–9.
8. Сущенко Л. П. Про професійне самовизначення майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту. *Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки: Зб. наук. пр.* / Редкол.: Т. І. Сущенко (відп. ред.). Київ-Запоріжжя. 2004. Вип. 31. С. 383–389.

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧЕ ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Олександр Митчик,

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, завідувач кафедри фізичної культури ЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради

Володимир Тарасюк, *керівник фізичного виховання*

ЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради

Актуальність теми. Війна в Україні стала складним своєрідним випробуванням для студентської молоді у сфері освіти – секторі, що відіграє надважливу роль у подоланні її негативних наслідків та відновленні здоров'я молоді зокрема та суспільства у цілому.

Воєнний стан в Україні позначився на освіті сучасного покоління, оскільки через обстріли можуть скасовуватися іспити, спортивні заходи й змагання. Спостерігається обмеження спілкування, різко змінився стиль життя, формат навчання та зайнятості.

Одним із нагальних питань державної політики України є організація оздоровлення студентської молоді [2]. В аспекті істотного погіршення психофізичного стану студентської молоді питання збереження її здоров'я неможливо розглядати поза контекстом фізичного виховання студентів у закладах вищої освіти. При цьому однією з ключових проблем стає належна організація фізкультурно-оздоровчої діяльності студентів у самостійних формах в умовах вкрай обмеженої рухової активності в сучасних реаліях.

Навчання у сучасних закладах вищої освіти характеризується значною емоційною та інтелектуальною інтенсивністю, гіпокінезією, наявністю стресових ситуацій. Дефіцит рухової активності особливо негативно впливає на стан здоров'я здобувачів освіти. Протягом навчання у закладах вищої освіти у студентів відзначається низький рівень фізичного стану.

Обмеження рухової активності, пов'язаної з дистанційною формою навчання є одним з основних чинників зниження резервів здоров'я студентів та їхньої фізичної підготовки. Провідним видом дозвільної діяльності сучасної студентської молоді є додаткова трудова зайнятість. Окрім того, такі фактори ризику здоров'я як тютюнопаління та зловживання алкоголем призводять до зниження рівня відповідальності студентів за збереження власного

здоров'я та формування навичок здорового способу життя. Отож, виникає потреба в пошуку нових дієвих засобів і методів для вирішення проблем залучення та зацікавленості студентської молоді до академічних занять [3].

Довгань Н. Ю., Левків В. І. відзначають, що фізична активність є найкращим способом зняття психоемоційного напруження, подолання стресу та профілактики різних захворювань. Фізичні навантаження покращують настрій, приводять до оптимального рівня функціональний стан організму [2; 4]. Регулярні заняття фізичними вправами – це профілактичний засіб проти негативного впливу емоційного стресу [7]. Заняття різними видами фізичних навантажень позитивно впливають на стабілізацію психофізичного стану студента. Під час виконання фізичних вправ студент абстрагується від розумової діяльності, неприємних відчуттів, страху, надмірних переживань. Завдяки такому переключенню нервова система перебуває у відносному спокої, що дозволяє знизити вплив стресу на організм індивіда.

Питання впливу негативних факторів на фізичне виховання у ЗВО, активне дозвілля студентів, сферу фізичного виховання у навчальному процесі загалом доволі часто обговорюється у сучасних наукових публікаціях [1, 4]. Науковці стверджують, що здоров'я молоді належить до рангу пріоритетних ідеалів і національних інтересів у розпал кризових явищ [1, 2, 6].

Як засвідчують дані наукових досліджень [3;6], основним чинником зміцнення здоров'я, формування здорового способу життя, оптимізації рухової активності студентів, а також оволодіння системою практичних умінь і навичок підтримати належний фізичний стан є фізичне виховання у ЗВО. Встановлено [5], що, зважаючи на значні проблеми щодо збереження здоров'я молоді задля протидії негативного впливу дистанційного форми навчання, однією з ключових проблем стає належна організація фізкультурно-оздоровчої самостійної діяльності студентів. Зазначимо, що адаптація сучасної освіти в галузі фізичного виховання до умов онлайн-навчання зумовлює потребу розроблення нової моделі цього процесу, заснованого на міждисциплінарних інтеграційних процесах застосування самостійної фізичної активності та вимагає пошуку у визначеному напрямку задля задоволення викликів сьогодення.

Втім, згідно з даними [6], серед основних факторів здорового способу життя самостійна фізична активність є найменш зрозумілим фактором для студентів. Натомість, наслідком браку фізичної активності є надлишкова вага, порушення режиму дня, відсутність мотивації та потреби студентів у дотриманні здорового способу життя в умовах карантину, а протягом тривалого часу – брак руху призводить до неадекватного фізичного розвитку та виникненню відхилень у стані здоров'я [2; 3].

Саме фізичне виховання володіє значним потенціалом, повноцінна реалізація якого залежить від правильного виховання фізичної культури студентів [4]. Цей процес передбачає, по-перше, турботу про власне здоров'я в умовах негативного впливу зовнішніх подразників, як найвищої цінності, по-друге, систему роботи, що забезпечує гармонію фізичного розвитку і психологічного стану студентів, зокрема в умовах дистанційного навчання, провідна роль фізичного виховання в умовах пандемії чи воєнного стану полягає у превенції погіршення стану здоров'я студентів, як наслідку пристосування до дистанційного навчання у ЗВО. У цьому контексті необхідна організація самостійних занять із фізичного виховання, оскільки заняття в академічні 2 години на тиждень недостатньо для вирішення проблематики їхнього здоров'язбереження. В умовах пандемій та воєнного стану малорухливий спосіб життя протягом тривалого періоду часу може стати серйозною проблемою для підтримки фізичної форми студентів. Самоізоляція викликає додатковий стрес, створюючи загрозу для психічного здоров'я студентської молоді. Останнє стає основним фактором відхилень у стані їхнього здоров'я та фізичного розвитку [3, 5]. Отож, враховуючи зв'язок рівня фізкультурно-рухової активності студентів та стану соматичного, психічного здоров'я, усунення гіподинамії, яка розглядається як засіб

профілактики впливу негативних причин, заняття фізичним вихованням у вільний від навчання час, нині є провідним фактором здоров'язбереження студентів. Ми підтримуємо наукові підходи, що в положенні запровадження карантинних заходів, основу фізичного виховання студентів складають самостійні заняття з використанням усіх можливих видів фізичної активності.

Література та джерела

1. Дакал Н., & Смірнов К. (2022). Особливості навчання плаванню студенток закладів вищої освіти на основі використання ігрового методу. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*, (4(149)).С. 47–49. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.4\(149\).11](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.4(149).11) (дата звернення: 05.04.2024).
2. Довгань Н. Ю. Фізичне виховання здобувачів вищої освіти засобами позааудиторної спортивно-масової роботи: [монографія]. Ірпінь: Університет ДФС України, 2020. 328 с.
3. Корягін В., Блавт О., Стадник В., Цювх Л. (2020). Організація і методика позаакадемічних занять фізичним вихованням студентів закладів вищої освіти: навчальний посібник Л.: Видавництво Львівської політехніки, 2020. 223 с.
4. Левків В.І. Шляхи оптимізації фізичного виховання в освітніх закладах. Актуальні проблеми організації фізичного виховання студентської та учнівської молоді. Львів, 2001. С. 56–58.
5. Ляшенко В., Підвальна О., Булейченко О. Вплив самоізоляції на фізичну активність студентів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2021(137). С. 82–85. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.6\(137\).19](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.6(137).19) (дата звернення: 21.02.2024).
6. Стадник В.В., Булатов О.М., Світлик В.В., Куспиш О.В., Зубрицький Я.Я. Розвиток рухової активності студентів засобами бадмінгону у позааудиторних заняттях. *Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*, 2018, 9 (103).С. 85–90.
7. Федорова Я. В. Стрес та його роль в навчальній діяльності студента. Проблеми сучасної педагогічної освіти. *Педагогіка і психологія*. 2013. Вип. 39(4). С. 290–294.

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У МУЗИЧНІЙ ОСВІТІ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ

Ганна Поплавська,

*викладач інформатики циклової комісії природничо-математичних дисциплін
Луцького педагогічного фахового коледжу*

Тарас Лехіцький,

викладач кафедри природничо-математичної, світоглядної освіти та інформаційних технологій ЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради

Актуальність теми. В сучасному цифровому світі технології швидко розвиваються. Використання мультимедійних технологій у музичній освіті є надзвичайно необхідною в контексті швидкого розвитку технологій, потреби у підвищенні музичної грамотності та впливу цифрової культури на процес навчання.

Актуальність даної теми полягає в необхідності адаптації музичної освіти до сучасних вимог та можливостей, що відкриваються завдяки мультимедійним технологіям.

Аналіз психолого-педагогічних аспектів використання мультимедійних засобів у музичній освіті передбачає розгляд таких ключових питань:

- візуальне та аудіовізуальне сприйняття: мультимедійні технології дозволяють створювати візуальні та аудіовізуальні матеріали, які можуть підтримувати і поглиблювати розуміння музичних концепцій. Аналіз впливу таких матеріалів на сприйняття студентів та їхню здатність до аналізу музичних структур є важливим аспектом дослідження;

- інтерактивність та залучення: за допомогою мультимедійних засобів можна створювати інтерактивні навчальні середовища, де студенти активно взаємодіють із

матеріалом. Аналіз впливу такого підходу на мотивацію студентів та їхню залученість до вивчення музики є ключовим аспектом;

- індивідуалізація навчання: мультимедійні технології дозволяють створювати персоналізовані навчальні матеріали, які враховують індивідуальні особливості студентів. Аналіз ефективності такого підходу у покращенні результатів навчання та розвитку музичних навичок студентів є важливим аспектом дослідження;

- мотивація та емоційна залученість: використання мультимедійних засобів може стимулювати інтерес та мотивацію студентів до вивчення музики через візуальну привабливість та можливість сприйняття матеріалу у формі, більш доступній для них. Аналіз впливу мультимедійних технологій на емоційну залученість та ставлення студентів до навчання музики є також важливим аспектом;

- когнітивний розвиток: мультимедійні технології можуть сприяти розвитку когнітивних навичок студентів, таких як аналіз, синтез та оцінка музичної інформації. Аналіз впливу таких технологій на розвиток когнітивних функцій студентів є важливим аспектом з точки зору їхньої загальної навчальної успішності.

Практичний досвід використання мультимедійних технологій у музичній освіті включає розгляд сучасних підходів та прикладів успішного впровадження таких технологій у навчальний процес.

Використання інтерактивних відеоуроків: деякі вчителі музичного мистецтва створюють інтерактивні відеоуроки, де студенти можуть переглядати відеоматеріали та виконувати завдання прямо на екрані. Наприклад, уроки гри на музичних інструментах або аналіз музичних творів можуть бути представлені у вигляді відеоуроків, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу.

Використання віртуальних інструментів: віртуальні музичні інструменти дають змогу студентам експериментувати зі звуками та композиваннями без необхідності володіння фізичними інструментами. Наприклад, програми для створення музики такі як Ableton Live або FL Studio можуть бути використані для навчання композиції та аранжування музики.

Використання онлайн-ресурсів та платформ: існують різноманітні онлайн-ресурси та платформи, спеціалізовані на музичній освіті, де студенти можуть знаходити ноти, навчальні відео, вправи та інші матеріали для вивчення музики. Наприклад, Khan Academy, Coursera або YouTube-канали викладачів музики.

Використання програм для аналізу музики: існують програми та веб-сервіси, які допомагають в аналізі музичних структур, ритмів та гармоній. Наприклад, програми для розпізнавання акордів, аналізу ритмів або візуалізації музичних форм.

Ці приклади демонструють різноманітні можливості використання мультимедійних технологій у музичній освіті та їхній вплив на покращення навчального процесу та розвиток музичних навичок студентів.

Серед різноманітної мультимедійної продукції, що підвищує інформаційну компетентність, розвиває комп'ютерну грамотність майбутніх учителів музики та готує їх до обраної професії, особливу групу становлять програми для навчання музики (вивчення нотної грамоти, розвитку слуху та різних музичних здібностей тощо), електронні школи гри на різних інструментах (більшість з них – на фортепіано та гітарі), тренажери музичного слуху. Одні програми створені спеціально для дітей, інші розраховані на учнів будь-якого віку [1].

Результати досліджень підтверджують ефективність використання мультимедійних технологій у формуванні компетентності майбутніх учителів музики.

Покращення розуміння та аналізу музичних концепцій: студенти, які залучалися до мультимедійних матеріалів, продемонстрували краще розуміння музичних теорій та здатність аналізувати музичні структури порівняно з тими, хто використовував лише традиційні методи навчання.

Підвищення мотивації та інтересу до навчання: використання мультимедійних засобів стимулювало більш активну участь студентів у навчальному процесі, підвищило їхню мотивацію та інтерес до вивчення музики.

Розвиток творчих навичок: інтерактивність мультимедійних технологій сприяла розвитку творчих навичок студентів у сфері музичної творчості.

Індивідуалізація навчання: мультимедійні технології дозволили створювати персоналізовані навчальні матеріали, які враховували індивідуальні потреби та рівень підготовки кожного студента.

Підвищення якості навчання та покращення результатів: використання мультимедійних технологій сприяло покращенню результатів навчання музики та підвищенню загальної якості освіти майбутніх учителів музики.

Ці результати підкреслюють важливість і перспективність використання мультимедійних технологій у музичній освіті та їхній вплив на формування компетентності майбутніх учителів музики.

Після аналізу результатів дослідження можемо зробити наступні висновки та рекомендації щодо практичного використання мультимедійних технологій у музичній освіті:

Мультимедійні технології підвищують ефективність навчання: результати дослідження підтверджують, що використання мультимедійних засобів сприяє покращенню якості навчання музики та формуванню компетентності майбутніх учителів музики.

Інтерактивність та індивідуалізація: рекомендується активно використовувати інтерактивні мультимедійні матеріали, що дозволять студентам активно взаємодіяти з навчальними матеріалами, а також створювати персоналізовані матеріали, які враховують індивідуальні потреби студентів.

Стимулювання творчості: рекомендується використовувати мультимедійні технології для стимулювання творчості серед студентів, наприклад, шляхом використання віртуальних інструментів та редакторів музики.

Підвищення мотивації студентів: важливо створювати мультимедійні матеріали, які зацікавлять та змусять студентів бути активними учасниками навчального процесу. Це може бути досягнуто шляхом використання цікавих відеоуроків, інтерактивних вправ та ігор.

Постійне вдосконалення та оновлення матеріалів: рекомендується постійно оновлювати та вдосконалювати мультимедійні матеріали з урахуванням новітніх тенденцій та потреб студентів.

В цілому використання мультимедійних технологій у музичній освіті є перспективним напрямом, який може покращити результативність навчання та сприяти формуванню компетентності майбутніх учителів музики.

Література

1. Гаврілова Л. Г. Використання музичних мультимедійних програм, електронних шкіл та тренажерів у формуванні інформаційної компетентності майбутніх учителів музики. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методи навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2012. Вип. 32. С. 261–265.
2. Гудзь Ю. Мультимедійні технології в музичній освіті: теорія і практика. Київ: Видавничий дім «Слово», 2016.
3. Загородній В. Мультимедійні технології в професійній підготовці майбутніх учителів музики. *Вісник Львівського університету*. Серія: Педагогічні науки, 4(86), 2018. С. 147–154.
4. Ісаєв В. Мультимедійні технології в музичній освіті. Педагогіка і психологія: збірник наукових праць, 2(85), 2017. С. 42–47.
5. Мельник О. Використання мультимедійних технологій у музичній освіті: плюси та мінуси. *Мистецтво та освіта*, 3(27), 2015. С. 46–50.
6. Чернікова О. Мультимедійні технології в підготовці майбутніх учителів музики. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Педагогіка, 34(1), 2019. С. 85–91.

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ

Анастасія Архипчук,

*студентка 3 курсу спеціальності 013 Початкова освіта відділення початкової,
дошкільної освіти та інформаційних технологій Луцького педагогічного фахового коледжу*

Науковий керівник – Мар'яна Радкевич,

викладач вищої категорії циклової комісії природничо-математичних дисциплін

Актуальність теми. Інформаційні технології (ІТ) – це система методів, процесів та способів використання обчислювальної техніки і систем зв'язку для створення, збору, передачі, пошуку, оброблення та поширення інформації з метою ефективної організації діяльності людей [1].

Розглянемо деякі ключові аспекти інформаційних технологій: комп'ютери та програмне забезпечення, комунікаційні технології, інформаційні системи, Інтернет, безпека інформації, хмарні технології.

Інформаційні технології відіграють важливу роль у сучасному світі, сприяючи розвитку бізнесу, науки, освіти, медицини та багатьох інших сфер життя. Вони постійно розвиваються та надають нові можливості для вдосконалення способів обробки та використання інформації. Неможливо, щоб освіта не використовувала інформаційні технології на свою користь. Формування творчої активності за допомогою інформаційних технологій може бути дуже ефективним процесом.

Переваги даного процесу:

Доступ до ресурсів. Інтернет та інші інформаційні ресурси надають безліч матеріалів, які можуть надихати на творчість. Від відео уроків та блогів до відкритих онлайн-курсів і мистецьких колекцій – доступ до цих ресурсів може розширити горизонти та надихнути на нові ідеї. Студенти можуть шукати натхнення в: Google, X, Pinterest. Студенти отримують творче завдання, та відправляються на пошуки натхнення в ІТ. Вони можуть знаходити заготовки до ігор на урок та продовжити їх, зробивши навчання більш цікавим для дітей.

Колаборативні інструменти. Колаборативні платформи, такі як Google Docs, Trello, або онлайн-середовища для спільної роботи над проектами, дозволяють групі людей спільно розробляти ідеї та реалізовувати їх у творчих проектах. Завдяки відео конференціям студенти можуть краще створювати творчі проекти, їм не обов'язково зустрічатися в реальному житті, вони можуть створити відео конференції в: Googlemeet, Zoom, або в соціальній мережі та з дому разом працювати над проектом надаючи спільний доступ.

Спеціалізоване програмне забезпечення для творчих галузей. Існує багато програм та інструментів для творчих професій, таких як графічний дизайн, відеомонтаж, музичне створення тощо. Вони допомагають розвивати та реалізовувати творчі ідеї. Для кожної творчої галузі є свої програми для покращення навчання та роботи, в педагогів це: НаУрок, Всеосвіта, *LearningApps.org*, *Quizlet*, *mozaBook*. Там учителі можуть брати ігри та зразки уроків, ігри особливо актуальні в період дистанційного навчання, так як підвищують зацікавлення дітей навчальним матеріалом.

Блогінг та соціальні мережі. Ці платформи можуть служити відмінними інструментами для виразу та спілкування творчих ідей. Вони дозволяють ділитися своїми творчими досягненнями, отримувати зворотний зв'язок та натхнення від інших користувачів. Також для вчителя це чудова змога знайти в блогах інших вчителів нові інтерактивні методи, творчі завдання для дітей, отримати знання про досвід інших вчителів. Такі блоги доволі розповсюджені в соціальних мережах, зокрема в TikTok, студент може взяти в таких блогах ідею та реалізувати її на своєму пробному уроці, щоб зробити його цікавішим для здобувачів освіти.

Переваги використання ІТ у творчій діяльності студента:

- індивідуалізація навчання;
- інтенсифікація самостійної роботи студентів;
- зростання обсягу виконаних за семестр завдань;
- розширення інформаційних потоків при використанні Internet [2].

Інформаційні технології можуть стати потужним інструментом для стимулювання творчості, сприяючи появі та розвитку нових ідей, а також допомагаючи їх реалізації в творчі проекти. ІТ можуть формувати творчу активність студентів та надихати їх на нові результати.

Література та джерела

1. Основи інформаційних технологій і систем: підручник. В. А. Павлиш, Л. К. Гліненко, Н. Б. Шаховська. Львів: Львівська політехніка, 2018. 620 с.
2. Сучасні тенденції та концептуальні шляхи розвитку освіти і педагогіки [зб. наук. пр.]: матеріали VIII міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Київ, 26 січня 2022 р.). Київ, 2022. 84 с.

ПРИНЦИПИ УКРАЇНСЬКОЇ КОЗАЦЬКОЇ ПЕДАГОГІКИ

Денис Банзерук,

студент 4 курсу спеціальності 017 Фізична культура і спорт факультету початкової освіти та фізичної культури ЗВО «Луцький педагогічний коледж Волинської обласної ради»

Науковий керівник – Сергій Марчук,

кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри педагогіки та психології

Актуальність теми. Українська козацька ідея – системоутворююча в козацькій духовності і посідала найвищий статус в ієрархії духовних цінностей. Відомо, що козаки кидалися в бій з ворогом в основному з такими бойовими вигуками: «За віру!», «За волю!», «Слава!», «Слава лицарям». Практично це означало, що вони б'ються «За Батьківщину!», «За рідну землю!», «За свободу і незалежність!», «За рідну культуру і націю!». Це об'єднувало людей, надихало їх на подвиги, викликало бажання знищити ворога, вигнати його як загарбника з території своїх дідів і прадідів [3, с.173–174].

Зміст, ідейно-моральний і емоційно-естетичний потенціал козацької виховної мудрості втілюють у собі національну психологію, характер, світогляд, правосвідомість, мораль та інші компоненти національної свідомості, духовності народу [2].

Відомий історик козацтва Д. Яворницький писав: «Церква з дзвіницею, з одного боку – шпиталь, а з другого – школа, становили необхідні деталі кожної православної парафії запорізького краю» [4]. Відкриття школи, а поруч шпиталю відповідало традиціям народної педагогіки українців. Усім своїм змістом і характером козацька педагогіка – складова частина народної педагогіки.

На Запоріжжі високо шанувалися освічені люди. Чужинець Павло Алепський (архидиякон) в описі України часів Хмельницького так оцінює грамотність українців: «По всій козацькій землі ми відмітили прегарну рису, що нас дуже радувала: всі вони, навіть жінки та дочки вміють читати та знають порядок Богослужби і церковний спів. Крім цього, священики вчать сиріт та не дозволяють, щоб вони неуками тинялись по вулицях». Інший чужинець, посол Датський за Петра I Юсто Юлій, котрий вертався через Україну додому, у своїх записах писав, що «жителі козацької України живуть щасливо, до» церкви йдуть з молитвенниками у руках, чого не скажеш про московитів».

Козацтво упродовж століть виробило свою педагогіку, яка формувала у юнаків вірність рідній землі, традиціям, мові, звичаям, обрядам, сім'ї. Усім своїм змістом і характером козацька педагогіка – складова частина народної педагогіки і переконує у тому, що справжня педагогіка – народна педагогіка.

За словами історика Запорізької Січі Д. Яворницького, кожному, ким би він не був, звідки, коли б не прийшов на Запоріжжя, доступ на Січ був вільний за таких умов: бути вільною і неодруженою людиною, розмовляти українською мовою, сповідувати православну віру і пройти певне навчання [4].

До провідних принципів козацької педагогіки відносяться: козацьке братерство, єдність помислів і дії, волелюбство, індивідуальна воля, справедливість, лицарство, шляхетність, військову майстерність, освіченість, оптимізм, життєлюбство[1]. Безперечно, що над усе на Січі славилася козацьке братство. Кожен запорожець знав: «Свої люди не татари, не дадуть загинати», «Погибай, а товариша виручай», «Або будемо на Україні-Русі або пропадемо усі».

В основі братства лежало волелюбство, індивідуальна воля: «Степ та воля – козацька доля», «Козак без волі, що кінь на припоні», «Коли козак у полі, то він на волі», «Нуте, браття, або перемогу добути, або дома не бути».

Найтяжчим гріхом у козацькому братстві, як стверджують історичні джерела, було запродавство, зрадницький вчинок: «Нестрашні нам турки і татари, а страшні перевертні і яничари». Козак вважався типовим правдошукачем, правдолюбцем. Сивочубі козаки повчали молодиків: «Не той козак, що за водою пливе, а той, що проти води».

Шляхетність була притаманна козаку. «Козацька потилиця панам-ляхам не хилиться», «Щирий козак ззаду не нападе». Мужність і хоробрість, військова майстерність – ці якості виховувалися з пелюшок. «Козак не боїться ні тучі ні грому», «Береженого Бог береже, а козака шабля стереже», «Гляди, козаче, щоб татари сидячого не взяли». Козаки також кохались у науці, грамоті. Недаремно вони склали і таку приповідку: «До булави треба ще й голови».

Відомо, що козацьке життя завжди було суворе, тому не всякому воно було під силу. Тому є багато прислів'їв, у яких мова йде про витривалість та загартованість. «Терпи козак, отаманом будеш», «Хліб та вода, то козацька їда», «Козак з біди не заплаче», «Хто любить піч, тому ворог Січ». Проте, козацький оптимізм, життєлюбство давно вже ввійшли в історію: «Життя собаче, зате слава козака», «На козаку і рогажа пригожа», «Козаки, як малі діти: дай багато – все з'їдять, дай мало-раді будуть», «Козацькому роду нема переводу» [1].

Кращі риси особистості, які протягом віків намагалась формувати козацька народна педагогіка, лягли в основу кодексу лицарської честі. Світлий бік характеру запорожців становили добродушність, щедрість, вірність. Назвемо загальновідомі закони цього кодексу: любов до батьків, рідної мови, вірність у коханні, дружбі, побратимстві, ставленні до батьківщини – України; готовність захищати слабких, турбуватись про молодих, дітей; шляхетне ставлення до дівчини, жінки, бабусі; непохитна вірність ідеям, принципам народної моральності (правдивість, працьовитість, скромність тощо).

Таким чином, доба козацтва стала вершиною української культури, створила багату духовність, її ідейні, морально-естетичні засади лягли в основу не лише козацької, а й усієї національної системи виховання.

Література

1. Завацький В. І. Козацькі забави / В. І. Завацький, А. В. Цьось, О. І. Бичук, Л. І. Пономаренко. Луцьк: Надстир'я, 1994. 112 с.
2. Любар О. О., Стельмахович М. Г., Федоренко Д. Т. Історія української школи і педагогіки. Київ: Знання-Прес, 2003. 450 с.
3. Руденко Ю., Губко О. Українська козацька педагогіка: витоки, духовні цінності, сучасність. Київ: МАУП, 2007. 384 с.
4. Яворницький Д. І. Історія запорозьких козаків: в 3-х т. Т. 1. Київ: Наукова думка, 1990. 580 с.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ ВИХОВАТЕЛЯ ІЗ ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Анастасія Бахова, Валерія Смоляр, студентки 1 курсу спеціальності
012 Дошкільна освіта факультету дошкільної освіти та музичного мистецтва
ЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради
Науковий керівник – Марія Козігора,
PhD за спеціальністю Психологія, старший викладач кафедри педагогіки та психології

Актуальність теми. Педагогічне спілкування можна описати як взаємодію педагога і вихованців, де вони обмінюються інформацією, здійснюють виховний вплив та встановлюють взаємовідносини за допомогою комунікативних засобів. Педагог є активним учасником цього процесу, організовуючи його та надаючи йому напрямок. Це специфічний вид творчості, що виявляється у вмінні передавати інформацію, розуміти потреби вихованців, впливати на них як на партнерів і саморегулювати свої дії.

У літературі з психології та педагогіки термін «стиль спілкування» описується як встановлена система методів та прийомів, які педагог використовує у своїй взаємодії з учнями. Ця взаємодія залежить від особистісних рис педагога та характеристик його спілкування. Основними якостями, які впливають на стиль педагогічного спілкування, є його відношення до дітей та вміння використовувати організаційні техніки.

Науковці, такі як Л. Загородня, І. Зязюн і Н. Пихтіна, розрізняють п'ять педагогічних стилів спілкування: спілкування, що ґрунтується на спільній захопленості творчою діяльністю; спілкування, базоване на дружньому ставленні; спілкування з використанням дистанції; спілкування через гравітацію; та спілкування з елементами залякування.

В центрі стилю захоплення спільною творчою діяльністю лежить позитивно-стійке ставлення до дітей та справи, а також любов до неї. Спілкування, що ґрунтується на дружньому ставленні, передбачає його виявлення, що є важливим елементом успішної взаємодії. Цей стиль ґрунтується на особистісному позитивному сприйнятті вихователем дітей.

Стиль спілкування-дистанція відзначається формальністю взаємин, хоча ставлення до дітей позитивне. Проте переважає авторитарний підхід до керівництва, що призводить до зниження загального творчого рівня спільної діяльності з вихованцями.

Вихователі, які мають труднощі у спілкуванні з дітьми або не мають достатнього авторитету, можуть прибгати до спілкування-залякування. Проте використання такого способу спілкування не є ефективним, оскільки жорстка регламентація не сприяє розвитку щирості та відкритості у дітей. Це також підриває довіру до педагога, атмосферу теплоти та творчості в колективі [2].

Важливе місце у складі педагогічної майстерності вихователя закладу дошкільного освіти посідає поняття «педагогічна техніка». Це відносно нове утворення в галузі педагогіки, де слово «техніка» слід розуміти в контексті його первісного значення. Воно вказує на вправність, досвід та вміння, розкриваючи ширший спектр цього поняття як мистецтво та майстерність.

Виділяють такі організаційно-педагогічні умови використання педагогічної техніки вихователями:

1. Уміння використовувати конструктивні стилі спілкування у професійній роботі з дітьми з неповних сімей є ключовою складовою педагогічної техніки вихователя. Ця психотехнічна база сприяє ефективному спілкуванню вихователя з дошкільниками. Педагогічну техніку вихователя дошкільного навчального закладу можна розділити на три групи вмінь: навички самопрезентації, вміння взаємодіяти з вихованцями, їх батьками та колегами, і навички самовдосконалення педагогічної техніки.

2. Використання вербального вираження при застосуванні конструктивних методів спілкування з дітьми з неповних сімей. Оволодіння мовленнєвою технікою вимагає розуміння будови мовного апарату, знайомство з особливостями формування звуків та розвиток навичок для досягнення оптимального темпу й ритму мовлення.

3. Щодо використання невербального вираження при застосуванні конструктивних методів спілкування з дітьми з неповних сімей, психологи встановили, що від 60 до 80% інформації передається за допомогою невербальних засобів вираження. До них відносяться рухи тіла, міміка обличчя, жестикуляція, позиція тіла, пантоміма, а також інтенсивність зорового контакту.

4. Уміння контролювати своє психофізичне самопочуття є важливою передумовою для успішного застосування конструктивних методів спілкування у роботі з дітьми з неповних сімей [3].

Поряд з високими моральними стандартами, глибокими знаннями методики освітньо-виховної роботи та особливостей психології дітей дошкільного віку, вихователь має мати комплекс професійно важливих якостей, які визначають його педагогічну майстерність. Ці вимоги обумовлені специфікою професії вихователя та особливостями його об'єкта діяльності – особистості дошкільника.

В. Войтко висловлює думку, що особисті якості педагога є основою, на якій формується його психологічна культура, що включає систему антропологічних, психологічних та педагогічних знань, вмінь і навичок. Ці якості є специфічними для педагога і характеризують його особистість. До основних якостей, на які вчений звертає увагу, належать: здатність до постійного самовдосконалення; постійна спрямованість на виховну діяльність; зовнішній вигляд; вміння емоційно впливати та привертати увагу; моральні риси, такі як порядність, скромність, чесність, принциповість, дбайливість, повага, гідність, благородство і т. д.; здатність до творчого мислення [1].

Отже, робота педагога в закладі дошкільної освіти завжди включає в себе активне спілкування та взаємодію з іншими під час виконання професійних обов'язків. Вміння налагоджувати ефективну комунікацію, розуміти контекст спілкування, мотиви партнерів у спілкуванні, а також вербальні та невербальні сигнали співрозмовників, навички слухання та врахування думок інших, адекватна реакція та конструктивне висловлення власних ідей і емоцій – усі ці елементи складають комунікативну компетентність педагога. Цю компетенцію потрібно постійно поглиблювати, щоб відповідати сучасним вимогам.

Література та джерела

1. Балицька І. М. Психолого-педагогічні аспекти взаємодії вихователя дошкільного закладу з батьками вихованців. URL: <http://surl.li/toikk> (дата звернення: 18.04.2024).
2. Пихтіна Н. П. Методика та результати вивчення особливостей педагогічного спілкування вихователя з дітьми дошкільного віку з неповних сімей. URL: <http://surl.li/tohws> (дата звернення: 12.03.2024).
3. Хніпель В. В. Використання конструктивних стилів педагогічного спілкування вихователем ДНЗ у роботі з дітьми дошкільного віку з неповних сімей. *Вісник студентського наукового товариства: Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя. Ніжин, 2012. Вип. 8. С. 246.*

РОЛЬ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Софія Бляшук,

студентка 4 курсу спеціальності 013 Початкова освіта відділення початкової, дошкільної освіти та інформаційних технологій Луцького педагогічного фахового коледжу

Науковий керівник – Світлана Савчук,

викладач циклової комісії шкільної, дошкільної педагогіки, психології та методик

Актуальність теми. Правове виховання полягає у цілеспрямованому та систематичному впливі на свідомість і поведінку молодших школярів з метою формування у

них правової культури, поваги до закону і прав людини, а також уміння користуватися своїми правами і обов'язками.

Цей процес базується на таких принципах:

- Відповідність віковим особливостям (зміст, методи і форми правового виховання повинні відповідати віковим можливостям і психологічним особливостям дітей молодшого шкільного віку).

- Єдність слова і дії (учитель повинен не тільки навчати дітей правових знань, а й бути для них взірцем у дотриманні законів і норм поведінки).

- Зв'язок із життям (правове виховання повинно бути тісно пов'язане з реальними життєвими ситуаціями, з якими стикаються діти).

- Єдність виховного впливу сім'ї, школи та інших соціальних інститутів (для досягнення найкращих результатів правового виховання необхідна спільна робота педагогів, батьків та інших дорослих, які оточують дитину) [1, с. 24].

Основні функції правового виховання в початковій школі:

- Соціалізація особистості, що допомагає дитині адаптуватися до життя в суспільстві, усвідомити свої права та обов'язки, навчитися жити за правилами.

- Формування громадянської свідомості. Виховує у дітей почуття любові до Батьківщини, повагу до державних символів, усвідомлення себе частиною суспільства.

- Профілактика злочинності. Діти, які змалечку знають свої права та обов'язки, рідше стають жертвами злочинів або самі їх вчиняють.

- Розвиток особистості. Сприяє розвитку таких якостей, як відповідальність, справедливість, чесність, повага до інших людей.

Значення правового виховання в початковій школі полягає у: формуванні правової свідомості та культури (у дітей закладаються основи правової грамотності, поваги до закону та прав людини, розуміння необхідності дотримання норм поведінки), виховання поваги до державні символи (діти вчаться шанобливо ставитися до герба, прапора та гімну України, розуміти їх значення), розвиток навичок відповідальної поведінки (у дітей формується почуття відповідальності за свої вчинки, слова і дії, вони вчаться приймати правильні рішення в різних ситуаціях), підготовка до свідомого виконання своїх обов'язків перед громадянськістю (усвідомлення того, що окрім прав, вони також мають обов'язки, які необхідно виконувати).

Правова освіта в початковій школі дає можливість дітям: знати свої права та обов'язки; використовувати правові знання для захисту своїх інтересів; дотримуватися норм поведінки, встановлених законодавством; [2, с. 10] бути відповідальними членами суспільства.

Тому правове виховання відіграє важливу роль у формуванні особистості молодшого школяра. Це складний і багатогранний процес, який вимагає постійної уваги та зусиль з боку вчителів, батьків та інших дорослих.

Основні завдання правового виховання в початковій школі:

- Ознайомлення дітей з основами законодавства України, з їх правами та обов'язками, з основними принципами демократії та верховенства права.

- Формування у дітей правової свідомості, розуміння необхідності дотримуватись законів, поважати права інших людей.

- Виховання у дітей почуття відповідальності за свої вчинки, уміння аналізувати й оцінювати їх з точки зору права.

- Розвиток у дітей навичок правомірної поведінки, вміння використовувати правові знання для захисту своїх прав та інтересів.

- Підготовка дітей до активної участі в житті суспільства, до розуміння важливості правоохоронних органів для розвитку демократичної держави.

Тому для покращення та ефективних результатів рекомендується використовувати різні шляхи:

- Застосовувати різні методи і форми роботи: розповідь, пояснення, бесіда, читання художньої літератури, театралізація, сюжетно-рольові ігри, екскурсії, зустрічі з цікавими людьми, розбір життєвих ситуацій, розв'язування проблемних завдань тощо.

- Створити сприятливе психолого-педагогічне середовище, що сприяє формуванню у дітей позитивного ставлення до права.

- Залучати дітей до активної участі у правовій практиці: конкурсах, вікторинах, олімпіадах, правових іграх тощо.

- Співпрацювати з батьками та іншими дорослими навколо дитини, щоб забезпечити єдиний підхід до правового виховання [3, с. 21].

Ефективними є такі методи і форми:

- Розповідь, пояснення, бесіда: використовується для ознайомлення дітей з правовими знаннями.

- Читання художньої літератури, аналіз казок, оповідань: сприяють формуванню у дітей правової свідомості та емоційно-ціннісного ставлення до права.

- Розігрування казок, оповідань, сюжетно-рольових ігор: дозволяють дітям застосовувати правові знання на практиці, вчитися правильно поводитися в різних життєвих ситуаціях.

- Екскурсії, зустрічі з цікавими людьми: сприяють розширенню кругозору дітей, формуванню уявлень про різні професії, пов'язані з правом.

- Розбір життєвих ситуацій, вирішення проблемних завдань: сприяють розвитку критичного мислення дітей, уміння знаходити правильні рішення у складних ситуаціях.

- Використання наочних посібників, дидактичних матеріалів.

Важливо відзначити, що початкова школа – це відповідальний період у житті дитини, коли закладаються основи особистості, формується світогляд, ціннісне ставлення до світу. Саме в цей час правове виховання відіграє надзвичайно важливу роль, адже воно: соціалізує особистість, допомагаючи дитині адаптуватися до життя в суспільстві, зрозуміти свої права та обов'язки, навчитися жити за правилами; формує громадянську свідомість, виховуючи у дітей почуття любові до Батьківщини, поваги до державних символів, усвідомлення себе частиною суспільства; попереджає правопорушення, оскільки діти, які змалечку знають свої права та обов'язки, рідше стають жертвами злочинів або самі їх вчиняють; розвиває особистість, сприяючи розвитку таких якостей, як відповідальність, справедливість, чесність, повага до інших людей.

Варто пам'ятати, що правове виховання – це не одноразова дія, а безперервний процес.

Література та джерела

1. Філософія правового виховання: навч. посіб. / А. П. Гетьман, О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань та ін.; за ред. А. П. Гетьмана, О. Г. Данильяна. Харків: Право, 2012. С. 27.
2. Євтушенко Р. Розвиток правової освіти – необхідна умова побудови правової держави. *Історія України*. 2019. № 9. С. 18–25.
3. Запорожан І., Фібула М. Правовиховна робота на уроках. *Початкова школа*. 2018. № 6. С. 22–24.
4. Роль і місце правового виховання учнів у початковій школі. URL: <https://www.schoollife.org.ua/227-2019/> (дата звернення: 21.03.2024).

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Вікторія Бобик, Ольга Шилук, студентки 2 курсу спеціальності

012 Дошкільна освіта факультету дошкільної освіти та музичного мистецтва

ЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради

Науковий керівник – Марія Козігора,

PhD за спеціальністю Психологія, старший викладач кафедри педагогіки та психології

Актуальність теми. Розвиток психіки у дітей включає у себе зростання їхнього розуміння, емоційну сферу та вміння контролювати власну волю. Важливо пам'ятати, що цей процес нерозривно пов'язаний з фізичним розвитком. Тому фізичне виховання в дошкільній освіті має велике значення, оскільки воно впливає не лише на рухову активність, а й на психічне становище дитини [5].

На основі передумов які склалися в ранньому дитинстві дошкільний вік є періодом інтенсивного формування психіки. Саме у час раннього дитинства закладаються основи всіх психічних властивостей та якостей особистості, пізнавальних процесів та видів діяльності. За Рибалком Е. Ф., новоутворення різного ступеня виразності виникають по всіх лініях психічного розвитку, що характеризуються новими властивостями та структурними особливостями [2].

Через пізнавальні психічні процеси дитина здобуває знання про оточуючий світ та про себе, вбирає нову інформацію, запам'ятовує та розв'язує різноманітні завдання. Ці процеси включають в себе відчуття і сприйняття, пам'ять, мислення та уяву. Увага є необхідною умовою для належного перебігу цих психічних процесів.

Успішність дитини в опануванні будь-якої діяльності значною мірою залежить від рівня її уваги. Увага є критичним фактором для продуктивності і взаємодії з пізнавальними психічними процесами та емоційно-вольовою сферою. Для забезпечення правильного ходу психічних процесів та ефективної роботи свідомості увага має важливе значення. Вона фільтрує інформацію, що надходить до людини зовнішнім світом, оскільки виступає формою організації її психічної активності, спрямовуючись та концентруючись на об'єктах, які мають для неї значення [1].

У процесі здобуття життєвого досвіду розвивається і мислення, яке є ключовим психічним процесом і тісно пов'язане з мовленням. Мислення дитини дошкільного віку виникає на основі сприйняття через відчуття та відкриття нового в навколишньому середовищі. Саме в процесі цього відкриття дитина отримує знання про оточуючий світ та про себе, засвоює нову інформацію, запам'ятовує та розв'язує певні завдання. Серед пізнавальних психічних процесів, що відзначаються, є відчуття та сприйняття, пам'ять, мислення і уява. Необхідною умовою для правильного перебігу цих психічних процесів є увага [7].

Серед всіх пізнавальних процесів найперше розвиваються відчуття та сприйняття, через які дитина отримує інформацію про світ навколо. Початковим етапом цих двох психічних процесів є відчуття – за допомогою нього дитина реагує на звуки, дотики, рухи, розрізняє різні текстури та кольори, смаки їжі, запахи, а також вивчає, як керувати своїм тілом та його частинами. Пізніше починає формуватися сприйняття: дитина активно взаємодіє з предметами та може об'єднувати їх частини в єдине ціле [6].

В дошкільному віці спостерігається інтенсивний розвиток здатності до запам'ятовування і відтворення. Зазвичай, пам'ять у дітей дошкільного віку є мимовільною. Проте довільна пам'ять, яка активно починає формуватися у середньому дошкільному віці, значно покращується у старших дошкільників.

Уява дитини поступово розвивається разом з набуттям нею досвіду. Усі образи уяви, незалежно від їхньої природи, ґрунтуються на уявленнях і враженнях, отриманих людиною у реальному житті, як зазначав Лев Виготський. У багатьох випадках уява дитини виявляється набагато більш багатого, ніж уява дорослого. Іноді, не маючи достатнього досвіду, дитина пояснює свої життєві явища по-своєму, що для дорослих може здатися несподіваним і оригінальним виявом дитячої уяви [4].

Включаючи дошкільників у різні види діяльності, дорослі повинні обов'язково враховувати їх схильності та інтереси, що в свою чергу створює позитивні передумови для розвитку як загальних, так і спеціальних здібностей підростаючої особистості [3].

Діти виявляють високу вразливість, швидкі зміни настрою, стомлюваність і імпульсивність. Їм необхідний захист від негативного впливу навколишнього середовища, а

також постійна увага до їхнього психічного та фізичного стану. Завдяки нерозвиненості самосвідомості дитини, вона може не завжди чітко висловлювати свої скарги щодо здоров'я. Дорослим важливо вміти розпізнавати стан дитини за зовнішніми проявами, особливо це актуально для найменших. Наприклад, коли немовля плаче, мама повинна визначити причину цього плачу, оскільки від правильності цієї діагностики залежить далі благополуччя дитини.

Нестабільність психіки дитини, її залежність від створених дорослими умов, є водночас і виразом високої пластичності, що зумовлює можливість інтенсивного розвитку в процесі навчання та виховання [1].

Отже, тісний взаємозв'язок між фізичним і психічним розвитком дошкільника виявляється не лише у високій чутливості його емоційної сфери, але й у загальному впливі цієї сфери на всі інші психічні процеси. Емоційне благополуччя дитини переважно залежить від стилю спілкування дорослого, що взаємодіє з нею.

Література та джерела

1. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. С. 221–223.
2. Особливості психічного розвитку дітей дошкільного віку. URL: <https://seleznev.com.ua/osoblivosti-psixichnogo-rozvitku-ditej-doshkilnogo-viku/> (дата звернення: 19.04.2024).
3. Особливості психічного розвитку дітей 3-го року життя URL: <http://brovary-lisovakazka.edukit.kiev.ua/psiholog-raditi/osoblivosti-psihichnogo-rozvitku-ditej-doshkilnogo-viku/> (дата звернення: 01.04.2024).
4. Павелків Р. В. Дитяча психологія. URL: <https://westudents.com.ua/glavy/76370-osoblivost-uyavi-doshklnika.html> (дата звернення: 01.04.2024).
5. Пасічник В. М., Згоба В. Л. Оцінка психічного розвитку дітей дошкільного віку. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 2(108)19. С. 135–140.
6. Розвиток відчуття і сприймання у дітей. URL: <https://oplatforma.-com.ua/article/2387-vidchuttia-spryjmannia> (дата звернення: 12.04.2024).
7. Розумове виховання дітей дошкільного віку: з чого починати? URL: <https://www.superprof.com.ua/blog/osoblyvostii-rozumovogo-vykhovannia-u-dytyny-doshkilnogo-viku/> (дата звернення: 12.04.2024).

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Оксана Валігура,

*студентка 2 курсу спеціальності 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)
відділення музичного мистецтва та фізичної культури
Луцького педагогічного фахового коледжу*

Науковий керівник – Ганна Поплавська,

викладач інформатики циклової комісії природничо-математичних дисциплін

Актуальність теми. Інтерактивні технології в навчанні – це використання різноманітних цифрових інструментів та ресурсів для покращення навчального процесу. Ці технології дозволяють учням активно взаємодіяти з навчальним матеріалом, отримувати зворотний зв'язок та виконувати завдання, що сприяє глибшому засвоєнню знань і розвитку навичок.

Інтерактивні методи навчання на уроках музики можуть включати в себе різноманітні практики та інструменти, які залучають учнів до активної участі та взаємодії з матеріалом та такі методи можуть допомогти зробити уроки музики більш захоплюючими та ефективними, сприяючи глибшому засвоєнню знань та розвитку музичних навичок учнів.

Тож, використання інтерактивних методів на уроках музики дуже важливе в наш час з таких причин:

- **Залучення уваги учнів:** Сучасні учні часто звикли до активного взаємодії з технологією. Інтерактивні методи дозволяють залучити їхню увагу та зацікавлення у навчальному процесі.

- **Адаптація до потреб сучасної молоді:** Багато учнів відчувають більшу симпатію до навчання, якщо воно відбувається через інтерактивні технології, які вони використовують у своєму повсякденному житті.

- **Збільшення мотивації до навчання:** Використання інтерактивних методів може зробити навчання музики більш цікавим та захоплюючим для учнів, що в свою чергу збільшує їхню мотивацію до навчання.

- **Розвиток навичок критичного мислення і творчості:** Інтерактивні технології можуть сприяти розвитку навичок критичного мислення, творчості та проблемного мислення серед учнів.

- **Підвищення доступності навчання:** Використання інтерактивних технологій може зробити навчання музики більш доступним для учнів з різними особистими потребами і стилями навчання.

Інтерактивні програми на уроках музики можуть включати в себе широкий спектр цифрових інструментів та ресурсів, які допомагають учням активно взаємодіяти з матеріалом та розвивати свої музичні навички. Ось деякі приклади інтерактивних програм:

1. **Garage Band:** Ця програма для створення музики дозволяє учням експериментувати зі звуками різних інструментів, створювати власні композиції та ремікси. GarageBand надає широкий набір інструментів і можливостей для створення власної музики, навіть без спеціалізованої музичної освіти, містить велику бібліотеку звукових семплів, включаючи різні інструменти, ритми, ефекти та звукові елементи..

2. **Soundtrap:** Це онлайн-додаток для колективного створення музики, який дозволяє учням спільно працювати над проектами, записувати музику, створювати біти та експериментувати зі звуками. Платформа дозволяє користувачам записувати аудіо з різних джерел, включаючи власний голос, інструменти або зовнішні аудіофайли.

3. **Noteflight:** Цей веб-сервіс для створення нотних партитур дозволяє учням компонувати та аранжувати музику за допомогою віртуальних нот та інструментів. Noteflight може інтегруватися з іншими програмами для створення музики, такими як DAWs (DigitalAudioWorkstations), що дозволяє користувачам експортувати свої нотні партитури у формати, сумісні з іншими програмами.

4. **Music Theory.net:** Цей веб-сайт пропонує набір інтерактивних ігор та вправ для вивчення музичної теорії, включаючи розпізнавання нот, вивчення інтервалів та акордів, та тренування у ритмічних фігурах. Уроки поєднують теоретичні пояснення з практичними вправами, що допомагає учням краще зрозуміти та застосувати вивчені концепції у практичних ситуаціях.. MusicTheory.net є безкоштовним та доступним для всіх користувачів, і не потребує встановлення спеціального програмного забезпечення.

5. **Quaver's Marvelous World of Music:** Це цифровий музичний курс для шкіл, який пропонує інтерактивні уроки, вправи, відео та ігри для вивчення різних аспектів музики, від нотної грамотності до історії музики. Quaver's Marvelous World of Music містить багато відео та аудіо матеріалів, які допомагають учням краще зрозуміти музичні концепції та відчути музику. Платформа дозволяє вчителям оцінювати прогрес учнів та надавати їм зворотний зв'язок через інтерактивні тести, завдання та обмін повідомленнями.

Але для успішного розвитку інтерактивних технологій на уроках музики важливо враховувати декілька ключових аспектів:

1. **Технічне забезпечення:** Потрібні комп'ютери, планшети або інші пристрої з доступом до Інтернету та відповідними програмами або платформами для роботи з музикою. Також можуть знадобитися аудіо- та відеоапаратура для створення звукового та візуального контенту.

2. **Програмне забезпечення та платформи:** Оберіть відповідні програми та платформи для навчання музики, які відповідають вашим потребам і можливостям. Це можуть бути музичні редактори, веб-сайти з навчальним контентом або спеціалізовані навчальні платформи.

3. **Підготовка вчителя:** Вчителі повинні мати достатні знання та навички щодо використання інтерактивних технологій на уроках музики. Вони повинні бути готові до впровадження цих технологій в своєму навчальному процесі та навчити учнів використовувати їх ефективно.

4. **Складання плану уроку:** Важливо розробляти детальні плани уроків з використанням інтерактивних технологій, включаючи конкретні цілі, завдання та методи використання технологій для досягнення навчальних цілей.

5. **Оцінювання та зворотний зв'язок:** Потрібно розробляти ефективні методи оцінювання, щоб відстежувати прогрес учнів у використанні інтерактивних технологій та їх розумінні музичних концепцій. Також важливо надавати зворотний зв'язок учням, щоб вони могли постійно поліпшувати свої навички.

6. **Підтримка та розвиток:** Необхідно забезпечити постійну підтримку вчителям та учням у використанні інтерактивних технологій, а також постійно вдосконалювати та розвивати їх, враховуючи нові тенденції та можливості.

Висновок. Розвиток інтерактивних технологій на уроках музики є важливим кроком у сучасному навчанні. Використання цих технологій дозволяє створювати захопливі та ефективні навчальні середовища, де учні можуть активно взаємодіяти з матеріалом, розвивати свої музичні навички та виявляти творчий потенціал. Вони допомагають зробити уроки музики більш доступними, цікавими та індивідуалізованими, сприяючи кращому засвоєнню знань та розвитку учнів. Проте для успішного впровадження інтерактивних технологій необхідно мати відповідне технічне забезпечення, підготовку вчителів, ретельно розроблені плани уроків та систему оцінювання та зворотного зв'язку. Інтерактивні технології на уроках музики можуть стати сильним інструментом для підвищення якості навчання та розвитку музичної культури серед учнів та студентів.

Література

1. Кобук О. А., Степанюк А. В. Використання інтерактивних методів навчання на уроках музичного мистецтва: методична розробка. Луцьк. 2019. 27 с.
2. Пилипчук Є. Використання інтерактивних технологій на уроках музичного мистецтва. *Збірник матеріалів наукового-методичного семінару «Креативний підхід сучасній мистецькій освіті»*. Кременець: Вид-во ім. Тараса Шевченка. 2019. 142 с.
3. Кулікова С. В. Використання інтерактивних технологій в процесі розвитку професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, (195), 2021. С. 81–86.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Іванна Веснянка, Анна Дуткіна,

*студентки 4 курсу спеціальності 013 Початкова освіта відділення початкової,
дошкільної освіти та інформаційних технологій Луцького педагогічного фахового коледжу*

Науковий керівник – Світлана Савчук,

викладач циклової комісії шкільної, дошкільної педагогіки, психології та методик

Актуальність теми. Розкрито важливість виховання майбутніх патріотів шляхом використання інтерактивних методів у процесі навчання учнів початкової школи.

Питання національно-патріотичного виховання підростаючого покоління завжди було у центрі уваги науковців. З початком повномасштабного вторгнення національно-патріотичне виховання набуло неабиякої важливості. Майбутнє нашої країни значною мірою залежить від виховання майбутніх поколінь. Тому одним серед головних завдань, що стоять перед школою, особливо початковою, є формування в учнів патріотизму та патріотичної свідомості як найважливішої з духовних, моральних і громадянських цінностей.

У Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України зазначено, що «національно-патріотичне виховання дітей та молоді – це комплексна системна і цілеспрямована діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування, громадських об'єднань та благодійних організацій, сім'ї, закладів освіти, інших інститутів щодо формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави» [2].

У Законі України «Про освіту» зазначено, що «метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору» [1]. Дані нормативні документи наголошують на важливості виховання відповідальних громадян, які здатні взяти на себе відповідальність за долю своєї країни.

Патріотичне виховання молодших школярів має бути безперервним, розпочинатися з сім'ї і продовжуватись в закладах загальної середньої освіти з перших уроків першого класу. Саме в початковій школі поглиблюються знання дітей про родину, рідний край, націю, Батьківщину, національні та державні символи, формується самоусвідомлення приналежності до української нації.

Аналіз психолого-педагогічної літератури вказав на велику кількість шляхів формування національно-патріотичного виховання, проте не всі вони є ефективними саме у роботі з молодшими школярами. В освітньому процесі початкової школи для формування національно-патріотичного виховання найчастіше використовуються такі шляхи, як уроки ЯДС; проведення екскурсій до історичних місць, музеїв, пам'ятників культури; запровадження виховних годин; організація патріотичних заходів, приурочених до національних свят, днів пам'яті, історичних подій; організація та участь у благодійних ініціативах.

Для забезпечення ефективності національно-патріотичного виховання учнів початкової школи педагоги повинні бути озброєні сучасними і доцільними методами, прийомами, засобами і формами його втілення. З-поміж таких можна виділити саме інтерактивні методи. Це форма навчання, у процесі якої учні і вчитель перебувають у режимі бесіди, діалогу між собою. Це співпраця, взаємонавчання. При цьому вчитель і учень – рівноправні, рівнозначні суб'єкти навчання. Інтерактивна взаємодія виключає домінування одного учасника навчального процесу над іншим, однієї думки над іншою. Під час такого спілкування учні вчаться бути демократичними, спілкуватися з іншими людьми, критично мислити, ухвалювати обґрунтовані рішення [3].

Використання інтерактивних методів у національно-патріотичному вихованні молодших школярів є дуже важливим аспектом сучасної освіти. Ці методи дозволяють зробити процес виховання цікавим, захоплюючим та ефективним для дітей. Вони

допомагають поглибити знання про історію, культуру та традиції своєї країни, а також розвивають почуття патріотизму та гордості за свою націю.

Інтерактивні методи, такі як рольові ігри, віртуальні екскурсії, дебати, проєкти та інші форми активної діяльності, сприяють залученню учнів до освітнього процесу, стимулюють їх творчий потенціал та розвивають критичне мислення. Крім того, через інтерактивні методи діти можуть краще зрозуміти складні поняття та події, сприймати інформацію більш ефективно та запам'ятовувати її на довготривалий час.

Такий підхід до національно-патріотичного виховання дозволяє створити позитивну атмосферу в класі, підтримувати співпрацю та взаємодію між учнями, розвивати навички комунікації та сприяти формуванню колективного духу. Також важливою перевагою інтерактивних методів є їх можливість адаптування до індивідуальних потреб кожного учня, сприяючи його всебічному розвитку.

Отже, патріотичне виховання має стати основною стратегією виховної роботи для успішного вирішення завдання – виховати зрілу людину, яка пишається своєю країною, сумлінно виконує свої обов'язки і усвідомлює свою соціальну роль і відповідальність у вирішенні проблем своєї держави та народу, що любить свою Батьківщину, людей, близьких і рідних.

Таким чином, використання інтерактивних методів у національно-патріотичному вихованні молодших школярів є важливим та актуальним у формуванні громадянської свідомості, формуванні в них почуття любові до своєї країни та активної громадянської позиції у майбутньому. Виховуючи патріотичну молодь сьогодні, ми будемо Україну, в якій будемо жити завтра.

Література

1. Закон України «Про освіту» URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text (дата звернення: 27.04.2024).
2. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/5d5/279/7ca/5d52797ca746c359374718.pdf> (дата звернення: 28.04.2024).
3. Огляд інтерактивних методів. URL: <http://multycourse.com.ua/ua/page/19/69> (дата звернення: 29.04.2024).
4. Сучасні форми і методи національного виховання учнів шкіл-інтернатів: Тематичний збірник праць. Упоряд.: А. Волосюк; за заг. редакцією А. Лавренчука. Рівне: РОППО, 2022. 103 с.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Богдана Вовк, Віталіна Батієва,

*студентки 4 курсу спеціальності 013 Початкова освіта відділення початкової,
дошкільної освіти та інформаційних технологій Луцького педагогічного фахового коледжу*

Науковий керівник – Оксана Мельничук,

викладач циклової комісії шкільної, дошкільної педагогіки, психології та методик

Актуальність теми. Подано аналіз теоретичних підходів до трактування поняття «культури особистості» як однієї з актуальних проблем сучасної освіти загалом та початкової освіти зокрема.

Формування культури особистості є однією з базових педагогічних проблем на усіх історичних етапах і набуває особливої ваги в умовах сьогодення, а саме, у контексті особистісно-орієнтованої педагогіки. Серед її основних підходів на сучасному етапі нового тисячоліття суттєву перевагу має реалізація такої функції освіти як культури творча, що викликано гострою необхідністю підвищення рівня загальної культури суспільства та є свідченням гуманістичного спрямування освітнього середовища [2].

Проблема формування людини особистості як «втілення... свободи, гуманності, творчості, духовності» обґрунтована в працях вітчизняних учених (І. Бех, В. Бутенко, О. Жорнова, І. Зязюн, Н. Миропольська, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Рудницька, О. Савченко, О. Сухомлинська, Г. Філіпчук, О. Хижна, О. Щолокова та ін.). У дослідженнях плеяди науковців вона окреслена як головне завдання закладу освіти, у якому, згідно з сучасними підходами, природно зростає потреба в розвивальній, культуротворчій освіті, вихованні відповідальної особистості, яка прагне змінити на краще своє життя й життя своєї країни [1].

Поняття «культура особистості» й «особистісна культура» набули широкого розповсюдження у теорії та практиці освіти і виховання. Рудницька О. у своїх роботах розглядає згадані види культури як ступінь активного індивідуального засвоєння загальнолюдських і національних надбань та індивідуальної культурної діяльності суб'єкта. При цьому особистісна культура подається нею як індивідуальна форма «виявлення результатів культурного впливу суспільства на людину, як результат опанування нею культурних цінностей, що є характеристикою освіченості індивіда», а культура особистості – як «індивідуальний результат опанування культурних цінностей суспільства», тобто збірна характеристика змістового наповнення життєдіяльності особистості, її стилю та способу життя, засіб творчої самореалізації. Отже, трактування понять «культура особистості» та «особистісна культура» доводять їх тотожність [3].

Культура суспільства значною мірою визначає культуру особистості (дитини і дорослого), яка об'єктивно пізнає світ і набуває власного культурного досвіду, а також суб'єктивно осмислено йде до пошуку свого місця в світі та зміни власного й оточуючого культурного простору. Л. Виготський вважав стадію індивідуального культурного розвитку дитини таким же важливим показником, як її «паспортний та інтелектуальний вік» [2].

Теоретичні аспекти проблеми формування культури особистості у молодших школярів також знайшли відображення у багатьох наукових працях, наприклад, дослідження з теорії і методики виховання молодших школярів А. Богуш, в яких розглядається і психологічна основа цього процесу; І. Беха, який розробляє ідеї особистісно-орієнтованого навчання,

І. Якиманської, яка присвятила дослідження принципам організації особистісно-орієнтованого навчання та особливостям розвитку молодших школярів.

Аналіз психолого-педагогічних досліджень засвідчує, що саме в перші роки навчання і виховання закладається фундамент гармонійного розвитку особистості. Від того, які культурні цінності, судження, почуття, смаки, потреби будуть сформовані в учнів у початковій школі, багато в чому залежатиме подальший розвиток особистості та можливості її вдосконалення. Молодший шкільний вік є сенситивним для розвитку найбільш соціально значущих якостей особистості, для становлення підвищеної емоційності, чутливості, сприйнятливості, розвитку позитивних потреб та інтересів.

На думку О. Савченко, а також згідно з сучасними поглядами, реалізація гуманістичних цінностей у закладі освіти має бути спрямована на підвищення загальної культури особистості, прилучення дітей до національних і загальнолюдських цінностей, що потребує посилення культурологічної спрямованості освіти. «...Найголовніше призначення культури – культивування, плекання всього того, що полегшує, облагороджує життя людини, робить її щасливою...» [4].

Завдання педагогіки полягають у тому, щоб в органічному «протистоянні» культури суспільства та особистості народилася саме внутрішня культура особистості. На думку Н. Ткачової: «...Найважливішим у цьому процесі є не лише опанування та творення культурних цінностей, а й позитивні зрушення, культурні новоутворення в структурі самої особистості. Це завдання, надзвичайно складне та важливе за суспільним і особистісним значеннями, має вирішуватися всіма ланками й інституціями освіти» [5].

Отже, сучасні умови розвитку нашого суспільства обумовлюють нові завдання реформування освіти. Адже вона, як функція суспільства, має реагувати на зміни, що в ньому

відбуваються, на усі виклики сьогодення та позитивно впливати на розвиток кожної особистості та соціуму загалом. Ефективність педагогічного керівництва всебічним розвитком особистості, як це довів і науково обґрунтував В. Сухомлинський, полягає саме у взаємодії всіх складових усього процесу. Щодо початкової ланки середньої освіти, їй приділяється велика увага, тому що саме цей вік є особливо сприятливим для педагогічного впливу.

Здобуті знання завжди були і є рушійною силою прогресу. Тому, у цьому контексті зміни в освіті є логічним наслідком та визначальною умовою подальшого прогресивного розвитку нашого суспільства. З огляду на це, на державному рівні повинні визначатися нові пріоритетні напрями діяльності закладів освіти, а особливо, початкової школи, – формування культури особистості людини як гуманістично спрямованого суб'єкта життя.

Література та джерела

1. Зязюн І. А. Естетичні засади розвитку особистості. *Мистецтво у розвитку особистості: монографія*. За ред. передмова і післямова Н. Г. Ничкало. Чернівці: Зелена Буковина, 2006. С. 14–36.
2. Лобова О. А. Дидактико-методична система формування основ музичної культури молодших школярів у процесі загальної музичної освіти. URL: https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/42838/Lobova_dis.pdf?sequence=1 (дата звернення: 12.04.2024).
3. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька: навч. Посібник. Київ. 2002. 270 с.
4. Савченко О. Я. Виховний потенціал початкової освіти: науково-методичний посібник для вчителів і методистів початкового навчання. Київ: СПД «Щудзинович Т. І.», 2007. 204 с.
5. Ткачова Н. О. Історія розвитку цінностей в освіті. Харків: Видавничий центр ХНУ, 2004. 433 с.

ВПЛИВ КОЛОВОГО МЕТОДУ ТРЕНУВАННЯ НА РОЗВИТОК СИЛИ У ЮНАКІВ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Денис Воробей,

*студент4 курсу спеціальності 017 Фізична культура і спорт
факультету початкової освіти та фізичної культури
ЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради*

Науковий керівник – Олеся Дишко,

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри фізичної культури

Актуальність теми. Сучасне суспільство потребує здорової та фізично витривалої молоді, яка здатна успішно функціонувати в сучасних умовах. Сучасні заклади загальної середньої освіти можуть досягти цього, використовуючи нові підходи до навчання, зокрема, на уроках фізичної культури. Метод колового тренування відповідає сучасним вимогам урбанізації освітнього процесу, стимулює інтерес до фізичних занять, сприяє розвитку фізичних якостей та розумінню впливу фізичних вправ на стан фізичного здоров'я.

Вчителю фізичної культури варто використовувати різноманітні методи навчання, включаючи популярний метод колового тренування. Використання цього методу для розвитку сили учнів старших класів можливе під час вивчення різних модулів, що сприятиме підвищенню мотивації учнів у порівнянні з традиційним методом викладання.

Однією з особливостей колового тренування є вдале поєднання досить чіткого нормування фізичного навантаження з його індивідуалізацією. Внаслідок цього в учнів з різною підготовленістю підтримується інтерес до занять; ведеться постійний облік фізичного навантаження та систематична оцінка виконання заданих вправ. За своєю організацією визначення часу на виконання вправ, чітке їх дозування і самостійний контроль за ним з боку учнів та інше колове тренування позитивно впливає на виховання моральних та вольових якостей (дисциплінованості, колективізму, наполегливості та ін.)[1].

А. Рибницький, О. Нестеров, В. Артеменко, О. Мілаєв, К. Козерук [2] наголошують, що, працюючи за методом колового тренування, необхідно враховувати вікові особливості учнів, оскільки кожен віковий період має свої особливості в будові, функціях окремих систем і органів, які змінюються у зв'язку із заняттями фізичною культурою та спортом. Автори [2] зазначають, що організовуючи уроки за методом колового тренування, використовуються раніше розучені вправи і тільки на одній станції дається нова вправа, яка пояснюється та показується учителем перед розподілом дітей по станціях [2].

Ми провели експеримент на базі комунального закладу загальної середньої освіти «Луцький лицей №4 імені Модеста Левицького» з метою аналізу показників розвитку сили у школярів одинадцятих класів. Для оцінки показників сили учнів старших класів на початковому етапі нашого дослідження було проведено тести «підтягування (кількість разів)», «піднімання в сід за 1 хв (кількість разів)», «згинання та розгинання рук в упорі лежачи (кількість разів)», «стрибок у довжину з місця (см)». В експерименті були задіяні учні 11-х класів: 15 хлопців 11-А класу (КГ) та 15 юнаків 11-Б класу (ЕГ).

На початку дослідження показників розвитку сили юнаків старшого шкільного віку виявили, що середні результати тестів у контрольній та експериментальній групах були такими: за тестом «підтягування (кількість разів)» середнє значення у контрольній групі становило 7,4 рази, в експериментальній – 7,5 рази; за тестом «піднімання в сід за 1 хв (кількість разів)» – 39,06 рази у контрольній групі та 38,73 рази – в експериментальній; за тестом «згинання та розгинання рук в упорі лежачи (кількість разів)» середнє значення у контрольній групі склало 24,6 рази, в експериментальній – 24,4 рази; за тестом «стрибок у довжину з місця (см)» у контрольній групі був 205,8 см, а в експериментальній – 203 см. Отримані дані підтверджують статистичну однорідність двох груп учасників експерименту.

Наше дослідження тривало 6 тижнів і характеризувалося тим, що в урочні заняття з фізичного виховання учнів експериментальної групи включали вправи для розвитку сили за коловим методом тренування. У той же час контрольна група мала традиційні уроки фізичної культури. На кінець експерименту, проаналізувавши вплив вправ за коловим методом тренування, ми з'ясували зміни показників розвитку сили у хлопців старшого шкільного віку за такими тестами: «підтягування (кількість разів)» у контрольній групі – 7,47 рази, в експериментальній – 10,5 рази; «піднімання в сід за 1 хв (кількість разів)» – 39,13 рази у контрольній групі та 42,13 рази – в експериментальній; «згинання та розгинання рук в упорі лежачи (кількість разів)» у контрольній групі – 24,8 рази, в експериментальній – 27,4 рази; «стрибок у довжину з місця (см)» склав 206,2 см у контрольній групі та 206,5 см – в експериментальній.

Отже, порівнюючи показники розвитку сили контрольної групи, не виявлено значних змін на початок та кінець експерименту. Аналіз результатів експериментальної групи показує приріст середніх показників зокрема за такими тестами: «підтягування (кількість разів)» збільшилося до 10,5 рази; «піднімання в сід за 1 хв (кількість разів)» – до 42,13 рази; «згинання та розгинання рук в упорі лежачи (кількість разів)» – до 27,4 рази; «стрибок у довжину з місця (см)» – до 206,5 см. Таким чином, вправи, які ми застосовували на заняттях з фізичної культури, позитивно вплинули на розвиток сили в юнаків старшого шкільного віку.

Література

1. Мазур Н., Павловський Д., Лейбак А. Застосування методу колового тренування на уроках фізичної культури. *Фізична культура, спорт та фізична реабілітація в сучасному суспільстві*. 2022. С. 28–31.
2. Рибницький А. В., Нестеров О. С., Артеменко В. В., Мілаєв О. І., Козерук К. В. Використання методу колового тренування на уроках фізичної культури. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. 2015. Вип. 129(3). С. 275–277.

ВИХОВАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ НАРОДНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Дарина Гапонюк,

*студентка 4 курсу спеціальності 013 Початкова освіта відділення початкової,
дошкільної освіти та інформаційних технологій Луцького педагогічного фахового коледжу*

Науковий керівник – Надія Пушкар,

*викладач циклової комісії шкільної, дошкільної педагогіки, психології та методик,
народний учитель України*

Актуальність теми. В сучасній українській школі здійснюється компетентнісний підхід до освіти. Виховний процес є наскрізним і заснований на формуванні в учнів початкової школи загальнолюдських цінностей, тобто морально-етичних та соціально-політичних, носієм яких є наша нація [1]. Велику роль у вирішенні завдань сучасного виховання молодших школярів відіграє народна педагогіка.

Дослідженням проблеми виховання дітей на ідеях народної педагогіки займалися Я. А. Коменський, В. А. Струмінський, О. Я. Савченко, М. Г. Стельмахович, В. О. Сухомлинський, К. Д. Ушинський, Н. Є. Мойсеюк та інші. В науковій літературі спостерігається відсутність єдності в тлумаченні поняття «народна педагогіка». На думку М. Г. Стельмаховича на етапі вивчення етнопедагогіки ця неоднозначність є цілком допустимою. Під народною педагогікою ми розуміємо сукупність емпіричних знань, досвіду, педагогічних ідей та поглядів, накопичених народом, що передається від покоління до покоління та засвоюються у процесі життя [2].

Вона виникла і розвивалася на основі роздумів, осмислення та узагальнення вчинків людей. Народна педагогіка включає вікові звичаї та вимоги до виховання дітей. В народній мудрості сконцентровані знання і уміння, навички і соціальний досвід, норми поведінки і традиції.

Особливістю народної педагогіки є те, що вона не має строго сформульованих законів виховання, точних наукових термінів, визначень та систематизованих знань. Вона вважається скарбницею колективної думки, творчості та народної мудрості, що накопичується віками [3]. Дослідники сходяться на думці, що використання надбань народної педагогіки має важливе значення у формуванні свідомих та активних громадян країни.

Зміст народної педагогіки націлений на формування поглядів, суджень, ідей, переконань, навичок та навчання підростаючого покоління. Впровадження народної педагогіки в освітній процес здійснюється за допомогою певних засобів – надбань духовної та матеріальної культури, форм та видів виховної роботи.

Засоби української народної педагогіки науковці об'єднують в три групи:

- 1) фольклор (малі фольклорні жанри, народні пісні та казки);
- 2) гра (обрядова, дидактична, рухлива, хороводна і т. д.);
- 3) традиції (обряди, звичаї та національні свята).

Методологічні основи народної педагогіки відповідають специфіці сучасного народного освітнього простору. В наш час зростає необхідність упровадження народної педагогіки в освітній процес початкової школи. Важливе місце займає вибір учителем форм, методів та засобів, що підвищують ефективність виховання.

Сутність формування виховного аспекту народної педагогіки в сучасному освітньому процесі впроваджується засобами творчого акту, який реалізується у певній схемі. Він включає три етапи – постановка проблеми, прийняття рішення та відбір матеріалу, перевірка правильного рішення. Методами формування цього аспекту в освітньому процесі молодших школярів виступають метод безпосереднього спілкування, інтерв'ювання, спостереження,

вирішення типових завдань, та аналіз продуктів спільної діяльності. До принципів виховання народною педагогікою належать виховання у праці, врахування природовідповідності, заохочення ініціативи та творчості дитини. Зміст, форми, напрями виховної роботи необхідно визначати, виходячи з інтересів та потреб дітей.

Аналіз результатів чисельних досліджень науковців та власних експериментальних, проведених серед учнів 3–А класу КЗЗСО «Луцький лицей № 1 Луцької міської ради», показує, що практичне впровадження елементів народної педагогіки впливає на моральне виховання учнів та їх виховання в цілому, розвиває творчість, критичне мислення, спостережливість, вміння співпрацювати, розширює словниковий запас, збільшує зацікавленість в історії, культурі, звичаях та традиціях України. На уроках, перервах, під час прогулянок нами практикувалося введення в освітній процес малих фольклорних жанрів (забавлянки, лічилки, потішки, примовки, мирилки, загадки та ін.). Велику увагу ми приділяли під час практики використанню народних казок, народних пісень, які зацікавлювали дітей. Високу активність третьокласники проявляли під час проведення народних ігор: рухливих, хороводних, з відображенням трудових процесів. Учні брали участь в заходах, спрямованих на ознайомлення з традиціями українського народу. Ми дійшли висновку, що освітня діяльність з використанням засобів народної педагогіки в початковій школі сприяє формуванню особистості, яка здатна до самовдосконалення та життя в соціумі, особистості, яка пронесе дух української нації через своє життя, відчуваючи серцем любов до українського минулого та сьогодення.

Упровадження в початковій школі елементів народної педагогіки, інтеграція традицій та досвіду народу підсилить процес виховання дітей. Учитель має володіти інструментами упровадження народної педагогіки, бути прикладом свідомого та активного громадянина, що цінує, розвиває та передає народну спадщину з покоління в покоління. У співпраці з батьками та громадою він має прагнути до відродження народних традицій та звичаїв, бути прикладом для тих, кого навчає.

Таким чином, упровадження народної педагогіки в освітній процес сприяє розвитку творчих здібностей учнів, формує в них моральні цінності, почуття національної гідності та поваги до культури українського народу. Впровадження елементів народної педагогіки сприяє створенню особливого освітнього середовища, в якому кожен учень може знайти та реалізувати свій потенціал, розвиватися як особистість, яка цінує та поважає історію, культуру минулого та сьогодення України, дотримуючись загальнолюдських цінностей, зростає справжнім патріотом своєї країни.

Література

1. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. Київ: Літера ЛТД, 2019. 208 с.
2. Стельмахович М. Г. Використання народної педагогіки в професійній підготовці майбутнього вчителя. *Початкова школа*. Київ, 2015. С. 49.
3. Стельмахович М. Г. Українська народна педагогіка. Київ: ІЗМН, 2019. 232 с.

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ЗАНЯТЬ ЛЕГКОЮ АТЛЕТИКОЮ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Каріна Гей,

студентка 4 курсу спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура) відділення музичного мистецтва та фізичної культури Луцького педагогічного фахового коледжу

Науковий керівник – Олеся Дишко,

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри фізичної культури

Актуальність теми. Сучасна освітня система у нашій країні ставить одне з головних завдань – сформувати фізично здорове покоління молоді. Виходячи із цієї проблеми,

потрібне кардинальне переосмислення теоретичних аспектів сфери мотивації учнів до фізичної культури, яке набуває важливого значення.

Покращення фізичного стану дітей, а отже і їхнього здоров'я, допустиме у разі цілеспрямованих систематичних занять фізичними вправами, які створюють освітньо-виховний ефект і носять розвивальний характер. Саме такими формами у закладах загальної середньої освіти є заняття з фізичної культури.

У наш час рухова активність школярів суттєво знизилася. Що старша дитина, то довше вона сидить у школі чи вдома, виконуючи домашні завдання або перед телефоном. Брак фізичної активності веде до надлишку ваги, квалості, зниження потреби у русі. Це можна надолужити тільки фізичним навантаженням. Тому слід постійно чергувати фізичну працю з розумовою, раціонально складати режим дня. На думку багатьох учених, велику роль в цьому відіграють систематичні заняття фізичною культурою [3].

На сучасному етапі легка атлетика є не лише інструментом покращення здоров'я та підвищення рівня фізичної підготовленості дітей шкільного віку, а й засобом їхньої підготовки до реалій життя. Легка атлетика поєднує різновиди бігових вправ, стрибкових, метання, які сприяють розвитку всієї м'язової системи, органів дихання і кровообігу, підсилюють обмін речовин в організмі. Заняття легкою атлетикою розвивають силу, витривалість, швидкість, спритність, сприяють вихованню сміливості, рішучості, кмітливості й уміння орієнтуватися на місцевості. Зважаючи на значний вплив легкої атлетики на організм дитини, важливою стає константа мотивації як заохочувального елемента [2].

І. Васкан та А. Розтока зазначають: «Формування інтересу до фізичного виховання у школярів потребує цілеспрямованої й системної діяльності вчителя, що передбачає формування спеціальних знань, практичну діяльність учнів та створення позитивного емоційного фону» [1].

Ми провели дослідження на базі Хорохоринського ліцею Торчинської селищної ради, щоб виявити основні мотиви до занять легкою атлетикою у дітей 3–4 класів. Для цього учасників поділили на дві групи: контрольну (17 осіб: 7 дівчат, 10 хлопців) та експериментальну (17 осіб: 8 дівчат, 9 хлопців).

За допомогою проведеного анкетування на початку експерименту ми з'ясували особливості мотивації школярів молодших класів до занять легкою атлетикою і виявили, що найбільший відсоток респондентів належить до категорії «частково задоволені» заняттями з легкої атлетики в обох досліджуваних групах. Також щодо основного мотиву відвідування занять з легкої атлетики з'ясували, що у контрольній групі 53,0 % опитаних обрали «прагнення отримати хороші оцінки», 23,5 % – «зацікавленість уроками фізичної культури», 23,5 % – «покращити свою фізичну підготовку», жоден учень не вказав на мотив «сумлінне виконання будь-яких обов'язків». В експериментальній групі 47,1 % респондентів вказали на «прагнення отримати хороші оцінки», 17,6 % – «покращити свою фізичну підготовку», 29,4 % – «зацікавленість уроками фізичної культури», 5,9 % – «сумлінне виконання будь-яких обов'язків».

На початку нашого експерименту під час анкетування учні зауважили, що ігровий метод посідає першу позицію при його використанні на уроках фізичної культури. Тому наше дослідження було спрямоване на використання ігрового методу на заняттях легкою атлетикою і його вплив на рівень мотивації. На заняттях в експериментальній групі ми використовували бігові та стрибкові вправи, які включили до естафет, рухливих і спортивних ігор та їх елементів.

За допомогою повторного анкетуваннями з'ясували вплив ігрового методу на рівень мотивації школярів до занять з легкої атлетики, де виявили, що значно зросла кількість учнів задоволених заняттями, для яких був використаний ігровий метод (експериментальна група): повністю задоволені 76,5% опитаних, частково задоволені – 23,5 %, незадоволені – 0 %. Без змін залишилися показники контрольної групи: повністю задоволені 17,6 % школярів, частково задоволені – 70,6 %, незадоволені – 11,8 %. Це підтверджує ефективність

використання ігрового методу на заняттях з легкої атлетики. Майже не виявилось змін щодо мотивів відвідування занять з легкої атлетики у школярів контрольної групи: 53,0 % опитаних обрали «прагнення отримати хороші оцінки», 23,5 % – «зацікавленість уроками фізичної культури», 23,5 % – «покращити свою фізичну підготовку», жоден учень не вказав на мотив «сумлінне виконання будь-яких обов'язків». Проте відповіді дітей експериментальної групи мали досить суттєві зміни, а саме: найбільший відсоток отримав мотив «зацікавленість уроками фізичної культури» – 70,6 % опитаних, на другому місці «покращити свою фізичну підготовку» – 29,4 %, жоден учень не вказав на мотиви «сумлінне виконання будь-яких обов'язків» та «прагнення отримати хороші оцінки». Як бачимо, на першому місці опинився мотив «зацікавленість уроками фізичної культури», якому сприяло використання ігрового методу.

Отже, ігровий метод на заняттях з легкої атлетики в експериментальній групі значно підвищив мотивацію учнів, підсилив емоційне задоволення від уроків. Натомість традиційне ведення уроків фізичної культури у контрольній групі не сприяло мотиваційному підйому серед учнів, а підтвердило показники на початок нашого експерименту.

Література та джерела

1. Васкан І., Розтока А. Стан і формування в школярів інтересу до фізичного виховання та спорту. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2012. № 4(20). С. 247–252.
2. Прокопова Л., Дульський Р. Формування мотивації у підлітків до занять легкою атлетикою в шкільній спортивній секції. URL: https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/11482/3/Prokopova_Dulskiyi.pdf (дата звернення: 22.11.2023).
3. Фізичне виховання школярів. Харків, 2009. 112 с.

КУЛЬТУРНІ ТА МОВНІ ВИМІРИ ГЕНДЕРУ

Ангеліна Грабарчук,

студентка 4 курсу спеціальності 013 Початкова освіта відділення початкової, дошкільної освіти та інформаційних технологій Луцького педагогічного фахового коледжу

Науковий керівник – Наталія Хомюк,

викладач природничих дисциплін, викладач вищої категорії, старший викладач

Актуальність теми. У царині сучасного гуманітарного знання гендер виступає як стрижневе й основоположне поняття. Тепер його інтерпретація поширюється на рівень світогляду, його аналізу присвячені численні дослідження в різних суспільних наукових дисциплінах. У цьому контексті ключові проблеми обертаються навколо динаміки влади, політичного впливу, мови та взаємодії між сексуальністю та фізичним тілом.

Концепція гендеру охоплює розподіл завдань на основі гендеру, угоду щодо прав та обов'язків у сім'ї та встановлення гендерної ієрархії, яка забезпечує задоволення потреб та інтересів осіб певної статі, усі з яких є важливими. для загального існування та успіху людської спільноти.

Багато науковців досліджують гендерні аспекти розвитку вищої освіти в Україні. Наприклад, А. Гуцол наголосила на сучасному процесі реформування державних інституцій і надихнула українців у контексті гендерних стереотипів і проблем, які виникають в умовах сучасності [1].

У свою чергу, А. Криворотько визначає роль гендерної освіти у формуванні гендерної рівності в суспільстві, заснованому на рівних правах і можливостях чоловіків і жінок [3].

Панасенко Є., Макаренко А. розкрили сутність основних дефініцій цього дослідження («гендер», «гендерні здібності особистості»).

Розуміння терміну «гендер» дослідниками різниться через його відносно недавню появу. У результаті наукова література поряд із цим поняттям часто містить такі терміни, як «sex» і «стать».

Роз'яснення цього питання ще більше ускладнюється збільшенням кількості перекладів з англійської на українську, оскільки немає прямого українського відповідника для англійського розрізнення статі та гендеру.

Давні витоки соціального поділу на «чоловіче» і «жіноче» можна простежити до застарілої віри в «домінування чоловіків – підпорядкування жінок». Ця парадигма виявилася неефективною в різних аспектах життя, починаючи від сімейного рівня і закінчуючи більш широкими суспільними структурами, такими як професії, керівні ролі та навіть ідеологія держави.

Гендерні проблеми проявляються у формі подвійної зайнятості жінок, їх нижчому економічному статусі та заробітній платі, а також у понятті спільної відповідальності у вихованні дітей, наприклад ролі матері та опікуна.

Забезпечення рівних можливостей для чоловіків і жінок у досягненні соціального статусу, подолання гендерних стереотипів, використання егалітарної ідеології економічної діяльності, взаємозамінності статей у сімейному функціонуванні є викликом часу у дослідженні соціально-психологічних механізмів формування нової «Людини».

Становлення України як демократичної держави за європейськими стандартами зумовлює необхідність розвитку громадянського суспільства, яке базується на новій формі гуманізму. Це важлива передумова для функціонування демократичної системи.

Сучасний стан освіти в Україні вимагає трансформації вищих навчальних закладів, які повинні прагнути прищеплювати студентам культуру, яка сприяє демократичним цінностям.

Зміни, що відбулися в українському суспільстві, спричинені силами глобалізації, характеризуються взаємопов'язаністю та взаємозалежністю, які виходять за межі національних кордонів.

У результаті поняття «гендер» знайшло своє застосування в різних теоретичних і практичних контекстах сучасного українського суспільства. Впровадження гендерної стратегії в освіту охоплює різні аспекти, зокрема інтеграцію гендерного змісту в національні стандарти вищої освіти та забезпечення включення гендерної орієнтації у формування професійних моделей. Це відіграє вирішальну роль у формуванні освітньо-кваліфікаційної характеристики професійно-педагогічної освіти.

Впровадження гендерної концепції та підходу в освітню та культурну системи є центром уваги сучасних науковців. Вони наголошують на важливості всебічної інтеграції гендеру в організацію освітнього процесу, висвітлюючи його значення у зміцненні національної системи освіти. Варто зазначити, що представники наукової спільноти останнім часом приділяють значну увагу цьому питанню.

У центрі уваги – питання професійно-технічної освіти. Зокрема, прихильники стверджують, що головною метою професійної освіти є створення середовища, сприятливого для набуття професійних навичок, кваліфікації або перепідготовки майбутніх фахівців. Вони розглядають це як засіб залучення молодих людей до соціальних починань, які відповідають їхнім здібностям та інтересам.

Отже, сучасне розуміння освіти має на меті надати молодим людям можливість інтегруватися в суспільство та ефективно реалізувати свої таланти та прагнення. Цього можна досягти лише володінням комплексним набором громадянських компетенцій, які охоплюють як професійні знання та навички, так і громадянські якості, сформовані втіленням демократичних цінностей у європейській спільноті.

Незважаючи на визнання важливості інтеграції гендеру в принципи базової освіти та законодавчі заходи щодо забезпечення рівних можливостей для обох статей у сфері освіти, ці норми є лише символічними та не мають послідовного впровадження.

Отже, досягнення справжньої рівності та усунення гендерних диспропорцій в освіті стає недосяжною метою. Науковці стверджують, що для усунення гендерної дискримінації та її проявів вкрай важливо, щоб молоде покоління розуміло такі поняття, як гендерна рівність і розширення прав і можливостей жінок у професійних сферах.

На жаль, гендерні питання в освіті здебільшого ігноруються в офіційних програмах підвищення обізнаності. Як наслідок, сприяння гендерній освіті, метою якої є подолання стереотипів та створення інклюзивного навчального середовища у вищих навчальних закладах, стало ключовим пріоритетом у модернізації впровадження гендерного підходу, зокрема в педагогічному контексті.

Ми стверджуємо, що гендер дозволяє нам досліджувати ширші проблеми та переглядати знайомі гендерні явища. Якщо категорія роду (sexus) є важливою для семантичного аналізу багатьох лексичних одиниць, невід'ємною частиною дефініції яких є рід, то дослідження статі в лінгвістиці охоплює набагато більший спектр суперечливих тверджень, враховуючи, що побудова чоловіча або жіноча особистість є одним із факторів, що індивідуалізують мовця (тобто прагматика). Але тут гендер розуміється як узгоджена сутність, у чому полягає його основна відмінність від статі як біологічної категорії. Гендерні дослідження в лінгвістиці також передбачають вивчення відображення гендерних відносин в історії мови, вивчення гендеру як культурної репрезентації в мові та культурології, словникове кодування споріднених мовних одиниць тощо.

Отже, гендер є більш широким поняттям і для його вивчення необхідно вивчати явища, які є більш ніж його одиницями і семантика яких містить гендерний компонент. На сьогодні загально визнано, що гендер є універсальною науковою категорією і що принципи гендерного аналізу можна застосувати до будь-якої науки. Однак наразі в соціальних науках немає єдиної думки щодо природи гендеру. З одного боку, це приписують психологічним конструктам, теоретичній моделі, створеній для більш точного опису гендерних питань, розмежування біологічних і соціальних функцій.

З іншого боку, гендер розглядається як соціальний конструкт, створений суспільством за допомогою різних соціальних інститутів, особливо мови. Розрізняють стилістичну варіативність (використання тих чи інших мовних засобів залежно від соціальної ролі, яку виконує мовець у момент мовлення) і соціальну варіативність (відмінності у вживанні мовних засобів представниками різного віку та статі). На жаль, вивчення цієї залежності останнім часом привернуло увагу лінгвістів, оскільки навіть після того, як соціолінгвісти відмовилися від суб'єктивного відбору інформантів, характерного для традиційної лінгвістики, жінки залишилися такими ж. Як особлива соціальна група вона довгий час не розглядалася.

Визначення гендеру як важливої когнітивної категорії в людському сприйнятті потребує особливої уваги: у лінгвістиці поняття «гендер» асоціюється зі структурами в мові та фіксується у свідомості мовця у вигляді образів, якостей і характеристик. поведінка та набір атрибутів, приписуваних жінкам у певній соціокультурній спільноті.

Отже, розподіл завдань, прав і обов'язків за ознакою статі, а також гендерна ієрархія є важливими для людської спільноти. Тлумачення «гендеру» різняться між дослідниками, з проблемами в перекладі та історичних гендерних парадигмах. Гендерні проблеми проявляються у працевлаштуванні, економічному статусі та функціях догляду. Досягнення гендерної рівності в освіті та суспільстві є ключовим напрямком, з необхідністю комплексної інтеграції гендеру в освітні системи.

Література та джерела

1. Гуцол А. Сутність та зміст гендерної освіти в українській державі. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2018. № 21 (1). С. 144–148. URL: <https://dspu.edu.ua/sites/hsci/wp-content/uploads/2019/02/27-5.pdf> (дата звернення: 14.04.2024).
2. Декусар Г., Ковальчук О., Лагун К. Реалії та перспективи розвитку гендерного напрямку в закладах вищої освіти України. *Науковий огляд*. 2023. № 2 (87). С. 1–11. URL: <https://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/download/2532/2497> (дата звернення: 13.04.2024).
3. Криворотько А. О. Гендерний підхід як педагогічна проблема. *Молодий вчений*. 2020. № 8.1 (84.1). С. 36–38. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-84.1-9> (дата звернення: 20.04.2024).
4. Нечитайло Ю. Гендерний аудит інструмент реалізації принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в Україні. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2023. № 19. С. 143–158. URL: <http://profped.ddpu.edu.ua/article/view/289630/283184> (дата звернення: 02.03.2024).

5. Нікітіна І. В. Гендерні особливості адаптації особистості здобувача вищої освіти. *Вища освіта у контексті інтеграції до європейського освітнього простору*. 2020. № 1. С. 149–157. URL: <https://osvita.eeipsy.org/index.php/eeip/article/download/431/445> (дата звернення: 16.03.2024).

6. Панасенко Е., Макаренко А., Рейлян Ю. Теоретичні й прикладні аспекти формування гендерної компетентності студентів вищих педагогічних закладів освіти. *Гуманізація навчально-виховного процесу*. 2019. № 6(98). С. 7–18. URL: <http://gnvp.ddpu.edu.ua/article/download/197438/197612> (дата звернення: 01.04.2024).

КОНЦЕРТНО-ВИКОНАВСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДУХОВНОГО ЗРОСТАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Мирон Денисюк, Олег Косік,

студенти 4 курсу спеціальності 025 Музичне мистецтво факультету дошкільної освіти та музичного мистецтва ЗВО «Луцький педагогічний коледж»

Волинської обласної ради

Науковий керівник – Галина Голя,

викладач кафедри природничо-математичної, світоглядної освіти та інформаційних технологій

Актуальність теми. Проблема духовного розвитку студентської молоді є пріоритетним напрямком діяльності закладів освіти. Майбутні фахівці повинні володіти не лише професійними секретами, а й духовною культурою та патріотизмом. Музичне мистецтво має великий вплив на духовний світ людини, сприяючи розвитку емоцій, вихованню моральних якостей та формуванню цінностей. Педагоги-музиканти повинні майстерно володіти виконавською майстерністю та організацією концертно-виконавської діяльності для просвітницького впливу на духовний розвиток слухачів і виконавців.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми духовного розвитку студентів і формування їх духовної культури вказує на значну кількість наукових праць у цьому напрямку. Музичне мистецтво впливає на духовний світ людини та формує її цінності, що підтверджено дослідженнями О. Білоуса та інших авторів [1]. Навчально-методичний посібник Жигінаса вводить поняття «концертно-освітня діяльність» і розробляє методiku її підготовки для майбутніх фахівців [3].

У науковій літературі є різноманітні тлумачення понять «духовність», «духовна культура», «духовний розвиток». Зокрема, духовність – це родове визначення людського способу життя, система усвідомлених і осмислених найвищих нематеріальних цінностей, найвища самореалізація людини. Вона виражається у багатстві духовного світу особистості, її ерудиції, розвинутому інтелекті й емоційних запитах, людяності, моральності.

З поняттям духовності тісно пов'язана категорія духовної культури. На думку Г. Падалки, «духовну культуру» можна розглядати як систему життєвих сенсів людини, пов'язану із внутрішнім психічним її життям і спрямовану на реалізацію гуманістичних цінностей в діяльності [4, с. 54].

Духовна культура фахівців мистецьких дисциплін – це особистісно-професійне утворення, сутністю якого виступає здатність до усвідомлення і творення мистецтва з позицій гуманізму, а також розповсюдження, поширення цього підходу в учнівському середовищі. Г. Груць наголошує, що духовний розвиток передбачає самопізнання, саморозвиток і самовдосконалення через позитивне мислення та ставлення до людей [2, с. 124].

Концертно-виконавська діяльність може здійснюватися на різних рівнях і включати сольні виступи, акомпанування, участь у колективах. Форми такої діяльності можуть бути різноманітними: лекції-концерти, вітальні, конкурси тощо. У концертно-виконавській діяльності студентської молоді виявлено ряд недоліків, серед яких: недостатня кількість

підготовленого репертуару, одностороння увага до певного виду виконавства, емоційне хвилювання під час виступів, неспроможність поєднати словесну та виконавську інтерпретацію, необхідність удосконалення педагогічних навичок. Серед умов, які сприятимуть ефективності такої діяльності, можна виділити: розвиток мотивації, поглиблення знань, підвищення рівня виконавської майстерності, розширення репертуару, розвиток комунікативних навичок та творчості.

Зупинимось на останній умові. Після російської військової агресії проти України навчання у закладах освіти відбувалося дистанційно. Водночас освітяни розуміли, що після перемоги потрібна кваліфікована робоча сила для відбудови країни. Воєнний стан в Україні призвів до впровадження нових форм концертно-виконавської діяльності. Багато студентів змушені були переїхати за кордон, а інші перебували далеко від закладу освіти і не могли взяти участь у виконавських заходах офлайн. Ці умови вимагали психологічної підтримки і концерти почали відбуватися в онлайн-режимі.

Різні виконавські флешмоби та творчі проєкти на підтримку Збройних сил України стали популярними в соціальних мережах. Студенти беруть участь у дистанційних конкурсах та фестивалях, щоб покращити свою майстерність. Також, якщо це безпечно, продовжують виступати офлайн для ВПО та інших аудиторій, часто з благодійною метою. Студенти та викладачі кафедри музичного мистецтва нашого закладу освіти взяли участь у Науковому пікніку у Чернівцях 9 квітня 2022 року. Під час якого виконували українські пісні для дітей-переселенців та мешканців міста. Крім того, студентський хор «Аніма» та мішаний хор «Резонанс» взяли участь у міжнародних фестивалях, де отримали нагороди. Хор «Резонанс» також створив кілька відеороликів, присвячених підтримці України та розвитку хорового мистецтва. Кафедра музичного мистецтва також організувала благодійний концерт та участь у благодійних заходах в Румунії.

Духовний розвиток студентів сприятиме формуванню кваліфікованих фахівців, які стануть бійцями мистецького фронту та сприятимуть духовному зростанню українського народу. Концертна діяльність є ефективним інструментом, що розвиває не лише виконавську майстерність, а й ціннісні орієнтації та патріотичні почуття майбутніх фахівців музичного мистецтва.

Література

1. Білоус О. Духовний розвиток студентської молоді. *Молодь і ринок*, 2018. № 5. С. 97–100.
2. Груць Г. М. Основи формування духовної культури студентської молоді. *Науковий вісник Кременецького обласного гуманітарно-педагогічного інституту ім. Тараса Шевченка. Серія: Педагогіка*, 2013. Вип 1. С. 122–131.
3. Жигінас Т. В. Методика підготовки майбутніх учителів музики до концертно-освітньої діяльності: навч.-метод. посіб. Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. 178 с.
4. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). Київ: Освіта України, 2008. 274 с.
5. Щербіна С. М. Духовний розвиток та формування духовної культури особистості – найважливіші завдання сучасної освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітніх школах*. Запоріжжя: КПУ, 2016. Вип. 50. С. 283–291.

РОЗВИТОК НАВИЧОК КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРАМОТНОСТІ У СТУДЕНТІВ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

Соломія Дрегель,

*студентка 3 курсу спеціальності 013 Початкова освіта відділення початкової,
дошкільної освіти та інформаційних технологій Луцького педагогічного фахового коледжу*

Науковий керівник – Лариса Констанкевич,

викладач-методист циклової комісії природничо-математичних дисциплін

Актуальність теми. Для розвитку сучасного інформаційного суспільства необхідні досвідчені, грамотні, інтелектуальні кваліфіковані фахівці, здатні до професійного зростання і соціальної мобільності, що, своєю чергою, вимагає нетрадиційних підходів до підготовки майбутніх професіоналів. У «Національній доктрині розвитку освіти» [4] основною метою освіти є забезпечення підготовки високоосвічених кадрів з високою кваліфікацією, здатних до професійного зростання і мобільності. Орієнтація на педагогів, на нашу думку, є ключовою стратегією, що забезпечує багаторазове підвищення ефективності інформатизації суспільства: від інформаційно грамотних педагогів до студентів і далі до суспільства в цілому. Тому питання формування комп'ютерної грамотності на сьогодні постає особливо гостро у суспільстві.

До кінця минулого століття було опубліковано безліч робіт, у яких розглядалася «комп'ютерна грамотність» як одне з основних понять інформатики. Це пов'язано з тим, що «комп'ютерна грамотність» як ключове поняття формується в короткі строки і змінюється з розвитком програмного та апаратного забезпечення. У 1984 р. в Європі було ухвалено ECDL (European Computer Driving Licence) – міжнародно-визнаний стандарт комп'ютерної грамотності. Інша його назва – ICDL (International Computer Driving Licence). ICDL успішно реалізується на сьогоднішній день у 166-ти державах [6].

Питання формування комп'ютерної грамотності розкрито також у працях вітчизняних науковців (М. Жалдак, Ю. Машбиць, Н. Морзе, О. Співаковський, М. Левшин, І. Смирнова, В. Шакотько, О. Шиман та ін.).

Комп'ютерна грамотність студентів напряму «Педагогічна освіта» має на увазі розуміння мети й місця застосування ПК у розв'язанні професійних завдань, сформованість програмно-апаратних знань, умінь і навичок, а крім того, емоційно-ціннісне ставлення до результатів індивідуальної та групової діяльності та формування соціально обґрунтованих ціннісних орієнтацій [5, с. 457].

Процес формування комп'ютерної грамотності органічно входить до освітнього процесу закладу вищої освіти. Це досягається завдяки тому, що комп'ютери в існуючій системі освіти використовуються у двох аспектах: з одного боку, як об'єкт вивчення, з іншого – як засіб навчання. У першому випадку інформаційні та комп'ютерні технології вивчаються в рамках спеціальних предметів, де відбувається формування знань, умінь та навичок, що належать до комп'ютерної грамотності. У другому випадку інформаційні та комп'ютерні технології інтегруються в інші навчальні предмети, де оволодіння певними елементами комп'ютерної грамотності необхідне для вирішення поставлених завдань. Процес формування комп'ютерної грамотності, створення умов для його успішного впровадження в освітній процес закладу вищої освіти вимагає вирішення цілого комплексу психолого-педагогічних, навчально-методичних та інших проблем.

Слід відзначити низький рівень шкільної підготовки з інформатики у студентів, які розпочинають вивчення інформатики в закладі вищої освіти. Тільки вступивши до закладу вищої освіти, майже не підготовлені в галузі інформатики школярі по-справжньому розпочинають роботу на персональному комп'ютері. Спочатку вони не усвідомлюють практичної орієнтованості занять, представляючи інформатику одним із тих предметів, які потрібно «пройти», «швидко здати» та зафіксувати оцінку в заліковій книжці. Все це відбувається через відсутність відповідних первинних навичок, знижує пізнавальну зацікавленість та мотивацію до процесу навчання [1, с. 3].

Традиційні технології навчання, що базуються на «когнітивно-візуальному» підході, не дозволяють належним чином вирішити поставлене завдання. Необхідне використання сучасних технологій навчання (наприклад, дистанційного, змішаного), що дозволяють своєчасно реагувати на виклики часу. Причинами модернізації технологій є як зовнішні, так і внутрішні чинники. Зовнішні зумовлені технічною модернізацією суспільства та потребою у пошуку та застосуванні принципово нових освітніх технологій, що сприяють формуванню

комп'ютерної грамотності у майбутніх педагогів. Внутрішні обумовлені еволюцією самих технологій спілкування в мережі, їх орієнтацією на соціальні потреби людей [5, с. 456].

Одним із методів, що дозволяє працювати зі зростаючим потоком навчальної та наукової інформації, а також реалізовувати прийоми спільної діяльності студентів у процесі формування комп'ютерної грамотності, є прийом візуалізації інформації.

Використання візуалізації у формуванні комп'ютерної грамотності вимагають не лише можливості засобів інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), а й тенденція, що відзначається вітчизняними і зарубіжними психологами і педагогами, – розвиток «кліпового мислення» у підростаючого покоління. Кліпове мислення – мислення у вигляді коротких яскравих графічних зображень з мінімальною кількістю тексту [3, с. 11]. Цю негативну тенденцію можна подолати, прищеплюючи правила використання графічних зображень, візуалізованого тексту, а саме «візуальну грамотність». Когнітивно-візуальна грамотність – це здатність інтерпретувати, використовувати, отримувати сенс із інформації, поданої у графічному вигляді [3, с. 15].

Ще однією проблемою, яка стає на шляху формування комп'ютерної грамотності студентів педагогічних спеціальностей є значний обсяг навчальної інформації. Згорнути та компактно представити навчальний матеріал можна шляхом використання фреймового підходу до організації знань, який отримав свою назву від поняття «фрейм».

Фрейм – стандарт, стереотип. У той же час, фрейм – каркас, що містить порожні комірки (вікна), в які багаторазово завантажується інформація. Фреймування лежить в основі структури електронних підручників, планшетних комп'ютерів і комунікаторів, а вони потрібні для самоосвіти, розвитку вміння працювати самостійно і все активніше використовуються в навчанні студентів [2, с. 146].

Фреймовий спосіб систематизації та наочного відображення навчальної інформації ґрунтується на виявленні суттєвих і стереотипних зв'язків між елементами знання та створення досить «жорсткої» та універсальної структури, що використовується для структурування змісту навчання. При цьому під час складної аналітико-синтетичної діяльності як викладача, так і студента здійснюється згортання вербальної інформації у стислі, місткі словесні тексти, переведення вербальної інформації на невербальну (образну), синтезування цілісної системи елементів знань [2, с. 145].

Отже, формування комп'ютерної грамотності органічно входить до освітнього процесу закладу вищої освіти. Але на шляху формування комп'ютерної грамотності майбутніх педагогів існують такі проблеми: недостатній рівень шкільної підготовки з інформатики у студентів, які розпочинають вивчення інформатики в закладі вищої освіти; великий об'єм освітнього матеріалу, який необхідно опрацювати студентам та розвиток у студентів «кліпового мислення». Ці проблеми можна подолати завдяки використанню методу візуалізації інформації та фреймового способу систематизації та наочного відображення навчальної інформації.

Література

1. Дрокіна А. С. Формування інформаційної компетентності майбутніх учителів початкової школи в процесі професійної підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Харків. 2020. 20 с.
2. Зозуля О. В. Фреймова технологія як засіб оптимізації навчальної діяльності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Педагогічні науки*. Випуск LXXX. Том 3. 2017. С. 144–147.
3. Малихін О., Ліпчевська І. Формування вмінь візуалізації навчальної інформації майбутніх учителів початкової школи: методи діагностики: методичний посібник. Київ: «Видавництво Людмила», 2023. 72 с.
4. Національна доктрина розвитку освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002#Text> (дата звернення: 25.04.2024).
5. Шкирта І. М., Лазар В. Ф., Базар Н. В. Формування основ комп'ютерної грамотності майбутнього вчителя початкової школи в процесі професійної освіти. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». 2021. № 1 (48). С. 455–459.
6. European Computer Driving Licence. URL: <https://www.distance-learning-centre.co.uk/european-computer-driving-licence-ecdl-online-course/> (дата звернення: 25.04.2024).

ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Ольга Євтушик, Марія Хомич,

студентки 4 курсу спеціальності 013 Початкова освіта відділення початкової, дошкільної освіти та інформаційних технологій Луцького педагогічного фахового коледжу

Науковий керівник – Надія Пушкар,

викладач циклової комісії шкільної, дошкільної педагогіки, психології та методик, народний учитель України

Актуальність теми. Національне виховання молодого покоління завжди було актуальним питанням. На початку нового тисячоліття, в умовах становлення України як незалежної, суверенної держави, це питання набуває особливого значення. У Законі України «Про освіту» прописано, що головною метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства [2]. У бутті кожного народу національна свідомість виступає важливим чинником формування громадянського суспільства та демократії. Актуальність дослідження теми очевидна.

Проблему формування національної свідомості учнів початкової школи досліджували науковці та педагоги Григорій Ващенко, Олена Довгаль, Ольга Приходько, Олександра Савченко та ін. Педагогами сучасної початкової школи надається великого значення вихованню, розвитку дітей через гру під час освітнього процесу.

Мета нашого дослідження полягає в оцінці ефективності ігрових технологій, розробці оптимальних підходів до їх використання та виявленні переваг такого підходу у вихованні та навчанні молодших школярів.

У КЗЗСО «Луцький ліцей № 10 Луцької міської ради» (2-й клас) ми провели дослідження з цієї проблематики.

Використовувалися такі методи, як анкетування учасників, спостереження за процесом навчання з використанням ігрових методик, групові бесіди, інтерв'ю з учителями та учнями, аналіз, синтез, узагальнення.

За визначенням науковців, «національна свідомість – це сукупність соціальних, економічних, політичних, моральних, етичних, філософських, релігійних поглядів, норм поведінки, звичаїв і традицій, ціннісних орієнтацій та ідеалів, в яких виявляються особливості життєдіяльності націй та етносів» (Вікіпедія). Вона формується поступово під впливом багатьох факторів: освіти, життєвих обставин, соціуму. Українська національна свідомість – це, за висловом науковців, наш генетичний код. Її необхідно формувати з раннього дитинства.

У концепції «Нова українська школа» підкреслено роль ігрових технологій в освітньому процесі учнів початкових класів. У навчальному закладі, де проводилося дане дослідження, використання ігрових технологій відповідає нормативним документам [3]. Як свідчать результати наших досліджень, ігрові технології упроваджуються для формування національної свідомості учнів через використання ігрових ситуацій, вправ і завдань.

У початковій школі діти засвоюють систему моральних норм і цінностей, формують моральні установки. У молодшому шкільному віці діти найкраще засвоюють матеріал в процесі гри. Вона є основою першого циклу навчання (1–2 кл.). Саме через гру можна сформувати у дітей національну свідомість, оскільки вона є ключовою складовою їх виховання та розвитку. Гра – це потужний інструмент у формуванні цінностей, патріотизму та розуміння української культури, історії. Ігрові технології в початковій школі відкривають широкі можливості для формування національної свідомості, сприяючи вивченню і розумінню історичної спадщини, традицій та мови народу. Вони створюють динамічні,

захоплюючі та пізнавальні інтерактивні простори, де кожен може поглибити своє розуміння власного національного досвіду [1].

У сучасному світі, де національна ідентичність та культурна спадщина відіграють важливу роль у формуванні особистості, використання ігрових технологій стає досить значущим. На наше переконання ці технології можуть бути використані в опануванні тем освітніх галузей Державного стандарту початкової школи, що спрямовані на формування національної свідомості:

1. Знайомство з історією та культурою України. Інтерактивні ігри та віртуальні екскурсії надають унікальну можливість кожному школяреві поглиблено вивчати історію свого народу та його культурні традиції. Вони створюють неповторний простір, де учасники можуть інтерактивно досліджувати минуле та розуміти значення культурних аспектів.

2. Вивчення традицій та обрядів свого народу. Дидактичні ігри, які відтворюють різноманітні традиції, обряди та свята, допомагають зберегти цінну культурну спадщину. Вони стають майданчиком для інтерактивного вивчення та сприяють збереженню та передачі цінних традицій наступним поколінням.

3. Рольові ігри для відчуття історії. Виконання рольових ігор дає можливість дітям зануритися в атмосферу минулого та сучасності свого народу. Вони можуть відчувати себе частинами історії, розігравати ролі історичних постатей або сучасних героїв, що дозволяє їм не лише вивчати, а й жити історією.

4. Розвиток мовленнєвих навичок через ігри. Ігрове використання національної мови народу стає ефективним методом для розвитку мовленнєвих навичок. В ігровій формі навчання української мови стає більш захоплюючим і ефективним, оскільки створюється інтерактивне середовище, де мова використовується для досягнення конкретних цілей чи вирішення завдань [1].

Нами встановлено, що використання ігрових технологій у формуванні національної свідомості учнів початкової школи має кілька переваг:

- *Залучення.* Комп'ютерні ігри або інтерактивні програми, здатні привернути увагу учнів та зробити навчання цікавим і захопливим. Це допомагає залучити дітей до процесу вивчення національної історії та культури.

- *Інтерактивність.* Інтерактивні ігри надають можливість активно взаємодіяти з матеріалом. Учні можуть брати участь у віртуальних подорожах, розв'язувати завдання та виконувати рольові ігри, що допомагає їм краще засвоювати інформацію та розвивати вміння та навички.

- *Візуалізація.* Ігрові технології дозволяють візуалізувати історичні події, традиції та культурні особливості. Це сприяє кращому розумінню та запам'ятовуванню матеріалу.

- *Адаптивність.* Багато ігрових програм мають можливості адаптації до індивідуальних потреб учнів. Це дозволяє надавати персоналізований підхід до навчання, враховуючи рівень знань та інтереси кожного учня.

- *Мотивація.* Гейміфікація, тобто використання ігрових елементів у навчанні, може стимулювати учнів до досягнення кращих результатів. Відчуття досягнення цілей та отримання нагород за допомогою ігрових технологій може підвищити мотивацію до навчання.

- *Соціальна взаємодія.* Багато ігрових програм дозволяють учням спілкуватися та співпрацювати один з одним. Це сприяє розвитку комунікативних навичок та вміння працювати в команді.

Використання ігрових технологій у формуванні національної свідомості учнів початкової школи дозволяє поглибити їх розуміння та усвідомлення історії, культури та традицій своєї країни. Це відбувається через залучення учнів до навчального процесу шляхом цікавих та захоплюючих ігрових активностей. Ігрові технології створюють сприятливу атмосферу для вивчення, дозволяючи дітям активно взаємодіяти з матеріалом, експериментувати та розвивати критичне мислення. Крім того, ігри можуть імітувати реальні

ситуації, що допомагає учням краще зрозуміти історичні події та культурні традиції. В результаті, вони здатні більш глибоко засвоїти та запам'ятати матеріал, а також розвивати позитивні почуття стосовно своєї країни та її національної спадщини.

Гра як основна форма навчання дає змогу другокласникам відчувати себе активними учасниками освітнього процесу. Ігрові сценарії дозволяють вирішувати складні завдання через призму національних цінностей та культурних звичаїв. Використання ігор у навчанні стимулює творчість, логічне мислення та комунікативні навички, допомагає дітям розвивати почуття гордості за свою культуру та відчувати ідентичність. Гра в поєднанні з інноваційними технологіями робить процес навчання цікавішим та доступнішим для учнів.

Таким чином, застосування ігрових технологій у формуванні національної свідомості в початковій школі сприяє збереженню та підтримці національної ідентичності в майбутньому. Це – важливий елемент модернізації початкової освіти, спрямованої на формування національно свідомого покоління.

Література та джерела

1. Дзелялова І. Гра як один з методів виховання учнів початкових класів. *Початкова школа*. 2016. С. 52–53.
2. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1060-12#Text> (дата звернення: 01.05.2024).
3. Нова українська школа: *посібник для вчителя* / Бібік Н. М. Київ. 2017. 206 с.

ШЛЯХИ, ФОРМИ ТА ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Ольга Євтушик,

студентка 4 курсу спеціальності 013 Початкова освіта відділення початкової, дошкільної освіти та інформаційних технологій Луцького педагогічного фахового коледжу

Науковий керівник – Світлана Савчук,

викладач циклової комісії шкільної, дошкільної педагогіки, психології та методик

Актуальність теми. Сьогодні, в умовах значних соціально-економічних та політичних змін в Україні, постає питання про докорінну перебудову освітньої галузі, і першочергового значення набуває передача молодому поколінню соціального досвіду, багатства національної духовної культури народу, національного характеру та особливостей світогляду, і на цій основі формування особистісних характеристик українського народу [2].

У сучасному житті велика увага приділяється національній ідентичності учнів, згуртуванню колективу через колективну діяльність та участь у заходах, спрямованих на патріотичне виховання, відродження культури і традицій, збереження мови та етнічної приналежності.

Суть шляхів, форм та засобів формування національної свідомості учнів початкової школи полягає у систематичній та комплексній роботі з учнями з метою усвідомлення та внутрішнього прийняття національних цінностей, історії та культури своєї країни. Цей процес охоплює різноманітні аспекти. Учні знайомляться з історією та культурою України через навчальні матеріали, розповіді вчителів, відвідування музеїв та історичних місць. Значення державних символів, таких як герб, прапор, гімн, вивчається та відтворюється у різних формах активності, щоб учні усвідомлювали свою національну приналежність. Учні вивчають та аналізують літературні твори, мистецькі твори та пісні, які відображають національну гордість, історію та культуру України. Використання ігор, рольових ігор, драматизацій та інших активних методів, щоб залучити учнів до активної участі у процесі навчання та усвідомлення важливості національних тем. Залучення батьків до виховних заходів, свят, екскурсій та інших активностей, які сприяють формуванню національної

свідомості у дітей. Організація різноманітних заходів, таких як патріотичні години, свята, конкурси, які сприяють вихованню національної свідомості учнів [1].

Шляхи формування національної свідомості учнів початкової школи:

- включення в навчальну програму предметів, присвячених історії, культурі та мові України;
- організація тематичних уроків та виховних заходів з національно-патріотичною тематикою;
- використання патріотичних символів, пісень та віршів на уроках та виховних годинах;
- проведення екскурсій до історичних місць та музеїв України;
- залучення батьків до спільних заходів, присвячених вивченню історії та культури країни;
- впровадження інтерактивних методів навчання для активізації інтересу учнів до національної тематики;
- вивчення та аналіз патріотичних творів українських письменників та поетів;
- співпраця з місцевими громадськими організаціями для організації патріотичних заходів та проєктів;
- залучення учнів до участі у конкурсах, які спрямовані на виявлення та підтримку патріотичних ідей та цінностей;
- формування у дітей поваги до національних традицій та історії своєї країни через систематичну роботу з патріотичним вихованням.

Формування національної свідомості учнів початкової школи має такі форми:

1. Уроки історії та культури: вивчення історії та культурних особливостей України через спеціально розроблені уроки та інтерактивні методи навчання.
2. Патріотичні виховні години та заходи: організація спеціальних годин з патріотичною тематикою, на яких висвітлюються важливі події української історії та культури.
3. Екскурсії та відвідування музеїв: організація екскурсій до історичних пам'яток та музеїв для поглиблення знань учнів про минуле своєї країни.
4. Вивчення патріотичних символів: ознайомлення з державними символами, гербом, прапором, гімном України та їхнім значенням.
5. Літературні та художні заходи: вивчення та аналіз літературних творів та мистецьких творів, що сприяють розвитку патріотичних почуттів.
6. Участь у конкурсах та проєктах: залучення учнів до участі в патріотично спрямованих конкурсах, проєктах та олімпіадах.
7. Тематичні дослідницькі роботи: проведення учнями дослідницької роботи на тему важливих подій української історії чи культури.
8. Рольові ігри та драматизації: використання рольових ігор та драматизацій для відтворення історичних подій та розвитку емпатії до минулого.
9. Патріотичне спілкування та дискусії: організація обговорень та дискусій з патріотичною тематикою для розвитку критичного мислення учнів.
10. Співпраця з батьками: залучення батьків до спільних заходів, присвячених вихованню патріотизму та національної свідомості дітей.

Засоби формування національної свідомості учнів початкової школи:

- вивчення історії України та її культурних досягнень;
- використання патріотичних символів та традицій у навчальному процесі;
- організація тематичних заходів та свят, присвячених важливим подіям в історії країни;
- проведення екскурсій до історичних пам'яток та музеїв;
- впровадження інтерактивних методів навчання з акцентом на національну культуру;
- стимулювання інтересу до української мови та літератури;

- робота з патріотичною літературою та кінопродукцією;
- залучення батьків до патріотичного виховання та спільних заходів у школі;
- розвиток міжкультурної толерантності через вивчення історії та культури інших народів;
- формування поваги до культурних традицій та історії своєї країни.

Отож, шляхи, форми та засоби формування національної свідомості учнів початкової школи є важливим елементом патріотичного виховання підростаючого покоління. Систематична діяльність, спрямована на ознайомлення учнів з українськими традиціями, історією, культурою та цінностями, має на меті закласти основи національної ідентичності та громадянської свідомості. Використання різних методів і підходів та активне залучення вчителів, батьків і місцевих громадських організацій створює сприятливе середовище для формування патріотизму та поваги до культурної спадщини країни. Такий підхід сприяє творенню гармонійно розвиненої особистості, яка готова активно діяти у суспільстві та бути відданою своїй країні. В умовах сучасного світу, де глобалізація і культурне розмаїття зростають, важливо, щоб учні змогли розрізнати, цінувати і розуміти власну національну спадщину.

Література та джерела

1. Абасалієва О. М. Особливості національної самосвідомості у дітей молодшого шкільного віку. *Психологія і особистість*. 2016. № 2. С. 62–70.
2. Досвід класного керівника. «Формування національної свідомості, патріотичних почуттів учнів засобами національно-патріотичного виховання». URL: <https://naurok.com.ua/dosvid-klasного-kerivnika-formuvannya-nacionalno-svidomosti-patriotichnih-pochuttiv-uchniv-zasobami-nacionalno-patriotichnogo-vihovannya-14317.html> (дата звернення: 01.05.2024).

ВИКОРИСТАННЯ ВІДКРИТОГО ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У НАВЧАННІ ІНФОРМАТИКИ: МОЖЛИВОСТІ ТА ОБМЕЖЕННЯ

Катерина Журавель,

студентка 3 курсу спеціальності 013 Початкова освіта відділення початкової, дошкільної освіти та інформаційних технологій Луцького педагогічного фахового коледжу

Науковий керівник – Лариса Констанкевич,

викладач-методист циклової комісії природничо-математичних дисциплін

Актуальність теми. Відкрите програмне забезпечення (ВПЗ) (англ. open – source soft ware) – програмне забезпечення з відкритим вихідним кодом. Вихідний код таких програм доступний для перегляду, вивчення та зміни, що дозволяє користувачеві взяти участь у доопрацюванні програми, використовувати код для створення нових програм і виправлення в них помилок – через запозичення вихідного коду, якщо це дозволяє сумісність ліцензій, або через вивчення використаних алгоритмів, структур даних, технологій, методик та інтерфейсів (оскільки вихідний код може істотно доповнювати документацію, а за відсутності такої сам служить документацією) [1].

Використання ВПЗ дає такі можливості:

- виконувати програму як завгодно в будь-яких цілях;
- вивчати роботу програми й модифікувати програму, щоб вона виконувала обчислення користувача. Це передбачає доступ до початкового коду;
- передавати копії, щоб допомогти іншим;
- передавати копії змінених версій іншим. Це передбачає доступ до початкового коду [2].

Приклади ВПЗ, яке можуть застосовувати в школі при вивченні інформатики:

- мови програмування: PHP, Python, Ruby;

- офісні пакети OpenOffice.org, LibreOffice;
- графічні редактори GIMP, Inkscape;
- системи управління навчанням, такі як Moodle;
- операційна система Linux.

При вивченні мов програмування в школі, які базуються на ВПЗ, здобувачі освіти розуміють, чи подобається їм дана сфера та починають бачити себе в ІТ, або розуміють, що то не їхня сфера та розпочинають пошуки себе в іншій сфері.

Використання відкритого програмного забезпечення у навчанні інформатики в школі має свої переваги та обмеження.

Можливості.

Відкритий доступ. ВПЗ часто доступні безкоштовно або за невелику плату, що робить їх доступними для широкого кола користувачів, включаючи навчальні заклади з обмеженими бюджетами, що особливо актуально в сучасних реаліях.

Розвиток навичок. Використання ВПЗ може допомогти у розвитку навичок програмування та роботи з комп'ютером, оскільки вони часто надають можливості для самостійного експериментування та створення, що в майбутньому може допомогти здобувачу освіти обрати професію та свій шлях по життю.

Спільнота користувачів. Велика спільнота користувачів ВПЗ забезпечує підтримку, навчання та обмін досвідом, що сприяє швидшому та ефективнішому засвоєнню матеріалу.

Модифікація та вдосконалення. Оскільки код ВПЗ відкритий, користувачі можуть вивчати його, модифікувати та вдосконалювати, що сприяє кращому розумінню принципів роботи програмного забезпечення та вдосконаленню навичок програмування та розвитку логічного мислення.

Обмеження.

Обмежений функціонал. Деякі ВПЗ можуть мати обмежений функціонал порівняно з пропрієтарними аналогами (*програмуне забезпечення, права на яке належать конкретній компанії або розробнику, які контролюють його використання та розповсюдження*), що може ускладнювати реалізацію певних завдань.

Нестабільність. Оскільки ВПЗ розробляються спільнотою та можуть бути піддані постійним змінам і оновленням, це може призвести до нестабільності та непередбачуваних помилок.

Відсутність підтримки. Деякі ВПЗ можуть мати обмежену або відсутню офіційну підтримку, що ускладнює вирішення проблем та виникаючих питань.

Непридатність для деяких завдань. Для окремих специфічних завдань або вимог може знадобитися використання пропрієтарного програмного забезпечення, яке має певні функціональні або юридичні переваги.

Усі ці фактори слід враховувати при виборі ВПЗ для використання під час вивчення інформатики, зважаючи на конкретні потреби та обмеження освітнього процесу.

Проте використання ВПЗ є корисним при вивченні інформатичної компетентності в школі, його вкорінення в сучасну інформатику сприяє розвитку науки, оскільки допомагає зробити уроки цікавішими та більш корисними.

Отже, використання відкритого програмного забезпечення є актуальним у сучасній освіті та йде на користь навчальному процесу.

Література та джерела

1. Перехід на відкрите програмне забезпечення URL: <https://i-help.us/products-and-decision/software/free-software/> (дата звернення: 01.05.2024).
2. R. Vande Schootetal., «Anopens our cemachine learning frame work forefficient and transparent systematicreviews», Nat Mach Intell, vol. 3, no. 2, pp. 125–133, 2021. <https://doi.org/10.1038/s42256-020-00287-7> (дата звернення: 14.04.2024).

МЕТОДИЧНА СИСТЕМА У РОЗВ'ЯЗУВАННІ ЗАДАЧ ЗА ДОПОМОГОЮ СХЕМ-МОДЕЛЕЙ

Анастасія Івашко,

*студентка 4 курсу спеціальності 013 Початкова освіта відділення початкової,
дошкільної освіти та інформаційних технологій Луцького педагогічного фахового коледжу*
Науковий керівник – Наталія Корінчук,
викладач циклової комісії природничо-математичних дисциплін

Актуальність теми. Запропоновану роботу присвячено вивченню та аналізу методичної системи у розв'язуванні задач за допомогою схем-моделей. Розглянуто теоретичні основи побудови схем та моделей для ефективного вирішення різноманітних завдань. Робота включає в себе дослідження психологічних та педагогічних аспектів використання схем-моделей, а також пропонує конкретні рекомендації щодо структури та етапів використання методичної системи. Практична частина надає приклади застосування схем - моделей у розв'язуванні різних видів задач та тренувальні вправи для поглиблення навичок. Робота закінчується висновками, де робиться аналіз результатів дослідження та наводяться рекомендації щодо подальшого використання та розвитку методики роботи із схемами-моделями у навчальному процесі.

Розв'язання задач є неодмінною складовою будь-якого навчального процесу та практичної діяльності. У процесі навчання та роботи люди зіштовхуються з різноманітними завданнями, вирішення яких вимагає логічного мислення, креативності та аналітичних навичок. Для ефективного розв'язування задач важливо мати систему, яка допомагає організувати процес та забезпечити його результативність.

Методична система у розв'язуванні задач відіграє ключову роль у формуванні навичок та умінь. Вона забезпечує систематизацію знань, вивчення та впровадження різноманітних стратегій та методик розв'язування задач. Ця система допомагає студентам та учням оволодіти не лише конкретними математичними чи науковими концепціями, а й розвивати загальні когнітивні навички, такі як логічне мислення, аналіз та синтез інформації [1, с. 50].

Крім того, методична система сприяє підвищенню мотивації до навчання та вирішення задач, оскільки структурований підхід дає змогу зрозуміти основні принципи та зв'язки між різними концепціями. Вона дозволяє студентам та учням бачити зв'язок між теорією та практикою, що робить процес навчання більш цікавим та зрозумілим.

Схеми та моделі відіграють важливу роль у розв'язуванні задач, оскільки допомагають візуалізувати та структурувати інформацію. Вони можуть бути використані для розуміння складних процесів, аналізу взаємозв'язків між різними елементами задачі та визначення стратегій дії [2, с. 97].

Схеми та моделі можуть мати різні форми: від простих діаграм та картиночних зображень до складних математичних моделей. Вони можуть використовуватися як для розв'язання конкретних завдань, так і для аналізу загальних принципів та закономірностей.

Основні переваги використання схем та моделей у розв'язуванні задач полягають у їхній зрозумілості та доступності. Вони дозволяють структурувати складну інформацію та виділяти основні компоненти завдання, що сприяє ефективному розв'язанню проблеми. Крім того, схеми та моделі можуть бути використані як засіб комунікації між учнями та вчителями, що сприяє обміну ідеями та спільному розв'язанню задач.

Поняття схем та моделей в розв'язуванні задач є ключовими складовими елементами в навчанні та розвитку критичних мислительських навичок. Вони надають можливість структурувати інформацію, візуалізувати взаємозв'язки між різними аспектами завдань і

допомагають учням та студентам легше розуміти та ефективно розв'язувати завдання різного характеру [3, с. 105].

Схеми можна розглядати як графічні зображення, що відображають структуру, послідовність дій або взаємозв'язки між об'єктами та концепціями. Вони можуть бути використані для представлення алгоритмів, процесів, систем, а також для розкриття принципів функціонування різних об'єктів чи явищ. Схеми можуть бути абстрактними або деталізованими в залежності від завдання та потреб користувача.

Моделі, у свою чергу, можуть мати більш широкий спектр застосувань. Вони можуть бути концептуальними або математичними та відображати реальні або уявні об'єкти, процеси чи системи. Моделювання дозволяє абстрагувати сутність об'єкта або явища, зосереджуючись на ключових аспектах, і використовувати цю абстракцію для аналізу та розв'язання завдань. Математичні моделі, наприклад, можуть включати у себе рівняння, графіки та інші математичні концепції для представлення взаємозв'язків між різними змінними.

Важливо відзначити, що обидва підходи використовуються не лише для математичних чи наукових задач, але і для різних сфер, таких як інженерія, бізнес, психологія, технічне проектування та багато інших. Розуміння та вміння працювати з схемами та моделями стає необхідністю у сучасному освітньому процесі та професійній діяльності [4, с. 110].

Однією з основних переваг використання схем та моделей є їхня спроможність спрощувати складну інформацію, роблячи її доступною та зрозумілою. Схеми можуть послужити інструментом для візуалізації послідовності подій чи процесів, що значно полегшує розуміння взаємозв'язків та логіку розв'язання завдань. Це особливо важливо для вивчення нового матеріалу та концепцій, коли абстрактні поняття можуть бути важкими для сприйняття без візуальної підтримки.

У свою чергу моделі дозволяють робити аналіз та прогнозування різних явищ чи результатів. Вони можуть використовуватися для розв'язання практичних завдань, таких як планування проектів, визначення оптимальних стратегій вирішення проблем, або оцінка впливу різних факторів на певні параметри системи. Моделювання дозволяє експериментувати з різними сценаріями та вивчати їхні наслідки без прямого втручання в реальні процеси.

Іншою важливою характеристикою схем та моделей є їхня універсальність. Вони можуть застосовуватися в будь-якому предметному полі та в різних вікових категоріях. Для молодших учнів схеми та моделі можуть виглядати як малюнки або графіки, спрощуючи розуміння базових концепцій, тоді як для старших школярів та студентів вони можуть бути більш складними та деталізованими, відображаючи глибину знань та розуміння [5, с. 24–25].

У висновку до розділу про поняття схем та моделей в розв'язуванні задач можна зазначити наступне. Схеми та моделі виявляються важливими інструментами, які сприяють розвитку критичного мислення, аналітичних та творчих здібностей учнів та студентів. Вони допомагають візуалізувати складні концепції, структурувати інформацію та розв'язувати завдання різного рівня складності.

Застосування схем та моделей не обмежується жодними конкретними сферами знань чи віковими групами. Вони можуть бути використані у всіх галузях навчання та діяльності, допомагаючи студентам та учням краще розуміти та застосовувати знання у реальних ситуаціях [6, с. 150].

Подальший розвиток та вдосконалення методів використання схем та моделей може сприяти покращенню якості освіти та формуванню конкурентоспроможних фахівців. Тому важливо продовжувати дослідження в цій області та розробляти нові підходи до використання цих інструментів у навчальних програмах. Розуміння та майстерність в роботі з схемами та моделями стає необхідною компетенцією для успішного навчання та професійного зростання в сучасному світі.

Література

1. Гавриш Н. Б. Методика викладання інформатики. К.: Генеза, 2019. 245 с.
2. Кочерга О. М. Психологія навчання і розвитку: навчальний посібник. – К.: Видавничий дім «Ін Юре», 2018. С. 123–125.
3. Методичні рекомендації з викладання математики у загальноосвітніх навчальних закладах. Міністерство освіти і науки України. С. 154–155.
4. Погорелова І. І. Практична психологія: навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2017. 183 с.
5. Шапіровський В. Г. Методика викладання математики в початкових класах: підручник. К.: Видавництво «Світ», 2019. 378 с.
6. Сахно С. Г., Листопад Н. Ф., Листопад Т. Ф. Педагогічна психологія. К.: Видавничий дім «Освіта України», 2018. 312 с.

**ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТРЕНУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ
В ЛЕГКІЙ АТЛЕТИЦІ УЧНІВ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Олександра Іноземцева,

*студентка 3 курсу спеціальності 017 Фізична культура і спорт
факультету початкової освіти та фізичної культури
ЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради*

Науковий керівник – Ірина Кліш,

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент кафедри фізичної культури

Актуальність теми. Сучасна система спортивного тренування характеризується прогресивними принципами, широким колом взаємозалежних завдань, методів, перспективним багаторічним плануванням, високою організацією контролю, забезпеченням гігієнічних умов тощо.

Тренувальний процес в повній мірі відображає сам процес спортивної підготовки спортсменів, який характеризується метою, завданнями, засобами, методами, принципами, напрямками спортивної підготовки, а також структурою тренувального процесу [2, 4].

У процесі підготовки спортсменів-легкоатлетів виділяють фізичну, технічну, тактичну, морально-вольову і теоретичну підготовку. Розвиток основних рухових здібностей (швидкісних, швидкісно-силових та інших) легкоатлета здійснюється шляхом загальної та спеціальної фізичної підготовки.

При підготовці спортсменів у будь-якому виді легкої атлетики необхідно виявляти індивідуальні особливості кожного спортсмена, визначати параметри тренувального навантаження.

На сьогодні в науковій літературі розроблено безліч методик тренувань легкоатлетів, але відсутня єдина думка фахівців про вибір методів і засобів розвитку їхньої фізичної підготовленості, що дає підставу говорити про актуальність теми дослідження.

Мета нашого дослідження – на основі аналізу науково-методичної літератури та власного дослідження визначити особливості організації тренувального процесу юних легкоатлетів.

Сучасні вимоги спонукають фахівців-тренерів переглянути організацію та побудову навчально-тренувального процесу, впроваджувати технічні засоби, експрес-тестів та інших нових засобів та методів. В останні роки деякі напрямки системи спортивного тренування практично вичерпали свої можливості. Обсяги й інтенсивність навчально-тренувальних навантажень досягають своїх максимальних величин, що входить в суперечність з іншими компонентами спортивної підготовки, що негативно позначається на ефективності навчально-тренувального процесу [1]. Фахівці визначають, що на сьогодні викладачі та тренери оперують, головним чином, надмірними обсягами навантажень. З позицій сучасних вимог цей підхід є застарілим. Тому настає питання про переосмислення та трансформацію нових ідей у навчально-тренувальному процесі. Останніми роками в багатьох видах спорту, в

т. ч. у легкій атлетиці, широко використовуються технічні засоби і методи навчання. Це дозволяє значно розширити коло методів спеціальної фізичної та технічної підготовки в таких видах легкої атлетики, як біг на короткі дистанції, стрибки, метання, а також відкривають широкі можливості для варіювання різних режимів м'язової роботи.

Наукові дослідження та досвід передової спортивної практики визначили особливості тренування юних спортсменів. Це:

- правильний і умілий підбір засобів фізичної підготовки, правильне співвідношення загальної і спеціальної підготовки;
- дотримання суворої послідовності щодо наступності засобів і методів тренувального процесу;
- дотримання наступності тренувальних і змагальних навантажень у заняттях з дітьми;
- поступове збільшення обсягу та інтенсивності тренувань.

Основними факторами організації системи спортивної підготовки дітей і підлітків є:

- діагностика індивідуальних здібностей і вибір відповідного виду спортивної діяльності;
- навчально-тренувальний процес, змагання, реабілітація;
- спосіб життя, який дає змогу займатися спортом з інтелектуальним і духовним розвитком особистості;
- контроль і корекція всієї системи спортивної підготовки та її компонентів, реабілітація [4].

Знання змісту цих факторів і закономірностей їх функціонування, врахування індивідуальних особливостей і можливостей підростаючого організму, досвід роботи дають змогу тренеру здійснювати управління системою підготовки, формувати спортсменів високої кваліфікації, які здатні до високих спортивних досягнень.

Література

1. Бобровник В. І., Совенко С. П. Легка атлетика: навчальна програма для ДЮСШ, спеціалізованих ДЮСШ олімпійського резерву, шкіл вищої спортивної майстерності та спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю. Київ: Логос, 2019. 192 с.
2. Кліш І. С., Митчик О. П. Легка атлетика з методикою навчання: Легка атлетика в програмі фізичного виховання студентів. Методичні рекомендації. Луцьк: Вежа-Друк, 2013. 53 с.
3. Костюкевич В. М. Теорія і методика спортивної підготовки: навч. посіб. Вінниця, «Планер «2014». 616 с.
4. Кошура А. В. Теорія і методика спортивних тренувань: навч. пос. Чернівці. Національний університет ім. Ю. Федьковича. 2021. 616 с.

ГУМАНІЗМ ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

Владислав Коваль,

*студент 4 курсу спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)
факультету дошкільної освіти та музичного мистецтва
ЗВО «Луцький педагогічний коледж Волинської обласної ради»*

Науковий керівник – Сергій Марчук,

кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри педагогіки та психології

Актуальність теми. У ході аналізу історико-педагогічних джерел [1–6] з'ясовано, що особливе місце серед українських світочів думки належить Григорію Сковороді – національному філософові, просвітникові, поетові, народному захисникові, великому гуманісту. Його педагогічні ідеї, висловлені ще у XVIII ст., цілком співзвучні сучасним життєтворчим принципам. Зокрема, питання розвитку духовності – як домінуючого начала в структурі особистості – на основі гуманістичних цінностей, громадянської відповідальності

та національних моральних чеснот є провідним і в педагогічній спадщині Г. Сковороди, і в сучасній національній системі освіти [5].

Сучасна дійсність яскраво висвічує тісний і водночас тонкий зв'язок елементів ноосфери, в якій людина – ніби маленький світ. У цьому педагогічні погляди Г. Сковороди переплітаються з філософськими і загострюються на центральній проблемі – проблемі людини на планеті і в космосі [6].

Основна філософська ідея Григорія Савича була сконцентрована навколо поняття «серце». Це – корінь і суть людини, центр її життя. Воно містить у собі вищу силу, яка виходить за межі душі і людського розуму. Це – точка, центр, середовище, орієнтир людської душі. Воно ніде в просторі не існує, але водночас є скрізь, в усій людській істоті. Тіло – реальний символ людського розуму, а в серці виявляється вся людина.

Бог, світ, буття, природа в Г. Сковороди виступають як рівнозначні й водночас як абсолютні початки всього існуючого. Світ вічний, він не має ні початку, ні кінця, завжди був і буде. Буття світу містить у собі всі причини і всі закони, йому підкоряються всі явища, всі форми й сили природи. Відкидаючи ідею першопоштовху, філософ зазначає, що природа є початковою всьому причиною й саморушійною силою.

Український філософ вважав пізнання однією з рис натури людини, особливістю й «призначенням» роду людського. А пізнавати світ він учив так: збери всередині самого себе думки і в собі самому шукай справжніх благ. Кохай колодязь всередині самого себе для тої води, яка зрошує і твоє житло, і сусідське. У кожної людини є два шляхи, які вона сама собі обирає: один – шлях істини, доброго розуму, душевного миру і совісті; другий – обманливий, коли людина сама себе обманює, кидаючись за примарним багатством та славою [7].

Намагаючись розв'язати корінні соціально-педагогічні проблеми, Г. Сковорода ставив завдання виховати людину-громадянина, людину-гуманіста, людину-патріота. Це завдання ґрунтувалося на теорії «природного права» людської особистості на гідний спосіб життя.

Як гуманіст Сковорода рішуче відходить від тогочасної практики, а натомість висуває нову систему принципів і методів навчання. Він різко засуджує скокування людської думки і волі авторитаризмом та догматикою. Вимагаючи враховувати вікові особливості дітей, він радив викладати знання доступно, ясно і точно, відповідно до їхнього віку. Безумовно, що тоді, коли в школі панували схоластика і догматизм, ці вимоги просвітителя були новим словом у педагогіці.

Г. Сковорода вимагав загальнодоступної, безкоштовної освіти для народу, однакової як для чоловіків, так і для жінок, при цьому виходив із принципу народності, вважаючи, що освіта повинна служити народові. Він радив учням обов'язково вивчати усну народну творчість, яка зберігає скарби народної мудрості. Немає жодного сумніву в тому, що вся педагогічна система видатного просвітителя свого часу була пройнята ідеєю народності. В цьому Г. Сковорода, безумовно, був предтечою таких педагогів, як О. Духнович, К. Ушинський та багатьох інших, які також відстоювали ідею народності школи і виховання.

Просвітителя-демократа глибоко хвилювали виховні питання. Проголосивши природовідповідність головним принципом виховання, він наголошував, що воно має спиратися на природні нахили дитини, й вимагав від вихователя, щоб той виявляв її природні здібності. Він вважав, що люди лише тоді зможуть принести найбільшу користь суспільству і відчувати радість, щастя життя, коли вони розвивають свої здібності за покликанням.

Одним із основних завдань педагога Г. Сковорода вважав виховання високоморальної людини. Він стверджував, що головне в житті – це серце. Саме тому «виховання серця», тобто моральне виховання, має бути в центрі уваги вчителів. Він вимагав учити дітей вдячності. Невдячна людина не може бути добродісною і моральною, а тому треба виховувати так дитину, щоб вона могла згодом поєднувати свої особисті прагнення і бажання з інтересами інших добродісних людей.

Багато сторінок своїх творів Г. Сковорода присвятив питанням дружби між людьми, союзу, за його словами, «сродних душ». Дружба, на його думку, повинна бути щирою і

відвертою, бо «нема нічого небезпечнішого, ніж підступний ворог, немає нічого більш отруйного від удаваного друга», робить висновок Г. Сковорода. Найкраща дружба зміцнюється у спільній праці, вважав він. І коли до нього звернувся із запитанням М. Ковалинський, з ким йому товаришувати, учитель відповів, що найкраще шукати друзів серед чесних і працьовитих людей, а ці якості, як правило, притаманні простим людям.

Отож, творча спадщина Григорія Сковорода, гуманіста і демократа, палкого поборника суспільного прогресу, є життєдайним джерелом, з якого черпатиме насагу не одне покоління учителів, батьків та дітей. На кінець зазначимо, пророче передбачаючи майбуття, а в ньому долю свого народу, Г. Сковорода писав: «Ми створимо світ кращий. В майбутній Україні бачу все нове: нових людей, нове творіння і нову славу» [7]. Можливо, ми українці XXI століття, є тими людьми, які творять нашу нову славу, нашої оновленої землі, на цій землі завжди житиме в серцях вдячних правнуків наша гордість і слава – Григорій Сковорода.

Література

1. Артемова Л. В. Історія педагогіки України: Підручник. Київ: Либідь, 2006. 424 с.
2. Гусак П. М., Мартіросян Л. А. Історія педагогіки України. Посібник для студентів. Луцьк: Вид.-во ВДУ ім. Лесі Українки, 1996 164 с.
3. Зувалий О. Григорій Савич Сковорода – національний мандрівний університет. *Історія України*. 2001. №11.С. 1–5.
4. Кондрашова В. М., Максимов О.С. Гуманістичні ідеї Г. Сковорода. *Початкова школа*. 1996. № 2. С. 51–53.
5. Кравець В. П. Історія української школи і педагогіки. Тернопіль, 1994. 384 с.
6. Сковорода Г. С. Дослідження, розвідки, матеріали. Збірник наукових праць. Київ: Наукова думка, 1992. 384 с.
7. Сковорода Г. С. Твори: у 2 т. Т. 1. 2-е вид., виправ. Київ: Обереги, 2005. 528 с.

ОСВІТА ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В СУЧАСНІЙ ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Софія Коваль, Вікторія Бублій,

студентки 2 курсу спеціальності 013 Початкова освіта факультету початкової освіти та фізичної культури ЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради

Науковий керівник – Тетяна Бортнюк,

завідувач кафедри природничо-математичної, світоглядної освіти та інформаційних технологій, кандидат економічних наук, доцент

Актуальність теми. Основою забезпечення сталого розвитку суспільства була й залишається освіта як ключовий фактор, що сприяє реалізації цілей сталого розвитку й забезпечує попередження та вирішення світових криз, серед яких і пандемія COVID-19 та вторгнення росії на територію нашої держави, котрі виявили необхідність у здатності швидко реагувати на несподівані ризики, співпрацювати в пошуку результативних рішень.

Саме освіта і виховання мають стати фундаментом сталого розвитку, забезпечуючи формування в дітей та молоді світогляду, що ґрунтується на засадах сталості, розуміння основних орієнтирів розвитку сучасної цивілізації.

У науковому вимірі й досі тривають спроби вчених-теоретиків та практиків зробити освіту для сталого розвитку невід’ємною складовою формальної освіти. З огляду на сказане, актуалізуються питання пошуку ефективних засобів упровадження в освітній процес вже на початковому етапі, тобто в початковій школі, умов реалізації освіти для сталого розвитку [1].

У науковому доробку є чимало праць, які засвідчують конструктивність освітніх ідей сталого розвитку, важливість їхньої адаптації довічизняної практики й актуальність порушених питань для сучасного освітнього простору. Насамперед це дослідження О. Безсонової, В. Боголюбова, Ю. Бойчук, О. Висоцької, Н. Гавриш, Т. Гардашук,

В. Карамушкіної, І. Карпань, М. Мелманн, Л. Мельник, Н. Миськової, О. Пометун, Н. Пустовіт та ін.

Аналіз типової освітньої програми для початкової школи, розробленої під керівництвом Савченко О. Я., дає змогу зробити висновок, що ключова роль у реалізації цілей освіти для сталого розвитку відведена природничій, громадянській та історичній, соціальній та здоров'язбережувальній освітнім галузям, які реалізуються в інтегрованому курсі «Я досліджую світ». Ця інтеграція, на нашу думку, відображає ідеї та принципи сталого розвитку та грамотно поєднує його ключові компоненти. Адже метою навчальної дисципліни «Я досліджую світ» є особистісний розвиток молодших школярів на основі формування цілісного образу світу в процесі засвоєння різних видів соціального досвіду, який охоплює систему інтегрованих знань про природу і суспільство, ціннісні орієнтації в різних сферах життєдіяльності та соціальної практики, способи дослідницької поведінки, які характеризують здатність учнів розв'язувати практичні задачі [2]. Означена мета співвідноситься з цілями освіти для сталого розвитку, серед яких формування в молодших школярів знань та практичних навичок, які дають їм змогу приймати рішення, спрямовані на покращення якості життя без загрози для майбутніх поколінь. Без сумніву, переорієнтація традиційної освіти на цілі сталого розвитку сприятиме вихованню такої нації, у пріоритеті якої буде збереження планети для майбутніх поколінь, збереження ресурсів та зменшення забруднення, а також повага один до одного.

Реалізацію цілей сталого розвитку на уроках «Я досліджую світ» у початковій школі варто розглядати крізь призму вирішення таких завдань:

- ознайомлення учнів із концепцією сталого розвитку як ключовою стратегією вирішення глобальних проблем людства;
- розвиток у дітей молодшого шкільного віку відповідальності за власні вчинки та поведінку;
- формування в молодших школярів практичних навичок сталого розвитку;
- виховання розуміння важливості підтримки сталого розвитку кожним членом суспільства.

Так, освіта для сталого розвитку передбачає певні зміни в організації навчального процесу:

- для вчителів – це перехід від передачі знань до створення умов для їх активного засвоєння та отримання практичного досвіду;
- для учнів – це перехід від пасивного засвоєння знань до активного їх пошуку, практичного осмислення.

Наведемо приклад індивідуальної роботи учнів на уроці «Я досліджую світ» у 4 класі (змістова лінія «Людина і природа»): вправа «Сортуємо сміття». Мета цієї вправи: сформувати навички сортування сміття та розуміти важливість їх переробки. Завдання для учнів – розсортувати сміття (відповідні картинки) за різними категоріями сміттєвих баків (папір, пластик, скло, органічні відходи).

Також, можна запропонувати роботу в групах для учнів 4 класу (змістова лінія – «Людина і природа») на тему «Екогерої». Мета цієї вправи: формувати екологічну свідомість, розвивати командні навички. Завдання для учнів, об'єднаних у групи: 1) вибрати екогероя, яким ви хотіли б стати; створити план дій, який допоможе вам зберегти нашу планету; 2) маленькі кроки, які ви можете зробити щодня; більші проекти, які ви можете реалізувати з часом; способи, як ви можете залучити до екоруху своїх друзів, родину та однокласників.

Важливо зауважити, що реалізація активних та інтерактивних методів на уроках «Я досліджую світ» сприятиме формуванню в учнів початкової школи здатності розуміти та реалізовувати стратегію сталого розвитку, тобто забезпечить розвиток багатогранних, міждисциплінарних та інтегрованих компетентностей, які задекларовані в концепції «Нова українська школа», зокрема уміння вчитися впродовж життя, компетентність у природничих

науках і технологіях, ініціативність та підприємливість, соціальна та громадянська компетентність, обізнаність та здатність до самовираження в сфері культури, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя [3, с. 11–12]. На нашу думку, такий компетентнісний підхід забезпечує єдність двох освітніх концепцій – освіти для сталого розвитку та Нової української школи.

Отже, освіта для сталого розвитку є ключовим фактором у забезпеченні стійкого майбутнього суспільства. Її впровадження в початковій школі дає можливість з раннього віку формувати в учнів знання, вміння та навички, необхідні для відповідального ставлення до довкілля, людей та ресурсів. Формування в учнів початкової школи компетентностей, орієнтованих на сталий розвиток, дасть їм можливість стати відповідальними громадянами, які здатні до прийняття рішень, спрямованих на покращення життя людей та збереження планети для майбутніх поколінь.

Література

1. Чайковська Г. Б. Освіта для сталого розвитку в сучасній початковій школі: умови впровадження. *Збірник наукових праць «Педагогічний альманах»*. № 47 (2021). URL: <https://doi.org/10.37915/pa.vi47.154> (дата звернення: 01.02.2024).
2. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-4/Typova.osvitnya.prohrama.1-2.Savchenko.pdf> (дата звернення 19.04.2024).
3. Коренева І. М. Освіта для сталого розвитку: реалії України. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. 2018. Вип. 36. С. 11–12.

ВИКОРИСТАННЯ ПРИЙОМІВ ТЕАТРАЛІЗАЦІЇ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Тетяна Ковальчук,

студентка 3 курсу спеціальності 013 Початкова освіта факультету початкової освіти та фізичної культури ЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради

Науковий керівник – Олена Стрельбіцька,

кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри філології

Актуальність теми. Театралізація у процесі вивчення мовно-літературної освітньої галузі – це один із найефективніших прийомів, що дає змогу не лише вивчити та проаналізувати художній твір, а й пережити власні емоції під час сценічної гри. На думку Інни Большакової, це один із найкращих способів зробити літературу бажаною для сучасного покоління школярів, оскільки емоції, пережиті під час театралізації, допоможуть вчителю сформувати в учнів любов до літератури й читання, а також до інших видів мистецтва [1]. Цінність театралізованих методів на уроках української мови полягає ще й у тому, що вони організують, розвивають здобувачів освіти, розширюють їхні пізнавальні можливості та виховують творчу особистість.

Вважаємо, що змістова лінія «Театралізуємо» є однією з найважливіших у «Типовій освітній програмі початкової освіти» [2], адже вона дає можливість учням не лише розвивати свої мовні навички, а й творчі здібності, емоційний інтелект, уяву та креативність.

Театралізація на уроках української мови дозволяє зробити навчання цікавим, захопливим та емоційно насиченим, що сприяє кращому засвоєнню знань та формуванню стійких навичок.

Існує чимало прийомів театралізації, які можна використовувати на уроках української мови, однак досі так і не сформовано чітких рекомендацій до застосування театралізованих методів в освітньому процесі початкової школи. Що й пояснює актуальність і важливість нашої розвідки, мета якої – стисло проаналізувати найпоширеніші прийоми театралізації та їх ефективність у формуванні творчого розвитку здобувачів початкової освіти.

У 1–2 класах доцільно використовувати такі форми, як *інсценівка* віршів, казок, оповідань. Це допоможе учням краще зрозуміти зміст твору, запам'ятати його мову та персонажів. Діти за допомогою цієї форми можуть особисто відчувати емоційну напругу героїв та подій, що стимулює їхню увагу та зацікавленість до вивчення творів.

Ще одним чудовим інструментом для навчання є *ляльковий театр*. Цей вид театру особливо подобається маленьким дітям, адже він дає їм можливість проявити свою фантазію та творчі здібності. Крім того, ляльковий театр відкриває шлях для розвитку мовленнєвих навичок, а також навичок спілкування та співпраці в групі.

Настільний театр є дуже зручною формою театралізації для молодших школярів. Цей вид театру дозволяє учням не лише інсценувати твори, а й створювати власні сценарії. Це сприяє їхньому творчому розвитку, умінню висловлювати свої думки та виражати власні ідеї [3].

У 3-4 класах можна використовувати більш складні форми театралізації, такі як *шкільний театр*. Учні можуть готувати вистави за українськими народними казками, творами українських письменників, а також писати власні сценарії. Це дозволяє їм більш глибоко осмислювати зміст твору, а також розвиває творчість та сприяє поглибленому вивченню мови.

Театральні ігри є чудовим способом поглибленого вивчення української мови. Ці ігри допомагають учням розвивати мовленнєві навички, акторські здібності та навички спілкування. Вони стимулюють творчий підхід до вивчення мови та сприяють формуванню впевненості в собі.

Вправи на імпровізацію також є важливою частиною театральної освіти. Ці вправи дозволяють учням розвивати свою уяву, креативність та вміння швидко мислити. Вони навчають дітей бути готовими до несподіваних ситуацій, розширюють їхній кругозір та допомагають знайти нестандартні рішення.

На уроках української мови можна використовувати різноманітні форми театралізації. Наприклад, учні можуть придумати та інсценувати діалог за зразком, що дозволить їм відчувати реальні ситуації спілкування та використання мови в контексті. А *створення лялькового спектаклю за українською народною казкою* дає учням можливість розвинути творчість та власну інтерпретацію літературного твору через власні виготовлені ляльки та декорації.

Написання сценарію для шкільного театру дозволяє учням зануритися в процес творчого написання тексту, враховуючи особливості акторської гри та сприяючи глибшому розумінню твору.

Придумування та розігрування сценки на певну тему розвиває учнів у напрямку творчого мислення та вміння емоційно та експресивно виражати свої думки [3].

Відомо, що участь у театральній грі сприяє розвитку акторських здібностей, виразності мовлення та вміння спілкуватися через мову тіла та мову обличчя. Театралізація також допомагає учням розвивати свої мовні навички, творчі здібності, емоційний інтелект, уяву та креативність.

Отже, використання прийомів театралізації на уроках української мови дає можливість зробити навчання цікавим, захопливим та емоційно насиченим, що сприяє кращому засвоєнню знань та формуванню стійких навичок.

Література та джерела

1. Большакова І. Театр на уроці: практикум для початкової школи. Освіторія медіа. URL: <https://osvitoria.media/experience/teatr-na-urotsi-praktykum-dlya-pochatkovoyi-shkoly/> (дата звернення: 15.04.2024).
2. Про затвердження типових освітніх та навчальних програм для 1–2 та 3–4 класів закладів загальної середньої освіти та визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів Міністерства освіти і науки України. *Освіта. UA*. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/87314/ (дата звернення: 05.04.2024).
3. Старагіна І., Ткаченко А. та ін. Рекомендації щодо використання навчальних модулів з української мови в 3-му класі. URL: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2019/08/Rekomendatsii-shhodo-vykorystannya-navchalnyh-moduliv-z-MOV-u-3-mu-klasi.pdf> (дата звернення: 15.04.2024).

РЕАЛІЗАЦІЯ ЗМІСТОВОЇ ЛІНІЇ «ДОСЛІДЖУЄМО МЕДІА» НА УРОКАХ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

Анна Козак,

студентка 4 курсу спеціальності 013 Початкова освіта факультету початкової освіти та фізичної культури ЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради

Науковий керівник – Олена Стрельбіцька,

кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри філології

Актуальність теми. У 60-ті роки ХХ століття слово «медіаосвіта» почало вживатися у провідних країнах світу (Великобританія, США, Канада, Австралія, Франція, Німеччина та ін.). У педагогічній науці сформувався специфічний напрямок, покликаний допомогти учням краще адаптуватися у світі медіа, засвоїти мову засобів масової інформації та комунікації, вміти аналізувати отриману за допомогою медіазасобів інформацію [1, с. 37].

В українській науці проблеми медіаосвіти досліджують такі вчені як О. Баришполець, О. Волошенюк, М. Габор, В. Іванов, Л. Найденова, І. Слісаренко, М. Тимошик та інші. Незважаючи на наявність досліджень окресленої проблеми, деякі аспекти формування медіаграмотності молодших школярів, зокрема й на уроках української мови, залишаються недостатньо дослідженими, що зумовлює актуальність нашої наукової розвідки.

У часи медіатехнологій учитель уже не є головним осередком будь-якої інформації, оскільки сьогодні її здебільшого здобувачі освіти черпають із засобів масової інформації (соціальних мереж, інтернет-ресурсів, телебачення, кіно, газет, журналів тощо).

Завдання Нової української школи полягає в тому, щоб не тільки підготувати дитину до життя в умовах сучасного інформаційного суспільства, а й навчити розуміти й усвідомлювати наслідки впливу медіа на психіку і життя людини, навчити її захищатися від сприйняття різної негативної інформації, тобто сформувати медіаграмотного користувача.

На уроках мовно-літературної освітньої галузі, відповідно до нових освітніх програм, втілюється змістова лінія «Досліджуємо медіа», пов'язаних з формуванням умінь аналізувати, інтерпретувати та критично оцінювати інформацію, що міститься в медіатекстах. Ще одним завданням реалізації згаданої змістової лінії є також формування в учнів критичного аналізу та умінь створювати власні прості медіапродукти.

Медіапродукт – це інформаційний продукт, який через мультимедійні засоби доносить інформацію до аудиторії (світлина, комікси, sms-повідомлення, дитячі журнали, листівки, фото, колаж, мультфільми, комп'ютерна гра, реклама, пісня, літературні твори тощо) [3].

Робота з медіапродуктами займає вагоме місце в сучасному освітньому процесі, зокрема й під час вивчення української мови. Адже одне з важливих завдань педагога на уроках мовно-літературної галузі в НУШ – продемонструвати усі можливості медіатворів у процесі комунікативного розвитку здобувачів початкової освіти [2].

Очевидно, що медіаграмотності необхідно навчати з раннього віку, оскільки сьогодні діти отримують доступ до інформації через цифрові пристрої ще до того, як починають ходити або говорити. Діти інтуїтивно освоюють новітні технології за допомогою складного поєднання звуків, графіки, тексту і зображень. Завдяки новим медіатехнологіям розширюються можливості – школярі стають лідерами, творцями та розповсюджувачами інформації. Вони мають доступ до того, що вони хочуть, і коли вони цього хочуть. Тому вже у молодшому шкільному віці учні мають знати, що таке інформація, як інформація впливає на свідомість, вміти відрізнити істинну інформацію від неправдивої, аналізувати поведінку людини в медіапросторі, розуміти, що кожен із нас є як споживачем, так і творцем медіа, аналізувати й оцінювати інформацію ЗМІ за ступенем її впливу на людину; декодувати та використовувати інформацію.

З урахуванням ключових змін у Державному стандарті початкової освіти (2018 р.) до змістових ліній курсу «Українська мова» в Типових освітніх програмах для 1–2 класів (цикл І), розроблених за редакцією О.Савченко і Р. Шияна, додано розділ «Досліджуємо медіа». Проаналізувавши вимоги змістової лінії «Досліджуємо медіа» обох згаданих освітніх програм, ми дійшли до певних висновків стосовно завдань, які стоять перед педагогами у формуванні медіаграмотності здобувачів початкової освіти.

У першому класі основним завданням змісту «Досліджуємо медіа» є сприяння ознайомленню учнів із базовими знаннями з медіаосвіти, «формування умінь аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати та використовувати інформацію, що міститься в медіатекстах, створювати прості медіапродукти» [7].

Відомо, що більшість моделей поведінки діти черпають із своїх улюблених медіапродуктів: реклами, музичних відео, коміксів, мультфільмів тощо. Відтак важливо використовувати конкретні та доступні медіатексти, щоб навчити дітей порівнювати реальний світ і медіасвіт, аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати та використовувати інформацію, створювати власні медіа продукти простим способом [4].

Змістова лінія «Досліджуємо медіа» в другому класі передбачає такі види роботи з доступними медіапродуктами на уроках української мови: аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації, що міститься в медіатекстах та використання її, створення простих медіапродуктів. У процесі реалізації цієї лінії в учнів другого класу формується вміння сприймати прості медіапродукти, узагальнено дискутувати та розповідати про зміст і форму, визначати, кому і для чого призначений медіапродукт, визначати аудиторію та призначення, пояснювати зміст, висловлення думок про почуті чи побачені медіатвори (комікси, дитячі журнали, реклама), а також створення медіа продуктів віртуального спілкування (листівки, смс-повідомлення, колажі тощо) [6, с. 16].

За змістовою лінією «Досліджуємо медіа» учні 3 та 4 класів повинні уміти:

- ✓ визначати мету простого медіатексту (усних оголошень, деталей усної інформації, аудіокниг, мультфільмів, комп'ютерних ігор);
- ✓ пояснювати зміст і форму медіатекстів, співвідносити та порівнювати з власними спостереженнями і життєвим досвідом, враховуючи думку інших, пояснювати, кому надсилається;
- ✓ визначати правдоподібність подій і висловлювань, зображених у медіатекстах, на основі власного досвіду;
- ✓ визначити роль елементів форми (голосу, музичного супроводу, шумового фону, кольору, спецефектів тощо) у розумінні змісту;
- ✓ розрізняти факти та судження в простому медіатексті, виділяючи цікаву для них інформацію;
- ✓ описати враження від змісту та форми медіатексту;
- ✓ висловлювати власну точку зору щодо подій, явищ, предметів, цінностей, викладених у простому медіатворі;
- ✓ оцінювати вплив на власне сприйняття окремих елементів медіапродуктів;
- ✓ пояснювати, чи змінюється під впливом медіатексту і як саме їх сприйняття чи думка щодо теми повідомлення;
- ✓ самостійно та в групах створювати нескладні звукові мультимедійні продукти (презентація групової роботи, сценічного оголошення, репортажної відео тощо);
- ✓ створювати прості візуальні комунікаційні продукти (фотографії, листівки, комікси, книги, стіннівки, колажі тощо) самостійно та в групах, враховуючи мету та аудиторію;
- ✓ створювати з допомогою вчителя прості аудіовізуальні медіатексти (відеозаписи вистав, екскурсій, інтерв'ю) з урахуванням мети та аудиторії;
- ✓ використовувати різні форми подання нескладних медіатворів [5].

Отже, використання медіапродуктів на уроках мовно-літературної галузі надаватиме можливість результативніше формувати мовну, мовленнєву, комунікативну та соціокультурну компетенцію в різноманітних галузях і жанрах мовлення, а заодно й сприятиме вихованню національно-мовної особистості здобувачів освіти.

Література та джерела

1. Биков В. Ю. Дистанційне навчання в країнах Європи та США і перспективи для України. Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: інноваційні засоби технології: монографія. Київ: Атіка, 2005. 140 с.
2. Городніченко О. В. Робота з медіатекстами на різних етапах уроку в початковій школі. URL: <https://vseosvita.ua/library/robota-z-mediatekstami-na-riznih-etapah-uroku-v-pocatkovij-skoli-9923.html> (дата звернення: 12.04.2024).
3. Грищенко Н. М. «Мультимедійна презентація як сучасний засіб навчання». URL : <https://naurok.com.ua/multimediyna-prezentaciya-yak-suchasniy-zasib-navchannya-5403.html> (дата звернення: 03.05.2024).
4. Краснопорова О. В., Біляцька О. П. Реалізація змістової лінії «Досліджуємо медіа» в процесі навчання грамоти першокласників. *Теорія і методика навчання: проблеми та пошуки*. Харків, 2018. Вип. 15. С. 44–53.
5. Очікувані результати. 3-4-й клас. Мовно-літературна освітня галузь. URL: https://sch32.edu.vn.ua/images/Dokumenty_zakladu/Osvitnya_programa_2021_2022/dod3.pdf (дата звернення: 02.04.2024).
6. Пономарьова К. Реалізація змістових ліній початкового курсу мовно-літературної освіти в 2-му класі. *Учитель початкової школи*. 2019. № 3. С. 6–11 (дата звернення: 13.03.2024).
7. Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти. 1–2 класи / За наук. ред. О. Савченко. URL: <http://osvita.ua/school/program/program-1-4/60407/> (дата звернення: 11.02.2024).

**ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ СФОРМОВАНOSTІ ТВОРЧИХ
НАВИЧОК ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ
МИСТЕЦТВА ОРИГАМІ**

Христина Козимка,

студентка 4 курсу спеціальності 013 Початкова освіта факультету початкової освіти та фізичної культури ЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради

Науковий керівник – Нінель Сиротюк,

викладач кафедри природничо-математичної, світоглядної освіти та інформаційних технологій

Актуальність теми. Дослідження стану сформованості творчих навичок здобувачів початкової освіти засобами мистецтва оригамі завжди актуальне, адже мистецтво оригамі не лише сприяє розвитку моторики та уяви, але й має глибокий вплив на розвиток творчого мислення. Робота з папером вимагає уваги до деталей, терпіння та кмітливості, що сприяє розвитку творчих навичок. Оригамі може бути використане в якості засобу для розвитку просторової уяви, логічного мислення та математичних навичок у дітей. Таке дослідження дозволить визначити ефективні методи викладання та сприятиме подальшому вдосконаленню педагогічної практики у сфері початкової освіти.

Говорячи на цю тему, слід зазначити, що оригамі сприяє розвитку креативності та самовираження у дітей. Працюючи з папером, вони мають можливість експериментувати, створювати власні унікальні моделі та виражати свої ідеї через мистецтво. Це допомагає їм розвивати віру в себе та власні творчі здібності. Крім того, оригамі може бути використане в якості засобу для сприяння взаєморозуміння та співпраці між дітьми, оскільки вони можуть обмінюватися знаннями та вміннями, а також працювати разом над створенням складніших моделей. Тому дослідження впливу оригамі на розвиток творчих навичок у дітей є важливим для вивчення та розвитку методик навчання в сучасній освіті.

Ю. Кононова та Н. Колесник зазначають, що оригамі тісно пов'язано з творчістю здобувачів початкової освіти. Спочатку це завжди акт спонтанний. Від учителя залежить, розвинеться творчий потенціал у дитині чи згасне. На заняттях оригамі застосовуються вправи у розвиток творчих здібностей. Складність виробів залежить від віку та рівня навчання. Мається на увазі посилене винахідництво як часткове (однієї – двох операцій) чи створення деталі складової фігурки, і повне – цілої моделі. Винахідництво для молодших школярів включає самостійне рішення: винахід моделі за завданням та самостійний винахід за власним вибором (на основі раніше отриманих знань та досвіду) [2].

О. Мондич визначає наступні завдання реалізації процесу виготовлення виробів з паперу (оригамі) через реалізацію предметів дизайн і технології, ЯДС у молодших школярів:

- дозволяють відчувати природу, знайомити учнів із творами живопису і графіки;
- забезпечують вихід за рамки репродуктивної роботи, збільшують варіанти прояву творчості на заняттях, є засобом формування духовно багатого особистості, що розвивається;
- роблять процес заняття оригамі і результати практичної роботи не метою, а дієвим засобом пізнання матеріального світу і глибше, емоційного вираження внутрішніх почуттів дитини, отже, його сенсорного розвитку [3].

Займаючись з дітьми молодшого шкільного віку, бажано показувати, як складається фігурка, передаючи «секрет» складання з рук до рук. Розпочинати заняття краще із показу якісно виконаного зразка, з демонстрації складних моделей, розповіді: про оригамі, щоб зацікавити дітей.

Л. Гупак вважає, що усіх дітей краще одразу вчити читати схеми складання моделей. Працювати бажано з великим квадратним листом 16x16 або 20x20, повільно показуючи кожен крок, роз'яснюючи орієнтири на аркуші: верхній край, нижній, центральна лінія, кут, складка, сторона і т.д. За одне заняття діти зазвичай освоюють одну фігурку. Чим молодші діти, тим нечисленнішою повинна бути група дітей, що займаються одночасно [1].

Для дослідження стану сформованості творчих навичок здобувачів початкової освіти засобами оригамі, можна використовувати такі методи. По-перше, проводити спостереження за процесом виконання оригамі учнями, що дозволить оцінити їхні навички в роботі з папером, точність виконання складних моделей та їхній рівень творчості. Також вчитель або вчителька можуть використовувати анкетування, щоб дізнатися від учнів їхнє власне сприйняття процесу оригамі, їхні власні враження від нього та його вплив на їх творчий розвиток. Додатково, викладачі можуть впроваджувати творчі завдання з використанням оригамі, де учні матимуть можливість самостійно розробляти власні моделі та виражати свої ідеї через це мистецтво, що дозволить оцінити їхній рівень творчості та креативного мислення.

Отже, можна підсумовувати, що дослідження стану сформованості творчих навичок здобувачів початкової освіти засобами оригамі є важливим етапом у розвитку освітніх програм та методик. Результати таких досліджень дозволяють не лише краще зрозуміти вплив оригамі на творчий розвиток дітей, а й виявити ефективні підходи до використання цього мистецтва в навчальному процесі.

Література

1. Гуцан Л. Трудове виховання в сучасній початковій школі. *Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools. Scientific seminar with international participation* December 18, 2017. *Fundamental And Applied Researches In Practice Of Leading Scientific Schools*, 2017. 31. С. 115–118.
2. Кононова Ю., Колесник Н. Техніка «оригамі» у конструюванні виробів. Інноваційний досвід педагогів дошкільної та початкової освіти Житомирщини: збірник науково-методичних праць. 2012. № 4. С. 322–325.
3. Мондич О. Ключові проблеми духовно-морального виховання молодших школярів. Духовність особистості: методологія, теорія і практика. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2021. № 2 (101). С. 23–25.

ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РОДИННИХ ТРАДИЦІЙ КОСАЧІВ

Софія Кондратюк,

студентка 4 курсу спеціальності 013 Початкова освіта факультету початкової освіти та фізичної культури ЗВО «Луцький педагогічний коледж Волинської обласної ради»

Науковий керівник – Сергій Марчук,

кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри педагогіки та психології

Актуальність теми. Значний інтерес у дослідників, які цікавляться родинним вихованням дітей Косачів (А. Костенко, В. Покальчук, О. Рисак та ін.) складають спогади, написані рідними і близькими Лесі Українки – Оленою Пчілкою, Петром Косачем, Ольгою Кобилянською, Агатангелом Кримським, доньками Михайла Старицького.

Аналіз літературних джерел [1; 3–7] вказує, що сім'я Косачів позначалася кращими якостями української родини, і культивувала такі риси і особливості характеру людини як: повагу і відданість своїм батькам, сім'ї, родині, готовність до взаємодопомоги, шанування традицій і звичаїв свого народу, сформованість національної свідомості і самосвідомості, любов до рідної землі і народу, усвідомлення власної національної гідності, честі, внутрішньої свободи, гордості за свій народ і дотримання принципів вселюдської і народної моралі, справедливості, патріотизму, доброти, працелюбності, гуманного ставлення до людини.

У родині Косачів жили, працювали і виховувались відомі патріоти, подвижники кінця XIX – початку XX століття. Батьки – Петро Антонович і Ольга Петрівна Косачі виростили і виховали шестеро дітей (два сини і чотири дочки). Усі діти стали гідними громадянами своєї землі.

У сім'ї Косачів росла і виховувалась Лариса Петрівна Косач – прославлена українська письменниця Леся Українка, людина цільної натури, тонкої і чистої душі. Леся взяла все краще від свого батька Петра Косача, від матері Ольги Косач-Драгоманової (Олени Пчілки) – письменниці, від свого дядька Михайла Драгоманова, від селянського оточення в с. Колодяжне на Волині.

Косачам-батькам було притаманне почуття відповідальності за виховання своїх дітей: батько постійно турбувався про добробут сім'ї; він чесно і добросовісно працював все життя; займався господарством; побудував будинки для сім'ї; мати повністю присвятила себе вихованню дітей; вона була для них першою вчителькою і вихователькою, порадицею та подругою; мужньо переносила хвороби своїх дітей; тижнями сиділа біля ліжка хворої доньки Лесі, була поруч в усіх її поїздках на лікування.

Громадська активність батьків сприяла формування громадянина, який любить свою батьківщину та свій народ. Активна участь батьків у літературній діяльності на благо українського народу показувала дітям шлях прикладання своїх молодих сил. Олена Пчілка створила в с. Колодяжному родинне оточення, яке було живильним середовищем для розквіту талантів дітей. Багато сил вона приклала на те, щоб українська мова була їм найближчою, щоб діти зіткнулися з життям тих людей, яких звали народом.

Діти разом із сільською малечею бігали, купалися, гралися, зустрічали череду, співали пісень. Умови життя в родині Косачів були такими, що найбільш сприяли розвитку розумових здібностей, уяви та фантазії. В родині панував невпинний рух та гамір. Діти відчували довір'я батьків, старалися виправдати це довір'я. Вони пам'ятали, що буде соромно за погані вчинки. Ставали дорослими і напівдорослими, і кожен з членів сім'ї жив за своїм власним «статутом». Мати, Олена Петрівна, запроваджувала в своїй сім'ї правила, за яких виховувалась сама в сім'ї Драгоманових: любов і ласку, ніжність матері і розумні вимоги батьків, в сім'ї не було насилля, не заставляли, але діти відчували це добро, цю волю, не зловживали довір'ям батьків, пам'ятали їх настанови.

Велику роль в родині у вихованні дітей відіграла книга. В сім'ї шанували Т. Шевченка, І. Франка, М. Гоголя. Книги купувалися, виписувалися з усіх-усюд. В родині у великій пошані була і рукописна книга. Діти разом з матір'ю збирали народні пісні і легенди. Все записувалося, систематизувалося і використовувалося для навчання.

Особлива увага в родині Косачів приділялась художньо-естетичному вихованню. Олена Петрівна гарно малювала олією красвиди Волині. Вона навчала цьому дітей, розвивала у них вміння спостерігати, аналізувати, сприймати чужий малюнок. В уроки мистецтва входила і вишивка, народний крій. Петро Антонович привозив у Колодяжне художника з Ковеля, який вчив дітей малювати з натури. Коли виявилось, що Леся має нахил до музики, мати купила для неї фортепіано. Музиці навчалися всі діти родини.

Мати була для дітей першою вчителькою іноземної мови, діти вчили французьку та німецьку мови. Вони вільно розмовляли іноземними мовами, читали в оригіналі Шекспіра та Гете. Старші з родини робили вільний переклад творів, які записувалися у рукописні книги для навчання молодших.

Ольга Петрівна була завжди центром родинних справ. Вона будувала систему виховання своїх дітей на засадах народної педагогіки – народної мудрості, поєднувала її з досягненнями передової педагогічної думки. В родині добре знали народні звичаї і постійно їх дотримувалися. Діти знали український фольклор: пісні, казки, легенди, перекази.

Олена Пчілка-мати уважно придивлялася до дітей, старалась розпізнати їх таланти і здібності, залучити їх до різноманітної творчої діяльності, щоб вони пробували свої власні сили, виявляли нахили і уподобання, щоб займалися літературною творчістю.

У Колодяжному влаштували аматорські вистави, у яких брали участь всі діти. Всіма виставами керувала мати: вона була режисером, декоратором, костюмером і суфлером і брала активну участь у дитячих виставах як і акторка.

У родині Косачів традиційно любили сад і квіти. Садити дерева і доглядали за ними всією сім'єю. Особливо гарними робили квітники. По всьому подвір'ї цвіли квіти від снігу до снігу. Родина творила навколо себе красу квітів, красу людської душі.

Сім'я Косачів підтримувала постійні дружні стосунки з родинами Лисенків, Старицьких, Франків, які складали того часу цвіт української культури, інтелігенції, поборників українського слова, шанувальників народних звичаїв та обрядів, палких прихильників національно-культурного відродження української державності.

Освітня практика свідчить, що літературні твори Лесі Українки пронизані високими принципами людяності. Зокрема, цикл поезій для молодших школярів під назвою «Дитяче» та прозові казки для малолітніх читачів: «Метелик», «Лелія», «Біда навчить». Адресуючи ці твори маленьким читачам, письменниця дотепно спрямовує їхню увагу на усвідомлення таких понять, як добро і зло, прекрасне чуже і далеке та рідний край, своя Батьківщина; акцентує на тому, що найвища цінність серед людей: чесність, правдивість, милосердя [2].

Отже, як бачимо з любові до рідної мови, материнської пісні, батьківської рідної поради виростає людина, добра і щедра. Такими були діти родини Косачів. По-різному, здебільшого трагічно, склалася їхня доля, але кожен з них залишив добрий слід в історичній пам'яті українського народу.

Література

1. Джерела безсмертного слова. Лесині місця на Волині / упоряд. В. Гей. Луцьк: Надстир'я, 1996. 92 с.
2. Кузьменко Н. М. Твори Лесі Українки у підручниках читання для початкової школи. *Леся Українка і сучасність*. Луцьк, 2003. С. 266–270.
3. Леся Українка і сучасність: Збірник наукових праць Т. 4. Кн. 1. Луцьк: РВВ «Вежа» Волинського національного університету ім. Лесі Українки, 2008. 559 с.
4. Леся Українка, сюжети з життя в ілюстраціях і документах. Фотокнига. Книга: Спалах, 2001. 53 с.
5. Маковська В. Особливості виховання дітей у родині Косачів. *Науковий вісник ВДУ імені Лесі Українки*. 1997. № 7. С. 62–63.
6. Пась Н. Запруддя береже пам'ять про родину Косачів. *Волинь-нова*. 2011. №21. С. 10.
7. Помірська Л. Леся Українка і традиції педагогічної школи Олени Пчілки. *Українська мова та література в школі*. 2007. №4. С. 135–138.

ФОРМУВАННЯ ВИМІРЮВАЛЬНИХ НАВИЧОК МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ З ПРАКТИЧНИМ ЗМІСТОМ

Вікторія Копанько,

*студентка 3 курсу спеціальності 013 Початкова освіта
відділення початкової, дошкільної освіти та інформаційних технологій
Луцького педагогічного фахового коледжу*

Науковий керівник – Наталія Корінчук,

викладач циклової комісії природничо-математичних дисциплін

Актуальність теми полягає в тому, що формування вимірювальних навичок у молодших школярів у процесі розв'язування практичних задач є важливим аспектом сучасної освіти, що сприяє їх підготовці до реальних життєвих ситуацій, розвитку критичного мислення, відповідності вимогам ринку праці та індивідуалізації навчання.

Метою освітньої галузі «Математика» є забезпечення всебічного розвитку особистості учня (учениці), формування математичної та інших ключових навичок і компетентностей, які є необхідні для успішного навчання в школі та життєдіяльності у суспільстві.

Предметна математична компетентність – здатність учня (учениці) застосовувати математичні знання, вміння і навички для вирішення навчальних та практичних завдань, що ґрунтуються на досвіді математичної діяльності. Предметна математична компетентність полягає у здатності учня (учениці) розпізнавати ситуації, які можна вирішити за допомогою математичних методів, використовуючи математичні підходи, логічно мислити та усвідомлювати важливість математики для розуміння оточуючого світу. Складники: обчислювальний, вимірювальний, геометричний, алгебраїчний, інформаційно-графічний, логічний, комунікативний.

Основою вимірювального складника предметної математичної компетентності є знання основних величин (довжини, маси, об'єму, часу) та розуміння суті процесу їх вимірювання, знання одиниць вимірювання та співвідношення між одиницями вимірювання певної величини, уміння вимірювати величини та фіксувати результати їх вимірювання, навички виконання арифметичних дій з величинами; знання груп взаємопов'язаних величин (ціна, кількість, вартість тощо), розуміння їх взаємозв'язку та уміння знаходити одну з величин групи за двома іншими; знання геометричних величин (периметр і площа) та вміння їх вимірювати й знаходити, користуючись відповідними правилами та формулами [3].

У сучасному освітньому середовищі важливо акцентувати увагу на розвитку практичних навичок учнів, зокрема в області вимірювання. Формування вимірювальних навичок у молодших школярів стає ефективним завдяки використанню методу розв'язування задач з практичним змістом. Це може включати вимірювання відстаней, ваги, об'єму та інших параметрів у повсякденних ситуаціях. Під час цього процесу важливо активно залучати дітей до вимірювальних дій, вчення взаємодії з вимірювальними інструментами та використання мовлення для висловлення результатів. Такий підхід сприяє не лише засвоєнню конкретних вимірювальних одиниць, але й розвитку логічного мислення та проблемного розв'язання.

Перший крок у цьому процесі - це створення сприятливого навчального середовища, де діти можуть експериментувати з вимірювальними інструментами та застосовувати їх у повсякденних ситуаціях. Наприклад, виміряти довжину стола за допомогою лінійки або об'єм склянки води за допомогою мірного склянки. Далі, важливо проводити навчання з використанням конкретних завдань та задач, які мають практичний зміст для дітей. Наприклад, розв'язування задач на вимірювання довжини, ваги, об'єму в реальних ситуаціях, таких як вимірювання довжини доріжки для марафону або визначення об'єму піску у

пісочниці. Під час розв'язування таких задач важливо стимулювати активну участь учнів, допомагати їм вибирати відповідні вимірювальні інструменти та правильно їх використовувати. Також важливо надавати можливість дітям використовувати мовлення для висловлення результатів вимірювань та обговорення їх з однолітками. Під час процесу вчителі повинні стежити за прогресом учнів та надавати індивідуальну допомогу тим, хто має труднощі. Такий підхід сприяє ефективному формуванню вимірювальних навичок у молодших школярів, а також розвитку їхнього логічного мислення та проблемного розв'язання. У підсумку, формування вимірювальних навичок у молодших школярів через розв'язування задач з практичним змістом є важливою складовою процесу їхнього навчання. Цей підхід сприяє не лише засвоєнню конкретних вимірювальних одиниць, але й розвитку загальних навичок, які будуть корисними в їхньому подальшому навчанні та житті [4].

У процесі навчання у молодших класах, учні вивчають різні одиниці вимірювання, які є важливими для розуміння фізичних величин і повсякденного життя. Це включає в себе вимірювання довжини, ваги, часу, об'єму та інших параметрів. Вивчення довжини – одна з перших вимірювальних навичок, яку засвоюють молодші школярі. Вони вивчають такі одиниці вимірювання довжини, як сантиметр і метр. Розв'язуючи завдання з вимірювання довжини предметів за допомогою лінійки або мірної стрічки, вони навчаються визначати, яка довжина у різних об'єктів і як правильно використовувати одиниці вимірювання. Під час вивчення ваги та її вимірювання учні ознайомлюються з грамом і кілограмом як основними одиницями вимірювання ваги. Розв'язуючи завдання з ваги предметів за допомогою кухонних ваг або інших вимірювальних приладів, вони навчаються порівнювати масу об'єктів та використовувати правильні одиниці вимірювання. Вивчення вимірювання часу в годинах, хвилинах та секундах використовують для вирішення різних завдань, пов'язаних з часом, таких як розклад, час прибуття та виходу. Об'єм – ще одна важлива фізична величина, яку вивчають у молодших класах. Учні вивчають одиниці вимірювання об'єму, такі як мілілітри і літри. Розв'язуючи завдання з вимірювання об'єму різних контейнерів або рідин, вони навчаються правильно визначати об'єм та використовувати відповідні одиниці вимірювання [2].

Звичайні ситуації з життя також можуть стати чудовими можливостями для формування вимірювальних навичок у молодших школярів включаючи розв'язування практичних задач. Наприклад, задача на вимірювання ваги: учні можуть отримати завдання зважити різні предмети за допомогою ваги і знайти їхню масу у грамах або кілограмах. У задачах на вимірювання часу – виміряти час, який займає певне завдання (наприклад, час, що потрібний для прочитання книги або виконання домашнього завдання); виміряти час проходження відстані (наприклад, час, який потрібно, щоб пройти до школи); визначити час початку та закінчення події (наприклад, тривалість кіносеансу або час, коли ви піднімаєтеся з ліжка). Розвиток навичок вимірювання в учнів може бути здійснений через різноманітні практичні та інтерактивні методи, рольові ігри, реальні ситуації, диференційований підхід [1].

Отже, використання задач з практичним змістом у навчальному процесі є дієвим методом для формування вимірювальних навичок учнів молодшого шкільного віку. Вивчення та аналіз методів формування вимірювальних навичок у молодших школярів через розв'язування задач з практичним змістом підтверджує їхню велику ефективність у процесі навчання математики. Дослідження показали, що учні, які регулярно мали можливість розв'язувати завдання з практичним змістом, виявляли більшу впевненість у власних здібностях, краще розуміли математичні концепції та демонстрували вищий рівень вмінь і навичок у порівнянні з учнями, які виконували традиційні завдання. Рекомендується активне впровадження цих методик у практику викладання математики з метою підвищення якості освіти та підготовки учнів до успішного функціонування у сучасному світі.

Література

1. Жигайло О. Формування вимірвальних умінь та навичок учнів початкових класів. Кривий Ріг: 2022. 221. 222 с.
2. Листопад. Вивчення величин на уроках математики в початковій школі і на засадах компетентнісного підходу. 2021. URL: <https://nuschool.eu/lessons/mathematics/quantities/7.html> (дата звернення: 01.05.2024).
3. Навчальна програма МАТЕМАТИКА. 2022. URL: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/09/Poyasnyvalna-zapyska-do-navchalnoi-programy.pdf> (дата звернення: 01.05.2024).
4. Цифрова компетентність вчителя нової української школи: 2020. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/7.pdf> (дата звернення: 01.05.2024).

**ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ У ДІТЕЙ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Олена Корчук,

студентка 2 курсу факультету початкової освіти та фізичної культури спеціальності 013 Початкова освіта заочної форми навчання ЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради, вчитель початкових класів Княгининівського ліцею № 34 Луцької міської ради

Тетяна Корчук, *вихователь ЗДО № 24, м. Луцьк*

Науковий керівник – Петро Бойчук,

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та психології

Актуальність теми. Проаналізовано особливості та педагогічні умови формування толерантності у дітей дошкільного віку.

Формування толерантності у підростаючого покоління, починаючи вже з дошкільного віку, на сучасному етапі розвитку суспільства є надзвичайно актуальною. Формування цієї найважливішої якості починається ще в дитинстві в умовах родини та закладу дошкільної освіти і триває протягом усього життя людини.

Процес виховання толерантності є одним з ключових компонентів сучасної системи виховання, яка спрямована на розвиток толерантних якостей особистості. Базова модель виховання толерантності включає в себе: мету (як створення умов, для надання допомоги вихованцям в усвідомленні особистісного значення толерантності); зміст виховання (толерантність як цінність, якість особистості і принцип поведінки); принципи виховання толерантності та засоби. Поніманська Т. наголошує на негативному впливі на формування особистості відсутності спеціальних педагогічних умов (стихійні умови «автоматично» підміняють виховні впливи педагогів та батьків). Для створення такі сприятливих умов важливо вивчати позитивний досвід, накопичений сучасними науковцями та педагогами закладів освіти [3].

У своїх дослідженнях низка науковців (Амонашвілі Ш., Бех І., Богуш А., Кремень В., Побірченко Н., Пометун О., Рогальська І., Сухомлинська О., Асмолова Г., Овсянникової О., Скрипник Н. та ін.) акцентують увагу на необхідності якомога раніше знайомити дітей з гуманістичними поняттями, моральними уявленнями, навчати доброті, виховувати в них відповідні особистісні властивості, а також визначають толерантність як інтегративну якість особистості, що формується на основі пізнання різноманіття світу, етнокультурної обізнаності та розуміння дитиною спільності різних культур, визначає її бажання і вміння встановлювати соціальні контакти з іншими дітьми і дорослими, незалежно від їх статі, етнічної приналежності, фізичних особливостей, на основі толерантного, шанобливого ставлення та готовності до взаємодії і співробітництва [2, с. 62].

Виховання у дусі гуманізму завжди було актуальною проблемою і у дошкільному віці, коли важливо сформувані у дитини базові особистісні моральні якості та поняття, які б ґрунтувалися на позитивній спрямованості на людину. Відтак, у межах одного з проєктів Всесвітньої організації з дошкільного виховання (ОМЕР) ще у 1982 р. було окреслено такі

напрями виховання дошкільників, які відповідають характеристиці толерантної особистості, що свідчить про актуальність цієї проблеми у дошкільній освіті на міжнародному рівні:

- формування позитивного і дружнього ставлення до навколишнього світу;
- розвиток самостійності та формування навичок взаємодії з іншими людьми;
- виховання у душі діалогу, підготовка до діалогічного спілкування;
- виховання почуття національної належності;
- виховання міжнародної солідарності [3, с. 297].

У своєму дослідженні Гончаренко А. визначає педагогічні умови, які сприяють формуванню толерантності у старшому дошкільному віці: створювати сприятливий психологічний клімат у родині та закладі дошкільної освіти; постійно підтримувати позитивний характер взаємин партнерів різного віку і статевої належності; організовувати навчально-виховний процес з урахуванням унікальності, індивідуальних особливостей, своєрідності кожної дитини; розвивати потреби дошкільників у контактах морально-ціннісного спрямування; сприяти перенесенню старшими дошкільниками норм і правил гуманної поведінки з уявного в реальний план шляхом їх осмислення та корекції на основі завбачення ними ймовірних результатів [1, с. 46].

Скрипник Н. на основі означених умов формування толерантності, як однієї з гуманних якостей особистості, а також на підставі теоретичного аналізу досліджуваної проблеми, визначених специфічних особливостей розвитку дітей старшого дошкільного віку та результатів дослідження загального стану сформованості означеної якості у дошкільників узагальнила та виділила специфічні педагогічні умови виховання толерантних взаємостосунків у дітей старшого дошкільного віку, а саме:

1. Цілеспрямована і конструктивна взаємодія педагогів і сім'ї з створення толерантного виховного середовища, що характеризується взаємною довірою і повагою, доброзичливим спілкуванням, на засадах демократичних принципів організації дитячим колективом, забезпеченням почуття впевненості та захищеності кожної дитини.

2. Формування комплексу знань, умінь і навичок толерантних взаємостосунків у дітей, тобто: уявлень дошкільника про толерантні стосунки, людські емоційні стани та їх причини; прояв доброзичливого, терпимого ставлення до себе та оточуючих, здатності до емоційної чутливості та сприйняття своєрідності кожної людини, як основного змісту виховної роботи.

3. Застосування спеціально підібраних педагогічних форм та методів для ефективної реалізації поставлених цілей [5, с. 79].

Отже, у вирішенні завдань формування толерантності у дітей особлива роль відведена дошкільній освіті і вихованню, як початковому етапу в моральному розвитку особистості. Терпимість, повага, прийняття і правильне розуміння культур світу має «закладатися» дорослими та їх особистим прикладом вже в ранньому віці у родині та закладі дошкільної освіти. Адже період дошкільного дитинства є визначальним для розвитку особистості дитини, коли інтенсивно розвиваються психічні функції, формуються складні види діяльності, закладаються основи пізнавальних здібностей [4].

Виховання толерантних взаємостосунків старших дошкільників – це процес формування під впливом спеціально створених педагогічних умов особистості дошкільника, здатної до свідомих характерних проявів (безкорисної турботи та чуйності; доброзичливих емоційних проявів та емпатії; рівноправного та поступливого ставлення до оточуючих; позитивного прийняття себе та стриманого відстоювання своїх позицій), які виявляються у спілкуванні, вчинках та спільній діяльності [5, с. 42].

Вивчення психолого-педагогічних умов формування толерантності у дітей старшого дошкільного віку, які пропонують дослідники, дозволяє зробити висновок, що про важливість таких умов, як створення толерантного освітнього середовища, досвід спілкування дитини з дорослими та однолітками; індивідуальний досвід дитини, розумовий розвиток, робота з емоціями дитини, включення дитини в активну творчу діяльність тощо.

Дослідники також наголошують на провідній ролі професійної майстерності та готовності педагога до формування толерантності у дітей. Показниками готовності педагогів до роботи з виховання толерантності у старших дошкільників є виражене толерантне ставлення до дітей, а також установка на особистісно-орієнтовану модель взаємодії з ними. Набути цих якостей майбутній фахівець має на етапі особистісного становлення та підготовки до професійної діяльності [2, с. 69].

Література та джерела

1. Гончаренко А. М. Педагогічні умови становлення гуманних взаємин старших дошкільників : дис. канд. пед. наук : 13.00.08. Київ, 2003. 214 с.
2. Ляпунова В. А. Психолого-педагогічні умови формування толерантності у дітей старшого дошкільного віку. *Збірник наукових праць «Педагогіка та психологія»*. Харків, 2016. Вип. 52. С. 60–69.
3. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ. Академвидав, 2006. 456 с.
4. Розвиток толерантності у дошкільника. URL : <https://vseosvita.ua/library/rozvitok-tolerantnosti-u-doskilnika-222524.html> (дата звернення: 09.04.2024).
5. Скрипник Н. І. Психолого-педагогічні засади виховання гуманних взаємостосунків у дітей старшого дошкільного віку : [монографія]. Умань. Візаві, 2012. 153 с.

БЕЗПЕЧНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ВАЖЛИВА УМОВА ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Іванна Лахай, Євгенія Ношкалюк,

студентки 4 курсу спеціальності 013 Початкова освіта відділення початкової, дошкільної освіти та інформаційних технологій Луцького педагогічного фахового коледжу

Науковий керівник – Оксана Мельничук,

викладач циклової комісії шкільної, дошкільної педагогіки, психології та методик

Актуальність теми. Подано підходи до визначення понять «освітнє середовище», «безпечне освітнє середовище» в умовах інклюзивного навчання.

Сьогодні суспільство бажає бачити навчальний заклад не лише одним з освітніх ресурсів, а насамперед простором для розвитку і співпраці як всередині, так і щодо зовнішнього світу. Адже сучасне освітнє середовище створює неповторне індивідуалізоване та персоналізоване враження, де у кожного є можливість відшукати себе. Середовище закладу освіти – це місце, де зустрічаються та взаємодіють не лише учні, вчителі, навколишні мешканці та гості школи, де відбуваються не лише уроки, цікаві зустрічі, свята та концерти, але й лекції та семінари, діють відкриті лабораторії та майстерні у різних галузях науки, мистецтва і технологій [1].

Основним завданням сучасної освіти є створення безпечного середовища, а також забезпечення прав, свобод та інтересів усіх дітей без винятку. Для реалізації цього завдання необхідна атмосфера фізичного, соціального та психологічного комфорту всіх учасників освітнього процесу. Тому освітнє середовище у широкому розумінні можна розглядати як складну, спеціально організовану й керовану систему формування особистості, у межах якої вирішуються завдання освіти, навчання, виховання, розвитку, корекції розвитку, забезпечуються особистісні потреби, відбуваються процеси адаптації, спілкування, соціалізації, саморозвитку тощо.

Різні аспекти освітнього середовища стали предметом досліджень багатьох зарубіжних (Дж. Гібсон, У. Мейс, Т. Менг, М. Турвей, В. Ясвін та інші) та вітчизняних (І. Бех, Є. Бондаревська, С. Максимова, О. Пехота, В. Рибалка, В. Семиченко, В. Серіков, С. Сисоєва та ін.) науковців.

Наголосимо, що освітній процес вимагає від здобувача освіти найрізноманітніших адаптаційних змін особистості, оскільки сучасний стан організації режиму освітнього процесу в школі, інтенсифікація навчання, дедалі більший обсяг інформації вимагають від

учня ще потужнішого напруження фізіологічних систем організму, що зумовлює високе навантаження на адаптаційні механізми, посилює нервово-емоційну напруженість [3].

Безпека як базова потреба людини є важливою складовою та основою благополучного розвитку особистості. Тому освітнє середовище має мати наявні безпечні умови навчання та праці, комфортну міжособистісну взаємодію, повинне сприяти емоційному благополуччю усіх учасників освітнього процесу, а також усувати будь-які прояви насильства та надавати достатні ресурси для їх запобігання, а також дотримання прав і норм.

Окрім того, в складних умовах воєнного стану до питання безпекової складової початкової освіти слід підходити досить виважено, адже освітнє середовище у закладі, де реалізується значна кількість різноманітних видів діяльності учасників освітнього процесу, має бути максимально безпечним місцем. До того ж, освітнє середовище має відображати філософію концепції Нової української школи та освітню програму [4].

В умовах сьогодення інклюзивне навчання є успішною реформою освітньої політики України і частиною реформи загальної середньої освіти НУШ, основними засадами якої є безумовна цінність кожної дитини; урахування її вікових та індивідуальних особливостей, потреб, можливостей, інтересів і прагнень для максимальної ефективності особистісного розвитку; забезпечення діяльнісного підходу в освіті для набуття знань, практичних умінь, досвіду та життєвоважливих навичок, які сприятимуть успішній життєдіяльності та творчій самореалізації.

Концепція інклюзивної освіти передбачає створення безпечних умов і для осіб з особливими освітніми потребами, оскільки специфіка психофізичного стану/розвитку є чинником підвищеного ризику додаткового травмування як фізичного, так і психічного.

Свої дослідження проблемам інклюзивного навчання та його безпеки присвятили Л. Байда, Н. Бойчук, В. Бондар, Н. Кириленко, Н. Лугінець, І. Павлівська, Т. Панченко, О. Сафонова, В. Синьов, О. Скиба, Н. Софій, Т. Цюман, А. Шамардіна та ін.

В умовах інклюзивного навчання використовується поняття «інклюзивне освітнє середовище – сукупність умов, способів і засобів їх реалізації для спільного навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб та можливостей» [5].

На думку Т. Цюман, «безпечне освітнє середовище – це стан освітнього середовища, у якому наявні безпечні умови навчання і праці, комфортна міжособистісна взаємодія, що сприяє емоційному благополуччю учнів, педагогів і батьків, відсутні будь-які прояви насильства та є достатньо ресурсів для їх запобігання, а також дотримано права і норми фізичної, психологічної, інформаційної та соціальної безпеки кожного учасника освітнього процесу» [6].

Поняття безпечного освітнього середовища охоплює такі компоненти:

- фізичний (створення безбар'єрного архітектурного та освітнього простору, облаштування ресурсної кімнати, робочого місця дитини відповідно до визначених потреб, забезпечення спеціальним обладнанням, необхідними навчальними матеріалами, допоміжними засобами для навчання, зокрема в дистанційному форматі; дотримання правил безпеки в їх користуванні тощо);

- екологічний (використання природних, нешкідливих матеріалів в облаштуванні освітнього середовища; застосування в якості навчальних матеріалів предметів і речей, що оточують дитину в побуті);

- психологічний (формування в учасників освітнього процесу толерантного ставлення до багатоманітності в освітньому та соціальному середовищі, організація психологічної підтримки кожному, хто її потребує, розвиток в учнів асертивної (упевненої) та відповідальної поведінки, здорового способу життя, запровадження в закладі освіти спеціальних профілактичних, антибулінгових і медіаційних програм тощо)

- соціальний (здійснення заходів щодо формування учнівського та шкільного колективу, розвиток в учнів емоційного інтелекту, навичок конструктивного спілкування та надання допомоги, адвокація інклюзії в громаді);

▪ інформаційний (упровадження спеціальних інформаційних і навчальних технологій, розвиток в учнів критичного мислення, формування навичок безпечного поведіння в кіберпросторі, академічної доброчесності тощо) [2].

Таким чином, безпечне освітнє середовище – це стан освітнього середовища, в якому наявні безпечні умови навчання та праці, комфортна міжособистісна взаємодія, що сприяє емоційному благополуччю учнів, педагогів і батьків, відсутні будь-які прояви насильства та є достатні ресурси для їх запобігання, а також дотримано прав і норм фізичної, психологічної, інформаційної та соціальної безпеки кожного учасника навчально-виховного процесу [1].

Зауважимо, що безпечне інклюзивне освітнє середовище не створюється швидко. Це складний і довготривалий процес, який потребує ефективної системної роботи усіх учасників освітнього процесу на різних рівнях: держава, громада, заклад освіти, клас, особистість. Адже інклюзію в освіті як включення кожного учасника освітнього процесу в спільноту закладу освіти, забезпечення формування особистості, самореалізації в умовах діяльності, яка враховує інтереси, бажання, можливості, сильні сторони кожного, можливість мати й відстоювати власну думку, позицію, погляди буде реалізовано лише в безпечних, комфортних умовах. Розбудова саме сприятливого середовища в закладах освіти є важливим кроком до створення свідомого і активного громадянського суспільства в нашій державі.

Література та джерела

1. Безпечне освітнє середовище. URL: https://zhovtnevazosh.ucoz.ua/index/bezpechne_osvitne_seredovishhe/0-138 (дата звернення: 12.04.2024).
2. Лугінець Н. В., Павлівська І. М., Сафонова О. В., Скиба О. Ю., Шамардіна А. В. Створення безпечного освітнього середовища в закладі середньої освіти з інклюзивним навчанням шляхом запровадження в освітній процес шкільної служби порозуміння. *Науковий журнал Хортицької національної академії. Scientific Journal of Khortytsia National Academy* (Серія: Педагогіка. Соціальна робота) Випуск 2(3) 2020. URL: <https://doi.org/10.51706/2707-3076-2020-3> (дата звернення: 17.04.2024).
3. Кулик О. Безпечне освітнє середовище початкової освіти: нові виміри безпеки. *Visnik_2_2023-70-89.pdf* (дата звернення: 16.04.2024).
4. Колісник О. Безпечне освітнє середовище як важлива умова інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти. URL: [Djereho_1_2023-35-39%20\(1\).pdf](Djereho_1_2023-35-39%20(1).pdf) (дата звернення: 19.04.2024).
5. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 16.04.2024).
6. Цюман Т. П., Бойчук Н. І. Кодекс безпечного освітнього середовища: метод. посібник. За заг. ред. Т. П. Цюман. Київ: Український фонд «Благополуччя дітей», 2018. 56 с.

ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Анастасія Ліщук,

*студентка 4 курсу спеціальності 013 Початкова освіта відділення початкової,
дошкільної освіти та інформаційних технологій Луцького педагогічного фахового коледжу*

Науковий керівник – Світлана Савчук,

викладач циклової комісії шкільної, дошкільної педагогіки, психології та методик

Актуальність теми. Одним із головних завдань школи сьогодні є підготовка учнів до швидкого сприйняття й опрацювання великих обсягів інформації, озброєння їх сучасними засобами та технологіями роботи, формування в них інформаційної культури. І це можливо виконати у сприятливому інформаційному освітньому середовищі, де вчитель сам повинен володіти такою культурою, розуміти ту роль, яку він може відігравати у формуванні особистості учня, особистості інформаційної цивілізації.

Інформаційна культура – це сукупність принципів та реальних механізмів, що забезпечують позитивну взаємодію етнічних та національних культур, їх поєднання у спільний досвід людства [4].

Період навчання в школі є найбільш значущим для початку формування інформаційної культури особистості. Це пояснюється тим, що школа може ефективно вирішувати проблеми формування інформаційної культури учнів поетапно, з урахуванням їх вікових та психологічних особливостей [2].

Знайомство з основами інформаційної культури, що відповідає формуванню інформаційної грамотності, має починатися у початковій школі, коли відбувається активізація розвитку пізнавальних здібностей, формування змістовних узагальнень і понять, світоглядних переконань, тому що запізніле формування одних структурних компонентів інформаційної культури в силу психологічних особливостей розвитку особистості може привести до неможливості розвитку інших [3].

Можна виділити наступні аспекти формування інформаційної культури у дітей [5]: розуміння ролі інформації в житті суспільства; знання інформаційних ресурсів і готовність до сприйняття інформації; вміння ефективно здійснювати пошук та вибирати інформацію з різних джерел; здатність до аналітичної переробки, використання та створення нової інформації.

Особливим періодом у розвитку дитини, є молодший шкільний вік. Провідним видом діяльності є ігрова, що потребує переходу у навчальну, з метою оволодіння її структурними елементами. На основі навчальної діяльності у молодших школярів виникає логічне і теоретичне мислення, розвиваються відповідні їм здібності: рефлексія, аналіз, уявне планування, які є центральними новоутвореннями молодшого шкільного віку.

Найбільшого значення для ефективності формування інформаційної культури набуває комплексність взаємодії таких чинників, як: вивчення інформатики з початкової школи і розвиток індивідуальних здібностей особистості, формування міжпредметних зв'язків, розвиток операційного стилю мислення, висока інформаційна культура педагога.

Відповідно до Державного стандарту початкової освіти формування і розвиток інформаційної культури відбувається на всіх предметах освітнього циклу. Крім того, численні дослідження практичного досвіду педагогів дозволяють констатувати, що різні типи уроків (урок-подорож, урок-екскурсія, урок-презентація), позаурочна діяльність також сприяють формуванню інформаційної компетенції [1].

Процес формування інформаційної культури учнів початкової школи повинен бути цілеспрямованим, структурованим і спеціально організованим. Це багатопланова соціальна проблема, яка має певну специфіку:

- по-перше, слід враховувати вікові особливості молодшого школяра;
- по-друге, в процесі формування інформаційної культури доводиться оптимізувати розвиток об'єктивно цінних її елементів з опорою на аксіологічні методи пізнання та орієнтації;
- по-третє, ефективність формування основ інформаційної культури має переважно інтегративний характер.

З урахуванням цих специфічних особливостей процесу формування інформаційної культури можна стверджувати, що сучасний педагог повинен мати чітке уявлення про інформаційний простір загалом і можливості його освоєння зокрема, мати здатність адекватного застосування цих уявлень, їх діалектичної зміни, вміти зіставляти і поєднувати різні погляди, враховуючи вікові особливості учнів початкової школи.

З кожним днем збільшується кількість відомостей, уявлень і понять, засвоєних школярем, знання стають більш точними, глибокими і осмисленими, учні поступово підходять до засвоєння причин і закономірностей різних явищ, знання об'єднуються в певні системи. Отже, на перший план треба вивести не саму по собі інформованість, не залежність педагога від освітніх технологій і методичних систем, а його здатність до самоорганізації, уміння перебудовувати свої позиції відповідно до конкретної педагогічної ситуації.

З огляду на вищевикладене, можемо зробити висновок, що інформаційна культура молодшого школяра – це діяльність молодшого школяра, головною та усвідомлюваною

метою якого є отримання інформації, оволодіння відповідними знаннями, а також способами отримання інформації, завдяки яким молодший школяр навчиться набувати різних знань та вмінь, використовувати сучасні засоби та способи інформації, виробляти, виявляти і передавати оточуючим власну думку та власні знання. Рівень сформованості інформаційної культури молодших школярів визначається за знаннями теоретичних засад роботи з інформацією, цінностями та мотивами інформаційної діяльності, уміннями та навичками застосування інформаційних технологій, аналізом власної інформаційної діяльності, а також творчим підходом до її здійснення.

Література та джерела

1. Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 05.04.2024).
2. Коломієць А. М. Інформаційна культура вчителя початкових класів: монографія. Вінниця: ВДПУ, 2007. 379 с.
3. Медіаграмотність у початковій школі: посібник для вчителя / О. В. Волощенко, О. В. Ганик, В. В. Голощачова. Київ: ЦВП, АУП, 2018. 234 с.
4. Салогуб С. А. Освітній потенціал інформатики у формуванні інформаційної культури молодшого школяра. *Наукові записки*. Серія: Педагогічні та історичні науки. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. Вип. 119. С. 169–176.
5. Туманова Ю., Грудинін Б. Поняття інформаційна культура в психолого-педагогічній літературі. *Збірник наукових праць SCIENTIA*. 2021. <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/scientia/article/view/8267> (дата звернення: 06.04.2024).

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ПОБУДОВИ ТРЕНУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ СПОРТСМЕНІВ

Дмитро Луцюк,

*студент 3 курсу спеціальності 017 Фізична культура і спорт
факультету початкової освіти та фізичної культури
ЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради*

Науковий керівник – Ірина Кліш,

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент кафедри фізичної культури

Актуальність теми. Дослідження проблеми індивідуалізації в спорті знаходяться на етапі накопичення емпіричних даних та розробки теоретико-методичних основ індивідуалізації підготовки в різних видах спорту. При цьому стрімкий розвиток сучасного спорту вимагає поглибленого комплексного вивчення результативно значущих можливостей та задатків спортсменів [1]. Отриманні результати дадуть змогу сформулювати загальну стратегію індивідуалізації підготовки спортсменів у кожному з видів спорту, враховуючи генетичні, морфофункціональні особливості та механізм адаптації до специфічних умов спортивної діяльності.

Проаналізувавши значну кількість науково-методичної літератури, ми дійшли висновку про необхідність початку індивідуалізації підготовки на ранніх етапах спортивної діяльності.

Мета дослідження: охарактеризувати методологічні та психологічні основи підготовки спортсменів.

На сьогодні дослідники виділяють понад сто різних ознак, що відображають індивідуальні особливості, врахування яких необхідне тренерам у їхній практичній діяльності [4]. Ці факти стосуються функціонування фізіологічних систем організму, психічного статусу спортсмена, його морфотипу, технічних і тактичних елементів змагальної та тренувальної діяльності, побудови тренування в різних за тривалістю циклах. Керувати такою великою кількістю індивідуальних особливостей спортсмена тренер не в змозі. Тому

індивідуалізацію доцільно розглядати з точки зору вирішення трьох проблем: процесу навчання, тренування та змагань, змісту та побудови системи спортивної підготовки.

Перша проблема стосується вибору засобів, методів і форм навчання і тренування, друга – створення планів, програм та індивідуальних завдань, які ставляться до спортсменів, і третя – індивідуалізації різних структурних підрозділів тренувального процесу, напрямів підготовки та реалізації максимуму прояву можливостей у змагальній діяльності.

Спортивна спеціалізація, проведена з урахуванням індивідуальних особливостей спортсмена, дає змогу найповніше виявити його здібності. Проте це спрацьовує за умови відповідності спеціалізації індивідуальним якостям спортсмена. Помилкове обрання виду спорту, що не відповідає його індивідуальним особливостям спеціалізації може значною мірою звести нанівець зусилля спортсмена і тренера, призвести до передчасного припинення активної спортивної діяльності. Не випадково В. М. Платонов [3] у багаторічній підготовці виділяє етап «максимальної реалізації індивідуальних можливостей», основне завдання якого – досягнення найвищого спортивного результату, що значною мірою вимагає перенести аспекти у тренувальний процес із групового підходу на індивідуальний. Особливе значення принципу індивідуалізації у спорті визначається також використанням підвищених навантажень. Принцип індивідуалізації вимагає, щоб у спортивному тренуванні ретельно забезпечувалася відповідність зростання навантажень функціональним та адаптаційним можливостям організму, оскільки через індивідуальні відмінності пристосувальних реакцій організму, одні й ті ж тренувальні навантаження можуть мати абсолютно різний ефект. У вирішенні цієї проблеми останніми роками окреслилися два основні напрями:

- 1) індивідуалізація засобів тренування;
- 2) індивідуалізація навантаження у побудові тренування.

Перший аспект індивідуалізації пов'язаний з виявленням даних про фактори і модельні характеристики, що визначають спортивний результат. Водночас виділяються два методичні підходи у розвитку рухових якостей: перший – спрямованість тренувального навантаження на підтягування відстаючих здібностей і якостей, другий – на розвиток профільюючих якостей і здібностей [6].

Другий напрям вимагає врахування:

- біологічних коливань функціонального стану в різних фазах ендогенного ритму;
- поточного стану тренуваності спортсмена;
- міри індивідуальної величини навантаження та її градації;
- індивідуальних темпів біологічного розвитку.

Узагальнюючи вищевикладене, можна зробити висновок, що будь-яка педагогічна закономірність (принцип) носить загальний характер і за практичного її застосування на заняттях із командою спортсменів ця закономірність себе виправдовує. Але якщо використовувати сукупність педагогічних закономірностей у процесі підготовки одного спортсмена, то наявність значних індивідуальних особливостей може призвести до того, що те чи інше методичне правило, яке виправдовується на заняттях із великою кількістю людей, стосовно даного випадку перестає діяти.

Якщо спортивно-методична література [1,2,4] зазвичай ставить перед собою завдання відповісти на запитання, як треба тренуватися, як треба здійснювати процес фізичного вдосконалення, і має кінцевим виходом певну систему педагогічних реакцій, що дають змогу забезпечити оптимальну систему побудови занять, то при вирішенні питання про індивідуалізацію підготовки вістря має зміщуватися в інший бік. Кінцева задача в даному випадку повинна полягати в тому, щоб допомогти тренеру та спортсмену відповісти на питання: яким чином слід побудувати тренувальний і змагальний процеси даного конкретного спортсмена, який володіє певним комплексом індивідуальних особливостей.

Література

1. Бріскін Ю. А., Товстоног О. Ф., Розторгуй М. С. Індивідуалізація підготовки спортсменів на різних етапах багаторічної підготовки. *Вісник Запорізького національного університету*. № 1. 2009. С.20–24.
2. Костюкевич В. М. Концепція моделювання тренувального процесу спортсменів командних ігрових видів спорту. Вінниця, 2016. С. 32–38.
3. Платонов В. Н. Система підготовки спортсменів в олімпійському спорті. Загальна теорія її практичний додаток. Київ: Олімп. літ., 2004. 808 с.
4. Титович А. О., Томенко О. А., Головченко О. І., Востоцька І. Ф. Індивідуалізація тренувального процесу на основі врахування психічного стану спортсменів: монографія. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. 168 с.

ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ У НАВЧАЛЬНО-ТРЕНУВАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ФУТБОЛІСТІВ

Роман Ляшук, Кіріл Тананайко,

*студенти 2 курсу спеціальності 017 Фізична культура і спорт
факультету початкової освіти та фізичної культури
ЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради*

Науковий керівник – Олександр Митчик,

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, завідувач кафедри фізичної культури

Актуальність теми. Футбол, як спортивна гра, характеризується дуже високою, порівняно з іншими видами спорту, емоційною та інтелектуальною насиченістю. Психологічні особливості діяльності футболістів визначаються правилами гри, характером ігрових дій, об'єктивними особливостями змагальної боротьби.

Початкова підготовка – перший етап, на якому розпочинається спортивна діяльність. Дидактична мета цього етапу підготовки – створення оптимальних можливостей для розвитку рухових якостей, підвищення рівня підготовленості організму, що на пізніших етапах сприятиме адаптації при виконанні інтенсивних завдань спеціального характеру [1]. На цьому етапі В. В. Соломонко, Г. А. Лисенчук, О. В. Соломонко [5] визначають основним у навчанні оволодіння загальнотеоретичними та спеціальними знаннями, формування рухових умінь і навичок з виду спорту. Доцільність акцентів на формування фізичної підготовленості та основ техніки на цьому етап визначає також В. Н. Платонов (2004) вказуючи не те, що це є базою подальшого спортивного вдосконалення, це підтверджено і дослідженням у футболі.

Фізична підготовка – один із основних розділів навчально-тренувального процесу у будь-якому виді спорту. Ці процеси розвитку фізичних здібностей, нерозривно пов'язані з підвищенням рівня функціональних можливостей організму, різнобічним фізичним розвитком, зміцненням здоров'я. Загалом під фізичною підготовкою необхідно розуміти процес удосконалення фізичного стану футболіста. Невипадково її основними завданнями є: підвищення рівня здоров'я, всебічний фізичний розвиток спортсмена, підвищення загальної працездатності організму, його функціональних можливостей. Щодо гри можна відзначити, що фізична підготовленість футболіста знаходить своє специфічне вираження, головним чином, у таких характеристиках, як у високій стартовій швидкості, стрибучості, швидкісній витривалості, спритності, а також у певних формах взаємозалежності цих властивостей. Ефективність вирішення завдань фізичної підготовки футболістів залежить також від правильного вибору та вмілого застосування методів. Слід пам'ятати, що дії футболістів мають повторно-змінний характер, з переважанням роботи швидкісно-силового режиму, відтак провідне місце у структурі фізичної підготовленості набувають швидкісні та швидкісно-силові якості. Високий рівень вимог, що пред'являються грою до розвитку якості спритності у футболіста, пояснюється постійною зміною рухових режимів і великою варіативністю в характері та системі нервово-м'язових зусиль у низці ігрових моментів.

Фізична підготовка поділяється на загальну та спеціальну. Як правило, у навчально-тренувальному процесі завдання загальної та спеціальної фізичної підготовки органічно пов'язані та тісно переплітаються між собою [1; 4].

Мета загальної фізичної підготовки (ЗФП) – досягнення високої працездатності, узгодженості діяльності окремих органів та систем організму, загального атлетичного розвитку спортсменів. Отже, загальна фізична підготовка спрямовано впливає на різнобічний розвиток спортсмена. Провідні засоби, які використовують для вирішення завдань загальної фізичної підготовки, можна розділити на групи: загальнорозвиваючі вправи та заняття іншими видами спорту, що здійснюють загальний вплив на організм юних футболістів (гімнастика, легка атлетика, баскетбол, гандбол тощо), та забезпечують розвиток та зміцнення м'язово-зв'язкового апарату, удосконалення функцій внутрішніх органів та систем, поліпшення координації рухів та загальне підвищення рівня розвитку рухових якостей.

За допомогою таких вправ досягається розвиток та зміцнення м'язово-зв'язкового апарату, покращується діяльність усіх функціональних систем організму, забезпечується всебічний розвиток рухових якостей. Більшість вправ, що застосовуються для підвищення загальної фізичної підготовки, всебічно впливають на організм. Вони спрямовані на розвиток швидкості, сили, координаційних здібностей, гнучкості, витривалості; на вдосконалення навичок у ходьбі, бігу, стрибках, метаннях; на зміцнення зв'язкового апарату гомілковостопних, колінних, плечових та променево-зап'ясткових суглобів, певних груп м'язів тощо; формування правильної постави (особливо в дітей). У той же час кожна з вправ переважно спрямована на розвиток тієї чи іншої якості. Так, тривалий біг по пересіченій місцевості переважно спрямовано розвиток витривалості, прискорення на коротких відрізках розвивають швидкість, а гімнастичні вправи – спритність. Ці вправи включаються до занять як складова частина, а деякі вправи виносяться в ранкове заняття. Заняття іншими видами спорту зумовлюють належний ефект, якщо учні засвоюють основи техніки та тактики цих видів. Мета спеціальної фізичної підготовки (СФП) – розвиток та вдосконалення фізичних якостей та функціональних можливостей, специфічних для футболіста. Тому спеціальна фізична підготовка футболістів має будуватися з урахуванням характеру ігрової діяльності футболістів вже на перших етапах тренувального процесу, стаючи базовим фундаментом при вдосконаленні технічної та тактичної майстерності.

Г. А. Коломоєць вважає, що спеціальна фізична підготовка спрямована переважно на зміцнення органів та систем, підвищення їх функціональних можливостей, розвиток рухових якостей, виключно щодо вимог обраного виду спорту [2]. Основними завданнями побудови спеціальної фізичної підготовки є: – зміцнення організму відповідно до особливостей обраного виду спорту, – розвиток органів та систем, налагодження досконалої координації у функціональній діяльності організму спортсмена, – закріплення та економізація техніки рухів, удосконалення інших компонентів підготовленості відповідно до бажаної моделі. Вирішення цих завдань забезпечується тренувальною роботою, що чітко відповідає характерним особливостям обраного виду спорту. Як правило, за допомогою спеціальних вправ, переважно спрямованих на розвиток певних фізичних якостей, і вдосконалюють паралельно окремі технічні прийоми. Спеціальні вправи мають бути подібні за характером виконання та структурою з тим чи іншим технічним прийомом або його окремими елементами. Необхідний спеціальний фундамент, що набувається в процесі виконання тренувальної роботи, органічно пов'язаної з особливостями м'язової діяльності, з тонкощами техніки та психічними проявами у обраному виді спорту. Головними засобами для розвитку основних фізичних якостей у процесі спеціальної фізичної підготовки є вправи у обраному виді спорту, виконання їх у звичайних, полегшених та утруднених умовах, а також спеціальні вправи.

Методика, структура та зміст спеціальної фізичної підготовки футболіста повинні чітко враховувати особливості ігрової діяльності, для якої характерно: – безперервна зміна

ситуації на полі та у зв'язку з цим нерівномірність навантажень у грі; – необхідність виконувати складні рухи в умовах постійно наростаючої втоми; – мінливість рухових засобів та ігрових прийомів. У заняттях із спеціальної фізичної підготовки найчастіше застосовують повторний, інтервальний, змінний, ігровий та змагальний методи, що відображають режими роботи футболіста. Прийнято вважати, що вправи, що підвищують основну спеціальну фізичну підготовленість спортсмена, виконуються із інтенсивністю змагань – 85–90%, трохи нижче або вище за неї. Ці три режими інтенсивності особливо важливі на останньому етапі фізичної підготовки [3].

Фахівці зазначають, що спеціальна фізична підготовка має будуватися з урахуванням змісту та обсягу рухової діяльності футболістів у грі. Футболіст у грі зазнає дуже значного фізіологічного навантаження. Середня величина ЧСС у футболістів різного ігрового амплуа складає: – для центральних захисників – 163 ск./хв., – для крайніх захисників – 169 ск./хв., – півзахисників – 174 ск./хв., – центральних нападаючих – 172 ск./хв., – крайніх нападників – 175 ск./хв. [1]. Таким чином, структура рухової діяльності футболістів у грі обумовлює відмінності у величині та варіантності навантаження. У півзахисників вона відносно однорідна, у крайніх захисників, крайніх та центральних нападників характеризується значною варіантністю, висока інтенсивність ігрового навантаження вимагає від гравців усіх ліній відповідної фізичної підготовленості [2]. У науковій літературі представлені відомості, за якими оптимальним є таке співвідношення тренувального часу: 10–15 % – загальна розминка; 10–15 % – спеціальна розминка; 65–70 % – освоєння матеріалу основної частини; 5 % – заключна частина. Вважається, що навіть невеликі зміни цього співвідношення мають небажані наслідки.

Отже, варто зазначити, що поділ фізичної підготовки на загальну та спеціальну останнім часом став умовним. Дедалі частіше футболісти проводять комплексні тренування. У більшості таких тренувань вони вирішують кілька завдань. Нерідко знаходить застосування метод сполученого впливу. Загалом фізична підготовка у навчально-тренувальному процесі юних футболістів посідає вагоме місце і дає змогу ефективно опановувати технічну підготовку та загалом підвищувати майстерність.

Література

1. Карпа І. Я. Форми проведення тренувальних занять у навчально-тренувальному процесі кваліфікованих футболістів / Карпа І. Я. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації*. 2018. Вип. 5. С. 215–221.
2. Коломoeць Г. А. Розвиток рухових якостей та зміцнення здоров'я школярів засобами футболу. Теорія та методика фізичного виховання: Харків. ПП «ДІСА ПЛЮС». 2007. 11(37). С. 30–33.
3. Методика фізичного виховання учнів 1–11 класів: навчальний посібник [М. Д. Зубалій, Л. В. Волков, М. В. Тимчик та ін. К.: 2012. 209 с.
4. Ніколаєнко В.В. Шляхи вдосконалення організації змагань у дитячо-юнацькому футболі. *Молодіжний науковий вісник (фізичне виховання і спорт)*. Східноєвроп. нац. ун-ту імені Лесі Українки. Луцьк. 2013. Вип. 12. С. 76–85.
5. Соломонко В. В. Футбол / В. В. Соломонко, Г. А. Лисенчук, О. В. Соломонко. К.: Олімп. л-ра, 1997. 287 с.

ВПЛИВ НАОЧНОСТІ НА ПІЗНАВАЛЬНУ ДІЯЛЬНІСТЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Тетяна Масюк,

*студентка 4 курсу спеціальності 013 Початкова освіта відділення початкової,
дошкільної освіти та інформаційних технологій Луцького педагогічного фахового коледжу*

Науковий керівник – Світлана Савчук,

викладач циклової комісії шкільної, дошкільної педагогіки, психології та методик

Актуальність теми. У сучасних умовах сильного економічного прогресу, освіта стає все більш складною, переходячи від простого навчання до розвитку творчого мислення.

Освітня система має забезпечити високий рівень загальної та професійної підготовки, починаючи з початкових класів. Головними цілями навчання стають пізнавальна активність, культура самостійності та нестандартного мислення, сприяючи розвитку інтелектуальних здібностей учнів. Основне завдання вчителя полягає в тому, щоб кожен урок сприяв розвитку пізнавального інтересу у дітей. Зацікавленість є ключовим фактором успішного навчання. Адже коли дитина цікавиться темою, вона має бажання дізнатися про неї більше. Ефективне та якісне навчання дітей неможливе без стимулювання пізнавальної активності учнів, оскільки вони повинні не лише отримати певний обсяг знань, але й розвинути навички спостереження, порівняння, виявлення взаємозв'язків між концепціями та критичного мислення.

Завдання вчителя початкових класів з перших днів навчання у школі – сформувати в учнів бажання вчитися. Для цього урок повинен бути ефективним, емоційним, а найголовніше – продуктивним. Принцип наочності в навчанні передбачає залучення всіх органів чуття учня для сприйняття матеріалу. Він має свої корені ще з давніх часів, але в сучасній дидактиці концепція наочності охоплює більш широкий спектр сприйняття, ніж просто зорові враження. Вона також враховує сприйняття через рухові та дотикові відчуття. Тому до наочних засобів належать не лише лабораторне обладнання, а й різноманітні навчальні посібники, які можуть бути як статичними, так і динамічними, а отже їх використання в освітньому процесі початкової школи є невід'ємною складовою успішного навчання молодших школярів.

Першим етапом засвоєння нових знань молодшими школярами у початковій школі є сприйняття. Існує думка, що зазвичай на уроці, зокрема, при поясненні навчального матеріалу, майже вся активна діяльність належить вчителю, а учні є пасивними спостерігачами та слухачами. Але це не зовсім так, адже і на цьому етапі навчання активна пізнавальна діяльність школярів є дуже важливою.

Найчастіше вчителі унаочнюють навчальний матеріал лише на етапі ознайомлення учнів з новими поняттями та їх семантизації. Інколи є дуже обмежений набір наочних засобів, який включає лише ілюстрації, таблиці чи аудіоматеріали. Наприклад, на уроках «Я досліджую світ» і «Математика» трапляється, що учні лише виконували завдання в друкованому чи робочому зошиті з новим матеріалом без наявної опори, вирішуючи тестові завдання чи доповнюючи речення. В цей період школярі проявляють млявість, відсутність інтересу до навчання та швидку втому.

Саме вчитель відіграє ключову роль у створенні умов для активної діяльності учнів на уроці, адже основа пізнавального інтересу – активна розумова діяльність [4]. Він може реалізувати це за допомогою різних шляхів: через організацію структурованого та зацікавленого навчального середовища, застосування інтерактивних методів, а також використовуючи різноманітні підходи до навчання. За таких умов якість сприйняття учнями навчального матеріалу і його засвоєння стає значно кращою.

Лозова В. І. [1] у своїх працях пояснювала, що цілісний підхід до забезпечення активної діяльності молодших школярів на уроках полягає в ініціативному ставленні учнів до навчання, виявленні інтересу та самостійності, наполегливості та завзятості під час виконання завдань.

Таким чином, пізнавальна активність є складною властивістю об'єкта, яка інтегрує важливі якісні характеристики його пізнавальної діяльності: пізнавальну самостійність, ініціативність, а також повноту і мобільність його знань, умінь і навичок, що формуються у цьому процесі [3]. Тому важливо ретельніше і глибше дослідити проблему розвитку пізнавальної активності молодших школярів, щоб краще зрозуміти її значення і сутність. Тож розглянемо структуру пізнавальної активності учня.

У різних працях педагогів та наукових дослідженнях будову даного явища розглядають як форму внутрішньої організації системи, наявність міцних зв'язків між її складниками. І важливою рисою пізнавального процесу є його безперервність і цілісність.

Для того щоб стимулювалася активність дитини, потрібен певний рушій, адже потреба у пізнанні не зароджується самостійно. Для цього необхідно сформувати нормальні умови пізнавальної діяльності молодших школярів, а це в свою чергу вимагає знань про пізнавальні мотиви і методи їх формування.

Сучасні інтегровані курси у початковій школі створюють гарні умови для активного пізнання молодших школярів, адже у них наявні безпосередні спостереження за навколишнім середовищем, а також власні дослідження учнів. У підручниках містяться різні завдання та дидактичні ігри, при розв'язуванні яких необхідно враховувати певні особливості та здібності всього класу. Тому для якісного засвоєння знань, формування стійких умінь і навичок на уроках необхідно використовувати різні практичні методи розвитку пізнання.

Розв'язання ребусів, кросвордів, чайнвордів, шарад, анаграм – важливий засіб розвитку пізнавальної активності молодших школярів [2].

Окрім того, застосування різних форм і методів роботи (у парах/групах, диференційоване навчання) спонукає до активної роботи та сприяє організації творчої та різноманітної діяльності молодших школярів на уроках.

Отже, наочні засоби відіграють важливу роль в освітньому процесі, сприяючи підвищенню якості навчальної діяльності школярів і допомагаючи їм ефективніше використовувати здобуті знання на практиці. Ефективно підібрані наочні засоби на уроках у початковій школі дають можливість формувати в дітей уміння аналізу, синтезу, узагальнення, порівняння та інших важливих якостей. Окрім того, наочність використовується як засіб активізації мисленнєвої діяльності учнів для сприйняття та обробки інформації [5, с. 12]. Візуалізація інформації, стимулювання інтересу, пошукова активність, асоціативне навчання є ефективними засобами підвищення загального успіху дітей у початковій школі.

Література та джерела

1. Лозова В. І., Тройко Г. В. Теоретичні основи виховання і навчання: Навч. посіб. Харк. держ. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. 2-е вид., випр. і доп. Харків: «ОБС», 2002. 400 с.
2. Розвиток пізнавальних інтересів учнів молодшого шкільного віку при вивченні природознавства. URL: <http://surl.li/tjjqg> (дата звернення: 03.05.2024).
3. Розвиток пізнавальної активності на уроках математики. URL: <http://surl.li/tjjqp> (дата звернення: 17.04.2024).
4. Розвиток творчо-пізнавальної діяльності. URL: <http://surl.li/tjjog> (дата звернення: 28.04.2024).
5. Чиж Т. О. Використання різних видів наочності в процесі формування англомовної лексичної компетентності учнів 6 класу. Київ, 2023. 33 с.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Вероніка Мельник,

студентка 1 курсу спеціальності 192 Будівництво та цивільна інженерія факультету архітектури, будівництва та дизайну Луцького національного технічного університету

Юлія Оліферук,

студентка 1 курсу спеціальності 121 Інженерія програмного забезпечення факультету комп'ютерних та інформаційних технологій Луцького національного технічного університету

Науковий керівник – Ольга Піменова,

кандидат соціологічних наук, доцент кафедри соціогуманітарних технологій

Актуальність теми. Комунікативна компетентність визначається як здатність особи ефективно взаємодіяти з іншими людьми, використовуючи різноманітні комунікативні навички та стратегії. Для майбутніх фахівців розвиток комунікативної компетентності є

надзвичайно важливим, оскільки вона впливає на їхню успішність в навчанні, кар'єрний розвиток та взаємодію в професійному середовищі. У цій статті будуть розглянуті основні особливості формування комунікативної компетентності майбутнього фахівця, а також шляхи її покращення.

На думку української дослідниці Л. Гавриляк, «Сучасний фахівець – це висококваліфікований професіонал, який поєднує загальну ерудицію із знаннями конкретної галузі діяльності, уміє виділити стратегічні питання, встановити взаєморозуміння та взаємодію із громадськістю, конкретною соціальною групою, окремими людьми, тобто володіє культурою комунікативної діяльності. Саме тому науковці, які досліджують професійну компетентність фахівців різних галузей, одностайні у думці, що обов'язковою її складовою є комунікативна компетентність» [1, с. 70].

Спираючись на таке розуміння значення комунікативної компетентності майбутнього фахівця, важливо зазначити, що однією з ключових складових її формування є освітня програма. Адже саме тут закладаються особливості розвитку різноманітних комунікативних навичок, таких як вміння ефективно вести діалог, слухати інших, виражати свої думки чітко та лаконічно, а також використовувати мовні засоби відповідно до ситуації.

Методи навчання повинні бути спрямовані на практичне засвоєння цих навичок. Інтерактивні уроки, рольові ігри, дебати, публічні виступи – все це ефективні методи, які допомагають студентам розвивати комунікативні здібності та набувати впевненості в спілкуванні.

Формування комунікативної компетентності майбутнього фахівця потребує інтегрованого підходу. Це означає, що розвиток комунікативних навичок повинен відбуватися не лише в межах спеціалізованих предметів, а й у контексті інших дисциплін. Наприклад, у процесі вивчення мови студент також може розвивати навички публічного виступу чи діалогічного мовлення.

Позашкільні заходи, такі як участь у студентських організаціях, волонтерська діяльність, спортивні заходи та інші події, також сприяють розвитку комунікативної компетентності. Вони надають студентам можливість спілкуватися з різними людьми, вирішувати конфліктні ситуації, керувати командою та розвивати лідерські якості.

Не менш важливим є індивідуальний підхід до розвитку комунікативних навичок. Студентам варто відводити час на самостійну роботу над власними слабкими сторонами у спілкуванні, наприклад, вивчення та вдосконалення публічного виступу або використання позитивної мови у взаємодії з іншими.

Висновок. Комунікативна компетентність є ключовою для успіху майбутніх фахівців. Її формування потребує системного підходу, який включає в себе освітню програму, міжпредметні зв'язки, позашкільні заходи, самостійну роботу та постійний саморозвиток. Тільки такий комплексний підхід забезпечить високий рівень комунікативної компетентності студента, який стане успішним фахівцем у майбутньому.

Література

1. Гавриляк Л. Комунікативна компетентність як складова професійної підготовки сучасного фахівця. *Scientific journal «ЛОГОС. The art of scientific mind»*. Вінниця, 2019. № 3. С. 70–73.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ

Вікторія Михалевич,

студентка 1 курсу спеціальності 232 Соціальне забезпечення факультету цифрових та освітніх технологій Луцького національного технічного університету

Владислав Ткачук,

студент 1 курсу спеціальності 121 Інженерія програмного забезпечення факультету комп'ютерних та інформаційних технологій Луцького національного технічного університету

Науковий керівник – Ольга Піменова,

кандидат соціологічних наук, доцент кафедри соціогуманітарних технологій

Актуальність теми. Соціальні права людини є важливою складовою гарантування гідного життя та забезпечення соціальної справедливості в суспільстві. Формування соціальних прав вимагає уваги до широкого спектру питань, пов'язаних з економічною, соціальною та культурною сферами життя людини. У цій статті розглядаються основні аспекти формування соціальних прав людини та шляхи їх забезпечення.

Як стверджує сучасна українська дослідниця Валентина Крижна, «Динамічний світовий суспільний розвиток диктує Україні демократичні цінності, природним наслідком яких є розвиток соціальної держави, політика якої має бути спрямована на створення умов, що забезпечують гідне життя і вільний розвиток кожного громадянина. Соціальна держава це шлях до досягнення суспільного гуманізму та прогресу у розвитку суспільства через розвиток кожного з його членів. Сучасна соціальна держава ґрунтується саме на демократичних тенденціях. Однією з обов'язкових ознак, що відрізняє соціальну державу від інших, є конституційне закріплення основних соціальних прав людини і громадянина, а також проведення політики, спрямованої на їх забезпечення і захист» [1, с. 218].

Однією з основних передумов формування соціальних прав є законодавча база та міжнародні документи, які визначають правовий статус людини в суспільстві. Зокрема, Конституція України, Загальна декларація прав людини, Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права, а також національне законодавство визначають соціальні права та обов'язки держави щодо їх гарантування.

Держава має основну відповідальність за забезпечення соціальних прав своїх громадян. Це включає забезпечення доступу до освіти, охорони здоров'я, житла, праці, соціального захисту та інших соціальних послуг. Важливою складовою є розробка та реалізація ефективних програм та політик, спрямованих на забезпечення соціальних потреб населення.

Важливо відзначити, що ключову роль у формуванні та захисті соціальних прав відіграє громадянське суспільство. Адже саме активна участь громадян у громадських організаціях, об'єднаннях та інших формах громадянської активності сприяє контролю за владою та впливу на прийняття рішень у сфері соціальної політики.

Також не менш важливим є освіта та інформаційна діяльність, які відіграють важливу роль у формуванні свідомості громадян щодо їхніх соціальних прав та обов'язків. Розповсюдження інформації про права людини, проведення навчальних заходів та кампаній сприяють підвищенню рівня освіченості та свідомості громадян щодо їхніх соціальних прав.

Отже, соціальні права людини є важливою складовою гарантування гідного життя та соціальної справедливості. Їх формування вимагає комплексного підходу, який включає в себе розробку законодавчої бази, відповідальність держави, активну участь громадян у громадському житті, освіту та інформаційну діяльність. Тільки такий підхід забезпечить гарантований захист соціальних прав людини та створить умови для їх реалізації в сучасному суспільстві.

Література

1. Крижна В. Соціальні права громадян: соціальний захист та соціальне забезпечення. *Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави: тези доповідей Міжнар. наук.-практ. конф. м. Харків, 27 листопада 2020 р. Харків, 2020. С. 218–219.*

ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОГО СТАНУ СТАРШИХ ШКОЛЯРІВ

Софія Михалевич, Олег Кожушок,

*студенти 4 курсу спеціальності 017 Фізична культура і спорт
факультету початкової освіти та фізичної культури
ЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради*

Науковий керівник – Олександр Митчик,

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, завідувач кафедри фізичної культури

Актуальність теми. Юнацький вік – це період бурхливого розквіту можливостей людини, формування тілесної краси і рухової досконалості, досягнення близького до максимально можливого рівня розвитку рухових здібностей. Старшокласники стоять на порозі вступу в доросле життя, і це накладає відбиток на їх поведінку і психіку.

У старшому шкільному віці зростає самосвідомість, збільшується потреба в самовизначенні, підвищується роль самооцінки, перебудовується мотиваційна сфера, почуття дорослості розвивається ще більш, з'являється бажання бути самостійним [1; 5]. Механізм самостимуляції є визначальним у прояві вольової активності, проявляється висока наполегливість у досягненні поставленої мети. Емоційна сфера старшокласників характеризується розвитком естетичних почуттів, здатністю помічати прекрасне в навколишній дійсності, здатністю до співпереживання, появою почуття любові. У юнацькому віці складаються основні риси особи, закінчується формування характеру, а також завершується період статевого дозрівання, сповільнюється ріст в довжину, зменшуються диспропорції росту, збільшується грудна клітка. Значно збільшується вага, більшою мірою за рахунок пасивної маси – жиру, що призводить до зменшення відносної сили і стрибучості школярів [4].

До цього часу повністю формуються пропорції тіла, завершується ріст та окостеніння скелета. Ці зміни пов'язані з напруженою роботою систем та органів, які регулюють процеси росту та забезпечення нормальної життєдіяльності організму. У той же час самі регулюючі системи (нервова та ендокринна системи) продовжують особистий розвиток та формування. У цей період швидко зростає серце. Мабуть, ні до однієї з систем організму в юнацькому віці не висувається таких високих вимог, як до серцево-судинної. Слід відмітити, що у стрімко зростаючому організмі розвиток серцево-судинної системи не завжди встигає за загальними темпами розвитку, а збільшення маси серця інколи відстає від збільшення маси усього тіла. Ось чому, інколи в рослих юнаків та дівчат з'являються скарги на слабкість, легку втомлюваність, особливо під час фізичного навантаження, або під час різкої зміни положення тіла. Найкращими ліками, здатними привести до згоди можливості організму старшого школяра, є систематичні заняття фізичними вправами, спорт та трудова діяльність [4]. Але, як свідчить практика, більшість учнів старших класів мають низький рівень здоров'я, фізичного стану.

Як відомо, заняття фізичною культурою і спортом проводяться під впливом певних стимулів, спонукань, які виступають як рушійні сили навчальної діяльності учнів. Такими спонукальними силами є потреби, інтереси, переконання, ідеали, ціннісні орієнтації. Вони утворюють мотиваційну сферу навчальної діяльності [2; 3; 5]. Науково-технічний прогрес, бурхливий розвиток засобів масової інформації, вдосконалення методів навчання – усе це, безумовно, визначає більш ранній і вищий інтелектуальний розвиток сучасної молоді.

Прискорене дозрівання організму підвищує розумову і фізичну працездатність організму хлопців та дівчат, що дозволяє їм успішніше справлятися зі значно збільшеними вимогами шкільних програм. Проте напружена розумова робота в школі і вдома, а також інші види діяльності викликають в учнів значне перевантаження організму. У той же час велику кількість вільного часу вони проводять в комп'ютерних клубах, біля телевізора, де, на жаль, здебільшого рекламують не здоровий спосіб життя, а пропагують вживання алкогольних напоїв та тютюну.

Юнаки та дівчата ведуть малорухомий спосіб життя. А це негативно позначається на загальному стані здоров'я, фізичному розвитку та рівні фізичної підготовленості. Ось чому життєво необхідними є заняття фізичною культурою та спортом, які дозволяють зміцнювати здоров'я, цілеспрямовано впливати на увесь організм, вдосконалювати рухову діяльність та формувати фізичні якості. Процес фізичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах проводиться на підставі програми з фізичної культури, основна мета якої полягає у формуванні в учнів стійкої мотивації щодо збереження свого здоров'я, фізичного розвитку та фізичної підготовки; гармонійний розвиток природних здібностей та психічних якостей; використання засобів фізичного виховання в організації здорового способу життя. Ця мета реалізовується комплексом навчальних, оздоровчих і виховних завдань, а саме: – формування загальних уявлень про фізичну культуру, її значення в житті людини, збереження та зміцнення здоров'я, фізичного розвитку; – розширення рухового досвіду, вдосконалення навичок життєво необхідних рухових дій, використання їх у повсякденній та ігровій діяльності; – розширення функціональних можливостей організму дитини через цілеспрямований розвиток основних фізичних якостей і природних здібностей; – формування ціннісних орієнтацій щодо використання фізичних вправ як одного з головних чинників здорового способу життя; – формування практичних навичок для самостійних занять фізичними вправами та проведення активного відпочинку.

Програма характеризується спрямованістю на реалізацію принципу варіативності, який передбачає планування навчального матеріалу відповідно до віково-статевих особливостей учнів, їхніх інтересів, матеріально-технічного забезпечення навчального процесу (спортивний зал, спортивні пришкольні майданчики, стадіон, басейн тощо), кадрового забезпечення. Також у концепції 12-річної загальноосвітньої школи визначені основні завдання, серед яких важливе місце займає різносторонній розвиток індивідуальності учнів на основі виявлення їх здібностей, формування ціннісних орієнтацій, інтересів і потреб; зміцнення і збереження морального, фізичного і психічного здоров'я учнів; виховання школяра як громадянина України, національно свідомої, вільної, демократичної, життєво і соціально-компетентної особи, здатної здійснювати самостійний вибір і приймати відповідальні рішення у всіляких життєвих ситуаціях. У той же час, велике значення має розширення функціональних можливостей організму школярів за допомогою цілеспрямованого розвитку основних фізичних якостей і природних здібностей.

Завдання фізичного виховання зумовлені об'єктивною необхідністю сучасного розвитку суспільства в забезпеченні ціннісних орієнтацій відносно використання фізичних вправ як одного з головних чинників здорового способу життя і формування практичних навичок для самостійних занять фізичними вправами і активного відпочинку. Безперечно, фізичне виховання направлене на оптимізацію фізичного розвитку людини, а також на вдосконалення фізичних якостей в єдності з вихованням духовних і моральних якостей, підготовкою кожного члена суспільства до плідної діяльності в різних сферах. У практичній фізкультурно-педагогічній діяльності головна проблема полягає в тому, що в змісті навчального предмета «Фізична культура» виділяється, перш за все, оздоровча і спортивно-тренувальна спрямованість.

Оздоровча фізична культура стає одним з основних чинників здорового способу життя. Емпіричний досвід та емпіричні дослідження переконують у тому, що заняття будь-якими фізичними вправами ведуть до зниження ризику захворювання серцево-судинної

системи, захворювання на рак та іншими хворобами. Виховання у старшокласників інтересу до занять фізичною культурою є предметом особливої уваги як у теорії педагогіки, так і в методиці фізичного виховання. Це пов'язано з тим, що в цьому віці відбувається перехід від природної потреби в рухах до усвідомленої необхідності занять фізичними вправами. Такий підхід, як відомо, потребує вольових зусиль учнів, які в цьому віці ще недостатньо сформовані. Тому на практиці необхідно спиратися на інтерес, який є великою рушійною силою, може значно підсилити мотиви й заохотити школярів до регулярних занять фізичними вправами.

Література

1. Безверхня Г. В., Цибульська В. В., Гончар Г. І. Мотивація до занять фізичною культурою і спортом школярів та студентів [монографія]. Умань: ВПЦ «Візаві», 2016. 223 с.
2. Бойко О. Теоретичні аспекти впливу мотиваційних складових на підвищення ефективності занять із фізичної культури. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: зб. наук. праць.* 1(21); 2013. С. 94–98.
3. Круцевич Т, Іщенко О, Імас Т. Мотивація учнів 6–9 класів до уроків фізичної культури. *Спортивний вісник Придніпров'я.* 2014. № 2: С. 68–72.
4. Митчик О. П., Кліш І. С., Мороз М. С. Методика формування валеологічної компетентності учнів старших класів у процесі фізичного виховання. *Академічні студії. Серія «Педагогіка».* Луцьк: Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради, 2022. № 4. С. 29–35.
5. Цюпак Ю. Вплив просвітницької та пропагандистської роботи на рухову активність молодших школярів сільських шкіл. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: зб. наук. пр.* Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. Т. 2. 312 с.

РОЗВИТОК І ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ ЛЮДСЬКОГО ЖИТТЯ

Оксана Михальчук,

студентка 1 курсу спеціальності 013 Початкова освіта відділення початкової, дошкільної освіти та інформаційних технологій Луцького педагогічного фахового коледжу

Науковий керівник – Тетяна Смокович,

викладач вищої категорії циклової комісії викладачів фортепіано

Актуальність теми. Розвиток особистості відбувається на протязі усього життя і може бути поділений на різні періоди, такі як дитинство, підлітковий вік, молодь, дорослість і похилість. Кожен з цих періодів характеризується своїми особливостями та викликами, які впливають на розвиток особистості. Наприклад, у дитинстві важливою є формування основних навичок і цінностей, підлітковий вік часто пов'язаний із пошуком власної ідентичності та становленням самостійності, а дорослість може включати розвиток кар'єри, формування сімейних зв'язків та пошук значущості у житті.

Розвиток особистості в різні періоди життя може бути представлений такими прикладами:

Дитинство. У дитинстві розвиток особистості відбувається швидко і активно. Дитина в цьому віці постійно вивчає світ навколо себе, формує свої перші враження і досвід. У цей період важливо, щоб батьки та оточуючі створювали позитивне середовище для розвитку дитини, сприяли її самовизначенню та підтримували її інтереси. Історія особистості починається з її дитинства, коли формуються основні риси характеру, цінності, уподобання. Дитинство впливає на подальший розвиток особистості і може визначити її ставлення до себе, до інших людей, до світу. Тому важливо надати дітям можливість вільно виражати свої почуття, розвивати та реалізовувати свої таланти і здібності.

Підлітковий вік. У підлітковому віці розвиток особистості може бути особливо важливим, оскільки саме на цьому етапі людина формує свою ідентичність, цінності,

впевненість у собі та власну роль у світі. Історія може відігравати значну роль у розвитку підлітка, допомагаючи зрозуміти його місце у світі, вивчати приклади героїзму та мудрості минулих поколінь, а також сприяти формуванню критичного мислення та аналізу. Прикладом розвитку особистості в підлітковому віці через історію може бути ситуація, коли підліток зацікавлюється подорожами в часі, вивчає історичні факти та події, а також вивчає життя видатних історичних постатей. Це може допомогти йому зрозуміти, як минуле впливає на сучасність, як формуються культурні стереотипи та цінності, а також як історичні події можуть слугувати прикладом для сучасних викликів та проблем. Також підліток може зацікавитися дослідженням своїх родинних коренів, вивченням історії свого народу чи регіону, а також розумінням історичних причин конфліктів та воєн. Це може допомогти йому розвивати культурну та історичну свідомість, розширювати свої знання про світову історію та формувати своє бачення своєї ролі у сучасному суспільстві. Загалом розвиток особистості в підлітковому віці через історію може сприяти формуванню культурної компетентності, глибокому розумінню себе та своєї ролі у світі, а також розвитку критичного мислення та аналізу.

Молодь. У молодому дорослому віці розвиток особистості може бути дуже цікавим і різноманітним. В цьому віці багато людей зазвичай займають стабільне місце на професійному шляху і можуть шукати нові можливості для особистого розвитку. Наприклад, уявімо історика початку середньовіччя, який працює в університеті і вже має значний досвід досліджень і викладання. У молодому дорослому віці цей історик може почати думати про те, як розширити свої знання та вплив у галузі історії. Один з можливих шляхів розвитку особистості цього історика може бути початок написання книг або статей з історичних тем, що дозволить йому поділитися своїми дослідженнями з більш широкою аудиторією. Він також може розглядати можливості для участі в міжнародних конференціях або проєктах співпраці з іншими вченими з усього світу. Крім того, у молодому дорослому віці цей історик може розглядати можливості для навчання та професійного розвитку, наприклад, отримання додаткових ступенів або сертифікатів у галузі історичних досліджень. Таким чином, розвиток особистості в молодому дорослому віці для історика може включати пошук нових шляхів для самовираження, розширення знань та навичок у своїй галузі та поглиблення співпраці з колегами у галузі історичних наук.

Дорослий вік. У дорослому віці розвиток особистості може бути спрямований на досягнення балансу між професійною кар'єрою, сімейним життям та особистими інтересами. Один з прикладів розвитку особистості в цьому віці може бути історик, який досяг визначеного успіху у своїй галузі, але починає відчувати потребу у нових викликах та досягненнях. Наприклад, історик може вирішити розширити свої знання за межами історії та розпочати вивчення суміжних галузей, таких як археологія або антропологія. Це дозволить йому отримати нові перспективи на вивчення минулого та розширити свої дослідницькі можливості. Крім того, у дорослому віці історик може вирішити зайнятися педагогічною діяльністю, навчанням студентів або проведенням лекцій для широкої аудиторії. Це дозволить йому поділитися своїми знаннями та досвідом з іншими та вплинути на молодше покоління. Також у дорослому віці він може звернути увагу на питання саморозвитку та самопізнання, наприклад, зайнятися медитацією, його дослідницька робота може сприяти розвитку нових поглядів на сучасні проблеми та виклики. Отже, розвиток особистості для прикладу історика в дорослому віці може бути спрямований на розширення його знань та досвіду, поглиблення співпраці з іншими галузями та вплив на суспільство через педагогічну діяльність та дослідницьку роботу.

Старечий вік. У старечому віці розвиток особистості може бути спрямований на збагачення духовного світу, внутрішню гармонію та підсумовування життєвого досвіду. Історія може відігравати важливу роль у розвитку особистості людини на цьому етапі, допомагаючи зрозуміти сенс життя, власну роль у світі та сприймати своє місце у великому потоці історії. Прикладом розвитку особистості в старечому віці через історію може бути

науковець, який після активної кар'єри та численних наукових досягнень починає звертати увагу на глибинні філософські аспекти історичних подій. Він може проводити роздуми над сенсом минулого, вивчати філософські концепції часу та історії, а також досліджувати вплив історичних подій на формування світогляду та цінностей людини. Також він у старечому віці може займатися написанням мемуарів або автобіографічних творів, де поділиться своїм життєвим досвідом, розповість про свої досягнення та невдачі, а також про те, як історичні події вплинули на його особистий розвиток. Загалом розвиток особистості через історію у старечому віці може бути спрямований на поглиблення духовних пошуків, рефлексію над власним життям та роллю у світі, а також на спадщину, яку залишає поколінням майбутнього.

За філософією Піфагора, життєвий період і його властивості побудовані на ідеї постійного повернення. Життя вічне і змінюється за сезонами, а людина, живе згідно з її правилами, так як вона є частиною природи. Таким чином, розвиток особистості в різні періоди життя відображається у формуванні ідентичності, цінностей, здібностей та ставлення до світу. Кожен період життя має свої особливості і впливає на розвиток особистості унікальним чином. Наприклад, дитинство сприяє формуванню основних соціальних навичок та взаємодії з оточуючими, підлітковий вік сприяє пошуку власної ідентичності та ставленню до себе, а дорослість вимагає самостійності, відповідальності та розуміння своєї ролі у суспільстві.

Література та джерела

1. Столяренко О. Б. Психологія особистості. *Центр учбової літератури*. Київ: Центр учбової літератури, 2012. С. 235–237.
2. Формування та розвиток особистості. URL.: <https://osvita.ua/vnz/reports/pedagog/14319/> (дата звернення: 13.03.2024).

ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЄКТНОЇ МЕТОДИКИ У НАВЧАННІ ІНФОРМАТИКИ: ДОСВІД, ПЕРСПЕКТИВИ, ВИКЛИКИ

Ірина Михалюк,

студентка 3 курсу спеціальності 013 Початкова освіта відділення початкової, дошкільної освіти та інформаційних технологій Луцького педагогічного фахового коледжу

Науковий керівник – Мар'яна Радкевич,

викладач вищої категорії циклової комісії природничо-математичних дисциплін

Актуальність теми. Темпи інформатизації сучасного суспільства, широке використання мережевих технологій ставлять перед закладами освіти відповідні вимоги. Інформаційно-культурна, грамотна людина повинна вміти знайти, оцінити та ефективно використовувати отриману інформацію, взаємодіяти з традиційними та автоматизованими засобами її зберігання. Важливо навчити особистість не просто засвоювати знання, а вміти їх творчо застосовувати для здобуття нового продукту, самостійно розвивати критичне мислення, аналітичні навички – ось орієнтир освіти, що втілюється у компетентнісному підході до організації освітнього процесу. Успіх такої діяльності багато в чому визначається здатністю школяра організувати своє життя як проєкт: визначати далеку та найближчу перспективу, намітити план дій і, здійснивши його, оцінити, чи вдалося досягти поставлених цілей. Отже, актуальним засобом для вирішення цього завдання є впровадження проєктної методики в навчанні.

Сучасні дослідники (Д. Вербівський [1], О. Тадеуш [4]) вважають, що у процесі реалізації проєктної діяльності розвиваються основні компетенції: інформаційні; комунікативні; навчально-пізнавальні. На думку В. Глазової та А. Секлецова, в основі методу проєктів лежить розвиток пізнавальних навичок, умінь самостійно набувати знань, орієнтуватися в інформаційному просторі, розвиток критичного та творчого мислення,

уміння побачити, сформулювати та вирішити проблему [2, с. 69]. А. Ткаченко та Б. Миндрул вважають, що впровадження методу проєктів у навчанні дозволяє розвивати аналітичні вміння здобувачів освіти, до яких належать: реалізовувати діалектичний аналіз та синтез досліджуваного матеріалу; виділяти головне та суттєве, класифікувати матеріал; систематизувати, робити висновки та узагальнення, резюме; аргументувати свої твердження; проводити самоаналіз, накопичувати, відбирати та обробляти матеріал; оформляти свої спостереження та висновки певним чином; виявляти основне завдання (проблему) та визначати способи оптимального вирішення; користуватися дослідницькими вміннями [5, с. 231].

Будь-який проєкт пов'язаний із прогнозуванням, а тому виступає як ефективний інструмент розвитку інтелекту та креативності школяра в освітньому процесі. Участь в освітніх проєктах дає можливість кожній дитині розкрити свій творчий потенціал, набути навичок науково-дослідницької роботи, розширити знання з предмету, реалізувати оригінальні ідеї, навчитися різним формам презентації досліджень (Б. Павлюк) [3, с. 372].

Для активізації пізнавального інтересу до інших областей науки, сприяють міжпредметні зв'язки під час яких на уроках вирішуються проблем із інших областей засобами знань з інформатики та залученням інформаційних технологій (наприклад, побудова графіків і діаграм у MS Excel, використання математичних формул; створення малюнків у графічному редакторі Word і т. д.). Учні виступають зі своїми дослідженнями під час уроків інформатики та інших предметів. Виконані роботи рецензуються вчителями-предметниками, потім оцінюються на різних рівнях [2, с. 70]. Наприклад: створення стендів для кабінету інформатики «Безпечний Інтернет» (2 клас), «Галерея інформатиків» (3 клас); створення плакатів для проєкту «Ми за чистий комп'ютер. Спам» (4 клас); створення буклетів для курсу «Я досліджую світ»: «Зроби свій вибір» (2 клас), «Здоровий спосіб життя» (3 клас), «Генеалогічне дерево сім'ї» (4 клас); проєкти для уроку математики «Сімейний бюджет» (3 клас); «Бізнес-план комп'ютерної фірми» (4 клас); проєкт з літературного читання «Домашня бібліотека» (3 клас), «Віртуальна екскурсія музеєм мого улюбленого сучасного письменника» (4 клас) та ін.

У процесі реалізації проєктної методики доцільним виступає застосування методу реальних проблемних ситуацій. Перевагою цього є можливість оптимально поєднувати теорію та практику, що є досить важливим аспектом підготовки здобувачів освіти. Наприклад, під час роботи над проєктом «Хочу купити комп'ютер» (інтеграція уроків математики, інформатики, курсів «я досліджую світ», «Дизайн та технології») де здобувачі освіти повинні обґрунтувати вибір комп'ютерних пристроїв. Критерієм вибору будуть швидкодія (якість) та вартість. Використовуючи прайс-листи різних комп'ютерних магазинів, технічні характеристики, відгуки, здобувачі освіти мають обґрунтувати свій вибір. Захищаючи проєкти, здобувачі освіти розповідають причини актуальності обраної теми, доводять правильність вибору, вислуховують рекомендації чи критику своїх однокласників.

Досвід роботи вчителя з використання проєктної методики полягає у створенні власної системи уроків, розробці системи їхнього проведення, формуванні бази дидактичних та контрольних матеріалів (у тому числі й електронних) та методики їхнього застосування у освітньому процесі. А школярі в свою чергу, мають можливість застосовувати навички та знання (компетентності) для створення проєктів на різні теми з інформатики та інших предметів.

Таким чином, впровадження проєктної методики в навчанні інформатики є ефективною інноваційною технологією, яка значно підвищує: рівень комп'ютерної грамотності здобувачів освіти, їхньої самостійності та розвиває загальний інтелектуальний розвиток, впливає на творчі здібності та можливість самовираження, самостійність здобувати знання та користуватися ними для вирішення нових пізнавальних та практичних завдань. Важливим аспектом є тісна співпраця вчителів-предметників, що робить процес реалізації проєктної методики якіснішим та цікавішим.

Література та джерела

1. Вербівський Д. Роль проєктної діяльності у процесі підготовки майбутніх вчителів інформатики. *Наукові записки: Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти*. 2016. Вип. 12(1). С. 13–19.
2. Глазова В., Секлецов А. Організація проєктної діяльності під час уроків інформатики: інформатика та методика її навчання. *Збірник наукових праць фізико-математичного факультету ДДПУ*. 2023. № 13. С. 68–73.
3. Павлюк Б. Експериментальна перевірка сформованості проєктної компетентності майбутніх учителів початкової школи. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2018. № 52. С. 371–375.
4. Тадеуш О. М. Метод проєктів як форма продуктивного навчання. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 16: Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики*. 2017. Вип. 29. С. 142–146.
5. Ткаченко А., Миндрул Б. Міжпредметні зв'язки фізики та інформатики як засіб реалізації проєктної діяльності учнів загальноосвітніх шкіл. *Матеріали міжнародної науково-методичної конференції «Проблеми математичної освіти» (ПМО–2017), м. Черкаси, 26–28 жовтня 2017 р. Черкаси: ФОП Гордиенко, 2017. С. 231–234.*

РОЛЬ ВІДЕОУРОКІВ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Софія Мульчак,

студентка 3 курсу спеціальності 013 Початкова освіта відділення початкової, дошкільної освіти та інформаційних технологій Луцького педагогічного фахового коледжу

Науковий керівник – Лариса Констанкевич,

викладач-методист циклової комісії природничо-математичних дисциплін

Актуальність теми. В сучасному світі завдяки стрімкому розвитку інформаційних технологій навчання стає більш доступним та гнучким завдяки відеоурокам. Цифрова трансформація вимагає від освітніх установ та викладачів швидко адаптуватися до нових технологій та методик навчання. Відеоуроки стають не лише додатковими інструментами в арсеналі викладача, але й необхідними компонентами сучасного освітнього процесу. На початку ці інновації стали актуальними в умовах пандемії COVID-19, коли дистанційне навчання стало необхідністю. А зараз, у контексті воєнних подій та обмежень, їх значення стає ще більш важливим. Умови війни роблять навчання в офлайн-форматі складним, але завдяки відеоурокам, студенти можуть продовжувати свій освітній процес, забезпечуючи безперервний доступ до знань. Використовують відео уроків і на заняттях, які проводяться очно, тому що це ефективний спосіб навчання, який дозволяє здобувачам освіти переглядати матеріал в будь-який зручний для них час, повторювати складні теми та збагачувати свої знання. Таким чином, дослідження ролі відеоуроків у сучасному навчальному процесі є надзвичайно важливим.

Відеоуроки – це навчальні матеріали, які представлені у відеоформаті. Цей інноваційний інструмент відкриває нові можливості для отримання знань та сприяє розвитку освіти в цифрову епоху.

Відеоуроки стали невіддільною частиною сучасної освіти завдяки своїй багатогранній користі та ефективності. Ось деякі з переваг використання відеоуроків і приклади їх успішного застосування в різних сферах навчання.

Переваги використання відеоуроків:

1. Візуальне уявлення: Відеоуроки надають можливість візуально бачити матеріал, що полегшує розуміння складних концепцій та процесів.
2. Аудіоінформація: Деякому легше засвоювати інформацію за допомогою слухового сприйняття, тому аудіо та відеоуроки можуть бути дуже ефективними.
3. Гнучкість: Відеоуроки можна переглядати в будь-який зручний час та з будь-якого місця, що дає можливість навчатися у власному темпі.

4. Інтерактивність: Деякі відеоуроки мають інтерактивні компоненти, такі як вправи та тести, що допомагають засвоїти матеріал краще.

5. Різноманітність контенту: Від відеоуроків з академічних предметів до вправ для розвитку навичок, різноманіття контенту дозволяє знайти відповідні матеріали для будь-яких потреб.

6. Масштабованість: Одне відео може бути переглянуте тисячами людей, що робить його ефективним засобом масового навчання.

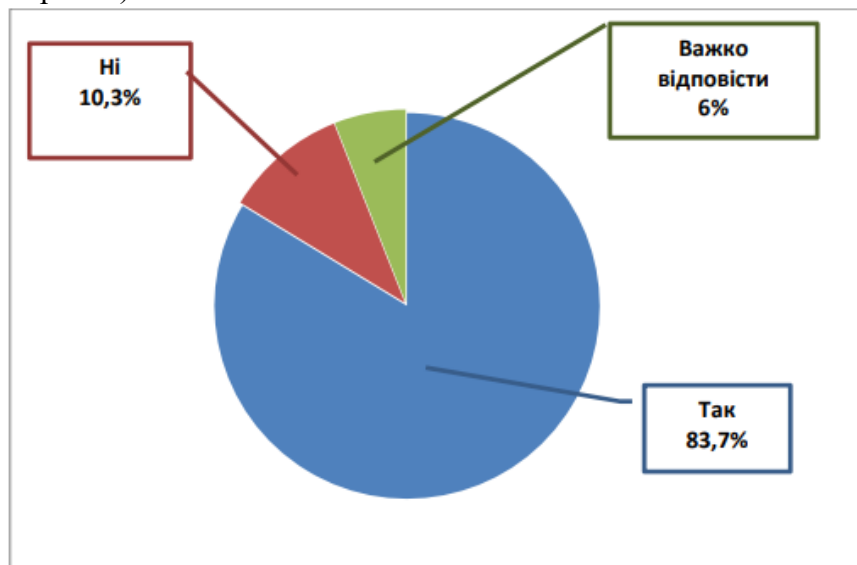
7. Стимулююча візуалізація: Відео може використовувати анімацію, діаграми та ілюстрації для кращого розуміння складних концепцій.

8. Доступність: Багато відеоуроків доступні безплатно або за невелику плату, що робить їх доступними для широкого кола людей.

9. Можливість повторення: Легко переглянути певні частини відеоуроку або весь урок знову, якщо щось не зрозуміло.

10. Мультимедійний підхід: Використання відео поєднує в собі звук, візуальні елементи та тексти, що допомагає активізувати різні частини мозку та поліпшує запам'ятовування інформації.

Серед здобувачів освіти Луцького педагогічного фахового коледжу було проведено анонімне анкетування на тему: «Форми подання навчального матеріалу», результати якого підтверджують необхідність використання відео в освітньому процесі. Під час опитування досліджувалась думка студентів щодо їх очікувань щодо використання відео на заняттях. Більшість опитаних виявили бажання, щоб викладачі створювали та використовували відеоматеріали (див. рис. 1).

Рис. 1. Бажання студентів щодо створення та використання навчальних відео викладачами

Наведемо приклади успішного використання відеоуроків:

1. Наукова сфера: відеоуроки використовуються для пояснення складних наукових тем, наприклад, у сфері фізики, хімії або біології. Вони допомагають здобувачам освіти краще зрозуміти теоретичні концепції та демонструють їх практичне застосування.

2. Технічна сфера: у технічному навчанні відеоуроки дозволяють демонструвати процеси роботи з технічними пристроями, програмним забезпеченням та іншими інструментами. Вони сприяють розвитку практичних навичок та навчають ефективно використовувати нові технології.

3. Мистецька сфера: відеоуроки у мистецтві можуть включати уроки малювання, музики, акторської майстерності та багато іншого. Вони допомагають студентам розвивати свої творчі здібності та вдосконалювати мистецькі техніки.

Загалом відеоуроки є потужним інструментом у сучасному навчанні, який допомагає зробити навчання більш доступним, ефективним та захоплюючим у різних сферах знань.

Водночас використання відео уроків має як позитивні аспекти, так і потенційні недоліки та виклики.

Позитивні аспекти:

1. Поліпшення засвоєння матеріалу: візуальна та аудіоінформація, яка надається за допомогою відеоуроків, допомагає краще засвоювати навчальний матеріал, оскільки вона сприяє кращому розумінню та запам'ятовуванню.

2. Розвиток комунікативних навичок: відеоуроки з інтерактивними елементами дають можливість для обговорення, допомагають у розвитку комунікативних навичок здобувачів освіти.

3. Гнучкість навчання: відеоуроки дозволяють навчатися в будь-який зручний для здобувачів освіти час та в будь-якому місці, що робить навчання більш гнучким та доступним.

Потенційні недоліки та виклики:

1. Необхідність контролю якості матеріалів: не всі відеоуроки можуть бути достатньо якісними або достовірними. Важливо мати механізми контролю та перевірки якості навчального контенту.

2. Індивідуальний підхід до студентів: на відміну від традиційного класичного навчання, де викладач може більше адаптуватися до потреб кожного студента, використання відеоуроків може вимагати більшої самостійності та відповідальності з боку здобувачів освіти у самостійному вивченні матеріалу.

Розуміння як позитивних аспектів, так і потенційних недоліків використання відеоуроків допомагає розвивати стратегії для максимізації їх позитивного впливу та мінімізації можливих негативних наслідків в освітньому процесі.

Отже, використання відеоуроків у сучасній освіті є значущим. Вони забезпечують доступність, гнучкість та ефективність у навчанні, сприяють поліпшенню засвоєння матеріалу та розвитку комунікативних навичок здобувачів освіти. Однак, разом з цим, важливо враховувати потенційні недоліки, такі як необхідність контролю якості матеріалів та індивідуальний підхід до здобувачів освіти. Необхідно продовжувати дослідження для пошуку нових можливостей їх використання у навчанні. Важливо вивчати вплив цих інструментів на результативність навчання, а також розробляти інноваційні методики та підходи для оптимізації їх використання в освіті.

Література

1. Бацуровська І. В., Джаландінова А. М. «Історія розвитку масових відкритих он-лайн курсів в освіті». *Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології*, Вип. 1, 2015. С. 63–66.

2. Овсяннікова В. В. Дистанційне навчання в освітньому процесі вищого навчального закладу. *Вісник Запорізького національного університету*. 2016. № 2(27). С. 56–60.

3. Власій О. О., Дудка О. М., Кульчицька Н. В. Роль хмарних технологій в організації змішаного навчання. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 2. Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання*: Зб. наук. праць / Редрада. К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. № 19 (26). С. 117–122.

ФОРМИ ТА ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Іванна Нечипорук,

*студентка 4 курсу спеціальності 013 Початкова освіта відділення початкової,
дошкільної освіти та інформаційних технологій Луцького педагогічного фахового коледжу*

Науковий керівник – Людмила Северіна,
спеціаліст вищої категорії, викладач-методист

Актуальність теми. Розкрито поняття рухової активності, її значення для учнів молодшого шкільного віку. Описано форми та методи організації правильного режиму рухової активності здобувачів початкової освіти в межах навчального дня.

Сучасні умови інтенсифікації освіти, малорухливий спосіб життя дітей молодшого шкільного віку призвело до збільшення кількості дітей із проблемами здоров'я. За даними ВООЗ та результатами планових медичних оглядів дітей від 6 до 9 років, 65 % усіх проблем із здоров'ям у молодшому шкільному віці складають захворювання, що пов'язані із малорухливим способом життя [2].

Головним джерелом розвитку і зміцнення ресурсів здоров'я людини є систематична рухова активність протягом усього життя людини. Саме фізичне виховання, предмет «Фізична культура» в освітніх установах покликані формувати у людини потребу в зміцненні здоров'я, систематичних заняттях фізичною культурою і спортом.

На важливе значення рухової активності дітей молодшого шкільного віку вказується у дослідженнях А. Борисенко, Р. Валецької, С. Волкової, І. Горобець, О. Дубогай, Т. Круцевича, С. Якименко та інших. Значний внесок в оптимізацію режиму рухової активності дітей у закладах освітнівнесли праці Є. Вільчковського, М. Єфіменка.

Аналіз науково-методичної літератури показав, що тижневий обсяг і режим фізкультурно-рухової активності для учнів молодшого шкільного віку становить 8–12 годин на тиждень. На думку відомих учених-фізіологів, лікарів-гігієністів належною нормою добової рухової активності дітей 6–10 років може бути визнана така величина, яка повністю задовольняє біологічну потребу в рухах і відповідає їх функціональним можливостям, сприяє зміцненню здоров'я і підвищенню працездатності [1, с. 149].

Одним із завдань фізичного виховання у початковій школі є зміцнення здоров'я учнів, зниження захворюваності, розвиток фізичних навичок і виховання в учнів важливості фізичної та моральної поведінки. Рухова активність необхідна для біологічної потреби в русі, вона також важлива для зміцнення здоров'я та підвищення працездатності дітей. Систематичні заняття фізичною культурою, які проводяться в урочний та позаурочний час, позитивно впливають на розвиток дитячого організму, підвищують функціональні можливості дитини. Ці заняття також позитивно впливають на здоров'я молодших школярів. Діти молодшого шкільного віку потребують активного руху. Якщо потреба дитини в природних рухах не буде задоволена, ріст і розвиток її тіла буде гальмуватися, і в результаті виникнуть різні функціональні та морфологічні проблеми.

Серед численних факторів, що впливають на здоров'я дитини, фізична активність є найкориснішим оздоровчим і освітнім засобом для дітей. За ступенем впливу на здоров'я дітей молодшого шкільного віку вона посідає перше місце. Правильний підбір фізичних навантажень, які підвищують рухову активність молодших школярів, позитивно впливає на розвиток фізичних якостей, фізичної підготовленості та працездатності. Рухова активність дитини, яка відповідає її віку і задовольняє потребу в русі, сприяє активізації всіх основних фізіологічних функцій організму. Посилення рухової активності підвищує працездатність органів дихання і кровообігу. Крім того, підвищується діяльність серцево-судинної та дихальної систем, посилюється обмін речовин, зміцнюється опорно-руховий апарат. Діяльність активних м'язів бере участь у розвитку рухових і фізичних здібностей, навчанні фізичних основ, формуванні правильної постави та корекції вад розвитку.

У наукових розвідках О. Дубогай виявлено прямий кореляційний зв'язок між характером рухової активності і психічними процесами у дітей різного віку [1, 148 с.].

Для розуміння сутності поняття «рухова активність» здійснимо його аналіз у табл. 1.

Тлумачення поняття «рухова активність»

Автор	Тлумачення поняття
О. Шпак [5, с. 557].	Міра рухливості, що проявляється в активності дитини у різних специфічно дитячих видах діяльності (гра, спілкування, пізнавальна образотворча та інша діяльність).
О. Томенко [4, с. 11]	Сукупність довільно регульованих рухів, що мають умовнорефлекторну основу, виражаються у прагненні до підтримки життєвої рівноваги організму дитини з навколишнім світом, проявляються у рухових уміннях і фізичних якостях, обумовлених як генетично, так і сформованими потребами й мотивами.
С. Якименко [6, с. 47]	Сума рухів, що виконуються людиною в процесі щоденної життєдіяльності.

Важливе значення у руховій активності дитини шкільного віку відіграє заклад загальної середньої освіти. Саме у школі правильно організована робота з фізичної культури та формування здорового способу життя сприяє правильному руховому режиму учнів. У системі фізичного виховання цей напрямок роботи реалізується через заходи фізично-оздоровчого виховання. На рис.1. подано форми організації фізично-оздоровчого виховання:

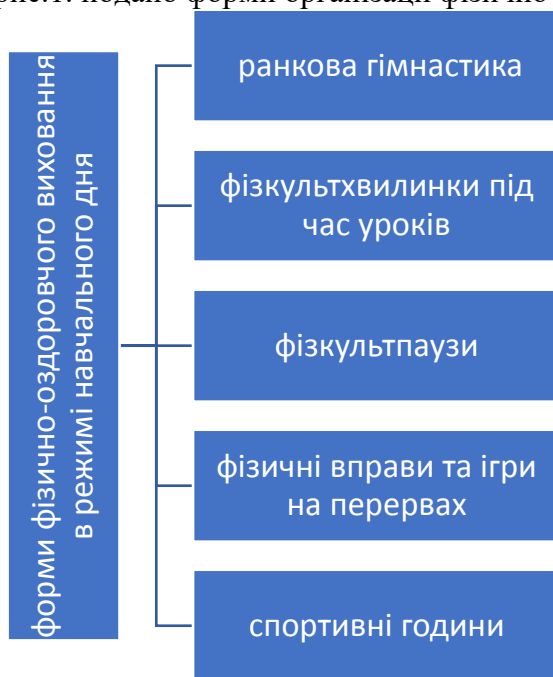

Рис. 1. Форми фізично-оздоровчого виховання в режимі навчального дня

Ранкова гімнастика, яка проводиться до навчальних занять, є складовою частиною фізкультурно-оздоровчої роботи в школі. Її мета оптимізувати рівень збудливості і функціональної рухливості центральної нервової системи, впливати на всі органи і системи організму, завдяки чому прискорюється «входження» організму школярів в роботу.

Фізкультхвилинки – це активний відпочинок, який проводиться на загальноосвітніх уроках для того, щоб зменшити стомлення учнів, зняти негативні явища статичного навантаження, активізувати увагу учнів і підвищити здатність до сприйняття навчального матеріалу.

Фізкультпаузи повинні проводитися з учнями і під час продовженого дня, і вдома. Вони проводяться протягом 10–15 хв через кожні 35–45 хв навчальної роботи. Крім загальнорозвивальних вправ, у паузи включаються біг на місці, стрибки, рухливі ігри. Фізкультпаузи можуть проводитися самостійно невеликими групами або індивідуально в

залежності від обставин в залі, на майданчику, в домашніх умовах. Під час фізкультпауз, як правило, виконують домашнє завдання з фізичної культури [3, с. 87].

Фізичні вправи і рухливі ігри на подовжених перервах проводяться в якості активного відпочинку з метою зниження стомлення, що виник у результаті навчальної діяльності і підвищення розумової дієздатності. В практиці роботи вчителів вони отримали різні назви: година активного відпочинку, динамічна пауза, олімпійський урок та ін.

Спортивні години – це щоденні заняття фізичними вправами на відкритому повітрі, які проводяться в режимі навчального дня. Це активний відпочинок, який знімає втому, викликану навчальною діяльністю, і сприяє підвищенню рухової активності школярів. Заняття, що проводяться на відкритому повітрі, мають оздоровчу цінність.

Отже, серед численних факторів, що впливають на здоров'я дитини, фізична активність є найкориснішим оздоровчим і освітнім засобом для дітей. За ступенем впливу на здоров'я дітей молодшого шкільного віку вона посідає перше місце. Основними формами організації рухової активності в учнів молодшого шкільного віку в режимі навчального дня є ранкова гімнастика до початку занять, фізкультхвилинки та фізкультпаузи, фізичні вправи та ігри на перервах та спортивні години. Методика проведення кожної організаційної форми вимагає від учителя відповідних знань, умінь і навичок, а також ретельної продуманої підготовки. Важливо враховувати індивідуальні та вікові особливості учнів. Вагомим чинником при організації цієї роботи є врахування групи здоров'я дітей.

Література та джерела

1. Дубогай О. Д. Фізкультура як складова здоров'я та успішного навчання дитини. Київ: Шк. світ, 2006. 128 с.
2. Компас. Посібник з освіти в області прав людини за участі молоді. Здоров'я. URL: <https://www.coe.int/uk/web/compass/health> (дата звернення: 10.03.2024).
3. Організація та методика спортивно-масової роботи: навч. посібник / уклад.: Цибульська В. В., Безверхня Г. В. Умань: ВПЦ «Візаві», 2014. 220 с.
4. Томенко О. А. Рівень рухової активності школярів та шляхи його підвищення в умовах загальноосвітньої школи. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. 2013. № 3. С. 9–23.
5. Шпак О. М. «Школа здоров'я» – шлях до формування гармонійної здорової особистості. *Гіг. насел. місць*. Київ, 2005. Вип. 45. С. 556–558.
6. Якименко С. І. Формування культури здорового способу життя учнів основної школи у позакласній роботі. Видавничий дім «Слово». 2014. 219 с.

ВИКОРИСТАННЯ НЕТРАДИЦІЙНИХ ФОРМ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ

Ангеліна Носко, Вікторія Дудко,

*студентки 2 курсу спеціальності 013 Початкова освіта
факультету початкової освіти та фізичної культури
ЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради*

Науковий керівник – Тетяна Бортнюк,

*кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри природничо-математичної,
світоглядної освіти та інформаційних технологій, доцент*

Актуальність теми. Розглядається можливість застосування нетрадиційних уроків у процесі навчально-пізнавальної діяльності учнів початкових класів. Наведено різні їх види, проаналізовано ефективність їх використання, окреслено певні рекомендації для проведення нетрадиційних уроків в школі, сформульовано певні висновки про те, що нестандартні уроки допомагають більше активізувати дітей до навчання, сприяють їхньому розвитку.

На сучасному етапі розвитку шкільної освіти дуже важливо правильно підібрати зручні форми організації освітньо-виховного процесу, щоби зробити його більш цікавим та корисним.

Швидкий розвиток науки, зростання обсягів нової інформації потребують від школи підготовки активних, самостійних людей з розвиненими творчими здібностями [1]. Таким чином, перед навчальним закладом постає завдання про створення сприятливих умов для здобуття освіти школярів. Створення осередку, де учні зможуть реалізувати свої задуми, висвітлити свою творчість та сформувати усі компетентності, якими має бути озброєна сучасна людина.

Творчі педагоги постійно вдосконалюють методику проведення класичного уроку, в результаті чого в навчальний процес впроваджуються нестандартні уроки [1].

У дидактиці існує чимало нестандартних форм проведення уроку, серед них:

- 1) урок-вистава;
- 2) урок-змагання;
- 3) урок-естафета;
- 4) урок-екскурсії;
- 5) урок, який проводять самі учні;
- 6) урок-подорож;
- 7) урок творчих звітів (урок творчості);
- 8) урок конкурсів;
- 9) урок-вікторина;
- 10) урок фантазії;
- 11) урок-рольова гра (урок-ділова гра) та ще багато інших [2].

Багато хто замислюється над тим, чому так важливо застосовувати нестандартні форми організації освітнього процесу? Нестандартні уроки спрямовані на активізацію навчально-пізнавальної діяльності учнів, бо вони глибоко торкаються емоційно-мотиваційної сфери дитини, формують дух змагальності, збуджують творчі сили, розвивають творче мислення, формують мотивацію навчально-пізнавальної та майбутньої професійної діяльності [3].

До прикладу:

- Уявіть себе школярем... Ви присутні на уроці, де вчитель півгодини розповідає вам певну інформацію, і при цьому не використовує інших методів та прийомів навчання. Вам буде цікаво? Думаю, що навряд! А зараз уявіть урок, де вчитель використовує навчальні ігри, загадки, ребуси, інтерактивну дошку, ілюстрації, роздатковий матеріал та ін. А тепер? Думаю, що вам вже стало цікавіше. А коли ще й в кінці уроку вчитель повідомляє, що на інший раз ви поїдете на екскурсію, щоб краще засвоїти подану тему, то я думаю, що ви точно зраділи б. А зараз подумайте, як зрадіє школяр? Я думаю, що у нього будуть очі сяяти від захоплення та цікавості дізнатись, що ж буде на екскурсії, куди вони поїдуть та що нового дізнаються.

Таким чином, нестандартні уроки стають підґрунтям для формування навчально-пізнавальної, творчо-пошукової та дослідницької діяльності учнів. Проте дуже важливу роль в цьому відіграє власне підготовка. Адже саме вона визначає, як пройде урок, чи принесе він якусь користь дітям.

1. Для цього, перш за все, вчителю потрібно визначити тему та цілі уроку: які вміння та навички він хоче передати учням під час цього уроку;

2. Далі варто скласти план-конспект уроку, де важливо визначити послідовність дій та активностей, які будуть проводитися під час уроку, роль кожного учня, врахувати індивідуальні особливості класу, кожної дитини, щоб всі змогли брати участь у процесі уроку на рівних.

3. Крім цього, варто подбати про забезпечення всіх необхідних матеріалів, які знадобляться для уроку. Це можуть бути презентації, роздатковий матеріал, ігри або інші дидактичні засоби.

4. Також під час проведення нестандартного уроку варто використовувати різноманітні методи навчання, такі як парна та групова робота, дискусії, практичні завдання, для того, щоб ще більше активізувати дітей до навчання.

5. Після завершення уроку дуже важливо провести оцінку результатів, щоб переконатися, що учні зрозуміли матеріал та досягли поставлених цілей.

6. І останнє, що варто зробити – це визначити, яким чином ви будете продовжувати працювати над цим матеріалом після уроку, щоб ще більше закріпити отримані знання.

Отже, нестандартні уроки – це не лише уроки, які зазвичай відрізняються за своєю структурою від класичного, це і дуже важлива частина навчального процесу в цілому. Адже використання нетрадиційних уроків у початковій школі має значний вплив на покращення якості навчання та залучення учнів до активного навчального процесу. Нетрадиційні методи дозволяють створити цікаве та захоплююче навчальне середовище, яке сприяє кращому засвоєнню матеріалу, розвитку критичного мислення та творчих здібностей учнів.

Література та джерела

1. Нестандартні форми навчання учнів у початковій школі. URL: <https://vseosvita.ua/library/embed/001les-4b08.docx.html> (дата звернення: 13.02.2024).
2. Нестандартні уроки та вікові особливості учнів. URL: <https://naurok.com.ua/nestandartni-uroki-ta-vidkovi-osoblivosti-uchniv-168164.html> (дата звернення: 21.03.2024).
3. Методичні рекомендації для учителів щодо використання інтерактивних методів на уроках: «Нестандартні форми організації уроків». URL: <https://naurok.com.ua/metodichni-rekomendaci-dlya-uchiteliv-schodo-vikoristannya-interaktivnih-metodiv-na-urokah-nestandartni-formi-organizaci-urokiv-273895.html> (дата звернення: 11.05.2024).

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ УВАГИ В МОЛОДШОМУ ШКІЛЬНОМУ ВІЦІ

Юлія Обруснік,

*студентка 4 курсу спеціальності 013 Початкова освіта відділення початкової,
дошкільної освіти та інформаційних технологій Луцького педагогічного фахового коледжу*

**Науковий керівник – Наталія Ярошук,
практичний психолог, викладач психології**

Актуальність теми. У статті проаналізовано психологічні особливості розвитку уваги молодших школярів.

Зміни, що відбуваються у пізнавальній сфері дитини молодшого шкільного віку, мають надзвичайно велике значення для подальшого повноцінного розвитку психіки. Одним із важливих чинників ефективної навчальної діяльності та успішного особистісного становлення школяра є розвиток уваги, як якості, яка характеризує процес відбору необхідної інформації та відкидання зайвої.

Увага є лише властивістю того чи іншого психічного процесу (пам'ять, мислення), отже є сполучною психічних процесів. Увага незмінно входить у пізнавальні процеси та практичну роботу і від неї залежить ефективність багатьох аспектів діяльності молодших школярів. В молодшому шкільному віці розвивається як мимовільна, так і довільна увага. Особливістю молодших школярів є слабкість довільної уваги та кращий розвиток мимовільної уваги на початку шкільного навчання. Розвиток уваги тісно пов'язаний з розвитком її властивостей. Одними з основних властивостей уваги, які мають великий вплив на навчальну діяльність молодшого школяра є переключення та концентрація. Саме на ці властивості уваги в першу чергу повинні спиратися вчителі в своїй педагогічній діяльності. Під час навчання у молодших школярів може спостерігатися значне відволікання та слабка концентрація уваги, нездатність довготривало зосереджувати увагу на одному і тому ж об'єкті, особливо, якщо цей об'єкт не викликає стійкого інтересу.

Розвиток властивостей уваги часто залежить від індивідуальних особливостей дитини, рівня розвитку мотиваційної та інтелектуальної сфери і цьому більшою мірою сприяє навчальна діяльність.

Молодший шкільний вік стає періодом трансформування пізнавальних процесів, що набувають опосередкованого характеру і стають довільними та усвідомленими. Дитина поетапно навчається керувати своїми психічними процесами, керувати спрямованістю уваги, міцністю пам'яті, логічного мислення.

Враховуючи той факт, що увага включає певні властивості: обсяг, концентрацію, стійкість, розподіл, переключення, вибірковість і довільність, слід зазначити, що під час порушення будь-якої з властивостей, з'являються певні зміни в поведінці та роботі дитини.

Так, зниження обсягу уваги викликає труднощі з концентрацією на кількох предметах одночасно; надмірна зосередженість уваги не дозволяють тривалий час утримувати свою увагу без відволікання та її зниження; недостатня вибірковість уваги веде до складнощів зосередження саме на тій частині завдання, яка потрібна для його виконання; під час недостатньої сформованості переключення уваги, дитині досить складно переключатися з виконання однієї роботи на іншу; погано розвинений розподіл уваги призводить до неможливості результативно здійснювати кілька дій одночасно; низька довільність уваги учня заважає звернути її на ті предмети і дії, які на даний момент не викликають у нього інтересу або їхнього виконання.

Отже, розвиток уваги дітей молодшого шкільного віку пов'язаний безпосередньо з розвитком їхньої пізнавальної та слідчої діяльності та їхнього інтересу до інтелектуальної діяльності, розвитком загальної мотиваційної сфери та, зокрема, вольових зусиль. Саме формування уваги дитини є тривалим процесом, але разом із тим необхідним для її повноцінного психічного розвитку.

Особистість та вольові якості також можуть характеризувати ступінь розвитку довільної уваги. Для дитини молодшого шкільного віку ще досить не просто сконцентрувати свою увагу, коли виникають нові фактори, що відволікають. Робота має більшу успішність, коли подразники відсутні і немає нічого, що може відволікати учня.

Педагоги стикаються з тим, що довільна увага дітей молодшого шкільного віку не організована, нестабільна. Проте, з часом віці діти починають керувати своєю увагою, свідомо спрямовуючи її до певних об'єктів, явищ та використовуючи деякі засоби для її утримання.

Розвиток уваги молодших школярів характеризується довільністю. Цьому сприяє чітка організація їхніх дій за зразком, а також дій, якими вони можуть керувати і які можуть контролювати. Увага молодших школярів тісно пов'язана із значущістю для них навчального матеріалу, з доступністю навчальних завдань та усвідомленням необхідності їх засвоєння.

Важливе значення для розвитку уваги дитини має режим дня, який слугує зовнішнім засобом її організації, полегшує переключення, розподіл, концентрацію уваги. Організацію режиму дня у дітей до раннього віку здійснює дорослий. Своєчасний та цілеспрямований розвиток пізнавальних здібностей дітей, а також навчання основних видів діяльності, що можуть підвищити увагу.

З усього вище викладеного можна зробити висновок, що проблемі розвитку уваги дітей молодшого шкільного віку надається вагоме значення. Високий рівень розвитку довільної уваги може гарантувати успіхи у навчальній діяльності у період початкового навчання і всього навчання протягом наступного життя.

В результаті аналізу наукової літератури можна зробити висновок, що в молодшому шкільному віці розвиток властивостей уваги не є поступовим процесом, показники одних властивостей уваги зростають від першого до четвертого класу, а інших зменшуються.

Література

1. Алмаші С., Матіко М. Психологічні особливості розвитку уваги дітей молодшого шкільного віку. *Психолого-педагогічні особливості розвитку особистості в освітньому просторі: збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції*. 17–18 травня 2017 р., Мукачево. Мукачево: Вид-во МДУ, 2017. № 1. С. 196–197.
2. Белякова С., Левенець Т. Психологічні особливості розвитку уваги у молодших школярів. *Перспективи та інновації науки*. 2022. № 10 (15). С. 15–18.
3. Кравцова В. Розвиток уваги та уваги молодших школярів у навчально-виховному процесі. *Освіта і наука*. 2021. № 1. С. 56–59.
4. Підчасов Є., Костенко Н. Психологічні особливості уваги дітей у молодшому шкільному віці та напрямки її розвитку у навчальному процесі. *Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.* (м. Вінниця, 24 берез. 2023 р.). Вінниця: ХНУВС, 2023. С. 354.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Діана Осадчук,

студентка 4 курсу спеціальності 013 Початкова освіта відділення початкової, дошкільної освіти та інформаційних технологій Луцького педагогічного фахового коледжу
Науковий керівник – Наталія Ярошук,
практичний психолог, викладач психології

Актуальність теми. Діапазон відмінностей у розвитку дітей з обмеженими можливостями здоров'я великий – від практично нормативного розвитку, тимчасових і відносно легких вад, до дітей з важкими ураженнями нервової системи. Відповідно, одні групи дітей можуть навчатися за умов спеціальної підтримки спільно зі здоровими однолітками, інші потребують адаптованої до їхніх можливостей індивідуальної освітньої програми.

На думку З. Шевців, «особа з особливими освітніми потребами – це особа, яка потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення права на освіту, сприяння розвитку особистості, поліпшення стану здоров'я та якості життя, підвищення рівня участі у житті громади» [1, с. 57].

Психолого-педагогічний супровід учнів з особливими освітніми потребами, відповідно до їхніх індивідуальних потреб і можливостей, здійснюють учасники команди, створення і діяльність якої регулюється наказом Міністерства освіти і науки України за № 609 від 8 червня 2018 «Про затвердження Примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми проблемами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти». У цьому документі зазначено, що «до складу учасників команди супроводу належать:

- постійні учасники (директор; учителі; класний керівник; асистент учителя; соціальний педагог; практичний психолог; учитель-дефектолог; батьки дитини з ООП тощо);
- залучені фахівці (медичний працівник закладу освіти; асистент дитини; спеціалісти системи соціального захисту населення тощо)» [2].

Особливо важливою є організація в ЗЗСО системного психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами, у яких виявлено недостатній рівень: вмінь оброблення інформації; логічного мислення; структурного мислення; інтуїтивного мислення; зорово-моторної координації тощо.

Значно розширюються форми роботи з батьками. З'являється можливість проведення групових консультацій разом із індивідуальними. Ці консультації сприяють об'єднанню батьків, спонукають їх до спілкування.

Отже, навчальний процес, спрямований навчання дітей із ООП, включає у собі крім безпосередньо навчання ще й значну частину корекційної роботи, до якої включені всі фахівці, які працюють із дітьми. При спільній роботі у кожного фахівця стоять свої цілі та завдання, на вирішення яких спрямована його робота. Важливо, щоб ці цілі та завдання були узгоджені між собою та доповнювали одна одну, а не вносили протиріччя.

Для України інклюзивна освіта є педагогічною інновацією. Будь-яка інновація проходить ряд етапів, і на даний момент це етап впровадження, який, з одного боку, характеризується стихійністю, а з іншого – спробами з наукової точки зору оцінити умови готовності до прийняття нововведення. Найбільш важливим аспектом підготовки системи освіти до реалізації процесу інклюзії є зміна психологічних і ціннісних установок фахівців та рівня їхніх професійних компетенцій. Дослідники відзначають, що вже на перших етапах розвитку інклюзивної освіти гостро постає проблема неготовності (професійної, психологічної та методичної) вчителів загальноосвітньої школи до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами [3].

Обов'язки вчителя як учасника команди психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в ЗЗСО включають такі вміння: аналітичні – спостереження за ходом педагогічного процесу, вміння аналізувати і виявляти його компоненти, а також встановлювати взаємозв'язок між ними; прогностичні – здатність передбачати результат тієї або іншої дії; проектні – здатність самостійно вибирати необхідні засоби навчання та найбільш результативні методи роботи; рефлексивні – забезпечують і коректну оцінку (підведення підсумків) педагогічного процесу в цілому, і адекватну самооцінку власної діяльності [4].

Педагог повинен мати не лише теоретичні знання про причини порушень здоров'я та характеристики дітей з обмеженими можливостями здоров'я, але й практичні навички як члена команди психолого-педагогічного супроводу. Ці навички включають організаційні аспекти, такі як залучення учнів до різноманітних видів діяльності, створення стійкого інтересу до навчання та інших заходів, що сприяють їхньому вихованню та освіті.

Таким чином, інклюзивна освіта висуває чіткі вимоги до професійної та особистісної підготовки педагогів, які мають працювати з учнями з ООП у системі загальноосвітньої школи. Відповідно учитель має усвідомлювати важливість побудови свого педагогічного досвіду з урахуванням учнів, з якими він працює для побудови якісного освітнього процесу з усіма суб'єктами освітнього середовища.

Література та джерела

1. Шевців З. Педагогічна система професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до роботи в інклюзивному середовищі. *Нова педагогічна думка*. 2017. 2. С. 57–61.
2. Про затвердження Примірнього положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти: Наказ МОН України від 08.06.2018 р. № 609. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0609729-18> (дата звернення: 01.03.2024).
3. Шищенко В. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до роботи в умовах інклюзивного навчання. *Педагогіка та психологія*. 2018. № 59. С. 244–252.
4. Ратушняк Н. О. Індивідуалізація інклюзивного навчання учнів початкової школи: дис. ... д-ра філософії 013 Початкова освіта / Тернопільський нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. Тернопіль, 2021. 253 с.

З'ЯСУВАННЯ АКТУАЛЬНОГО СТАНУ ДОТРИМАННЯ МОЛОДШИМИ УЧНЯМИ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ

Степан Павлусь,

студент 4 курсу спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура) відділення музичного мистецтва та фізичної культури Луцького педагогічного фахового коледжу

Науковий керівник – Сергій Марчук,

кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри педагогіки та психології

Актуальність теми. Здоровий спосіб життя (ЗСЖ) визначається як діяльність, спрямована на формування, збереження та зміцнення здоров'я людей як необхідної умови для прогресивного розвитку суспільства в усіх його напрямках [1, с. 7].

З метою кращого розуміння ставлення молодших школярів до здорового способу життя ми провели дослідження у формі анкетування дітей. В опитуванні взяв участь 21 школяр та школярка – учні 2–4 класів Несвічівської гімназії Городищенської сільської ради. З них – 11 дівчаток і 10 хлопчиків.

В анкеті про ЗСЖ учням були запропоновані питання, пов'язані з дотримання режиму дня, шкідливими звичками та активним відпочинком.

Відповіді школярів на запитання «Що таке здоровий спосіб життя?» наведено на рис. 1.

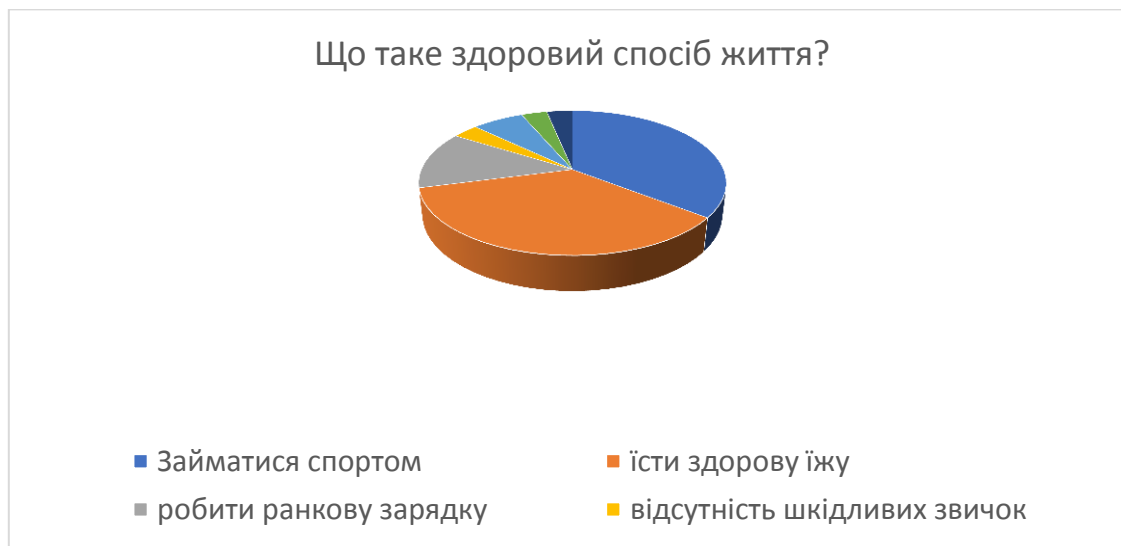

Рис. 1. Відповіді школярів на питання «Що таке здоровий спосіб життя?»

Як бачимо, найбільше школярі асоціюють здоровий спосіб життя із заняттям спортом та правильним харчуванням, що й справді є основою фізичного здоров'я. Відповідаючи на питання анкети про здоровий спосіб життя, учням було запропоновано вказати в довільній формі, з яких складників формується ЗСЖ. Відповіді школярів подано на рис. 2.

Рис. 2. Знання респондентів про складники здорового способу життя

Як бачимо, школярі обізнані з поняттям здорового способу життя та орієнтуються в основних його складниках. На питання «Чи дотримуєшся ти здорового способу життя?»,

більше половини опитуваних відповіли ствердно, один респондент вказав відповідь «ні», решта написали – «інколи». Отже, як бачимо з відповідей, школярі не лише знають про ЗСЖ, а й переважно дотримуються його.

«Звідки ти знаєш про здоровий спосіб життя?» – наступне питання анкети, яке, на нашу думку, має важливе значення при формуванні здорових навичок молодших школярів. Найчастіше діти вказували варіант «від батьків»(8 учнів), що акцентує увагу на величині впливу сім'ї при формуванні здорового способу життя дітей.

Від того, чи активно батьки дотримуються здорового способу життя, здебільшого залежить вибір дитини: наслідувати їхньому прикладу чи ні. Тому ми поставили школярам запитання такого спрямування. 11 школярів відповіли «так», 8 обрали відповідь «інколи»; і тільки двоє респондентів відповіли негативно на дане питання. Аналізуючи відповіді молодших школярів ми помітили, що саме ці дві дитини, які відповіли негативно, так само вказали негативну відповідь в питанні, яке стосується їхнього дотримання здорового способу життя. Це спостереження ще раз наголошує на відповідальності батьків за здоров'я своїх дітей і майбутніх поколінь в цілому.

17 % відсотків дітей вказали достатню кількість сну, як один з головних чинників здорового способу життя. Так само, багато науковців стверджують, що здоровий і міцний сон – це запорука здоров'я школярів (А. Адріанов, В. Йосипенко, К. Середюк). Щоб отримувати все необхідно-важливе від сну варто дотримуватися режиму дня, тому одне із питань в анкеті звучало так «Чи в один і той самий час ти лягаєш спати?». 10 учнів відповіло «ні», а 9 – «інколи». Двоє школярів відповіло ствердно на це питання. За результатами анкети можна зробити висновок, що найбільше не дотримуються режиму сну учні 3 класу; це може бути зумовлене багатьма чинниками і, як результат, негативно впливати на самопочуття дитини.

На питання «Чи виконуєш ти ранкову зарядку» 12 учнів відповіло «інколи», 5 школярів написали «ні» і 4 вказали відповідь «так». Отже, як ми бачимо з відповідей, учні не лише обізнані з користю ранкової гімнастики, а й активно виконують її.

Ми запитали дітей: «Скільки часу на день вони проводять за комп'ютером і телефоном». До 1 години на день витрачають час на гаджети 9 учнів, понад 1 годину – 7 дітей, і 2 години та більше зловживають екраном 5 респондентів.

Отож, молодші школярі здебільшого обізнані з поняттям «ЗСЖ», його складниками і ведуть активну рухову діяльність.

Література

1. Желева О. Формування навичок здорового способу життя: метод. посіб. Золотоноша, 2014. 147с.

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В МОЛОДШОМУ ШКІЛЬНОМУ ВІЦІ

Анжеліка Павляшик,

*студентка 4 курсу спеціальності 013 Початкова освіта відділення початкової,
дошкільної освіти та інформаційних технологій Луцького педагогічного фахового коледжу*

**Науковий керівник – Наталія Ярошук,
викладач психології, практичний психолог**

Актуальність теми. Формування навчальної мотивації відбувається активніше у перші роки шкільного життя, а в майбутньому є гарантом успішності навчальної діяльності у старших класах.

Питання мотивації навчальної діяльності не нове. Як у вітчизняній, так і в зарубіжній науковій літературі є дослідження різних аспектів навчальної мотивації. Зокрема зміст мотиваційних процесів, їх характеристику розкрито у наукових доробках Ю. Гільбуха,

Г. Костюка, С. Максименко, Х. Хекхаузена та ін. Проблеми мотивації навчальної діяльності здобувачів початкової освіти розкрито у працях М. Алексєєва, М. Дригус, М. Занюк, С. Зубалій, О. Скрипченко.

При переході з закладу дошкільної освіти до школи дитина перебуває у новій соціально-важливій ситуації розвитку. Саме у молодшому шкільному віці провідною діяльністю стає навчальна [1, с. 15].

Навчання, у свою чергу, визначає свої умови та вимоги до дитини. Всі ці вікові та індивідуальні особливості необхідно враховувати при плануванні роботи з дитиною, спрямованої на формування її навчальної мотивації, а також пізнавальної активності.

Перш ніж досліджувати процеси формування позитивної мотивації навчальної діяльності, необхідно розкрити сутність навчальної діяльності молодшого школяра.

У науковій та психолого-педагогічній літературі термін «навчальна діяльність» найчастіше замінюють на слова «навчання», «засвоєння знань». Всі ці поняття відображають у собі різні змісти та різні аспекти освітнього процесу.

У педагогічній енциклопедії «навчання» розуміється як вид діяльності, що допомагає засвоєнню суспільно-історичного досвіду. У такому тлумаченні «навчання» є синонімом поняття «засвоєння». Такий підхід визначає цей процес як психологічний процес за своєю природою. Але аналіз навчальної діяльності не може бути обмежений аналізом процесу засвоєння [5, с. 45].

Учень за допомогою вчителя використовує наукові поняття, тлумачить їх, вивчає, не вносячи при цьому жодних змін до теорії. Зміни відбуваються у структурі особистості школяра, його розвитку та ерудиції. У зв'язку з цим здобувач початкової освіти отримує можливість організувати свою навчальну діяльність та пояснювати процеси та механізми, що відбуваються в освітньому процесі [2, с. 242].

Мотивація навчальної діяльності в дітей молодшого шкільного віку може розвиватися у різних напрямках, наприклад:

- 1) широкі пізнавальні мотиви, саме прояв інтересу до знань, можуть до середини молодшого шкільного віку змінюватися на навчально-пізнавальні мотиви;
- 2) мотиви самоосвіти видаються у формі додаткового інтересу до джерел знань;
- 3) широкі соціальні мотиви розвиваються від загального розуміння соціальної значущості навчання до більш усвідомленого визначення причин необхідності навчання;
- 4) вузькі соціальні мотиви виражаються у бажання дитини отримати схвалення від вчителя. У найзагальнішому вигляді у молодших школярів присутні мотиви співробітництва та колективної роботи [5, с. 44].

Здобувач початкової освіти лише вчиться розуміти цілі та виконувати дії з інструкції, яку отримує від вчителя. При грамотній організації навчальної діяльності в дітей молодшого шкільного віку закладаються вміння самостійно ставити мету. До того ж розвивається вміння співвідносити мету з наявними можливостями [3, с. 15].

Розуміння дітей молодшого шкільного віку для чого вони навчаються у школі досить невиразні та розмиті. Найчастіше їхні відповіді стосуються стандартних фраз, наприклад, «щоб вміти читати і писати», «бути розумним, багато знати». Уточнюючі питання на ці висловлювання часто заводять дітей у положення, в якому вони не можуть відповісти на ці питання, найбільш тямучі припускають про можливість знайти хорошу та інтелектуальну роботу у майбутньому. Ця перспектива через свою віддаленість неспроможна здаватися стійким стимулом для навчання [1, с. 16].

Навчальна діяльність у молодшому шкільному віці активізується кількома різноманітними мотивами, які утворюють, зрештою, взаємозалежну систему. Активізаторами навчальної діяльності є потреби, які спонукають школяра до активності, і потреби стають головною і обов'язковою ланкою у розвитку особистості. Усвідомлені потреби людини та бажання набувають характеру мотивів. Різні мотиви разом створюють мотиваційну сферу. Тому необхідно розвивати навчальну мотивацію.

У мотивації молодших школярів є і негативні характеристики, які перешкоджають процесу навчання. Так інтереси молодших школярів:

- недостатньо дієві, так як довго не підтримують навчальну діяльність учня;
- інтереси молодшого школяра швидко задовольняються і відновлюються, тобто, вони ситуативні та нестійкі;
- інтереси мають мале усвідомлення, так як школяр неспроможний назвати чітко, що конкретно подобається йому у предметі;
- інтереси можуть поєднуватися за зовнішніми ознаками, але узагальнюють один або кілька навчальних предметів;
- містять у собі орієнтування школяра частіше на результат навчання [2, с. 243].

Усі перелічені особливості допомагають пояснити недостатній інтерес до навчальної діяльності, що найчастіше проявляється у безтурботному ставленні до школи. І головне завдання вчителя, передусім, у тому, щоб спонукати в учня бажання вчитися і засвоювати матеріал, і навіть навчитися працювати з навчальним матеріалом [1, с. 17].

Для розвитку навчальної мотивації дітей молодшого шкільного віку педагогу слід:

- допомагати визначити особистісну значущість діяльності;
- навчити дитину поставити мету у навчальній діяльності;
- допомагати дитині виявити самостійну участь у знаходженні шляхів для реалізації мети навчальної діяльності;
- приділяти увагу ролі пошукової діяльності у провадженні навчальної діяльності [4, с. 45].

Отже, формування мотивації навчальної діяльності та становлення навчальних мотивів залежить від структури навчальної діяльності, до якої залучено дитину. До кінця молодшого шкільного віку в учнів необхідно сформувати пізнавальний мотив – інтерес до нових знань і способів здобування їх самостійно, тільки тоді школяр зможе досягти найкращого результату, і підготовка до уроків викликатиме в нього інтерес.

Література

1. Бушуєва Н. Шестирічки: формування повноцінної навчальної мотивації. *Дошкільне виховання*. № 7. 2017. С. 15–23.
2. Волянук А. Мотивація як фактор підвищення навчальної успішності молодших школярів. *Науковий збірник «Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка»*. 2020. Том 1. № 27. С. 241–245.
3. Воронова Ю. Мотивація як фактор успіху навчальної діяльності молодших школярів. *Початкова школа*. № 7. 2016. С. 15–16.
4. Мар'яненко Л. Рекомендації для педагогів щодо вміння формувати пізнавальний інтерес і пізнавальну потребу в молодших школярів. *Практичний психолог*. 2018. № 3. С. 40–48.
5. Паплинська Е. Вплив педагога на формування позитивної мотивації навчання молодших школярів. Від творчого педагога до творчої дитини: *Збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції / упорядник Н. Г. Каньоса. м. Кам'янець-Подільський: КПНУ ім. Івана Огієнка*, 2019. С. 44–46.

РОЛЬ ВЧИТЕЛЯ У ПСИХІЧНОМУ РОЗВИТКУ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Софія Панасюк,

студентка I курсу спеціальності 013Початкова освіта факультету початкової освіти та фізичної культури ЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради

Науковий керівник – Марія Козігора,

PhD за спеціальністю Психологія, старший викладач кафедри педагогіки та психології

Актуальність теми. Основні вимоги до педагога включають не лише обов'язковість щодо любові до дітей та педагогічної справи, але й потребу в спеціалізованих знаннях, високій культурі, моральності та здатності до різноманітних методів навчання й виховання.

Додатковими, але важливими є вимоги до товариськості, артистичності, позитивного настрою та зовнішнього вигляду, які відображають індивідуальність педагога, але не є обов'язковими для кожного.

Педагогічні здібності, такі як дидактичність, експресивність, перцептивність та інші, відіграють важливу роль у досягненні високих результатів у навчанні та вихованні. Педагогічний такт, здібності до виховання та спілкування є важливими особливостями, які допомагають педагогові створити сприятливу атмосферу в класі та позитивно впливати на поведінку дітей [1].

Вплив учителя на учнів має значний психологічний та педагогічний потенціал, який відображається у створенні сприятливих умов для навчання та виховання, розвитку критичного мислення та творчості, але неефективний вплив, спричинений не конструктивними діями вчителя, може загальмувати особистісний розвиток дитини та перешкоджати її самореалізації [2].

У взаємодії вчителя з учнями важливу роль відіграють психологічні та педагогічні аспекти, які розглядаються з позицій різних підходів, зокрема психодинамічного, когнітивно-поведінкового та феноменологічного. Психодинамічний підхід підкреслює важливість усвідомлення особистісних проблем учителем для побудови сприятливих відносин з учнями та створення психологічної підтримки. Це включає рефлексію власного минулого, розкриття неусвідомлених конфліктів та пошук можливостей для особистісного та професійного розвитку.

Інтеграція поведінкового, когнітивного та феноменологічного підходів у взаємодії вчителя з учнями сприяє формуванню конструктивних патернів поведінки, покращенню стилів спілкування та розвитку особистості як вчителя, так і учнів. Цей підхід сприяє створенню сприятливого середовища для навчання та виховання, де кожен учасник має можливість розвиватися та реалізувати свій потенціал, забезпечуючи тим самим успішний процес навчання та позитивний розвиток особистості.

Емоційне благополуччя дитини тісно пов'язане з її емоційним середовищем у школі, яке формується в значній мірі за участю педагога. Негативне ставлення вчителя може спричинити переживання та становити загрозу психічному здоров'ю учнів. Важливою умовою підтримки емоційного благополуччя дитини є психотерапевтична спрямованість навчально-виховного процесу, яка вимагає поглибленого розуміння та підтримки вчителя як суб'єкта впливу. Оптимізація взаємодії педагога з учнями за допомогою психотехнік конструктивного впливу є актуальним завданням сучасної освітньої практики.

Ефективний педагогічний вплив залежить від розуміння вчителя як суб'єкта впливу, його особистісного та професійного розвитку, а також вміння використовувати конструктивні стратегії впливу. Це вимагає психологічної підтримки вчителя, спрямованої на мобілізацію його ресурсів та оволодіння психотехніками конструктивного впливу [3].

Вплив першого вчителя на особистість та навчання дитини у початковій школі є вирішальним, формуючи основи моральних цінностей, мотивації до навчання та позитивного ставлення до школи, що визначає подальший успіх у навчанні та житті.

Негативний стиль виховання та спосіб спілкування вчителя може викликати психологічний дискомфорт, тривожність та невпевненість в собі учнів, позначаючись на їхньому психічному самопочутті та академічній успішності.

Важливість педагогічної емпатії та вміння вчителя сприяти позитивному розвитку особистості учнів визначається не лише здатністю створити комфортний психологічний мікроклімат у класі, а й здатністю виявити та врахувати індивідуальні потреби та особливості кожної дитини [4].

Ефективність навчання залежить від глибокого розуміння та використання педагогом психологічних аспектів підготовки учнів до навчально-пізнавальної діяльності, включаючи мотивацію, психологічну готовність та позитивне ставлення до навчання.

Стимулювання навчальної активності та пізнавального інтересу учнів можливе за допомогою належного психологічного підходу до організації навчально-пізнавальної діяльності, який враховує їхні індивідуальні потреби та особливості.

Взаєморозуміння та співробітництво в спілкуванні вчителя з учнями, сприяє підвищенню рівня залученості учнів до навчального процесу та створює сприятливу атмосферу для розвитку особистості.

Використання правил обговорення та прийомів спілкування у класі допомагає учням розвивати навички слухання, висловлювання власних думок, а також розуміння та повагу до думок інших, що сприяє створенню толерантного середовища в навчальному закладі.

В сучасній українській школі часто недооцінюється роль виховання, що призводить до недостатнього розвитку гармонійної, самодостатньої та впевненої в собі особистості учнів, особливо в період підліткового віку.

Залучення учнів до навчального процесу не обмежується лише передачею знань, але також включає в себе підтримку їхньої самооцінки та особистісного розвитку. Вчителі, які проявляють повагу та підтримку до учнів, незалежно від їхніх недоліків чи особливостей, сприяють створенню довгострокових позитивних взаємин, які можуть продовжуватися й у дорослому віці. Такий підхід дозволяє не лише розвивати в учнів впевненість у власних силах та вміннях, але й створює атмосферу взаєморозуміння та довіри, що сприяє якісному розвитку особистості і формуванню позитивного ставлення до навчання і взаємодії з педагогами навіть у подальшому житті [2].

Ефективне управління конфліктами в шкільному середовищі передбачає попередження зіткнень шляхом контролю негативних емоцій та встановлення позитивного спілкування між учителями, учнями та адміністрацією.

Важливість взаєморозуміння та відповідальності як для вчителя, так і для учнів, полягає в уникненні конфліктних ситуацій та створенні сприятливого навчального середовища, де кожен може вільно висловлювати свої думки та почуття без обмежень.

Література та джерела

1. Буденна Є. О. Вчитель як педагог та психолог. 2022. URL: <http://surl.li/toygo> (дата звернення: 01.05.2024).
2. Діяльність учителя в процесі викладання. URL: <http://surl.li/toyhe> (дата звернення: 26.04.2024).
3. Злишков В. Л. Психологія педагогічної взаємодії: інтегративний підхід. 2019. URL: <http://surl.li/toygv> (дата звернення: 20.04.2024).
4. Чернокульська О. П. Вплив особистості вчителя на формування особистості учня. 2018 <http://surl.li/drmuh> (дата звернення: 26.04.2024).

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ

Анастасія Поліщук,

студентка 2 курсу спеціальності 014.13 Музичне мистецтво відділення музичного мистецтва та фізичної культури Луцького педагогічного фахового коледжу

Науковий керівник – Ганна Поплавська,

викладач інформатики циклової комісії природничо-математичних дисциплін

Актуальність теми. Разом із сучасним світом розвиваються різні сфери нашого життя, освіта не є винятком. У зв'язку з реаліями сьогодення інформаційні технології набувають все більшої популярності, адже це можливість забезпечити та урізноманітнити освітній процес. Варто зазначити, що інформатизація освіти – один із найважливіших механізмів модернізації освітньої галузі. Так як нові інформаційні технології мають великий вплив серед суспільства, тому вони повинні стати невід'ємною частиною культури, доступної усьому населенню не тільки як педагогічного інструменту, але і як нового підходу до освіти, яка забезпечить ефективну взаємодію процесу навчання, управління потоками інформації та прискореного розвитку.

Музично-комп'ютерні технології в сучасній системі підготовки майбутнього вчителя музики можна розглядати як засіб його професійного вдосконалення.

У практичній діяльності вчителя музики інформаційні технології можуть збагатити її та поліпшити процес навчання та розвитку учнів. Різноманітні платформи, сайти, програми, редактори уможливають аранжування, запис, редакцію й друк партитур, їх редагування; оцифрування звуків, шумів та їх перетворення за допомогою програм секвенсорів; гармонізацію та обробку готової мелодії за допомогою різних стилів та експериментів; створення фонограми для майбутнього розучування; упорядкування навчально-методичних матеріалів для зручності вчителя, учня, студента тощо.

Ось ще декілька можливостей, які дають нам інтернет-ресурси для забезпечення навчального процесу:

- *Інновації в навчальному процесі*: створення навчальних матеріалів, використовуючи аудіо- та відеоматеріали, інтерактивні завдання та віртуальні інструменти. Це сприяє підвищенню цікавості та ефективності навчання музики.

- *Інтерактивність*: квізи, інтерактивні вправи, аудіо та відео візуалізація, тести. Віртуальні інструменти та музичні додатки дозволяють учням експериментувати зі звуками, послухати звучання різноманітних інструментів та розвивати свої музичні навички.

- *Створення відеоуроків*: учні мають можливість переглянути їх у зручний час, вивчити або повторити матеріал для кращого засвоєння.

- *Використання інтерактивних дошок*: Вчителі можуть використовувати інтерактивні дошки та програмне забезпечення для демонстрації нот, акордів, ритмів тощо, завдяки чому вдається привернути увагу учнів.

- *Музичні відеоігри*: допомагають засвоїти базові музичні поняття та терміни.

- *Віртуальні екскурсії*: віртуальні екскурсії до музейних колекцій музичних інструментів або історичних місць, пов'язаних з музикою, можуть доповнити навчальний процес та збагатити знання учнів.

- *Презентації*: використання мультимедійних презентацій дозволяє вчителям візуалізувати навчальний матеріал та аналізувати музичні твори з використанням графіки, фото та відео.

- *Дистанційне навчання*: можливість проводити онлайн-занять за допомогою таких програм як Zoom, Google meet, тощо.

Проте, опанування інтернет-ресурсам та інформаційними технологіями потрібне майбутньому викладачу музичного мистецтва не лише задля покращення освітнього процесу, а й для полегшення своєї професійної діяльності та майбутнього заробітку.

Завдяки упорядкуванню усіх потрібних навчально-методичних матеріалів, наприклад, на диску, вчитель полегшує свою підготовку до занять, адже згодом матиме готовий матеріал до кожного з них.

Чудовою можливістю для вчителя є створення власного персонального сайту з усіма потрібними матеріалами.

Освоєння програм для запису фонограми, обробки голосу, нотодрукування, аранжування допоможе мати додатковий заробіток.

Використання сучасних засобів навчання, інформаційних, інформаційно-комп'ютерних, музично-інформаційних технологій у професійній підготовці є важливою передумовою досягнення мети – формування всебічно розвиненої особистості майбутнього вчителя музичного мистецтва, який зможе без труднощів самостійно збагачувати та вдосконалювати свої знання, вміння і навички, застосовувати їх у своїй діяльності. Сучасному вчителю музичного мистецтва необхідно оволодіти не тільки професійними компетентностями, а й уміти вільно використовувати у своїй практичній діяльності інформаційні технології. Майбутня професійна діяльність вчителя музичного мистецтва пов'язана з необхідністю створення музичного репертуару, партитур для учнів за допомогою комп'ютерних технологій.

Отже, під час підготовки таких спеціалістів як вчителі музичного мистецтва, варто приділяти увагу для вивчення усіх можливостей інформаційних технологій, надаючи їм доступ до новітніх засобів навчання та розширюючи їх можливості для професійного розвитку. адже вони відіграють важливу роль у формуванні професійного рівня.

Література

1. Білецька М., Підварко Т., Сопіна Я. Роль музично-інформаційних технологій у професійній підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський зб. наук. пр. молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*, 1(40). 2021. С. 209–213.
2. Луценко В. Музично-комп'ютерні технології у професійній діяльності майбутнього вчителя музики в умовах підвищення вимог до якості сучасної освіти. *Молодь і ринок*. 2011. № 7(78). С. 81–84.

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Марія Приведенець,

студентка 4 курсу спеціальності 013 Початкова освіта відділення початкової, дошкільної освіти та інформаційних технологій Луцького педагогічного фахового коледжу

Науковий керівник – Світлана Савчук,

викладач циклової комісії шкільної, дошкільної педагогіки, психології та методик

Актуальність теми. Перші роки навчання у школі є базовими для формування ключових компетентностей, які спрямовують подальший життєвий шлях та навчальні можливості учнів, формуючи стиль навчальної діяльності та моделі поведінки, розуміння себе як члена соціальної спільноти. Однією з ключових компетентностей є здоров'язбережувальна компетентність- здатність учня дбайливо ставитися до власного здоров'я та здоров'я інших людей. Це комплекс знань, умінь, ставлень та цінностей, які спрямовані на збереження й укріплення здоров'я – свого та оточуючих, на уроках та в позаурочній діяльності.

Здоров'язберігаюча компетентність передбачає збереження власного фізичного, психічного, духовного і соціального здоров'я. Вона включає: життєві навички, що сприяють фізичному здоров'ю (раціональне харчування, рухова активність, санітарно-гігієнічний режим праці та відпочинку); навички, що сприяють соціальному здоров'ю (ефективне спілкування, співчуття, розв'язання конфліктів, поведінка в умовах тиску, погроз, дискримінації, спільна діяльність і співробітництво); навички, що сприяють духовному та психічному здоров'ю (самоусвідомлення та самооцінка, аналіз проблем і прийняття рішень, визначення життєвих цілей і програм, самоконтроль, мотивація успіху та тренування волі) [1, с. 464].

Аналіз наукових джерел дозволив визначити кілька найбільш змістовних визначень терміну «здоров'язбережувальна компетентність». Так, у Державному стандарті початкової освіти, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України 21 лютого 2018 р. № 87, здоров'язбережувальна компетентність передбачає дбайливе ставлення до особистого, соціального і фізичного добробуту та здоров'я, дотримання здорового способу життя; розуміння правил поведінки і спілкування, що є загальноприйнятими в різних спільнотах і середовищах, спроможність діяти в умовах невизначеності та багатозадачності [2, с. 62].

В організації збереження й зміцнення здоров'я дітей особливо важлива роль належить вчителю початкової школи, що зумовлено віковими особливостями молодших школярів. Дитина цього віку інтенсивно розвивається, організм, який формується, занадто чутливий до будь-яких несприятливих зовнішніх факторів. Учитель початкових класів як основний організатор навчально-виховного процесу може систематично і ефективно впливати на фізичний та морально-духовний розвиток своїх вихованців.

Метою використання здоров'язберігаючих технологій у роботі вчителя початкових класів є формування гармонійно розвиненої особистості школяра, яка включає основні сфери взаємодії людини з природою та суспільством без нанесення шкоди власному здоров'ю та здоров'ю оточуючих. Виходячи з мети, основні завдання використання здоров'язберігаючих технологій у роботі вчителя початкових класів включають у себе навчання школярів без нанесення шкоди і погіршення їх здоров'я, виховання загальної культури здоров'я та здорового способу життя, культури тіла і духу, формування ціннісних уявлень про особисте здоров'я.

Здоров'язберігаючі технології, як відомо, сприяють формуванню здоров'язберігаючих компетенцій учнів. Під поняттям здоров'язберігаючої компетентності слід розуміти характеристики, властивості учня, спрямовані на збереження фізичного, соціального, психічного та духовного здоров'я – свого та оточення. Тому вважаємо за необхідне конкретизувати педагогічні та методичні умови, які будуть цілеспрямовано впливати на формування в дітей молодшого шкільного віку здоров'язбережувальної компетентності.

Перша педагогічна умова «Формування в учнів мотивації на здоровий спосіб життя» передбачає формування в дітей інтересу до проблеми збереження здоров'я, прагнення вести здоровий спосіб життя, усвідомлення необхідності здобуття знань щодо життєвих навичок, які сприяють фізичному, соціальному, психічному та духовному здоров'ю та їхньому формуванню.

Отже, важливість формування культури здорового способу життя, здоров'язбережувальної компетентності у молодших школярів обумовлена розумінням, що лише з раннього дитинства можна прищепити основні знання, навички і звички з охорони здоров'я, які згодом перетворяться у важливий компонент загальної культури людини і вплинуть на формування здорового способу життя усього суспільства. Саме у молодшому шкільному віці закладається майбутній потенціал здоров'я.

Основним завданням процесу навчання й виховання є не тільки навчити, сформувати певні вміння та навички, розвинути творчий потенціал, а й максимально зберегти здоров'я учнів шляхом формування культури здорового способу життя.

Література

1. Родигіна І. В. Компетентісно орієнтований підхід до навчання. Харків: Вид. група «Основа», 2005. 96 с.
2. Смирнов Н. К. Здоров'язберігаючі освітні технології та психологія здоров'я. Харків: Просвіта, 2006. 264 с.

ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ ПІД ЧАС ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Оксана Приведенець,

студентка 3 курсу спеціальності 013 Початкова освіта відділення початкової, дошкільної освіти та інформаційних технологій Луцького педагогічного фахового коледжу

Науковий керівник – Лариса Констанкевич,

викладач-методист циклової комісії природничо-математичних дисциплін

Актуальність теми. Високі темпи інформатизації освіти призводять до значних змін у системі управління закладами освіти. Сучасний заклад освіти є складною системою, для якої характерне зосередження великого обсягу електронних ресурсів, різноманітність внутрішніх та зовнішніх інформаційних зв'язків, мережева взаємодія компонентів. У рамках закладів освіти створюються автоматизовані інформаційні системи навчального процесу, що базуються на централізованому проектуванні та зберіганні даних. Важливим видом інформації, що обробляється в освітньому процесі, безпеку якої необхідно забезпечити відповідно до вимог законодавства України, є персональні дані [4; 5].

В умовах широкого розвитку мережевих інформаційних технологій, значного збільшення кількості користувачів, зростання кіберзагроз забезпечення безпеки персональних даних освітніх установ за умов їхньої обробки в інформаційних системах є актуальним завданням сучасного закладу освіти [1, с. 7].

Бази даних закладів освіти містять персональні дані співробітників, здобувачів освіти їхніх батьків, а також суб'єктів, які мають договірні відносини із закладами освіти. Персональні дані відносяться до інформації обмеженого доступу, оскільки можуть містити різноманітні таємниці: лікарську, комерційну, особисту і т. д. [1, с. 5].

Персональні дані, що обробляються з використанням технологій у навчальному процесі, належать до різних категорій: спеціальних (відомості про стан здоров'я); біометричним (фотографії); інші (паспортні дані, податкових, свідоцтв, відомості про доходи та ін.) [2, с. 23].

Проблеми інформаційної безпеки персональних даних, що обробляються з використанням технологій у навчальному процесі, зумовлені такими факторами: високими темпами інформатизації освіти, що ведуть до ускладнення структури інформаційних систем закладу освіти; зростання обсягів оброблюваних персональних даних, додаванням нових користувачів за рахунок таких можливостей, як особисті кабінети викладачів, здобувачів освіти, батьків і т. д.; зміною складу та утримання зовнішніх та внутрішніх загроз безпеки персональних даних за рахунок підвищення затребуваності мережевого доступу до інформаційних ресурсів закладу освіти; відсутністю регулярного аудиту захищеності персональних даних закладу освіти з подальшою модернізацією системи захисту; відставанням змін у технічних та організаційних аспектах забезпечення захисту персональних даних закладу освіти від змін інформаційної безпеки [6, с. 37].

Для виявлення найбільш уразливих місць нами було проаналізовано типову інформаційну структуру закладу освіти, що складається з великої кількості інформаційних підсистем, причому частину функціональних компонентів винесено до глобальної мережі [3, с. 315].

У кожній із систем інформаційної структури закладу освіти функціонують персональні дані різної категорії, які потребують захисту. Користувачі технологій навчального процесу можуть бути поділені на дві групи: користувачі локальної мережі закладу освіти, якими є співробітники та здобувачі освіти з різними правами доступу до інформаційних ресурсів; віддалені користувачі, які підключаються до бази даних закладу освіти через мережу Інтернет та також мають різні права доступу.

Аналізуючи використання технологій у освітньому процесі з погляду безпеки персональних даних, Н. Морзе та ін., вважають, що найбільш уразливими є мережева взаємодія. Статистика інцидентів інформаційної безпеки підтверджує, що на частку мережевих ресурсів припадає близько 40 % всіх порушень. Небезпечними з погляду загроз для персональних даних є й такі процеси: передача ідентифікаційних даних віддаленого користувача; обмін інформацією між віддаленим користувачем та веб-сайтом закладу освіти; авторизація користувача; обмін даними між користувачем та сервером інформаційної системи закладу освіти [7, с. 29].

Основні загрози безпеці персональних даних у використанні технологій у навчальному процесі: перехоплення інформації автентифікації; несанкціонований доступ до сервісів закладу освіти; отримання доступу у внутрішні інформаційні підсистеми; крадіжка та поширення персональних даних співробітників та студентів; отримання доступу та можливості модифікації навчальних відомостей; отримання доступу до наукових досліджень та інтелектуальної власності; порушення доступності веб-сайту [1, с. 7].

Згідно В. Бикова, для реалізації загроз порушник використовує: уразливі моменти каналів передачі даних; слабкі паролі; непрофесійне конфігурування мережі; шкідливе програмне забезпечення; уразливості засобів та заходів захисту [2, с. 24].

Крім навмисних дій порушників, необхідно враховувати загрози техногенного та стихійного характеру. Стихійні джерела загроз включають обставини, що становлять непереборну силу, що мають об'єктивний та абсолютний характер. До стихійних джерел належать: природні катаклізми; події соціально-політичного характеру. Техногенні джерела загроз – це технічні засоби та технології, які можуть вийти з-під контролю людини. Техногенні джерела загроз можуть бути як зовнішніми, і внутрішніми. До техногенних джерел загроз належать: засоби зв'язку; мережі електроживлення; системи кондиціонування; технічні засоби обробки інформації; програмне забезпечення [6, с. 15].

Із метою запобігання реалізації загроз безпеці персональних даних у використанні технологій у навчальному процесі застосовується комплекс засобів та заходів у рамках інтегрованої системи захисту інформаційних ресурсів закладів освіти: організаційного, програмного та технічного плану з урахуванням виявлення актуальних загроз безпеці. При цьому необхідно враховувати безперервний режим роботи веб-сайту, з якого порушник може здійснити несанкціонований доступ до персональних даних.

Так, В. Биков, О. Буров та Н. Дементієвська [3], на основі вимог Закону України «Про захист персональних даних» [5] та з урахуванням специфіки закладу освіти для забезпечення захисту персональних даних наголошує на таких аспектах: багатofакторні системи аутентифікації; управління ідентифікаторами, зокрема створення, присвоєння, знищення; реалізація захищеного віддаленого доступу суб'єктів доступу до об'єктів доступу через зовнішні інформаційно-телекомунікаційні мережі; системи виявлення атак та їхнє запобігання; VPN-канали передачі інформації; шифрування даних при їхній передачі через мережу; засоби резервного копіювання та відновлення даних; антивірусне програмне забезпечення; проведення регулярного контролю захищеності персональних даних закладу освіти.

Таким чином, специфіка захисту персональних даних у навчальному процесі полягає у зосередженні великого обсягу персональних даних різних категорій. Проведений аналіз інформаційної структури захисту персональних даних у використанні технологій у навчальному процесі дозволив виявити найбільш уразливі місця системи, якими є процеси мережевої взаємодії користувачів: перехоплення інформації автентифікації, несанкціонований доступ до освітніх сервісів та внутрішні інформаційні підсистеми, крадіжка та розповсюдження персональних даних співробітників та здобувачів освіти. Розглянуто технології захисту персональних даних із урахуванням специфіки використання технологій у навчальному процесі, основними з яких є заходи щодо управління доступом та організація захищених каналів передачі даних.

Література та джерела

1. Бабаєв В., Стадник Г., Момот Т. Цифрова трансформація в сфері вищої освіти в умовах глобалізації. *Комунальне господарство міст. Серія: Економічні науки*. 2019. № 2. С. 2–9.
2. Биков В. Цифрова трансформація суспільства і розвиток комп'ютерно-технологічної платформи освіти і науки України. *Матеріали методологічного семінару НАПН України «Інформаційно-цифровий освітній простір України: трансформаційні процеси і перспективи розвитку»*. 4 квітня 2019 р. К, 2019. № 4. С. 20–26.
3. Биков В., Буров О., Дементієвська Н. Кібербезпека в цифровому навчальному середовищі. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. № 2. С. 313–331.
4. Биков В., Спірін О., Пінчук О. Проблеми та завдання сучасного етапу інформатизації освіти. *Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики* (до 25-річчя НАПН України), 2017. С. 191–198.
5. Закон України «Про захист персональних даних» від 27.04.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (дата звернення: 01.05.2024).
6. Кремень В. Науково-методичне забезпечення цифровізації освіти України: стан, проблеми, перспективи. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2022. № 4. С. 1–49.
7. Морзе Н., Базелюк О., Воротникова І., Дементієвська Н., Захар О., Нанаєва Т., Пасічник О., Чернікова Л. Опис цифрової компетентності педагогічного працівника (проект). *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. 2019. Вип. спецвип. С. 1–53.

НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА З НОВИМИ ВИДАМИ СПОРТУ

Богдан Приходько,

*студент 3 курсу спеціальності 017 Фізична культура і спорт
факультету початкової освіти та фізичної культури
ЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради*

Науковий керівник – Наталія Денисенко,

*доктор педагогічних наук, заслужений учитель України, декан факультету
початкової освіти та фізичної культури*

Актуальність теми. Адаптація до нових соціально-екологічних умов, постійно зростаюча інтенсифікація навчального процесу, великі розумово-емоційні навантаження на тлі обмеженого рухового режиму викликають напругу регуляторно-компенсаторних механізмів [2].

У зв'язку з цим виникає найважливіша соціально-педагогічна задача – визначити оптимальні, а також мінімально та максимально можливі режими рухової активності [1]. Рухова активність – це поєднання усіх рухів, що виконує людина в процесі життєдіяльності. Останнім часом рухова активність стає все більш різноманітною і доступною завдяки розвитку технологій, наукових досліджень і культурних тенденцій. Ось деякі нові тенденції в цій сфері:

Віртуальна реальність (VR) та розширена реальність (AR): VR і AR ігри та тренажери стають все популярнішими, надаючи можливість взаємодії з віртуальним середовищем та фізичною активністю одночасно.

Екзергеймінг (exergaming): Це поєднання ігор і фізичної активності. Комп'ютерні ігри, які вимагають рухів гравця, стають популярними серед тих, хто хоче поєднати розваги з фізичним тренуванням.

Функціональний тренінг: Це метод тренування, який акцентується на розвитку рухових навичок, необхідних для виконання повсякденних завдань. Він зазвичай включає в себе роботу з власною вагою тіла, тренування з використанням обручів, медичних м'ячів тощо.

Танцювальні класи та фітнес-пати: Танцювальні класи не лише збільшують фізичну активність, а й допомагають покращити координацію та настрій. Фітнес-пати також стають популярними, коли група людей збирається для тренувань під музику.

Екстремальні види спорту: Базовий спорт як скейтбординг, скейт-бой, паркур, фріраннінг, а також водні види спорту, такі як сёрфінг, кайтсерфінг, стенд-аппаддлінг, набирають популярності через свою високу енергійність та виклик.

Подорожі активного відпочинку: Подорожі, спрямовані на активний відпочинок, такі як хайкінг, велосипедні прогулянки, сходження на гори, стають дедалі більш популярними серед тих, хто шукає комбінацію пригоди та фізичної активності [3].

Водночас аналіз наукової літератури і практичний досвід свідчать про те, що традиційна форма фізкультурних занять знижує зацікавленість учнів у фізичному вихованні та виявляється у «фіктивних» відвідуваннях занять із цього предмета [1, 2]. Таку ситуацію можуть врятувати нестандартні види рухової активності або нові види спорту.

Слід зауважити, що сучасний міжнародний спортивний рух характеризується тенденцією виникнення нових видів спорту. У цілому за останні роки було запропоновано та розвинуто кілька цікавих нових видів спорту. Ось кілька з них:

Екстремальне багатоборство (Extreme Multisport): Комбінує елементи різних екстремальних видів спорту, таких як скелелазіння, каякінг, велосипедизм, біг та інші в рамках одного заходу або змагань.

Електронний спорт (Esports): За останні десятиліття електронні ігри стали великою галуззю, і з ними пов'язані змагання на професійному рівні, де гравці змагаються в різних комп'ютерних іграх.

Паркур (Parkour): Цей спорт полягає в швидкому та ефективному переміщенні через різноманітні перешкоди, використовуючи лише здатності тіла, такі як стрибки, стрибки та лазіння.

Фристайл-футбол (Freestyle Football): Це вид спорту, в якому гравці виконують різноманітні трюки з м'ячем футбольним м'ячем, використовуючи ноги, голову та інші частини тіла.

Екстремальний скейтбординг (Extreme Skateboarding): Цей вид скейтбордингу передбачає виконання складних трюків на спеціально побудованих майданчиках, а також в натуральних умовах, наприклад, на вулицях міст.

Кібератлетика (Cyberathletics): Це новий напрямок спорту, в якому люди змагаються у віртуальних або розширених в реальності ігрових середовищах, використовуючи різні сенсорні технології.

Перераховані нові види спорту привертають увагу широкої аудиторії та продовжують розвиватися в новій епосі спорту і розваг. Вважаємо, що сучасний вчитель фізичної культури Нової української школи повинен досконало володіти знаннями з методики їх викладання і успішно застосовувати на практиці.

Якщо подивимося в модельну програму з фізкультури, то там є і дзюдо, і лакрос, і пікбол, і рінго, і доджбота ін. Кожен модуль – це один вид спорту. І таких модулів у програмі 60. Учитель сам може обрати, які з видів спорту більше до душі йому й дітям.

Зважаючи на це, ми проводили дослідження серед учнів шкіл щодо їхнього ставлення до нових видів спорту, а також наскільки вони задоволені методикою їх застосування на уроках фізичної культури. Анкетування школярів 5–6 класів показало: тільки 38,77% респондентів відповіли, що задоволені такими методиками; 34,44% – швидше так, ніж ні; 26,79 % респондентів було складно відповісти на запитання анкети. На запитання анкети «Чи відомі вам нові види спорту, що входять до програми НУШ та програми Олімпійських ігор сучасності», відповіді були такими: 21,8% – швидше так, ніж ні; 54,7% – не обізнані про існування нових видів спорту. На запитання анкети «Яким новим видам спорту ви надасте перевагу?» відповіді були такими: 32% учнів обрали «алтимат-фрізбі»; 5% – «городки»; 7% – «акробатичний рок-н-рол», 12% – «панну»; 13% – «флорбол»; 19% – «баскетбол 3x3»; 9% – «бадмінтон»; 26% – «доджбол»; 21 % опитаних надали перевагу традиційним видам спорту.

Отже, фізкультура в Новій українській школі пройшла значні зміни, спрямовані на розвиток фізичних навичок, здорового способу життя та загального фізичного розвитку учнів завдяки новим видам рухової активності. Ось деякі ключові аспекти цих змін:

1) *Розширений зміст програми:* Нова програма фізкультури більше акцентується на розвиток рухових навичок, спортивної майстерності та загальної фізичної підготовки, а не лише на знаннях правил ігор.

2) *Увага до здоров'я та фітнесу:* Програма фізкультури включає елементи здоров'я та фітнесу, нових видів спорту, що сприяє розвитку здорового способу життя серед учнів. Це може включати в себе вправи для зміцнення м'язів, кардіотренування, розтяжку та інші.

3) *Інноваційні методи навчання:* Використання сучасних технологій, ігрових методів та інтерактивних занять сприяє більшому зацікавленню учнів у фізичній активності.

Література

1. Круцевич Т. Ю. Рекреація у фізичній культурі різних груп населення / Т. Ю. Круцевич, Г. В. Безверхня. Київ: Олімп. л-ра, 2010. С. 63–67.
2. Когут І. О. Руховий режим і фізичний стан дітей 6–7 років, які навчаються у школах різного типу: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02 / І. О. Когут. Київ, 2006.
3. Фалькова Н. І. Фізична підготовка студенток економічних спеціальностей з урахуванням їх морфофункціональних особливостей: автореф. дис. кан. наук. з ф. в. і спорту : спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / Н. І. Фалькова. Львів: ЛДІФК, 2002. 22 с.

ШЛЯХИ ТА ФОРМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ВІЙНИ

Назарій Савчук,

*студент 4 курсу спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура) відділення
музичного мистецтва та фізичної культури*

Луцького педагогічного фахового коледжу

Науковий керівник – Сергій Марчук,

кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри педагогіки та психології

Актуальність теми. Сучасному етапі розвитку України, коли існує пряма загроза денационалізації, втрати державної незалежності та потрапляння у сферу впливу іншої держави, виникає нагальна необхідність переосмислення зробленого і здійснення системних заходів, спрямованих на посилення патріотичного виховання дітей та молоді. Вчителів необхідно формувати такі риси патріотизму, як гордість за свою національну історію, культуру, мистецтво, прагнення примножувати культурно-історичні здобутки народу, вміння відстоювати свою честь і гідність, свою землю і народ від всяких посягань.

Опитування щодо ставлення старшокласників (респондентами були 57 хлопців 10–11 класів Комунального закладу загальної середньої освіти «Луцький ліцей № 25 Луцької міської ради») до різних форм позакласної роботи з військово-патріотичного виховання показало, що старшокласники надають перевагу ігровим, практично орієнтованим формам роботи з військово-патріотичного виховання, а саме організації «Пласт» (42 %), змагання з військово-прикладних видів спорту (37 %), патріотичні клуби (31 %) (табл. 1.).

Таблиця 1

Ставлення старшокласників до різних форм позакласної роботи з військово-патріотичного виховання

Форми виховної роботи	Учні 10–11 кл.
Патріотичні клуби	31 %
Організація «Пласт»	42 %
Участь у акціях «Громадянин», «Збережемо пам'ять про подвиг»	9 %
Тематичні вечори («Патріотизм нагальна потреба України»)	18 %
Змагання з військово-прикладних видів спорту	37 %
Святкування Дня Пам'яті загиблих у Другій світовій війні	17 %
Участь у «Вахті пам'яті Небесної сотні»	21 %
Участь у фізкультурно-оздоровчому патріотичному комплексі «Козацький гарт»	24 %
Факультативні курси («Видатні військові України»)	19 %
Архівно-пошукова робота	16 %
Уроки пам'яті, уроки мужності: «Їх славні імена в літописі Другої світової війни»	11 %
Експедиції та екскурсії історичних подій	16 %
Фестивалі, концерти шкільної самодіяльності	13 %

Результатами опитування учнів старших класів за показниками готовності захищати Україну зі зброєю в руках подано табл. 2.

Таблиця 2

Розподіл відповідей старшокласників на запитання «Чи готові Ви у разі необхідності захищати Україну зі зброєю в руках?», у %

Зміст відповідей	Учні 10-11 кл., %
Так, якщо мене мобілізують	23,9
Ні, не готовий/-ва, але з часом можливо розгляну таку необхідність	29,4
Ні, поки не маю таких намірів	41,2
Важко відповісти	5,5

Однією з інтерактивної новітньої форми національно-патріотичного виховання в умовах війни є започаткування в березні 2022 року Указом Президента України *загальнонаціональної хвилини мовчання за загиблими*. Проведення хвилини мовчання відбувається о 9 годині по всій Україні всіма засобами масової інформації. Метою хвилини мовчання є «вшанування пам'яті, громадянської відваги і самовідданості, сили духу, стійкості та героїчного подвигу воїнів, полеглих під час виконання бойових завдань із захисту державного суверенітету та територіальної цілісності України, мирних громадян, які загинули внаслідок збройної агресії рф проти України» [3, с. 633].

Після загальнонаціональної хвилини мовчання молодші школярі можуть взяти участь в обговоренні подій, обмінятися думками і враженнями про війну, проаналізувати зміни, які відбулися внаслідок війни в їхньому житті, у житті сім'ї, родини, України. Обов'язковим елементом таких бесід має бути обговорення поведінки під час повітряних тривог, правил безпеки в умовах війни тощо [1, с. 79].

Виховання патріотичної поведінки передбачає вчинки, що відповідають патріотичним цінностям і допомагають зберегти та зміцнити національну ідентичність. Це може бути *волонтерська діяльність із підтримки захисників на фронті, допомога внутрішньо переміщеним особам, залучення до плетіння маскувальних сіток, благодійні акції, участь у заходах із нагоди державних свят, вшанування пам'ятних дат, популяризація української мови і культури*.

Проведення низки *інтерактивних виховних бесід*, у яких розглядається питання національної ідентичності в умовах війни росії проти України та післявоєнний період; відмінностях національної ідентичності та національної свідомості й самосвідомості українців і росіян у різні історичні часи; історичних уроках минулого й сучасності; необхідності національно-патріотичного виховання для збереження України як суверенної і незалежної держави.

Під час війни надважливим є *інформаційна безпека дітей*, адже рф залучає українських дітей безсвідомо скоювати злочини онлайн, тому актуальним є покроковий інструктаж щодо правил поведінки в інформаційному просторі.

Проведення виховних годин у *форматі зустрічей (онлайн-зустрічей) із воїнами та їхніми рідними, із волонтерами, із постраждалими під час війни рф проти України, із внутрішньо переміщеними особами тощо*.

Проведення майстер-класів за участю волонтерів, дітей і батьків із виготовлення сувенірів для бійців ЗСУ, плетіння маскувальних сіток тощо, що сприяє встановленню соціальних зв'язків, набуттю дітьми шанобливого й відповідального ставлення, формуванню соціально значущої ініціативності, прагнення пожертвувати в ім'я України вільним часом, здійснити альтруїстичний вчинок.

Організація флешмобів, акцій на підтримку ЗСУ, виставок творчих робіт молодших школярів та їхніх батьків, мініконцертів для біженців та воїнів тощо.

Залучення молодших школярів та батьків до занять фізичною культурою, танцями, ігровою діяльністю. Важливо відновити давні українські військово-патріотичні ігри та

розваги, що сприяють національно-патріотичному вихованню, виробленню у дітей українського світогляду, українського спектра цінностей, здатності приймати виклики і розв'язувати їх.

Організація екскурсій з метою відвідування визначних історичних місць, ознайомлення з пам'ятками історії та культури рідного міста або ж онлайн-екскурсій в інші регіони країни.

Спільний перегляд патріотичних мультфільмів, які розкажуть наймолодшим глядачам про Україну, її історію, найбільші здобутки та досягнення українців, спрямовані на творчий, патріотичний, суспільний та особистісний розвиток дитини. («Це – наше, і це – твоє», «Микита Кожум'яка», «Літа мої», «Моя країна Україна», «Книга-мандрівка. Україна», «Знай наших») тощо; фільмів-казок про козаків, козацький рід, український фольклор і українську народну міфологію й вірування («Пекельна хоругва, або Різдво козацьке», «Чорний козак», «Сторожова застава») тощо.

Участь молодших школярів у дитячих організаціях та таборах військово-патріотичного спрямування, які зорієнтовані на підготовку самовідданих, свідомих захисників Батьківщини, готових за будь-яких умов виступити на захист територіальної цілісності та незалежності України («Сокіл» («Джура»)) [1, с. 79–81].

Особливої уваги заслуговує скаутський метод виховання у «Пласті», який є цілою низкою взаємопов'язаних елементів, кожен з яких має свою виховну функцію, доповнюючи вплив інших. Серед них: Пластова Обіцянка і Пластовий Закон: «Обіцяю робити все, що в моїй силі, щоб бути вірним Богові та Україні, допомагати іншим та жити за Пластовим Законом»; гурткова система; навчання через працю; символічна основа; програма прогресивного розвитку особистості; перебування в природі; підтримка дорослих [2, с. 117].

Отож, можна виокремити такі особливості національно-патріотичного виховання школярів в умовах війни: формування нового українця, що діє на основі національних та європейських цінностей: повага до національних символів (Герба, Прапора, Гімну України); участь у громадсько-політичному житті країни; повага до прав людини; верховенство права; толерантне ставлення до цінностей і переконань представників іншої культури, а також до регіональних та національно-мовних особливостей; рівність усіх перед законом; готовність захищати суверенітет і територіальну цілісність України.

Література та джерела

1. Безлюдна Н. Особливості національно-патріотичного виховання молодших школярів в умовах воєнного стану. Збірник наукових праць «Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи». 2022. URL: <http://ppsh.udpu.edu.ua/article/view/268057> (дата звернення: 20.03.2024).
2. Романюк С., Мафтин Л. Національно-патріотичне виховання в умовах викликів сучасності. *Інноватика у вихованні*. 2023. Вип. 17. С. 113–121.
3. Шевчук Г. Й. Національно-патріотичне виховання молоді в умовах війни. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. № 5. С. 630–635.

ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ

Надія Саган, Вікторія Вишневська,

*студентки 2 курсу спеціальності 013 Початкова освіта
факультету початкової освіти та фізичної культури
ЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради*

Науковий керівник – Тетяна Бортнюк,

*кандидат економічних наук, завідувач кафедри природничо-математичної,
світоглядної освіти та інформаційних технологій, доцент*

Актуальність теми. У сучасному світі зміни торкаються всіх аспектів життя людини, і освіта, особливо шкільна, є однією з найактуальніших галузей, які потребують оновлення. Школа відіграє визначальну роль у вихованні особистості, здатної успішно функціонувати в сучасному суспільстві.

З 1 вересня 2018 року впроваджуються положення Концепції Нової української школи та Державного стандарту початкової освіти (2018), які особливо наголошують на важливості формування ключових компетентностей у молодших школярів. Ці компетентності включають розвиток мислення, критичну оцінку інформації, а також розпізнавання та моделювання реальних життєвих ситуацій [2].

Вчителі початкових класів мають особливу місію: зробити навчання привабливим та цікавим для дітей. Водночас вони повинні закладати основи життєвих компетенцій, які допоможуть учням ефективно діяти в життєвих ситуаціях і вирішувати повсякденні проблеми. Однією з технологій, що допомагає учню засвоїти певний обсяг знань, та сприяє розвитку особистісних якостей, є технологія формування та розвитку критичного мислення [1].

Критичне мислення - це здатність аналізувати інформацію об'єктивно, раціонально та обґрунтовано. Воно передбачає здатність думати критично і використовувати докази для підтвердження своїх висновків. У педагогічному контексті критичне мислення розглядається як сукупність розумових операцій, які характеризуються здатністю людини аналізувати, порівнювати, синтезувати, оцінювати інформацію з будь-яких джерел; бачити проблеми, ставити запитання; висувати гіпотези та оцінювати альтернативи; робити свідомий вибір, приймати рішення та обґрунтовувати його [3]. Визначають такі етапи формування критичного мислення:

- Ознайомлення з новою інформацією.
- Вивчення інформації з різних точок зору.
- Визначення власної думки.
- Добір доказів для підтвердження власної думки.
- Прийняття рішення з опорою на докази.

Навчити учнів критично мислити з першого уроку нереально. Розвиток критичного мислення – це тривалий процес, який є результатом систематичної роботи вчителя й учня на кожному уроці та протягом навчання [1].

Метод проведення уроку з розвитку критичного мислення залежить від його змісту, завдань, типу та конкретного предмету. Зазвичай такий урок складається з трьох частин: виклик, або вступна частина уроку, осмислення, або основна частина уроку та рефлексія, або підбиття підсумків [3].

Перша частина уроку (5–7 хвилин) відіграє ключову роль у забезпеченні ефективного навчального процесу. Завдання цієї частини уроку – актуалізація знань; ідентифікація прогалин; фокусування уваги; формування позитивного ставлення; розвиток пізнавальних навичок.

Друга частина уроку є центральним етапом навчального процесу, на якому відбувається активне конструювання знань та формування ставлення учнів до теми. Ключові елементи: порівняння очікувань з реальністю, постановка запитань, експериментування та практичне застосування, перегляд очікувань, виокремлення головного та осмислення, розвиток мислення. Переваги такого підходу: розвиток критичного мислення, підвищення мотивації, глибше розуміння матеріалу. Методи та прийоми: читання в парах, читання з маркуванням, «тонкі» та «товсті» запитання.

Третя, заключна частина уроку відіграє важливу роль у розвитку критичного мислення учнів, сприяючи узагальненню, систематизації та інтеграції отриманих знань. Ключові завдання: узагальнення та інтерпретація, обмін думками та рефлексія, оцінювання знань та умінь, постановка нових запитань, планування застосування нових знань.

Як бачимо, розвиток критичного мислення в учнів вимагає системного підходу та внесення змін у всі аспекти освітнього процесу. Ключові:

- цілепокладання: формування мисленнєвих операцій високого рівня та відповідних ціннісних орієнтацій має бути інтегроване в цілі уроку;
- організація навчання: використання інтерактивних методів та технологій, що сприяють обговоренню та відстоюванню власних думок;
- контроль та коригування: визначення рівня сформованості критичного мислення учнів та корегування навчального процесу відповідно до результатів.

Побудова уроку, що розвиває критичне мислення, має таку орієнтовну структуру:

- 1) визначення вихідного рівня знань;
- 2) формулювання цілей;
- 3) постановка запитань;
- 4) дослідження та обговорення;
- 5) формування висновків [4].

До прикладу, пропонуємо на уроці інтегрованого курсу «Я досліджую світ», змістова лінія «Я в рукотворному світі», тема: «Професії минулого і майбутнього», 1-й клас, таке завдання для розвитку критичного мислення, використовуючи прийом «Дерево припущень», уявляючи, які професії будуть можливими у майбутньому.

Учні створюють дерево передбачень, де на стовбурі – задана тема, гілки – передбачення, а листя – аргументи на користь тверджень.

Таке завдання стимулює критичне мислення учнів, навіть у 1 класі, оскільки дозволяє їм уявити, як зміниться світ у майбутньому та які можливі професії можуть стати популярними. Це допомагає їм зрозуміти важливість навчання та готуватися до майбутніх викликів.

Отже, розвиток критичного мислення в учнів початкових класів – запорука успішної адаптації до сучасного світу. Молодший шкільний вік характеризується високим рівнем розвитку уяви, емоційності та активного ставлення до навколишнього світу, що робить його ідеальним періодом для формування творчих здібностей та критичного мислення. Технологія розвитку критичного мислення сприяє формуванню у молодших школярів ключових компетентностей, зокрема «уміння вчитися», що включає в себе здатність самостійно здобувати знання, аналізувати інформацію, виявляти причинно-наслідкові зв'язки та формулювати власні висновки. Використання технології критичного мислення є одним із шляхів інтеграції України до світового освітнього простору та забезпечення успішної адаптації учнів до вимог сучасного інформаційного суспільства.

Література та джерела

1. Булаківська А. Формування критичного мислення в початковій школі. URL: <https://i-school.kiev.ua/formuvannya-kritichnogo-mislennya-v-pochatkovij-shkoli/> (дата звернення: 10.04.2024).
2. Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення: 21.02.2024).
3. Пометун О. Як розвивати критичне мислення в учнів НУШ. URL: <https://nus.org.ua/articles/krytychne-myslennya-2/> (дата звернення: 12.09.2024).
4. Пометун О. Урок що розвиває критичне мислення: структура і методи (частина I). URL: <https://nus.org.ua/articles/urok-shho-rozvyvaye-krytychne-myslennya-struktura-i-metody-chasty-na-i/> (дата звернення: 06.04.2024).

УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ТРАДИЦІЇ ТА ОБРЯДОВІСТЬ ЯК ЗАСОБИ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ

Анастасія Синчук,

*студентка 4 курсу спеціальності 013 Початкова освіта відділення початкової,
дошкільної освіти та інформаційних технологій Луцького педагогічного фахового коледжу*
Науковий керівник – Світлана Савчук,
викладач циклової комісії шкільної, дошкільної педагогіки, психології та методик

Актуальність теми. У сучасних умовах, коли Україна бореться проти російської агресії, виховання почуття патріотизму та активної громадянської позиції у підростаючого покоління набуває особливої важливості. Використання народних традицій та обрядовості у цьому процесі сприяє формуванню національної свідомості.

Головним завданням національного виховання є передача молодому поколінню соціального досвіду, духовної культури та національної ментальності народу, що формує якості особистості громадянина України – його самобутність, духовність, моральність, творчість, фізичну та екологічну культуру, розвиток індивідуальних здібностей.

Невід’ємною частиною національно-патріотичного виховання є плекання поваги та любові до державної мови. На заняттях з української мови та літературного читання педагоги акцентують увагу учнів на багатстві та милозвучності рідної мови, захоплюють дітей її красою, пробуджують любов до рідного слова та прагнення його вивчати. Вчителі пояснюють учням значення української мови для становлення незалежної держави, її роль як державної мови та важливість для національної ідентичності.

В освітньому процесі початкової школи приділяється значна увага використанню малих фольклорних форм – загадок, лічилок, мирилок, приказок, прислів’їв та народних прикмет. Це допомагає учням збагнути багатство та різноманіття народної творчості. Таким чином, мовне середовище покликане формувати в учнів патріотизм та любов до України.

Аналіз підручників «Українська мова. Буквар» для 1 класу [4] та «Українська мова. Читання» для 2 класу [2] показує, що тематика літературних творів охоплює різні аспекти життя людини, сприяючи розширенню світогляду дітей, засвоєнню загальнолюдських цінностей – любові до рідної землі, мови, природи, поваги до старших, національних традицій. У підручниках подаються народні прикмети, пов’язані з природою та господарською діяльністю, твори усної народної творчості про рослини, що прикрашали садибу та мали лікувальні властивості, вивчаються топоніми рідного краю, побут та звичаї.

На уроках предмету «Я досліджую світ» у учнів формується бережливе ставлення до природних багатств, повага до праці та традицій народу, любов до рідного краю та Батьківщини. Використовуючи джерела народної мудрості, поглиблюється і розширюються знання дітей про навколишній світ, розвивається їхня допитливість та кмітливість. Народні пісні, легенди й повір’я сприяють поетичному сприйняттю довкілля.

Важливе значення на таких уроках має використання народного календаря. Він докладно відображає, згідно з умовами конкретного регіону, всі сторони хліборобської праці, особливості життя та зміни в природі. Особливе місце в народному календарі посідають дати, пов’язані з релігійними святами: День Святого Миколая, Щедрий Вечір, Різдво, Водохреща, Стрітіння, Великдень, Івана Купала, Покрови Матері Божої тощо [1]. Народний календар також відображає дати й урочистості регіонального характеру, зумовлені природними умовами, історичними подіями минулого, специфічними видами трудової діяльності.

На уроках, спрямованих на формування громадянської та історичної свідомості, у дітей формується глибоке розуміння історії свого народу, національної ідентичності та самобутності. Педагоги дбають про те, щоб поняття «Україна» та «патріотизм» набували для

учнів особливого, особистісного сенсу. Вивчаючи державні символи України, прищеплюється повагу до Конституції, законодавства, Герба, Прапора та Гімну держави.

Починаючи з перших днів навчання, молодші школярі на уроках «ЯДС» вивчають теми, які сприяють усвідомленню своїх родинних коренів («Рід. Родина. Родовід»), знайомству з рідним містом («Я живу у місті»), традиціями та святами («Святковий календар весни. Великдень»), символікою та правами своєї держави («Твоя країна – Україна», «Символи держави», «Я маю право на права»). Вивчають також тему, яка формує толерантне ставлення до культурного різноманіття («Ми всі різні, а світ у нас один») [5].

Виховання справжніх громадян України потребує цілеспрямованого і систематичного формування в молодших школярів елементів національної самосвідомості на основі народних звичаїв, традицій та усної народної творчості. Саме фольклор допомагає розвивати у дітей почуття національної ідентичності, знайомлячи їх з характерними рисами українського народу та його традиціями.

Важливу роль при використанні українських національних традицій у вихованні відіграють такі методи, форми і прийоми, як бесіди, спостереження, розповіді, конкурси, свята, розваги, екскурсії.

Найкращі зразки фольклору збережені в казках, легендах, епосах, прислів'ях та приказках, створених самим народом. Вони відображають народні звичаї, традиції та спрямовані на цілеспрямоване виховання та навчання молоді.

Багато традицій та обрядів пов'язано з народними іграми, які так само, як і казки, приказки та загадки, створені народом і передаються з покоління в покоління. У їхньому змісті відображена національна психологія. Народні забави та ігри становлять важливий розділ народної педагогіки, охоплюючи різні її аспекти – народознавчий, мовленнєвий, природничий, пізнавальний, розважальний. Вони супроводжують свята та національні обряди, відображають сезонні явища, звичаї, пов'язані з хліборобською та землеробською діяльністю. Завдяки народним іграм діти опановують першу грамотність, розвивають мовлення, виховують любов до рідного слова та землі [3].

Педагогічна сутність національно-культурних традицій полягає в передачі наступним поколінням найкращого, що було створено українським народом впродовж історії його існування. Отже, виховання учнів початкових класів на національно-культурних традиціях українського народу забезпечує їх прилучення до високих духовних та матеріальних надбань свого народу, засвоєння і примноження кращих звичаїв, моральних норм, естетичних цінностей та інших елементів культурної спадщини, а також психічних якостей, емоційної та інтелектуальної сфери, що зберігаються нацією, розвиваються та передаються протягом століть.

Найбільш ефективним чинником виховання поваги і любові до Батьківщини є саме національно-культурні традиції українського народу. Майбутнє України повністю залежить від того, як сьогодні ми сформуємо у молоді громадянську позицію, почуття патріотизму, єдність із рідним народом.

Виховуючи дітей на традиціях, ми прагнемо сформувати у підростаючого покоління вірність ідеалам побудови демократичної, правової держави в Україні, гордість за приналежність до українського народу. Саме в цьому полягає мета виховання на національно-культурних традиціях українського народу.

Традиції є самобутнім культурно-історичним явищем, що становлять ту основу, на якій базується єдність усіх поколінь українського народу, а навіть ширше – єдність усіх етносів, що населяють Україну. Традиції забезпечують формування вірності Вітчизні та національним цінностям, а через них - і вічним загальнолюдським ідеалам.

Водночас національно-культурні традиції нашого народу є внеском української нації у загальнолюдську скарбницю духовності та світової культуру.

Література

1. Басюк Н. Орієнтири вчителя у моральному вихованні молодших школярів. *Рідна школа*. 2007. № 2. С. 30–34.
2. Богданець-Білокаленко Н. І. Українська мова та читання: підручник для 2 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Київ: Грамота, 2019.
3. Варава Н. М. Національно-патріотичне виховання учнівської молоді засобами позашкільної освіти. *Вихов. робота в шк.* 2016. № 11. С. 6–9.
4. Вашуленко М. С., Вашуленко О. В. Українська мова. Буквар: підручник для 1 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Київ: Освіта, 2018.
5. Відмиш Л. І. Система національного виховання: шляхи та засоби реалізації. *Виховна робота в школі*. 2011. № 8. С. 7–9.

ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ ЛЕГКОАТЛЕТІВ НА РАННІХ ЕТАПАХ СПОРТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Валерія Сулява,

*студентка 3 курсу спеціальності 017 Фізична культура і спорт
факультету початкової освіти та фізичної культури
ЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради*

Науковий керівник – Ірина Кліш,

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент кафедри фізичної культури

Актуальність теми. Аналіз науково-методичної літератури [1, 3, 4] дозволяє стверджувати, що сьогодні проблема індивідуалізації підготовки спортсменів є однією з найбільш досліджуваних. Більшість науковців розглядають індивідуалізацію як вузько спрямований процес оптимізації окремих сторін підготовленості спортсменів на основі аналізу невеликої кількості показників підготовленості.

Водночас стрімкий розвиток сучасного спорту вимагає поглибленого комплексного вивчення результативно значущих індивідуальних особливостей спортсменів. Дослідження проблеми індивідуалізації в спорті перебувають на етапі накопичення емпіричних даних та розробки теоретико-методичних основ індивідуалізації підготовки в різних видах спорту. При цьому стрімкий розвиток сучасного спорту вимагає поглибленого комплексного вивчення результативно значущих можливостей та задатків спортсменів [3].

Метою нашого дослідження було визначення особливостей індивідуального підходу у навчально-тренувальному процесі спортсменів- легкоатлетів.

Підготовка спортсменів – це цілісна система, яка містить велику кількість складових, які тісно переплітаються у своїй взаємодії. Проте в різних видах спорту і на різних етапах багаторічної підготовки питома вага того чи іншого компонента підготовки спортсменів може бути різною, що пов'язано з особливостями змагальної діяльності, індивідуальними темпами біологічного розвитку та структурою підготовленості конкретного спортсмена. Індивідуалізація як форма управління є одним з основних принципів спортивної підготовки, в основі якого лежить врахування особливостей і можливостей конкретних спортсменів при плануванні навантажень у різних структурах тренувального процесу [1; 4].

Індивідуалізація будь-якої діяльності – це універсальний спосіб підвищення її ефективності. Разом із тим напрями індивідуалізації диктуються специфікою виду діяльності і тому не можуть бути універсальними. Одним із можливих шляхів удосконалення структури та змісту підготовки спортсменів є орієнтація при плануванні та організації тренувального процесу на індивідуальні особливості [2; 5].

Згідно з визначенням Л. П. Матвеева (1991), «індивідуалізація – це така побудова процесу фізичного виховання та таке використання його засобів, методів і форм занять, за яких здійснюється індивідуальний підхід до осіб та створюються сприятливі умови для розвитку їхніх здібностей до навчання».

На думку В. М. Платонова (2004), індивідуалізація є провідним компонентом у побудові тренувального процесу юних спортсменів. З'ясування та врахування індивідуальних особливостей юних спортсменів на етапі початкової спортивної підготовки дасть змогу розвинути у дітей ті якості, які надалі сприятимуть зростанню спортивних результатів та оптимізації системи багаторічної підготовки.

За даними О. Ф. Товстонога та В. С. Науменка [4], доцільно якнайшвидше виявити схильність юних спортсменів до певного рухового режиму та сприяти інтенсивнішому розвитку пріоритетних сторін підготовки, що забезпечить у майбутньому можливість максимально реалізувати руховий потенціал спортсмена.

Варто також погодитися з думкою В. П. Черкашина (2002), що індивідуально адаптувати тренування – це передусім так побудувати систему багаторічної підготовки для конкретного юного спортсмена, щоб забезпечити максимальну реалізацію його прогнозованого потенціалу у віковій зоні оптимальних можливостей або у визначені тренером і спортсменом терміни. Оскільки у кожного юного спортсмена є власний потенціал, то повинна бути і власна багаторічна динаміка тренувальних дій, свої темпи підвищення навантажень тощо.

Індивідуалізацію тренувального процесу доцільно здійснювати за напрямками, що характеризують визначення для кожного спортсмена використання типово специфічних вправ, вибір тренувальних дій при визначенні провідних або недостатніх сторін фізичної, технічної, тактичної й психологічної підготовленості, наповнення змісту занять залежно від обраної моделі побудови річного циклу. Індивідуально орієнтована технологія моделювання тренувального процесу юних спортсменів на основі диференціювання засобів підготовки сприяє планомірному та стабільному зростанню спортивних результатів, дозволяє наповнювати тренувальний процес широким набором засобів, адекватних їхнім руховим можливостям.

Індивідуально-диференційований підхід до навчально-тренувального процесу виступає однією з форм управління підготовки юних спортсменів командних видів спорту. Тому процес підготовки має збір інформації про спортсмена (дані фізичної, психологічної та техніко-тактичної підготовленості, морфофункціональні особливості); аналіз отриманої інформації відповідно до вимог виду спорту; прийняття рішення про стратегію підготовки та складання програм і планів підготовки; реалізацію програм та планів підготовки; контроль виконання, внесення необхідної корекції й складання нових програм.

Література

1. Бріскін Ю. А., Товстоног О. Ф., Розторгуй М. С. Індивідуалізація підготовки спортсменів на різних етапах багаторічної підготовки. *Вісник Запорізького національного університету*. № 1. 2009. С. 20–24.
2. Павленко Ю. О., Синецька Г. В. Індивідуалізація передзмагальної підготовки кваліфікованих фехтувальників з врахуванням поточного стану спортсменів. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: зб. наук. праць / за ред. С. С. Єрмакова*. 2002. № 10. С. 3–7.
3. Титович А. О., Томенко О. А., Головченко О. І., Востоцька І. Ф. Індивідуалізація тренувального процесу на основі врахування психічного стану спортсменів: монографія. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. 168 с.
4. Товстоног О. Ф. Індивідуалізація підготовки спортсменів як основа досягнення високого спортивного результату. *Молода спортивна наука України: зб. наук. праць*. 2010. Т. 1. С. 322–327.

ФОРМУВАННЯ УМІНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ТВОРЧОЇ РОБОТИ НАД ЗАДАЧАМИ

Марія Таранович,

*студентка 3 курсу спеціальності 013 Початкова освіта відділення початкової,
дошкільної освіти та інформаційних технологій Луцького педагогічного фахового коледжу*

Науковий керівник – Наталія Корінчук,

викладач циклової комісії природничо-математичних дисциплін

Актуальність теми. Ця стаття досліджує процес формування умінь учнів у виконанні творчих завдань. Вона аналізує методи та стратегії, які сприяють розвитку творчого мислення та вирішенню завдань. Висновки статті вказують на важливість розвитку творчих вмінь для успішного навчання та розвитку учнів.

У вивченні математики задачам відведено особливу роль. З одного боку, вони становлять специфічний розділ програми, матеріали якого учні мають засвоїти, а з другого – виступають як дидактичний засіб навчання, виховання і розвитку школярів. Отже, задачі у навчанні математики є і об'єктом вивчення, і засобом навчання. Креативність та вміння вирішувати проблеми є важливими компетенціями, які розвиваються під час навчання. Ефективний розвиток цих компетентностей відіграє важливу роль у підготовці до майбутніх викликів та в їхній успішній адаптації до сучасного суспільства. Тому розглянемо процес розвитку компетентностей у творчій роботі над завданнями і те, що покращує успішність:

1. Розвиток творчого мислення:

Заохочення самовираження: надати учням можливості виявляти творчі здібності та виражати свої думки та ідеї у різних формах творчості, такі як письмо, малювання, музика тощо.

Стимулювання нестандартного мислення: завдання, які потребують нестандартного мислення, допомагають розширити кругозір учнів і їхні творчі здібності.

2. Навички розв'язання проблем:

Визначення проблеми: вміння визначати проблеми – ключ до їх розв'язання.

3. Креативний підхід до завдань:

Створення нових ідей: Процес творчого мислення допомагає здобувачам освіти розвивати здатність генерувати нові ідеї та концепції.

Експериментування та інновації: заохочення інноваційних підходів та експериментів під час розв'язання проблем.

4. Розвиток комунікативних навичок:

Колективна творчість: робота в групах сприяє обміну ідеями та спільному пошуку рішень.

Публічні виступи: здатність ясно та переконливо висловлювати свої думки та ідеї – важливий аспект творчої роботи.

5. Використання технологій:

Використання інтерактивних інструментів: використання сучасних технологій дає змогу учням більш ефективно розв'язувати проблеми та реалізовувати творчі ідеї.

Інтеграція цифрових ресурсів: використання різноманітних онлайн - ресурсів покращує доступ до інформації та збагачує творчий процес його виконання.

Розглянемо творчу роботу над конкретною задачею. Щоб учні краще зрозуміли суть конкретної задачі та як її вирішити, важливо дозволити їм побачити, як різні зміни впливають на задачу. Це може включати в себе перегляд того, як можна отримати дану задачу з уже вирішених, або як можна поділити цю задачу на більш прості частини.

Змінюючи формулювання чи окремі частини задачі, можна показати учням, які елементи є важливими, а які менш важливі.

Опрацюємо зміни задач, що не змінюють їх структуру.

Зміна числових даних.

Коли вчитель змінює параметри задачі кожного разу, він має певну мету, яку прагне досягти такими змінами.

Ці зміни можуть включати: узагальнення методів розв'язання, демонстрацію неможливості розв'язання в заданому наборі чисел, зменшення складності задачі, щоб величина чисел не впливала на спосіб розв'язання та вибір дій. Заміна великих чисел меншими допомагає не лише узагальнити методи розв'язання задач цього типу, але й сприяє кращому розумінню залежностей між величинами. Великі числа можуть відволікати учнів

від суті задачі, тому заміна їх меншими числами допомагає учням краще зорієнтуватися в розв'язанні задачі та правильно обрати дії для вирішення.[4]

Задача. У Марійки було 35 цукерок, а у Наталки – на 10 цукерок більше. Скільки цукерок у Наталки?

Після розв'язання задачі можна запропонувати замінити число 35 числом 20 і розв'язати задачу. Вияснити, чи змінилася дія у розв'язанні. Також можна запропонувати і такі варіанти завдань:

- а) Замінити обидва числових даних і розв'язати задачу;
- б) Замінити числові дані так, щоб шукане число збільшилось/зменшилось;
- в) Замінити числа так, щоб в результаті одержати число більше 100.

У деяких випадках можна запропонувати учням змінити числові дані так, щоб задачу можна було розв'язати іншим способом.

Задача. У перших двох клітках було по 5 пташок у кожній, а в наступних чотирьох клітках - по 6 пташок у кожній. Скільки пташок було всього?

Завдання. Замінити числа так, щоб задачу можна було розв'язати двома способами. Для виконання завдання необхідно зрівняти або число кліток, або число папок у клітках.

Порядок слідування чисел.

Молодші школярі часто вибирають дії на основі того, як числа впорядковані у задачі. Щоб показати, що порядок числових даних не впливає на план та вибір дій, корисно давати завдання з такими вимогами:

Поставити задачу так, щоб перше число не було першим у послідовності.

Поставити задачу так, щоб числа, які мають взаємозв'язок, стояли поряд одне з одним.

Змінюючи порядок чисел, вчитель може змінити складність задачі, що допомагає адаптувати завдання до потреб учнів.

Зміна місця запитання.

Іноді учні не приділяють достатньо уваги запитанню, яке ставиться в задачі. Поставлення запитання на перше місце не лише змінює звичайний порядок частин задачі, але й робить задачу більш проблемною.

Спочатку вчитель сам висловлює задачу, де запитання стоїть на початку, а потім пропонує учням сформулювати задачу таким чином, щоб запитання було відокремлене від умови. Пізніше можна давати завдання: змінити формулювання задачі так, щоб вона починалася запитанням і подивитися, чи зміниться спосіб розв'язання задачі.

Задача. Токар обробив 240 деталей за 16 днів. Потім він виготовив 264 таких самих деталі за вісім днів, щоб виконати свій план. Скільки деталей він повинен був зробити?

Розв'язання задачі:

- 1) $240+264=504$ (д.)
- 2) $16+8=24$ (дн.)
- 3) $504:24=21$ (д.)

Змінене запитання: «На скільки деталей більше став виточувати токар кожного дня?».

Розв'язання одержаної задачі:

- 1) $240:16=15$ (д.)
- 2) $264:8=33$ (д.)
- 3) $33-15=18$ (д.)

Зміна проблеми має не лише методичну цінність, а й стимулює мислення учнів. Така робота підкреслює роль проблеми та допомагає учням зрозуміти, що перш ніж розв'язувати проблему, потрібно зрозуміти мету попередньої роботи.

Зміна формулювання задачі.

Більшість задач у підручниках формулюються за допомогою слова «скільки». Це призводить до того, що учні розглядають запитання як речення, яке починається з цього

слова. Тому важливо показати їм, що запитання може бути сформульоване у формі питання без слова «скільки» або у формі наказового речення. Спочатку сам учитель ознайомлює учнів з різними формулюваннями запитань [1].

Пізніше вчитель може дати учням завдання: «Замініть запитання так, щоб воно не містило слово «скільки»» або «Замініть запитання так, щоб розв'язання залишалось тим же».

Мета заміни сюжету задачі полягає в тому, щоб учні розуміли, що головне у задачі – це взаємозв'язок між величинами, а не сам сюжет, і щоб вони навчилися розрізняти загальне в різних ситуаціях.

Задача. У крамниці купили по 8 метрів вовняної та лляної тканини. Вартість одного метра вовняної тканини – 80 гривень, а лляної – 30 гривень. Знайдіть загальну вартість покупки, враховуючи ціни на обидві види тканини.

Після розв'язання цієї задачі, можна запропонувати скласти подібну задачу, де розв'язок буде такий самий, але буде розглядатися зустрічний рух.

Отже, вирішення творчих завдань в освітньому процесі сприяє розвитку різних навичок і здібностей учнів. Освітні підходи, спрямовані на стимулювання творчості та розв'язання проблем, допомагають учням ефективно адаптуватися до мінливих умов і досягати успіху в різних сферах життя. Також важливу роль у формуванні вміння здобувачів освіти у виконанні творчої роботи над задачами відіграє вчитель, який має володіти методикою формування творчого мислення молодших школярів, використовувати різноманітні методи і прийоми навчання, створювати сприятливі педагогічні умови.

Література та джерела

1. Осипенко Т. Методичні матеріали «Творча робота над задачею».2018. URL: <https://vseosvita.ua/library/metodicni-materiali-tvorca-robot-a-nad-zadaceu-402555.html> (дата звернення: 20.04.2024).
2. Шевчук І. Творчі підходи до вивчення математики в початкових класах. 2019. URL: https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2011/4_2011/64.pdf (дата звернення: 22.04.2024).
3. Бойчук О. Р. Творча робота над задачами на уроках математики в початковій школі 2016. URL: <http://boychykolya.blogspot.com/2016/12/blogpost-36.html?m=1> (дата звернення: 29.04.2024).
4. Прокоп Я. Творча робота над задачами на уроках математики в початкових класах. 2016. URL: https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2024-01/ВД%208.2%202021бакПОдПЗСО%20Силабус%20Практикум%20з%20розв%20матем%20задач%20Кашуб'як%202023_0.pdf (дата звернення: 02.05.2024).

ПЕДАГОГІЧНІ ПОГЛЯДИ ТА ІДЕЇ ЯНА АМОСА КОМЕНСЬКОГО

Анастасія Тарасюк,

студентка 4 курсу спеціальності 013 Початкова освіта відділення початкової, дошкільної освіти та інформаційних технологій Луцького педагогічного фахового коледжу

Науковий керівник – Надія Антонюк,

кандидат педагогічних наук, викладач педагогіки

Актуальність теми. Геніальний син чеського народу, педагог-класик, основоположник педагогічної науки, великий мислитель, патріот, демократ-гуманіст Ян Амос Коменський належить до тих історичних осіб, які своїми творіннями здобули невмирущу славу і любов. Він жив у період раннього нового часу, коли релігійні війни в європейських державах між католиками і протестантами були нормою, а наука лише починала формуватися, поступово відходячи від релігійних догм минулого. Окрім цього, починали формуватися паростки національних мов і закладатися основи сучасної педагогіки.

Вчений походив із чеських земель, де дуже сильними були впливи гусизму – однієї із протестантських течій. Його родина була заможною і батьки намагалися дати сину добру освіту: спочатку вдома ознайомлюючи із Біблією, а згодом в братській школі – тогочасний прототип середнього навчального закладу із значним ухилом до релігії. Вже тоді Ян Амос Коменський почав усвідомлювати недосконалість тогочасної освіти, що залежала від

релігійних догм і почав розмірковувати над тим, як би її покращити. Через певний час він продовжив навчання у Карловому університеті в Празі та в Гейдельберзькому університеті [2, с. 154].

Після отримання ґрунтовної освіти Ян Амос Коменський почав працювати шкільним вчителем. Він багато читав, особливо, праці давніх авторів, постійно намагався самовдосконалюватися. Вчений постійно вводив нові форми роботи з учнями: наочність, проведення уроків на свіжому повітрі. Після вчителювання Ян Амос Коменський подорожував Польщею, Швецією і постійно відкривав для себе нові форми роботи з учнями.

Загалом Ян Амос Коменський систематизував напрацьовані до нього педагогічні форми і розробив сучасною мовою класно-урочну систему навчання учнів. Він наголошував, що найкраще учні засвоюють матеріал вранці. Через це уроки варто проводити, до обіду. Вчений наголошував, що для певного віку учня потрібно розробляти певну шкільну програму, яка б враховувала особливості дітей. Починати навчання, згідно концепції Яна Амоса Коменського, варто від найпростіших речей і поступово можна переходити до складніших навчальних процесів: «від близького до далекого, від цілого до окремого, від знайомого до незнайомого». Вчений наголошував, що важливо аби учні охоплювали весь матеріал, а не його уривчасті відомості.

Окрім перерахованих педагогічних інновацій Ян Амос Коменський вважав, що дітям від маленького віку потрібно прищеплювати певні етичні норми, які в майбутньому допоможуть їм стати хорошими людьми. Наприклад, вчений піклувався про те, аби діти були справедливими і наполегливими в роботі. Також він намагався привчати дітей до корисної праці і регламентував певні правила поведінки. Разом з тим, Ян Амос Коменський, окрім традиційних предметів, вводив до навчального процесу і нові курси. Мова про географію, історію та природознавство. Хоча в період життя вченого ці предмети ще і не вважалися окремими науковими галузями, але вже тоді бачив необхідність вводити їх до шкіл [4, с. 485].

Ян Амос Коменський був новатором у сфері педагогіки і варто перейти до основної праці всього життя під назвою: «Велика дидактика».

Цю працю вчений почав писати під час переховування від релігійних гонінь, що мали місце під час Тридцятилітньої війни в Європі у середині XVII ст. Спочатку Ян Амос Коменський не надавав великого значення цій роботі але після її закінчення змінив свою думку. Через усю працю науковця проходить теза про те, що незважаючи на країну чи стать учнів усі мають право і повинні отримувати освіту, вдосконалювати свої чесноти, ставати благочестивим і навчатися усьому, що допоможе краще реалізувати себе в майбутньому, дорослому житті. Наріжним каменем своєї Загальної теорії навчання Ян Амос Коменський вважав ідею за якою в школах учні менше б витрачали часу на непотрібні і шкідливі речі, а більше – на дозвілля і щастя від отриманих знань.

Ідеї Яна Амоса Коменського були прогресивними для тогочасної європейської спільноти але якщо ми згадаємо принципи за якими навчалися діти, скажімо, на сході Європи в Російській імперії то навіть у XIX ст. вони були далекими від ідей вченого, не кажучи вже про XVII ст., коли вчений розробляв свої основні принципи [5, с. 69].

Основне завдання навчання Ян Амос Коменський бачив не так у користі для окремо взятою особи, як у користі для держави. На нашу думку, вчений намагався показати, що загальна освіченість буде позитивно впливати на розвиток тієї чи іншої держави. Це правильно але в той час коли жив вчений, як на мене, лише незначна кількість населення вміла читати і писати. Тобто можливість навчатися була в окремих представників еліти, а не в широких представників суспільства [3, с. 238].

Особливе значення науковець надавав вивченню мов. У період, коли жив Ян Амос Коменський, національні мови лише починали етап свого становлення. Він наголошував, що спочатку потрібно оволодіти в певній мірі своєю рідною мовою. Після цього потрібно навчатися латині, що в той час була мовою міжнародного спілкування, а також мовою

культури і науки. Вчений наголошував, що молодь повинна отримувати широку універсальну освіту. Загалом, саме цими принципами і керується сучасна педагогіка.

Ян Амос Коменський, на відміну від своїх багатьох колег, вважав, що прагнення людини пізнавати щось нове, здобувати освіту є ознакою Божественного. Справа в тому, що в період, коли жив вчений, багато релігійних діячів намагалися перешкоджати розповсюдженню освіти серед широких верств суспільства, вважаючи, що освіту повинні здобувати виключно служителі тієї чи іншої церкви [1, с. 71].

У своїх інших працях Ян Амос Коменський почав використовувати ілюстрації, які допомагали учням краще засвоювати матеріал. Вчений намагався виховувати не лише учнів але і свідомих громадян, що будуть працювати на благо своїх держав.

Таким чином, Ян Амос Коменський є справді великим вченим, розробником класно-урочної системи навчання, фундатором наукової педагогіки. Педагог, без сумніву, випереджав свій час і піклувався не лише про освіту для юнацтва, але й про те, щоб виховувати мудрих громадян, які б допомагали розвиватися своїй країні.

Література

1. Галузинський В. М., Євтух М. Б. Педагогіка: теорія та історія. Навч. посібник. Київ: Вища школа, 1995. 237 с.
2. Історія педагогіки / За ред. М. С. Гриценка. Київ, 1997. 324 с.
3. Коменський Я. А. *Вибрані педагогічні твори*. Київ, 1940. 265 с.
4. Фіцула М. М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти. Київ: Академія, 2000. 544 с.
5. Ягупов В. В. Педагогіка: Навчальний посібник. Київ: Либідь, 2002. 560 с.

ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: ПЕРЕВАГИ ТА РИЗИКИ

Богдана Ткачук,

студентка 3 курсу спеціальності 013 Початкова освіта відділення початкової, дошкільної освіти та інформаційних технологій Луцького педагогічного фахового коледжу

Науковий керівник – Мар'яна Радкевич,

викладач вищої категорії циклової комісії природничо-математичних дисциплін

Актуальність теми. Людство ХХІ ст. асоціюється з масовою діджиталізацією та інтернетом. За короткий проміжок часу, люди створили неймовірну кількість новітніх цифрових технологій, що набагато розширили можливості людини та полегшили її життя у світі [1].

Соцмережі стали невід'ємною частиною життя молоді. Те, що спочатку здавалося зручним методом комунікації та обміну інформацією, поступилося місцем для серйозних проблем. Третина опитаних дітей зазначають, що їм значно простіше бути собою в онлайн, ніж в офлайн. Від 16 до 29 % дітей акцентують, що їм легше щось говорити або писати в інтернеті, ніж наживо [2].

Повністю замінити традиційне навчання мобільним неможливо, але доцільно використовувати соціальні мережі для певних видів роботи: А. Яцишин пропонує використовувати соціальну мережу Facebook для:

- групового навчання (робота в навчальних міні-групах);
- персонального навчання (самостійне навчання);
- випадкового навчання (можливість пізнавати щось нове несвідомо);
- використання з метою інформування щодо функціонування навчального закладу й заходів, пов'язаних із цим.

Дослідниця також зазначає, що соціальні мережі доцільно використовувати для проведення позакласної роботи і спілкування між учасниками олімпіад, змагань, семінарів,

таборів, гуртків, що дозволяє не тільки створити позитивний емоційний клімат заходів, а й підвищити їхню якість проведення [3].

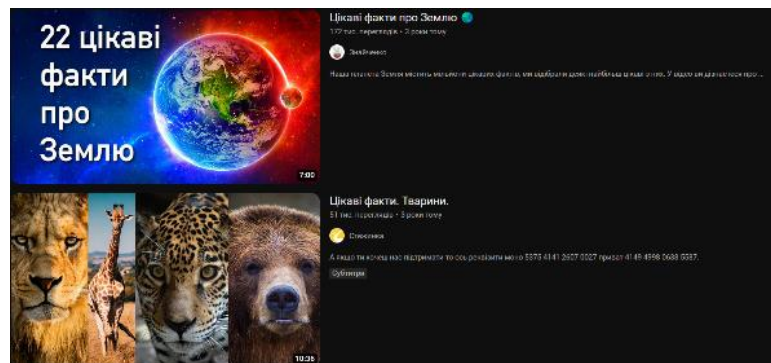
Використання соціальних мереж у навчальному процесі має як переваги, так і ризики. Як і кожний метод, що ми застосовуємо під час навчання. Розглянемо такі випадки.

Переваги використання соціальних мереж.

Зручність, доступність інформації. Здобувачі освіти можуть швидко знаходити матеріали для навчання, використовуючи соціальні мережі. Багато освітніх ресурсів, які доступні онлайн, можна знайти через соціальні мережі. Наприклад: здобувачі освіти шукають інформацію про тему, яку пропустили в школі в YouTube, та там знаходять відеоурок. Також можуть знаходити відео-уроки для розширення знань в якійсь сфері, до прикладу: математики, української мови, я досліджую світ. Завдяки YouTube діти можуть ще в початковій школі вивчати: історію, географію, складнішу математику. Тобто дана соціальна мережа за допомогою відеоконтенту викликає в дітей зацікавлення наукою.

Рис. 1. Приклад навчального контенту в соціальних мережах

Можливість обговорення та співпраці. Соціальні мережі можуть бути корисним інструментом для спілкування та співпраці між вчителем та здобувачем освіти. Вони можуть обмінюватися ідеями, розглядати складні теми та навіть можуть спільно працювати над проєктами. Прикладом є групи класу з вчителем та без, де діти запитують домашнє, отримують новини від вчителя так далі. Зазвичай вони є в Viber, Telegram, Instagram. Вчитель може легко та в будь-який час надати актуальну інформацію здобувачам освіти, це стало в пригоді в 2020 році 11 березня, коли запровадили карантин у зв'язку з пандемією COVID-19, та 24 лютого 2022 року, коли почалося повномасштабне вторгнення.

Можливість вивчення нових технологій. Використання соціальних мереж у навчальному процесі може допомогти дітям оволодіти цифровими навичками та ознайомитися з новими технологіями, що можуть бути корисними в їхній подальшій кар'єрі. Тобто може розвинути: цифрову грамотність, комунікативні навички, критичне мислення, творчість та самовираження, міжособистісні вміння, дрібну моторику. Навіть здавалося в простому обміні повідомленнями є користь, здобувачі освіти вчать набирати швидко текст та писати граматично правильно слова.

Можливість підвищення мотивації. Використання соціальних мереж у навчанні може зробити процес більш захоплюючим та цікавим для здобувачів освіти, зокрема через залучення групових обговорень, конкурсів або відстеження прогресу одне одного. Особливо актуально під час дистанційного навчання коли в дітей мотивація для навчання нижче, ніж зазвичай. За допомогою соціальних мереж можливо її підняти. Навіть посилання на смішний контент по темі уроку може підвищити мотивацію дітей.

Ризики під час використання соціальних мереж.

Відволікання на уроці. Соціальні мережі можуть відволікати дітей від навчального процесу, особливо якщо вони використовуються без відповідного контролю та обмежень. Вирішенням даної проблеми є контроль смартфонів під час навчального процесу. Їх можна просити заховати, або збирати в спеціальну коробку, на час уроку. Вчитель не можна

забирати в дітей телефон, але може попросити здати в його в спеціальний ящик. Дитина знає, що з її смартфоном все добре і він на місці, але під час уроку не може ним користуватися, тільки в випадку коли це попросить вчитель, або зателефонують батьки.

Рис 2. Приклад зберігання телефона в школі

Ризик витоку особистої інформації. Використання соціальних мереж може призвести до витоку особистої інформації здобувачів освіти, яка може бути використана сторонніми особами. Тобто дитина необережно залишила свій номер телефону в Telegram або в Instagram, та їй почали телефонувати шахраї щоб виманити кошти.

Залежність від соціальних мереж. Якщо діти стають залежними від соціальних мереж для отримання інформації або спілкування, це може негативно позначитися на їхньому академічному успіху та здоров'ї. Жодна залежність не має позитиву, діти можуть повністю перейти в онлайн-життя, не мати друзів у реальному житті тільки в інтернеті.

Загалом використання соціальних мереж у навчальному процесі може бути корисним, але важливо бути обережним та враховувати всі їхні переваги та ризики. Налагодження правильного балансу і контролю використання соціальних мереж може сприяти їхньому позитивному впливу на навчання. Використання соціальних мереж обов'язкове в сучасних реаліях, групи з вчителями настільки стали буденністю, що без них важко уявити сучасну освіту. Сучасна освіта поєднує в собі використання сучасних технологій, соціальних мереж, нових тенденцій у науці та повагу до всіх учасників навчального процесу.

Література та джерела

1. *Наукові записки.* Серія «Психолого-педагогічні науки» (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя). Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2023. № 3. 118 с.
2. Соцмережі і діти: переваги, ризики та як залишатися в безпеці. URL: <https://11l.ink/DIAY0> (дата звернення: 26.04.2024).
3. Яцишин А. В. Застосування віртуальних соціальних мереж для потреб загальної середньої освіти. *Інформаційні технології в освіті.* 2014, № 19. С. 119–126.

ІГРОВІ ВИДИ СПОРТУ В ПРОГРАМІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ ВОЛИНСЬКИХ ШКОЛЯРІВ

Вероніка Толстоброва,

*студентка 3 курсу спеціальності 017 Фізична культура і спорт
ЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради*

Науковий керівник – Наталія Денисенко,

*доктор педагогічних наук, заслужений вчитель України, декан факультету
початкової освіти та фізичної культури*

Актуальність теми. У Новій українській школі (НУШ) фізичне виховання має значний інтегративний підхід, спрямований на всебічний розвиток учнів. Великий акцент робиться на розвиток фізичної активності та спортивних здібностей учнів [2].

Вчителі фізичної культури надають перевагу:

– *інтердисциплінарності:* фізичне виховання в НУШ влітається в різні аспекти навчального процесу, співпрацює з іншими предметами та навчальними матеріалами;

- *здоров'язбережувальному підходу*: це збереження та зміцнення здоров'я учнів;
- *індивідуалізації*: фізичне виховання враховує індивідуальні особливості кожного учня;
- *розвитку особистості*: програма фізичного виховання сприяє не лише фізичному розвитку, а й розвитку особистості. Вона сприяє формуванню таких якостей, як самодисципліна, відповідальність, співпраця та лідерські якості;
- *культурологічному аспекту*: фізичне виховання в НУШ також включає в себе вивчення та розуміння різних видів спорту, спортивних традицій та культурного значення фізичної активності [4].

Думка вчителів щодо програми фізичної культури в Новій українській школі (НУШ) є різною, оскільки це питання може залежати від багатьох факторів, таких як особистий досвід, професійні навички, рівень підготовки та погляди на освіту. Деякі вчителі можуть позитивно сприймати програму фізичної культури в НУШ через її інтегративний підхід та акцент на здоров'язбереження. Досвідчені вчителі фізичної культури надають перевагу ігровим видам спорту [3].

Гра з м'ячем – це чудовий спосіб стимулювати рухливість, координацію та командну співпрацю серед дітей. Ось деякі популярні ігри з м'ячем, які використовуються в українських школах:

Футбол: Футбол є однією з найпопулярніших спортивних ігор у світі. Він розвиває спритність, швидкість, стратегічне мислення та співпрацю у групі.

Баскетбол: Ще одна популярна гра, яка допомагає розвивати координацію та здібності учнів. Баскетбол також сприяє здоровому життю та підвищує витривалість.

Волейбол: Ця гра добре підходить для великих груп учнів і розвиває навички співпраці, точності та стратегічного мислення.

Гандбол: Це енергійна гра, яка вимагає від учасників швидкості, спритності та вміння швидко приймати рішення.

Теніс настільний: Ця гра добре підходить для невеликих груп або для індивідуальних занять. Вона розвиває координацію рухів та концентрацію [1].

Модельна програма з фізкультури зорієнтована на нові види спорту. Там є і дзюдо, і лакрос, і пікбол, і рінго, і доджбота ін. Кожен модуль – це один вид спорту. І таких модулів у програмі аж 60. Учитель сам може обрати, які з видів спорту більше до душі йому й дітям. Вирішили проаналізувати п'ять нових видів спорту з м'ячем, що представлені у програмі НУШ і які сьогодні практикують школи Волині.

На першій позиції гра «панна» – це захоплююча та популярна футбольна гра, яка отримала свою назву від голландського слова «raffen», що означає «заглушити». У цій грі гравці спробують передбачити рухи своїх супротивників та забрати м'яч, граючи один проти одного або в малій команді. Основна мета полягає в тому, щоб провести м'яч між ногами суперника. *Другу позицію* займає «Корфбол» - це командна спортивна гра, яка схожа на баскетбол та навіть іноді порівнюється з ним, проте має свої відмінності. Гра виникла в Нідерландах у кінці XIX століття. Основна ідея полягає в тому, щоб забивати м'яч у великий спеціальний кошик, який називається «корф», розташований на стовпі над землею. Третю позицію обіймає гра «Флорбол» – це швидко розвиваюча командна гра, яка походить з Швеції на початку 1970-х років і поєднує в собі елементи хокею, футзалу та хокею з м'ячем, і грається за допомогою пластикового м'яча та кийків. На четвертому місці гра «Доджбол» – це командна спортивна гра, яка полягає у видаленні гравців зі змагання за допомогою кидків м'яча. Доджбол вимагає від гравців швидкості, спритності, вправності у кидках та стратегічного мислення. І на м'ятому місці за популярністю волинських школярів – гра «Лакрос». Це швидко розвивальна командна спортивна гра, яка походить з індіанських народів Північної Америки. Гра ведеться з гумовим м'ячем та кийками, які називаються «кроссами». Кожен гравець використовує «кросс» для перенесення м'яча та забиття його у ворота суперника.

Отже, нові види спорту з м'ячами стають корисними і цікавими для розвитку спортивного світу Волинських школярів. Вони додають різноманіття до шкільної програми з фізичної культури, надаючи більше можливостей для фізичної активності та розваг. Нові види спорту з м'ячачасто включають в себе інноваційні концепції, технології та підходи, що стимулює розвиток спортивної галузі в цілому. Вони більш доступні для різних груп людей, ніж традиційні види спорту, і можуть надати можливості для залучення дітей з різним рівнем фізичного розвитку до рухової активності.

Література та джерела

1. Базильчук В. Б. Організаційні засади активізації спортивно-оздоровчої діяльності студентів в умовах вищого навчального закладу: автореф. дис. на здобуття ступеня канд. наук з фізичного виховання і спорту: спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення». Львів. 2004. 20 с.
2. Вацеба О. М. Нариси з історії західноукраїнського спортивного руху. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2007. 232 с.
3. Кузнецова О. Т. Фізична і розумова працездатність школярів з низьким рівнем фізичної підготовленості: автореф. дис. на здобуття ступеня канд. наук з фізичного виховання і спорту: спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення». Рівне. 2005. 20 с.
4. Особливості та етапи формування ринку оздоровчо-освітніх послуг в Україні. Режим доступу: <http://www.studentam.in.ua/index.php?option> (дата звернення: 13.03.2024).

СУТНІСТЬ МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ У НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДЖЕРЕЛАХ

Вероніка Тригуб,

*студентка 4 курсу спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура) відділення
музичного мистецтва та фізичної культури*

Луцького педагогічного фахового коледжу

Науковий керівник – Сергій Марчук,

кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри педагогіки та психології

Актуальність теми. Закон України «Про освіту» проголошує такі важливі засади сучасної освітньої діяльності: людиноцентризм, гуманізм, демократизм, виховання патріотизму, формування поваги до прав і свобод людини, нетерпимості до приниження її честі та гідності [3].

Величезну роль у тому, чи зможе нинішнє молоде покоління взяти на себе відповідальність за долю країни, а, значить, зберегти українську державу як державну і соціокультурну цілісність, відіграє соціально-моральна позиція молоді – сукупність соціальних установок, морально-етичних принципів і ціннісних орієнтацій молодих людей. Соціально-моральна позиція, складаючись у свідомості індивіда в ході соціалізації та виховання, регулює поведінку людини, визначаючи її життєві стратегії – життєві цілі та засоби їх досягнення [2, с. 66].

Теоретичний аналіз науково-літературних джерел виявив розбіжність у визначенні змісту морального виховання з позиції філософії, педагогіки, психології. Так, у філософії моральне виховання трактується як процес формування моральних цінностей, норм і правил, почуттів, принципів, навичок і звичок поведінки, рис характеру, моральних якостей. У педагогіці моральне виховання – це виховна діяльність школи і сім'ї, що має на меті формування стійких моральних якостей, потреб, почуттів, навичок і звичок поведінки на основі засвоєння ідеалів, норм і принципів моралі, участь у практичній діяльності [1, с. 52].

Морально-етичне виховання молодшого школяра розглядається як педагогічно організований процес, здійснюваний у навчальній та поза навчальній діяльності, спрямований на засвоєння і прийняття учнями традиційних моральних норм та ідеалів, розвиток духовних, естетичних і моральних почуттів [9, с. 153].

Методологічною засадою морального виховання є етика – наука про мораль, її природу, структуру та особливості походження й розвитку моральних норм і взаємовідносин між людьми в суспільстві. У науковій літературі виділяється фундамент моралі – це моральні норми – система вимог, які визначають обов'язки людини по відношенню до оточуючого світу, зразки, які не тільки орієнтують поведінку особистості, але й дають можливість оцінювати й контролювати її.

Моральні цінності – поняття етики, яке відображає значущість для індивіда, проявів моралі як регулятора суспільно належної поведінки і є втіленням його суб'єктивного діяльно зацікавленого ставлення до реалізації у житті моральних норм і принципів [1, с. 52].

Моральність має такі чинники: моральні почуття, сенсожиттєві орієнтації (ідеали, традиції, норми, категорії, принципи, заповіді, канони, кодекси), моральні переконання, моральні стосунки (моральна діяльність і моральна поведінка). Усе це свідчить про те, що усвідомлення цінностей відбувається свідомо на діяльній основі [6, с. 419].

Під цінностями розуміють предмети, явища, процеси, а також їх якості і властивості. Їхнє призначення – здійснення соціального прогресу і розвитку людської особистості. Ті цінності, об'єктом і суб'єктом яких є представники людського суспільства, відносять до моральних. Вони, на нашу думку, є гуманістичними цінностями, якщо їх зміст наповнений, пронизаний цінностями етики добра і справедливості, гуманізму, усвідомлений індивідом суб'єктивно, а інша людина стає об'єктом його ціннісного ставлення. Це – мир, свобода, рівність, праця, істина, краса, совість, добро, гідність, обов'язок, честь. Людина виступає організуючим центром цієї системи. Вона – їх носій [4, с. 165].

Цінності – це певні загальні норми та принципи, які визначають мотивацію людських вчинків [10, с. 203].

Духовно-моральні цінності визначають мотиви поведінки особистості та спрямованість діяльності, тому важливо формувати у дітей здатність діяти відповідно до них [7, с. 61]. *Моральні цінності* є інтегративним, стрижневим утворенням у ціннісному ставленні людини до себе та інших, ознаками якого є спрямованість на прояв в учнів власної гідності, поваги до інших та відповідальності за вчинки у своєму житті, готовність здійснювати моральний вибір та керуватися ним у повсякденній діяльності й спілкуванні. Базовими духовно-моральними цінностями визначені – любов, повага до інших, гідність, відповідальність, совість, свобода, толерантність, справедливість, рівноправ'я, ініціативність [5, с. 102].

Духовні цінності трактуються як добро, віра, краса, істина, солідарність, патріотизм, пам'ять пращурів, моральність, милосердя і співчуття. Отже, духовні цінності – це моральний ідеал людини. В. Сухомлинський «увів у педагогічну науку і шкільну практику такі цінності, як совість, сором, любов, терпимість, співчуття, співпереживання, повага, шана, обов'язок, свобода тощо» [6, с. 420].

Вищими цінностями гуманістичної етики є любов до себе, утвердження свого власного «Я». Саме тому провідною метою шкільного виховання, в тому числі й морально-етичного, є створення і забезпечення умов, які сприяють розвитку особистості кожної дитини. Дитина має, нарешті, стати найвищою цінністю виховання. Базовими в структурі життєдіяльності людської особистості є вищі цінності, вони включають особистість у суспільні відносини на основі гуманістичних принципів. На індивідуальному рівні буття людини базовими є такі цінності як добро, совість, відповідальність. Ці категорії взаємозв'язані між собою, взаємодоповнюють та взаємопроникають одна в одну [4, с. 165].

Гуманізація суспільного життя і гуманізація освіти належить до визначальних цінностей, вона є умовою і результатом якісної шкільної освіти XXI століття.

Гуманістичні цінності – це поняття, які регулюють поведінку людини в усіх сферах її суспільного життя і орієнтацію на них у процесі задоволення своїх потреб. Вони є особливим результатом духовної діяльності людини, що виражається в ставленні молодшого школяра до речей, їх властивостей, дій, вчинків тощо. Сучасне розуміння гуманістичних цінностей

освіти спирається на антропологічні і соціокультурні координати. Розуміння сутності гуманістичних цінностей у шкільній освіті лаконічно висловлюють таким чином – дитина є головною педагогічною цінністю і педагог, здатний до її виховання, соціального захисту, збереження індивідуальності. А звідси центрованість на ідеях: людина не засіб, а мета, тому не дитину треба пристосувати до системи освіти, а освіту до неї; у шкільній освіті різноманітними засобами має утверджуватись позитивне ціннісне ставлення учнів до себе, інших людей, природи і суспільства [8].

Отже, зазначимо, що гуманістична цінність формується послідовними діями, коли знання та уявлення про гуманність підкріплюються мотивами, що базуються на почуттях, ставленнях і відносинах.

Література та джерела

1. Батарейна І. О. Зміст морального виховання учнів початкових шкіл України. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2019. Вип. 72. Т. 1. С. 50–53.
2. Жмак К. В. Особливості морального виховання молоді на сучасному етапі становлення України. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 69. Т. 1. С. 66–69.
3. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 04.03.2024).
4. Киричок В. А. Виховання гуманістичних цінностей молодших школярів: актуалізація педагогічних ідей В. О. Сухомлинського. URL: <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/1252> (дата звернення: 27.03.2024).
5. Нова українська школа в поступі до цінностей: Програма / керівник – І. Д. Бех. *Методист*. 2020. № 11–12. С. 91–119.
6. Паламар С. П., Булана Л. В. Формування моральних цінностей в молодших школярів. *Молодий вчений*. 2018. № 9 (61). С. 419–422.
7. Потапчук Т. Формування духовно-моральних цінностей в учнів молодшого шкільного віку як психолого-педагогічна проблема. *Педагогічний часопис Волині*. 2018. № 4(11). С. 56–63.
8. Резнік Н. О. Виховання в учнів початкових класів гуманістичних цінностей у позаурочній діяльності. URL: https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2011/4_2011/20.pdf (дата звернення: 20.03.2024).
9. Рідей Н. М., Овчатова А. П. Виховання морально-етичних цінностей у молодших школярів в системі STEM-освіти. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/38720> (дата звернення: 02.04.2024).
10. Стахів Л. Г. Морально-духовні цінності – невід’ємна частина української культури. *Наукові записки. Серія «Педагогічні та історичні науки»*. 2011. Вип. 93. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова. С. 203–207.

ВИЯВЛЕННЯ СТАНУ ФОРМУВАННЯ БАТЬКАМИ ЗАЦІКАВЛЕНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ І СПОРТОМ

Владислав Трофименко,

*студент 4 курсу спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура) відділення
музичного мистецтва та фізичної культури*

Луцького педагогічного фахового коледжу

Науковий керівник – Сергій Марчук,

кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри педагогіки та психології

Актуальність теми. Зміцнення здоров’я дітей постає одним із наскрізних завдань розбудови сучасної системи освіти, забезпечити виконання якого покликана ефективна організація роботи з їх фізичного виховання. Указом Президента України № 894/2019 «Про невідкладні заходи щодо покращення здоров’я дітей» постановлено забезпечити в освітньому середовищі Нової української школи «формування позитивного ставлення підростаючого покоління до фізичної культури і спорту як складової збереження і зміцнення їх здоров’я, запровадження сучасної методології організації уроків фізичного виховання, підвищення рухової активності учнів під час освітнього процесу» [4].

Сучасні сім'ї мають досить специфічні погляди на виховання дітей, в тому числі, й на роль фізичної культури в житті дітей. За дослідженнями М. Вахтангішвілі (рис. 1) лише 45,71 % батьків займаються в різних формах фізкультурно-оздоровчих занять.

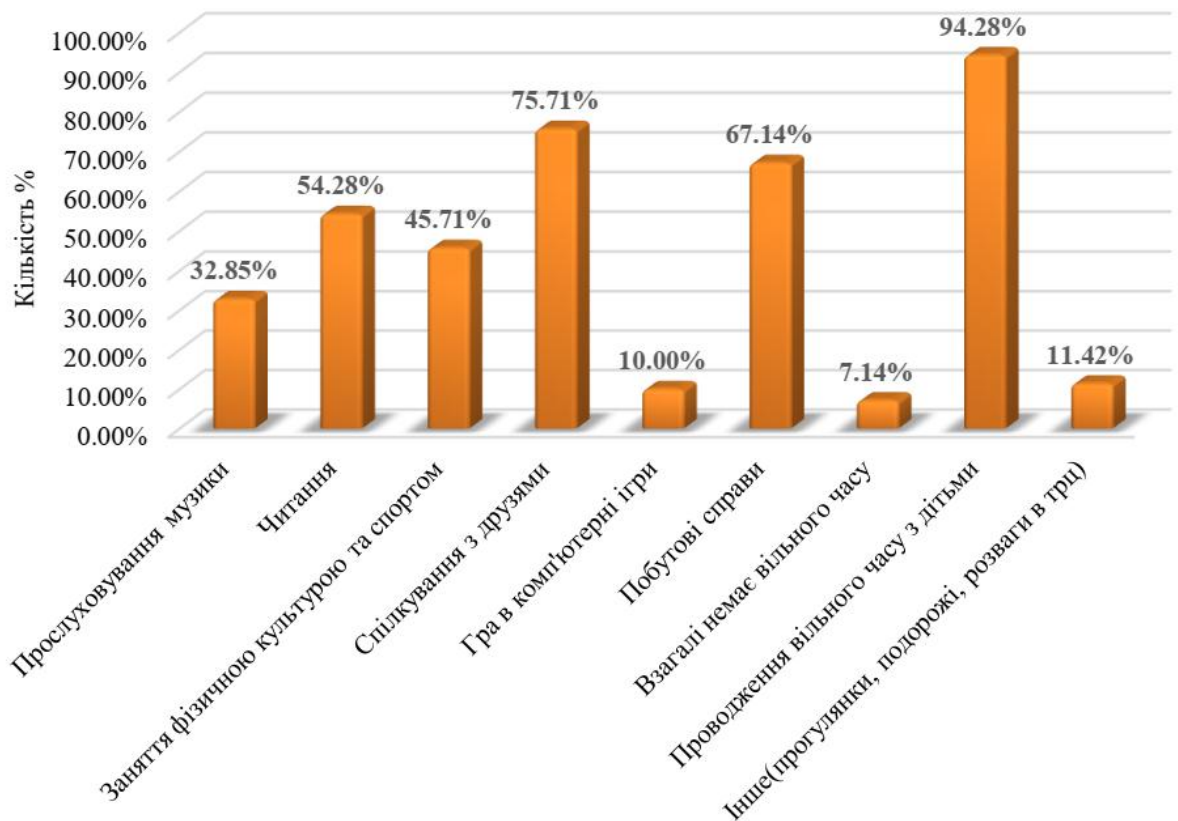

Рис. 1. Розподіл вільного часу батьків без дітей [1]

Проведене дослідження показало, що 94,28 % проводять свій вільний час з дітьми, 75,71 % приділяють увагу спілкуванню с друзями, 67,14 % – побутовим справам, 54,28 % – читанню книг, 32,85 % – прослуховуванню музики. Дані анкетування батьків дітей молодшого віку показали, що 98,5 % вважають, що заняття з фізичної культури покращують здоров'я дітей, 78,57 % опитуваних батьків відзначили, що заняття з фізичної культури підвищують працездатність, 3,1 % вважають їх необхідними для зняття стресу [1, с. 23].

Дослідження М. Вахтангішвілі свідчать, що 35,71 % батьків займаються у вільний час фізичною культурою самостійно, разом з дітьми виконують фізичні вправи лише 25,71 %. Значна кількість опитаних (78,57 %) знайомі з системою фізкультурно-оздоровчої роботи в школі, 21,43 % – ні. Слід зауважити, що 77,14 % батьків вважають, що форми фізкультурно-оздоровчої роботи в школі достатні для забезпечення необхідного рівня здоров'я дітей, у той же час, батьки вказали, що лише 7,13 % дітей виконують необхідний руховий режим, який для дітей молодшого віку складає 17–18 годин на тиждень. Більшість дітей (44,28%) виконує загальний обсяг рухової активності протягом 6–8 годин на тиждень. Опитування виявило, що 98,57 % дітей до школи ходять з гарним настроєм і позитивними емоціями, 17,14 % з відчуттям радості відвідують навчальний заклад, мають добрий сон – 94,28 %. Однак за даними анкетування 60 % дітей інколи плачуть, 82,86 % дітей не втомлюються від навантажень, проте 17,14 % швидко втомлюються від захворювань, які мають, або навантажень. Опитування батьків показало, що вони не мають необхідного рівня знань з організації системи фізичного виховання та її значення для покращення здоров'я та рівня фізичної підготовленості дітей [1, с. 23].

Соціологічне дослідження, проведене у місті Тернополі серед батьків учнів молодшого шкільного віку (108 респондентів), дало такі результати. Більшість опитаних

батьків (80,3 %) визначають провідну роль сім'ї у збереженні, зміцненні здоров'я і фізичному розвитку дітей. Далі вказують на школу і органи охорони здоров'я. Досвід переконує, що особистий приклад батьків – це найкращий засіб залучення дітей до систематичних занять фізичною культурою. Це визнає 76,9 % респондентів; одночасно 8,8 % – не погоджується з цим твердженням. У числі опитаних батьків 10,9 % систематично займаються фізичною культурою; 28,1% нерегулярно; 45,6 % займалися фізичною культурою колись і 9,2 % респондентів не займаються фізичною культурою.

При свідомому та активному сприянні батьків заняття фізичними вправами можуть перерости у природну потребу кожної дитини. Разом з тим, батьки повинні це усвідомити. Тут велика роль відводиться школі, яка усіма доступними їй засобами повинна переконати батьків, що майбутнє щастя, здоров'я, життєздатність та життєстійкість дітей багато в чому залежить від їх повноцінного фізичного розвитку і фізичного виховання. Це загальна мета родини та школи, яка створює міцну непорушну основу для їх взаємодії та планомірної роботи. Кризові явища сьогодення накладають свій відбиток на стосунки між школою і сім'єю, призводять до розриву існуючих зав'язків, негативно позначаються на практиці фізичного виховання дітей. Тому необхідно удосконалювати співпрацю сім'ї та школи в сучасних умовах, оскільки вона дозволить збільшити рухову активність учнів у режимі дня школи та у вільний від навчання час, знизити захворюваність та покращити стан здоров'я школярів [3, с. 95].

Дослідниця О. Вацеба, проводячи спеціальне дослідження серед батьків першокласників, виявила результати на запитання: «Чи може співпраця сім'ї та школи сприяти поліпшенню стану здоров'я, рівню фізичного розвитку та фізичної підготовленості?» – 73,75 % батьків відповіли позитивно, 25,00 % – сказали, що можливо, і 1,25 % – не погодилися з цим. Щодо форм співпраці сім'ї та школи, які доцільно застосовувати у фізичному вихованні дітей, 76,25 % батьків віддати перевагу спільним туристичним походам із дітьми; 55,0 % – спільним заняттям фізичними вправами і спортом; 38,75 % – консультаціям лікаря та вчителя фізичної культури; 35,0 % зазначили участь у фізкультурно-спортивних заходах батьків і дітей (була надана можливість зазначити 2–3 варіанти відповідей).

Аналіз даних проведеного анкетування свідчить, що більшість батьків, позитивно ставляться до фізичного виховання та вважають його одним із чинників, який впливає на стан здоров'я дитини і є корисним для її здоров'я. Але внаслідок нестачі часу перекладають свої обов'язки на інших, сподіваючись, що природна потреба рухатися й шкільні заняття задовольняють дітей і зроблять їх здоровими. Більшість батьків позитивно ставляться до співпраці сім'ї і ніколи у фізичному вихованні дітей, але деколи не мають необхідного рівня знань з організації фізичного виховання. Тому треба застосовувати різні форми співпраці сім'ї і школи із залученням батьків до цієї роботи [2, с. 34].

Література та джерела

1. Вахтангішвілі М. Співпраця сім'ї та школи у фізичному вихованні дітей молодшого шкільного віку. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації: збірник наукових праць*. Вип. 7(26). Вінниця: ТОВ «Планер», 2019. С. 20–25.
2. Вацеба О., Бондарук О. Ставлення батьків та вчителів до проблем фізичного виховання першокласників. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: зб. наук. праць*. 2008. Т. 2. С. 32–37.
3. Корнієнко С. М. Можливі шляхи збагачення позитивної мотивації фізкультурно-оздоровчої діяльності молодших школярів у системі «Родина-школа». URL: https://nv-kogpi.ucoz.ua/vupysk9/Kornienko_S-M..pdf(дата звернення: 15.04.2024).
4. Про невідкладні заходи щодо покращення здоров'я дітей. Указ Президента України № 894 / 2019 URL : <https://www.president.gov.ua/documents/8942019-30949>(дата звернення: 20.02.2024).

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПОЗАУРОЧНИХ ФОРМАХ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ

Юрій Троян, Олександр Шевчук,

студенти 4 курсу спеціальності 017 Фізична культура і спорт

факультету початкової освіти та фізичної культури

ЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради

Науковий керівник – Олександр Митчик,

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, завідувач кафедри фізичної культури

Актуальність теми. Для визначення можливих напрямів формування здоров'язберігаючої компетенції необхідно звернутися до питання про організацію позакласної та позаурочної роботи з фізичного виховання, оскільки фізичне виховання значною мірою реалізується у формі позаурочних занять. Це закономірно, оскільки навчання як педагогічний процес займає відносно невеликий за часом період у житті людини [2; 5].

У багатьох державних програмах, концепціях, нормативних документах, що регулюють відносини у сфері освіти, фізичної культури, перед суспільством є нагальне вирішення питання впровадження дієвої системи фізкультурної освіти населення, яка б сприяла формуванню традицій і культури збереження та зміцнення здоров'я, його престижу, залученню громадян до активних занять фізичною культурою і спортом [3;4]. В.Г. Ареф'єв вважає, що важливим аспектом подальшого здоров'язбережувального руху є якісне покращення позаурочних форм занять фізичними вправами [1]. Шкільний урок фізичної культури спрямований перш за все на вирішення навчальних завдань, а не пов'язаних з розширенням функціональних ресурсів організму школяра, який ще розвивається, підвищенням його імунологічної стійкості до несприятливих факторів зовнішнього середовища, тому здійснюється лише мінімальний вплив на оздоровлення дитини. Іншою важливою проблемою недостатньої ефективності фізичного розвитку у школі (навіть за умови раціоналізації обсягу) є відсутність умов для досягнення кумулятивного ефекту – тренувального й оздоровчого. У діючій системі шкільного виховання відсутній диференційований підхід до вибору фізичних навантажень відповідно до рівня розвитку, фізичної підготовленості, біологічного віку школяра. Тому науковцями ведеться пошук оптимального підходу до використання часу, який відводиться на фізичне виховання школярів.

Згідно з «Положенням про фізичне виховання учнів загальноосвітньої школи» система фізичного виховання повинна включати такі пов'язані між собою форми: уроки фізичної культури; фізкультурно-оздоровчі заходи протягом шкільного дня (гімнастика перед уроками, фізкультурні хвилинки під час уроків, ігри й фізичні вправи на перервах і в режимі продовженого дня); позакласна спортивно-масова робота (заняття в гуртках фізичної культури і спортивних секціях, спортивні змагання); позашкільна спортивно-масова робота та фізкультурно-оздоровчі заходи за місцем проживання учнів (заняття в дитячо-юнацьких спортивних школах, туристичних гуртках); самостійні заняття учнів фізичними вправами вдома, на пришкільних і дворових майданчиках, стадіонах. Аналіз спеціальної літератури показує, що одним із перспективних і найбільш ефективних напрямків практичного вирішення завдань збереження здоров'я учнівської молоді є удосконалення традиційних засобів, форм і методів позаурочної роботи. Головною функцією позаурочних і позашкільних занять є створення найсприятливіших умов для формування звички до систематичних занять фізичними вправами. Уроки є лише початком всієї складної системи цього процесу, який передбачає заняття протягом шкільного дня, позакласну і позашкільну фізкультурно-спортивну й оздоровчу діяльність, самостійну роботу.

Для позаурочних занять фізичними вправами характерна самостійна організація діяльності з метою зміцнення здоров'я, збереження і підвищення працездатності, загартування і лікування, виховання фізичних і вольових якостей, а також для засвоєння певних дій. Усі форми фізкультурно-оздоровчих і спортивних занять, які проводяться в процесі навчальної і позакласної роботи, повинні відповідати головній меті – сприяти залученню кожного учня до щоденних самостійних занять фізкультурою і спортом [2]. У процесі проведення фізкультурно-оздоровчих заходів вирішуються завдання активізації рухового режиму протягом навчального дня, підтримки оптимального рівня працездатності у навчальній діяльності, зміцнення здоров'я та вдосконалення культури рухів, сприяння фізичному розвитку і руховій підготовленості учнів, оволодіння навичками самостійних занять фізичною культурою.

Таким чином, позакласна та позашкільна робота з фізичного виховання має в своєму арсеналі велику кількість засобів, методів і форм організації занять та сприяє більш повному і якісному вирішенню основних завдань фізичного виховання школярів, що здійснюється в системі обов'язкових уроків з предмета «Фізична культура», сприяє проведенню корисного і здорового відпочинку, задоволенню індивідуальних інтересів в заняттях вибраним видом вправ, розвиває соціальну активність учнів.

Позакласна та позашкільна робота з фізичного виховання, маючи однакову цілеспрямованість з навчальною, що проводиться на уроках фізичної культури, відрізняється такими особливостями: вона організовується на добровільних засадах, зміст і форми занять визначаються самою школою з урахуванням конкретних умов роботи, а учням надається право вибору видів занять; будується на основі широкої громадської активності учасників, які об'єднані в колектив фізичної культури; педагогічне керівництво у процесі позакласної та позашкільної роботи набуває більшою мірою консультативно-рекомендаційний характер, що стимулює прояв творчої ініціативи учнів у проведенні різних форм цієї роботи.

Розглянемо детальніше форми та засоби організації позаурочної і позакласної здоров'язбережувальної діяльності школярів. Встановлено, що в нинішніх соціально-економічних умовах позаурочні заняття фізичними вправами є найбільш оптимальним засобом пристосування учнів до змінних умов середовища та мають наслідком збереження їх здоров'я. Подібні заняття є економічно вигідними і соціально корисними. Вони не потребують спеціальних витрат на обладнання і, завдяки вмілому управлінню механізмами впливу занять фізичними вправами на дитячий організм, дають бажаний результат – збереження здоров'я молодого покоління. Головною вимогою до ефективної організації педагогічного процесу адаптації учнів до фізичних навантажень є компетентність, креативні, управлінські вміння та відповідальне свідоме ставлення вчителів до збереження здоров'я учнів.

У процесі позаурочних занять фізичними вправами з метою формування у школярів здоров'язберігаючих компетенцій використовувалися усі доступні види рухової активності з урахуванням індивідуальних особливостей учнів. Ми використовували: позаурочні заняття в секціях з різних видів спорту, інноваційних видів рухової активності: флорбол, бадмінтон, корфбол, кросфіт, катання на скейтах, роликах, велосипедах, самокатах, фітбол-гімнастика та ін.

Позаурочна робота з будь-якого виду спорту, або рухової активності може носити здоров'язбережувальний характер за умов дотримання методологічних та методичних вимог. Важливе місце позаурочних форм роботи в системі фізичного виховання школярів та її значні освітньо-виховні можливості дають можливість більш ефективно виконати низку завдань: залучення до систематичних занять фізичними вправами школярів, підвищення успішності з предмету «Фізична культура», формування умінь і звичок самостійного використання засобів фізичного виховання у повсякденній діяльності з метою оздоровлення, попередження розумової перевтоми, власного фізичного вдосконалення і корисного

проведення вільного часу, виявлення кращих спортсменів і підготовки їх до участі у змаганнях, формування здоров'язберігаючої компетенції.

Література

1. Ареф'єв В. Г. Фізична культура в школі (молодому спеціалісту) : навч. посіб. для студ. навч. закл. II–IV рівнів акредитації. Кам'янець-Подільський, ПП Буйницький О. А., 2007. 248 с.
2. Носко М. О. Теоретико-методичні аспекти зміцнення фізичного здоров'я учнівської та студентської молоді. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. Вип. 76. Чернігів, 2010. С. 243–247.
3. Папуша В. Методика фізичного виховання школярів: форми, зміст, організація. Тернопіль: Збруч, 2000. 248 с.
4. Поташнюк І. В. Роль фізичного виховання в системі оздоровчих заходів шкіл сприяння здоров'ю. *Фізичне виховання*. № 3. 2021.
5. Почтар О. М. Здоров'язбережувальні технології у фізичному вихованні школярів: Навчально-методичний посібник. Чернігів: ЧНПУ імені Т. Г. Шевченка, 2012. 44 с.

ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ З ВИКОРИСТАННЯМ ЦИФРОВИХ СЕРВІСІВ GOOGLE

Юлія Фень,

студентка 3 курсу спеціальності 013 Початкова освіта відділення початкової, дошкільної освіти та інформаційних технологій Луцького педагогічного фахового коледжу
Науковий керівник – Наталія Корінчук,
викладач циклової комісії природничо-математичних дисциплін

Актуальність теми. Важливість дистанційного навчання, а особливо вивчення математики в початковій школі з використанням цифрових сервісів Google виявилася не лише актуально в умовах пандемії COVID-19, а й зараз під час повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну. У зонах, де ведуться бойові дії неможливо забезпечити безпеку дітей та вчителів у школах, тому використання дистанційних технологій стає необхідним.

За останні кілька років дистанційне навчання стало необхідним елементом сучасної освіти. Впровадження цифрових технологій в освітній процес зробило дистанційне навчання більш доступним та ефективним, зокрема при вивченні математики в початковій школі, а сервіси Google відкривають безмежні можливості для організації такого навчання та надають здобувачам освіти і вчителям корисні та функціональні інструменти.

Дистанційна форма освіти стає все більш популярною та важливою в сучасному суспільстві. Особливого значення набуває впровадження цієї форми навчання в початковій школі, де учні починають здобувати базові знання, в тому числі і з математики. В умовах пандемії COVID-19, коли традиційні форми навчання були суттєво обмежені запровадження дистанційної освіти в Україні, було вимушеним. Щоб запобігти поширенню вірусу та гарантувати безпеку здобувачів освіти, уряд запровадив карантинні обмеження, включаючи закриття навчальних закладів та перехід на дистанційне навчання. Використання сучасних цифрових сервісів, зокрема інструментів Google, дозволило вчителям організувати ефективне вивчення математики та інших предметів дистанційно, забезпечити інтерактивну взаємодію з дітьми та підтримувати високий рівень мотивації до навчання.

У четвер о 3:40 ранку 24 лютого 2022 року повномасштабне вторгнення на територію України російською федерацією внесло свої корективи в навчальний процес.

Використовуючи цифрові сервіси Google, школи можуть продовжувати надавати якісну освіту. Отож, основні причини впровадження дистанційного навчання:

1. Велика кількість шкіл зруйнована або пошкоджена.

2. У містах і селах, де відбуваються бойові дії, організація традиційних уроків стає небезпечною. Війна змусила багатьох людей залишати свої домівки і мігрувати в більш безпечні райони або за межі країни. Дистанційна освіта дозволяє здобувачам освіти та працівникам школи продовжувати навчальний процес незалежно від місця проживання та забезпечує стабільність навчання.

3. Враховуючи останні події в країні у дітей віком до 11 років у яких ще не сформована психіка, може виникати стрес і психологічні проблеми, тому такий формат освіти може бути більш комфортним варіантом, оскільки вона дозволяє навчатися і працювати, перебуваючи в безпеці.

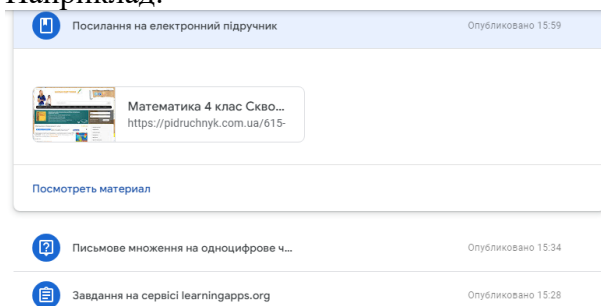
Використання цифрових сервісів Google для проведення дистанційних уроків математики для здобувачів освіти 1–4 класів початкової школи є ефективним і результативним. Тож, перелік онлайн-сервісів від компанії Google:

1. «Google Classroom» – безкоштовний сервіс для навчальних закладів. Мета – спростити створення, поширення і класифікацію завдань, прискорити обмін файлами між учителями і учнями. Реєструватись окремо не потрібно, достатньо мати пошту на Gmail [2].

Поради:

- Створюйте окремі курси в «Google Classroom» для кожного предмету, в тому числі математики. Це буде вашою центральною платформою для планування уроків і спілкування з дітьми.
- Регулярно публікуйте навчальні матеріали для вдосконалення у дітей математичних компетентностей (відеоуроки, презентації, плани уроків).
- Педагоги можуть створювати теми, додавати запитання, планувати онлайн-заходи, виставляти бали за кожен вправу, встановлювати час на виконання завдання та обмежувати приєднання матеріалів після закінчення терміну здачі.

Наприклад:

Арифметичні дії. Множення і ділення :

• Google Classroom також має інтеграцію з кількома програмами, орієнтованими на освіту. За допомогою Classcraft викладачі можуть імпортувати дані учнів та перетворювати діяльність в місії в грі. У Quizizz ви можете ділитися наявними в програмі іграми та перетворювати їх на завдання. Tynker має кілька безкоштовних курсів та засобів навчання, орієнтованих на інформатику [5].

2. «Google Форми» – це інструмент, який дозволяє створювати онлайн-опитування та форми для збору інформації, а також аналізувати відповіді.

Ця платформа надає можливість створювати опитувальники, вікторини та навіть анкетування для учнів. Функціонал сервісу вражає:

- можливість встановити одну або декілька правильних відповідей, встановлення відповідностей;
- запитання або відповідь може мати як текстовий, так і візуальний формат (фото, відео);
- результати учнів відображаються у вигляді зрозумілої статистики (колові діаграми тощо);
- швидке переведення результатів у зручний для огляду формат Google-таблиць;

- можливість роздрукувати створену форму.

І головне – діти можуть знаходитися будь-де! Ставте завдання та отримуйте від них відповіді [4]!

3. «Google Диск» – віртуальне сховище даних, з можливістю організації власного робочого простору. Він дає можливість організації спільної роботи з колегами, з класами, з творчими групами [3, с. 3].

4. «Google Календар» – це сервіс, що допомагає вчителям планувати уроки, нагадувати про домашні завдання з математики і з інших курсів, організовувати тестування, планувати зустрічі для допомоги та спілкування з батьками учнів.

5. «Google Meet» – ідеальний інструмент для проведення віртуальних уроків математики для учнів 1–4 класів. Він надає можливість спілкуватися через мікрофон, камеру та чату під час зустрічі, наявна функція піднятої руки, трансляції екрану.

6. «Google Презентації» – веб-сервіс, за допомогою якого користувач може створювати, редагувати, експортувати презентації в режимі онлайн, а також надавати колективного доступу до роботи з ними [1].

7. «Google Документи» – це онлайн-інструмент, що дозволяє створювати та редагувати текстові документи, презентації, таблиці та інші файли.

Ще цей сервіс можна використовувати на уроках математики для створення вправ і завдань, робочих аркушів для інтерактивних вправ, колективної роботи над задачами, шаблонів для проєктів та організації матеріалів для самостійної роботи школярів.

Організація дистанційного навчання математики в початковій школі з використанням цифрових сервісів Google є ефективним та зручним підходом для вчителів, здобувачів освіти і батьків. Інструменти від компанії Google надають можливості для організації уроків, спілкування, надання матеріалів для навчання та оцінювання знань. Вони дозволяють створювати інтерактивні та індивідуалізовані уроки, забезпечуючи доступ до навчальних ресурсів з будь-якого місця та в будь-який час. Організація дистанційного навчання з використанням цих сервісів допомагає забезпечити безперервний навчальний процес та зберегти якість освіти навіть у складних умовах, таких як пандемія чи інші обставини, що обмежують фізичну присутність учнів у школі.

Література та джерела

1. Дмитерко Н. А. «Використання google сервісів в навчальному процесі». URL: <http://surl.li/ijuvi> (дата звернення: 09.05.2024).
2. Павліченко Т. Чотири сервіси, які допоможуть організувати дистанційне навчання. *Нова українська школа*. URL: <https://nus.org.ua/articles/chotyry-servisy-yaki-dopomozhut-organizuvaty-dystantsijne-navchannya/> (дата звернення: 08.05.2024).
3. Рудченко О. А. Сервіси Google для освіти. *Vseosvita*. URL: <https://vseosvita.ua/library/servisi-google-dla-osviti-4762.html> (дата звернення: 08.05.2024).
4. Сервіси Google – помічники в організації дистанційного навчання. *На урок*. URL: <https://naurok.com.ua/post/servisi-google-pomichniki-v-organizaci-distanciynogo-navchannya> (дата звернення: 08.05.2024).
5. Що таке google classroom: основні можливості? *FutureNow*. URL: <https://futurenow.com.ua/shho-take-google-classroom-yak-neyu-korystuvatysya-yak-pratsyuye-ta-osnovni-mozhlyvosti/> (дата звернення: 08.05.2024).

ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Марія Хомич,

студентка 4 курсу спеціальності 013 Початкова освіта відділення початкової, дошкільної освіти та інформаційних технологій Луцького педагогічного фахового коледжу

Науковий керівник – Світлана Савчук,

викладач циклової комісії шкільної, дошкільної педагогіки, психології та методик

Актуальність теми. Завдяки стрімкому розвитку технологій освіта стає все більш доступною, цікавою та ефективною. Одним із найбільш інноваційних напрямків у сучасній освіті є використання ігрових технологій в навчальному процесі початкової школи. Ігри давно перестали бути виключним привілеєм розваги – вони стали потужним інструментом навчання, сприяючи залученню учнів до процесу навчання, стимулюючи їхній інтелектуальний розвиток та розвиток соціальних навичок.

При переході з дошкільного дитинства до шкільного життя дитини змінюється провідний тип діяльності з гри на навчання. Але, незважаючи на це, ігри допомагають молодшому школяреві простіше пізнавати світ, засвоювати нові знання, тому виключати їх із процесу навчання не варто. Від учителя вимагається чимало сил на правильну організацію та застосування ігор під час уроків, оскільки весь педагогічний процес має бути суворо продуманий і вирішувати завдання формування предметної компетенції. У зв'язку з цим, використовуються не просто ігри, а ігрові технології. Слово «технологія» походить від грецьких слів «techne» (мистецтво, майстерність, уміння) і «logos» (наука, закон). «Технологія» – це наука про майстерність. У сучасній науці термін «технологія» використовується в таких поєднаннях, як «навчальні процеси, методи лікування та управління». Таке тлумачення дозволяє зробити певні висновки: термін прийшов у педагогіку з технічних наук; технологія – це спосіб перетворення чогось; технологія надає узгодженість дій. Як бачимо, тлумачення феномену «технологія» є загальним і стосується багатьох галузей знань, зокрема медицини, техніки і навіть педагогіки. Під педагогічною технологією розуміють систему взаємопов'язаних прийомів, форм і методів організації освітнього процесу, об'єднаних єдиною концептуальною основою, освітніми цілями і завданнями, що створюють задані умови для навчання, виховання і розвитку учнів [3].

Ігрова технологія навчання – це системний метод організації навчання з метою оптимізації побудови навчального процесу та реалізації його завдань. У сучасній початковій школі ігрова діяльність використовується у таких випадках:

- як самостійний елемент технології засвоєння понять, тем і розділів навчального предмета;

- як елемент більш загальної технології;
- як урок або частина уроку (вступ, контроль);
- як технологія позакласної роботи.

Метою використання ігрових технологій у початковій школі є розвиток стійкого пізнавального інтересу в учнів через засвоєння різних ігрових форматів. Виклики використання ігрових технологій у початковій школі:

1. Педагогічні (засвоєння учнями матеріалу, поглиблення, узагальнення, сприяння систематизації, вдосконалення навичок тощо).

2. Розвиваючі (розвиток творчого мислення, емоційного інтелекту, пам'яті, уваги, уяви, спостережливості, емпатії, вміння використовувати набуті знання на практиці, навичок співпраці та комунікації).

3. Виховні (розвиває моральні цінності та переконання, толерантність, мотивацію до самовдосконалення тощо) [1].

Психолого-педагогічні особливості проведення ігор:

1. Під час гри вчитель повинен створювати в класі атмосферу довіри, впевненості учнів у власних силах та досяжності поставлених цілей. Запорукою цього є доброзичливість, тактовність вчителя, заохочення та схвалення дій учнів.

2. Будь-яка гра, запропонована вчителем, має бути добре продумана та підготовлена. Не можна для спрощення гри відмовлятися від наочності, якщо вона потрібна.

3. Вчитель повинен бути уважним до того, наскільки учні підготовлені до гри, особливо до творчих ігор, де учням представляється велика самостійність.

4. Слід звернути увагу до складу команд для гри. Вони підбираються так, щоб у кожній були учасники різного рівня і при цьому в кожній групі має бути лідер.

Не слід привчати дітей до того, щоб на кожному уроці вони чекали нових ігор або казкових героїв. Необхідний послідовний перехід від уроків, насичених ігровими ситуаціями, до уроків, де гра є захопленням за роботу на уроці або використовується для активізації уваги: веселі жарти-хвилинки, ігри-подорожі в країну чисел або країну знань [4].

Переваги використання ігрових технологій:

- Ігрові технології можуть зацікавити учнів та стимулювати їхню активність у навчанні;
- Гра може сприяти розвитку різноманітних навичок, таких як співпраця, комунікація, критичне мислення тощо;
- Деякі ігрові технології можуть бути налаштовані на індивідуальні потреби та рівень кожного учня;
- Гра може допомогти візуалізувати складні концепції та процеси, що полегшує їх засвоєння;
- Використання ігор у навчанні може робити процес навчання більш цікавим та приємним для учнів [2].

Отже, використання ігрових технологій в освітньому процесі початкової школи є актуальним і перспективним напрямом розвитку освіти. Ігрові технології сприяють покращенню засвоєння навчального матеріалу, розвитку креативності, логічного мислення та комунікативних навичок учнів. Вони стимулюють зацікавленість у навчанні, сприяють активній участі дітей у процесі вивчення матеріалу та розвивають в них вміння працювати в команді. Крім того, ігрові технології можуть бути ефективним інструментом для індивідуалізації навчання, адаптації до індивідуальних потреб кожного учня. Важливою складовою успішного впровадження ігрових технологій в освітній процес є комплексний підхід до їх використання, врахування вікових та індивідуальних особливостей дітей. Розвиток інноваційних методик, спрямованих на інтеграцію ігрових технологій в освітній процес, має потенціал перетворити початкову школу на місце, де кожен учень зможе максимально реалізувати свій потенціал та отримати якісну освіту.

Література та джерела

1. Використання ігрових технологій в початковій школі URL: <https://naurok.com.ua/vikoristannya-igrovih-tehnologiy-v-pochatkoviy-shkoli-59468.html> (дата звернення: 07.05.2024).
2. Використання ігрових технологій на уроках в початкових класах URL: <https://vseosvita.ua/library/vikoristanna-igrovih-tehnologij-na-urokah-v-pocatkovih-klasah-166120.html> (дата звернення: 07.05.2024).
3. Гра у становленні особистості дитини. Роль гри у навчанні й вихованні школярів. *Початкова школа*. 2013. № 6. С. 40–45.
4. Дзятківська Г. Ігрові технології навчання в початковій школі: особливості використання. *Магістерський науковий вісник*. 2015. № 23. С. 141–144.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Юлія Хрупчик,

студентка 3 курсу спеціальності 013 Початкова освіта відділення початкової, дошкільної освіти та інформаційних технологій Луцького педагогічного фахового коледжу

Науковий керівник – Лариса Констанкевич,

викладач-методист циклової комісії природничо-математичних дисциплін

Актуальність теми. Сьогодні оволодіння інтерактивними освітніми технологіями та їх застосування у щоденній практичній діяльності на заняттях у початковій школі – це професійна потреба кожного педагога.

Різні аспекти використання інтерактивних методів навчання досліджували О. Пометун, Л. Пироженко, О. Савченко, О. Василенко, І. Галиця і О. Галиця, В. Докучаєва

та ін.

Вибір оптимальних умов та засобів організації освітнього процесу учнів початкової школи вимагає від педагогів пошуку активних форм та методів навчання, найважливішими з яких вважаються інтерактивні. Внаслідок цього виникає необхідність використання інтерактивних методів і форм навчання, а також затверджується раціональність їх застосування у процесі викладання різних навчальних дисциплін у початковій школі.

Поняття «інтерактивність» походить від англійських слів «inter» – «взаємний» та «act» – «діяти, дія», та означає здатність взаємодіяти чи перебувати у режимі розмови, діалогу з будь-ким (з людиною) або чимось (з комп'ютером) [1, с. 27]. З цього випливає, що інтерактивні технології навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, спосіб пізнання, що реалізується у формі спільної діяльності учнів, при якій кожен учасник вступає в взаємодію з іншими, отримує нові відомості, відповідає на питання, моделює різні ситуації, оцінює дії свої дії та вчинки інших учнів, а також поринає в атмосферу ділового співробітництва щодо вирішення поставлених питань та виниклих проблем [3, с. 5].

До основних методів і прийомів реалізації інтерактивного навчання відносять:

- мозковий штурм;
- проєкти з презентацією;
- ділові ігри (рольові, імітаційні);
- використання інформаційно-комунікаційних технологій, відтворення аудіо- та відеоматеріалів. Це можуть бути онлайн-тести, застосування навчальних сайтів, спеціальних програм або використання інтерактивного обладнання, призначеного для навчання [2, с. 233].

Усе перераховане вище спрямоване на те, щоб навчити дітей уміння аналізувати, самостійно знаходити та структурувати інформацію, ухвалювати аргументовані рішення, будувати логічні ланцюжки.

Використання інтерактивних технологій у початковій школі має безліч переваг, які можна обґрунтувати:

1. Залучення уваги учнів: Інтерактивні технології, такі як відеоуроки, ігрові симуляції, веб-сайти та мультимедійні презентації, можуть бути цікавими для дітей і залучати їх увагу навіть до найскладніших тем.

2. Збагачення навчального процесу: Використання цифрових інструментів дозволяє розширити можливості навчання. Наприклад, інтерактивні вправи можуть допомогти в засвоєнні матеріалу швидше та ефективніше.

3. Індивідуалізація навчання: Завдяки інтерактивним технологіям вчителі можуть створювати персоналізовані завдання та програми для кожного учня відповідно до їхніх потреб та рівня знань.

4. Розвиток критичного мислення і проблемного вирішення: Ігрові та інші інтерактивні форми навчання сприяють розвитку аналітичних та критичних навичок учнів, а також навичок проблемного вирішення.

5. Стимулювання творчості: Інтерактивні технології надають можливість учням виражати свою творчість через мультимедійні проєкти, вебдизайн, анімацію тощо.

6. Підвищення мотивації: Використання ігор, онлайн-конкурсів, гурткової роботи тощо, зацікавлює дітей і підвищує їхню мотивацію до навчання.

7. Підготовка до цифрової епохи: Освіта з використанням інтерактивних технологій допомагає учням стати більш компетентними у використанні сучасних технологій, що є важливим у цифровому світі.

Далі зупинимося на інтерактивному навчанні, яке засноване на застосуванні інтерактивного обладнання.

Перевагами використання інтерактивних технологій у практиці початкової школи є:

Готове заняття. Інтерактивне обладнання включає готові програми, ефекти, заняття, рекомендації, тож для побудови уроку викладач не буде гаяти час, роздаючи картки,

описуючи хід гри чи завдання, або довго налаштовувати його. Обладнання повністю готове до використання під час увімкнення.

Соціалізація та розвиток навичок комунікації. Діти вчаться домовлятися, поводитися в команді, висловлювати свою думку та аргументувати її. Крім цього, школярі намагаються уникати конфліктів і спілкуватися ввічливо, знаходити компроміси. Усі ці навички в майбутньому будуть дуже корисні кожній дитині.

Творчі навички. Багато педагогів стверджують, що впровадження інтерактивних методів навчання сприяє розвитку творчих навичок у дітей, а також особливого нестандартного способу мислення.

Психічне здоров'я. Такі методи змушують дітей самостійно приймати навчання, бути активним учасником цього процесу, що дає змогу уникнути підвищеної тривожності, зайвого розумового навантаження та надмірної втоми.

Підвищення якості матеріалу. Деякі інтерактивні інструменти дають змогу використовувати на уроках схеми, графіки, зображення, презентації, аудіо- та відеофрагменти, що корисно для ефективного засвоєння досліджуваної теми.

Використання інтерактивних технологій у навчальному процесі має як користь, так і шкоду. Ось деякі переваги та недоліки.

Залучення студентів. Інтерактивні технології можуть захопити студентів і зробити процес навчання цікавим і захоплюючим.

Переваги різних стилів навчання. Інтерактивність корисна для адаптації різних стилів навчання, таких як візуальний, слуховий або кінетичний.

Здатність отримувати негайний зворотний зв'язок. Інтерактивні технології допомагають учням отримувати негайний відгук про їхні зусилля, що може допомогти виправити помилки та покращити результати.

Сприяння співпраці. Використання технологій може сприяти посиленню спілкування та співпраці між студентами.

Але за всіх переваг, у інтерактивних методів є мінуси, які потрібно враховувати:

Навички вчителя. Для роботи із сучасним обладнанням треба володіти відповідними навичками. Викладач повинен уміти працювати за звичайним комп'ютером, щоб під час роботи з інтерактивними інструментами не відчувати дискомфорту і по максимуму використовувати його потенціал.

Період адаптації. У більшості випадків діти люблять інтерактивні інструменти, але не варто забувати, що всі люди різні, і для деяких дітей це буде складніше, ніж для інших. Деякі учні можуть відчувати внутрішній дискомфорт перші кілька днів, оскільки інтерактивне навчання руйнує звичні стереотипи про процес навчання.

Кількість методів. Якщо вчитель використовуватиме лише один інструмент, є ризик, що учні будуть складніше адаптуватися до інших. З цієї причини рекомендується поєднувати кілька інструментів у процесі інтерактивного навчання, щоб показати дитині, що існує безліч шляхів розвитку та отримання знань.

Індивідуальні протипоказання. Деякі діти в інклюзивних класах можуть мати індивідуальні протипоказання до використання окремих ефектів інтерактивного обладнання, що варто враховувати педагогу.

Технічні проблеми. Адекватні технічні ресурси не завжди доступні, існують потенційні технічні проблеми, які можуть перешкоджати процесу навчання.

Технологічна залежність. Надмірна технологічна залежність може призвести до втрати здатності мислити й аналізувати самостійно, без потреби в технічній допомозі.

Не всі матеріали підходять для інтерактивного використання. Деякі теми чи ідеї може бути важко відтворити за допомогою інтерактивних технологій.

Загалом користь від використання інтерактивних технологій у навчальному процесі є значною, але важливо визнати їхні переваги та недоліки.

Виходячи з вищевикладеного, можна зробити висновок про те, що використання в

освітньому процесі інтерактивних технологій навчання є інструментом для зростання пізнавальної активності молодших школярів та підвищення результативності навчальних занять. Інтерактивні технології для освіти вже встигли показати свої позитивні та негативні сторони. Як можна помітити, позитивний ефект від застосування такого сучасного обладнання більш значний, ніж його недоліки, більшість яких можна вирішити.

Література

1. Власюк Т. Г. Грицай Н. Б. Використання інтерактивних технологій навчання на уроках біології. Наука, освіта, суспільство очима молодих: *Матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих науковців*. Рівне: РВВ РДГУ. 2019. С. 26–28.
2. Староста В. Технології інтерактивного навчання: сутність, класифікація. *Науковий вісник МНУ ім. В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2019. Вип. 1. С. 232–237.
3. Новиченко О. З досвіду використання інтерактивних технологій. *Початкова освіта*. 2017. Вип. 41. С. 4–15.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Марія Цьось, Юлія Міхиринська,

*студентки 2 курсу спеціальності 013 Початкова освіта
факультету початкової освіти та фізичної культури
ЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради*

Науковий керівник – Тетяна Бортнюк,

*завідувач кафедри природничо-математичної, світоглядної освіти та інформаційних
технологій, кандидат економічних наук, доцент*

Актуальність теми. В сучасному світі, де глобальні проблеми вимагають спільних зусиль для їх вирішення, роль громадянської освіти стає надзвичайно важливою, особливо у формуванні активної громадянської позиції серед молодших школярів. Підготовка нового покоління до участі в суспільному житті та прийняття власних громадянських обов'язків є не лише завданням освітньої системи, але й ключовим елементом. З покоління в покоління розроблялись теорії й праці для покращення системи освіти, багато видатних постатей докладали та докладають дотепер зусилля, щоб забезпечити якісне навчання і виховання майбутнього покоління.

Повномасштабне вторгнення російських агресорів на територію України внесло свої корективи в усі сфери суспільного життя. Особливо вразливою є освітня галузь, оскільки вона стосується дітей та молоді, - основи нашого майбутнього. І саме тому, швидка реакція та виважені кроки в освітньо-виховному середовищі є відповідальним викликом для педагогічної спільноти України. Громадянська освіта займає особливе місце у цьому вимірі. Її виняткова місія полягає не лише у допомозі на шляху до розуміння дітьми й молоддю механізмів функціонування різних аспектів суспільного життя, а й у сприянні формуванню у них стійких демократичних цінностей. Мова йде про формування у дітей та молоді не лише знань, вмінь та навичок, а й систему ціннісних орієнтирів, особливості соціальної поведінки, характер їхнього ставлення до суспільних норм, культури, традицій тощо. Нині це набуває особливої актуальності, адже термін «війна» діти можуть зустріти не лише на сторінках підручників історії. Воєнна дійсність стала життєвою практикою кожного/кожної з них. Таким чином, в основу викладання громадянської освіти мають бути покладені ті цінності, які зараз є найбільш затребуваними й до того ж домінують в українців [1, с. 4].

Тобто кожен має займати свою громадянську позицію, адже - це особистісна якість, характерною особливістю якої є високий рівень громадянської культури та наявність автономної свідомості, максимально віддаленої від впливів соціального оточення із пріоритетом внутрішніх моральних чинників мотивації поведінки. Формування

громадянської позиції відбувається в процесі систематичного, планомірного впливу на особистість комплексу виховних чинників з метою прищеплення їй ціннісних орієнтирів, опанування громадянськими знаннями, вміннями й навичками суспільної поведінки, завдяки яким особистість виступає активним членом громадянського суспільства.

Важлива роль у процесі формування громадянської позиції підростаючої особистості належить початковій освіті, адже якщо в молодшому шкільному віці діти не отримують належного виховання, то надалі у них можливий розвиток асоціального типу поведінки. І саме школа як основний інститут соціалізації молодших школярів бере на себе функцію корекції чи згладжування багатьох порушень, що виникають у процесі його особистісного функціонування під впливом батьків та інших людей, які оточують дитину. Для учнів початкової школи характерним є прагнення якомога більше дізнатися про навколишній світ. Тобто активізується формування світогляду, інтересів, бажань, а, відповідно, основ їх майбутньої громадянської позиції [2, с. 17].

Доцільно використовувати інтерактивні вправи для формування в учнів молодших класів громадянськості. Наприклад, вправа «Обери позицію». Цю вправу можна використовувати як для індивідуальної, так і групової роботи на уроках «Я досліджую світ» у 3 класі (за типовою освітньою програмою, розробленою під керівництвом О.Я. Савченко, змістова лінія «Людина в суспільстві»). Мета цієї вправи – розвиток критичного мислення, здатності аргументувати свою позицію, а також уміння слухати та розуміти аргументи інших людей. Це корисно для навчання дискусійних навичок, розвитку емпатії та співпраці.

«Обери позицію»

Перед дітьми ставиться проблемне питання, наприклад (Чи згодні ви, що кожен повинен допомагати один одному у спільноті? Чи повинні діти брати участь у рішеннях, що стосуються їхнього класу або школи? Чи погоджуєтеся ви з тим, що усі діти мають однакові права на освіту?), де вони визначають свою позицію. На дошці написано слова «За», «Проти», «Не знаю», кожен з дітей підходить до обраної позиції. Після чого формуються команди з конкретними позиціями в яких діти висувують аргументи на користь себе.

Виклики, пов'язані з формуванням активного та відповідального громадянина із розвиненим почуттям власної гідності, стійкою громадянською позицією, готовністю до виконання громадянських обов'язків, потребують комплексного підходу до вирішення поставлених завдань в умовах модернізації системи освіти України. Саме тому була схвалена Концепція розвитку громадянської освіти в Україні від 3 жовтня 2018 р.

Концепція розвитку громадянської освіти в Україні базується на необхідності створити сприятливі умови для формування та розвитку громадянських компетентностей людини на всіх рівнях освіти та в усіх складниках освіти, що дасть змогу громадянам краще розуміти та реалізувати свої права в умовах демократії, відповідально ставитися до своїх прав та обов'язків, брати активну участь у суспільно-політичних процесах, а також усвідомлено забезпечувати захист, утвердження та розвиток демократії.

Метою громадянської освіти є формування і розвиток у громадян України громадянських компетентностей, спрямованих на утвердження і захист державності та демократії, здатності відстоювати свої права, відповідально ставитися до громадянських обов'язків, брати відповідальність за власне життя, за налагодження гармонійних стосунків між членами сім'ї, за життя територіальної громади [3].

На даному етапі громадянська освіта має бути спрямована не лише на забезпечення громадянина компетенціями, необхідними для орієнтації у суспільно-політичному житті країни, взаємодії з органами влади, відстоюванні своїх конституційних прав та свобод, а, передусім – на виховання громадянина-патріота, свідомого своїх конституційних обов'язків [4, с. 59].

Отже, вчителі мають велике значення у формуванні громадянської позиції, адже вони закладають основу для подальшого розвитку свідомого громадянина.

Література та джерела

1. Волошенюк О., Горленко Г., Кендзьор П., Козорог О., Маркусь Н., Махун Л., Громадянська освіта: перемоги війну. *Літера ЛТД*. 2018. С. 4.
2. Кафарська О.Б. Психолого-педагогічні основи формування громадянської позиції особистості. *Прикарпатський юридичний вісник*. Вип.2 (5). 2014. С. 17.
3. Концепція розвитку громадянської освіти в Україні. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2018-%D1%80#Text> (дата звернення 21.04.2024).
4. Якименко Ю., Стецюк П., Балуба І. та ін. Сучасний стан, пріоритети та перспективи розвитку системи громадянської освіти в Україні. *Центр Разумкова*. 2023. С. 59.

ВИКОРИСТАННЯ СТРАТЕГІЙ У ВОЛЕЙБОЛЬНИХ КОМАНДАХ

Дмитро Чміль, Анастасія Григор'єва,

*студенти 4 курсу спеціальності 017 Фізична культура і спорт
факультету початкової освіти та фізичної культури*

ЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради

Науковий керівник – Олександр Митчик,

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, завідувач кафедри фізичної культури

Актуальність теми. Аналізуючи літературні джерела та роботи фахівців у галузі волейболу, можна сказати, що ця спортивна гра за останні десятиліття зазнала чималих змін, які пов'язані як із її природним процесом, так і зі змінами в правилах [4]. Незважаючи на значну кількість досліджень у волейболі, багато аспектів цієї спортивної гри залишаються не розкритими й чекають своїх удосконалень. Сучасний волейбол це спортивна гра, що характеризується високою руховою активністю спортсменів.

У європейському волейболі важливу роль відіграють не лише індивідуальні навички гравців у різних амплуа, а й загальна стратегія команди, її тактика гри, злагодженість командних дій, а також фізична та психологічна підготовка. Європейські команди часто вирізняються високим рівнем технічної майстерності та тактичної гнучкості. Розглянемо деякі аспекти, які є характерними для європейських волейбольних команд на прикладі амплуа, про які ми говорили.

У європейському волейболі догравальники часто є ключовими гравцями в атаці, які володіють не лише потужними ударами, а й чудовою технікою ведення м'яча, включаючи здатність виконувати складні удари під кутом. Вони також мають бути відмінними в обороні, зокрема у прийомі подач.

У європейських лігах діагональні гравці часто відзначаються високою результативністю в атаці. Вони повинні мати сильний удар не тільки з правого флангу, але й здатність виконувати ефективні «замахові» удари, обманюючи блок суперника [1, с. 38].

Центральні блокуючі в європейських командах часто є майстрами швидких «слайдів» та інших комбінованих атак, що дозволяє їм бути ефективними не лише в блокуванні, а й у внеску в атаквальну гру команди. Вони також відіграють ключову роль в координації оборони на мережі.

Пасуючі в європейських командах часто виділяються своєю здатністю швидко аналізувати гру та адаптуватися до різних оборонних схем суперників. Вони повинні володіти високою точністю пасів та здатністю вести гру під тиском, забезпечуючи «чисті» м'ячі для атакуючих.

Ліберо в європейських командах часто є одними з найкращих в світі у своїй спеціалізації. Вони відзначаються надзвичайною реакцією, вмінням читати гру та високим рівнем мобільності, що дозволяє їм ефективно керувати обороною на задній лінії.

Не менш важливою є роль тренерського складу, який в європейських командах часто використовує передові технології для аналізу гри, вдосконалення навичок гравців та

розробки тактичних схем. Європейські тренери відомі своєю здатністю адаптуватися до суперників і вносити стратегічні корективи в гру своєї команди в реальному часі [2].

Високий рівень європейських волейбольних ліг часто зумовлений глибокою історією волейболу в цих країнах, розвинутою інфраструктурою та інвестиціями в спортивні академії та молодіжні ліги. Команди з Італії, Росії, Польщі, Туреччини, і Бразилії (хоча остання і не європейська, але має значний вплив на глобальний волейбол) регулярно показують високі результати на європейській і світовій арені, завдяки високому рівню тренувань, техніки та тактичної підготовки.

Європейські команди часто підкреслюють важливість злагодженої командної гри, де кожен гравець виконує свою роль, але також готовий адаптуватися та підтримати своїх товаришів по команді. Це створює динамічну та непередбачувану гру, де успіх часто залежить від здатності команди швидко переходити від оборони до атаки та використовувати слабкі місця суперника.

Велика увага приділяється також психологічній підготовці, адже змагання на високому рівні вимагають не лише фізичної витривалості, а й ментальної стійкості. Гравці та тренери працюють над розвитком комунікативних навичок, вмінням залишатися спокійними під тиском та здатністю ухвалювати швидкі рішення [3].

У європейському волейболі також велика увага приділяється науковому підходу до тренувань, включаючи використання сучасних технологій для аналізу ігрового процесу, моніторингу фізичного стану гравців та їхнього відновлення після матчів і тренувань. Все це дозволяє командам підвищувати свою конкурентоспроможність та досягати високих результатів на міжнародній арені.

Успіх команди значною мірою залежить від вибору та розвитку гравців для певних амплуа. Це включає в себе не лише пошук талановитих спортсменів, але й їх подальше навчання та розвиток, з урахуванням особливостей волейбольної гри та потреб команди. Тренерський склад відіграє ключову роль у визначенні потенціалу гравців і адаптації тренувального процесу для максимального розвитку їх ігрових навичок.

Комплектація сучасних команд у волейболі демонструє високий рівень стратегічного планування та розуміння ігрових амплуа. Успіх в сучасному волейболі вимагає не лише відмінної техніки та фізичної підготовки, але й глибокого аналізу ігрових стратегій, а також ефективного вибору та розвитку гравців. Цей комплексний підхід дозволяє командам досягати високих результатів на національному та міжнародному рівнях, підносячи волейбол як вид спорту на нову висоту.

Література та джерела

1. Догравач у волейболі: функції, розстановка. URL: <https://sportovets.com.ua/dohravach-u-volejbolu-funktsii-rozstanovka/> (дата звернення: 04.03.2024).
2. Железняк Ю. Д., Шипулін Г. Я., Сердюков О. Е. Тенденції розвитку класичного волейболу на сучасному етапі. *Теорія і практика фізичної культури*. 2004. № 4. С. 30–33.
3. Жуковський С. Б. Теорія і методика волейболу. К. Олімпійська література, 2019. 155 с.
4. Костюкевич В. М. Теорія і методика спортивної підготовки (на прикладі командних ігрових видів спорту): навчальний посібник. 2-ге вид. перероб. та доп. К.: КНТ, 2018. 616 с.

МЕТОДИ РОЗВИТКУ СИЛИ ТА ШВИДКОСТІ У СТРУКТУРІ ЗАГАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЮНИХ ФУТБОЛІСТІВ

Андрій Шаламай, Владислав Кузнєчиков,

студенти 2 курсу спеціальності 017 Фізична культура і спорт

факультету початкової освіти та фізичної культури

ЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради

Науковий керівник – Олександр Митчик,

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, завідувач кафедри фізичної культури

Актуальність теми. Початкова підготовка – перший етап, на якому розпочинається спортивна діяльність. Дидактична мета цього етапу – створення оптимальних можливостей для розвитку рухових якостей, підвищення рівня підготовленості організму, що у подальшому сприятиме адаптації під час виконання інтенсивних завдань спеціального характеру. На цьому етапі навчання спортсмен оволодіває загально-теоретичними та спеціальними знаннями, у нього формуються рухові навички [2].

Фізична підготовка – найважливіша частина навчально-тренувального процесу. В результаті цілеспрямованої спортивної підготовки розвиваються фізичні якості і навички, необхідні в ігровій діяльності. Без достатньо високого рівня розвитку сили, швидкості, спритності та витривалості неможливо успішно використовувати технічні прийоми і здійснювати задумані тактичні дії в мінімальні відрізки часу та протягом усієї гри. Футбол потребує різнобічної підготовки, яка обумовлена ігровими ситуаціями, які часто змінюються, індивідуальними і колективними діями. Футболісти виконують переважно динамічну роботу змінної інтенсивності, ведуть безперервне єдиноборство за м'яч з великою напруженою протягом тривалого часу, застосовуючи різноманітні рухи.

У науково-методичній літературі розрізняють загальну, допоміжну і спеціальну фізичну підготовку. Загальна фізична підготовка футболіста направлена на виконання вимог, які диктуються грою. Ця підготовка повинна допомагати розвивати такі важливі в сучасному футболі якості, як швидкість реакції, рухливість, гнучкість, витривалість і стійкість. Важливе значення мають природні задатки футболіста [6]. Загальна фізична підготовка спрямована на всебічний фізичний розвиток спортсмена [4], зміцнений відповідними морфологічними і функціональними змінами у організмі. Вона зміцнює якість виконання вправ і дій по суті у двох напрямках. Перший напрям спрямований на розвиток окремих рухових якостей і в широких варіантах їх прояву. Це означає, що кожна рухова якість повинна розвиватися всесторонньо, що позитивно відображається на швидкому розвитку спеціально спрямованої фізичної якості [5]. Другий напрям впливає з форм всебічного розвитку рухових якостей. Одночасно з розвитком проявів рухових здібностей зміцнюються й інші рухові навички, які по суті означають тренування техніки. Це відобразиться в швидкому і досконалому оволодінні прийомами і навичками техніки. Обидва напрями допомагають створити солідну основу загальної підготовки гравця [3]. Деякі тренери вважають, що загальна фізична підготовка футболістів повинна включати тільки вправи з м'ячем, а інші, що частина роботи проводиться без м'яча [1]. Проте це слід уточнити, враховуючи, що загальна теорія підготовки спортсменів, передбачає як основні засоби для загально фізичної підготовки – різноманітні фізичні вправи, котрі безпосередньо та опосередковано впливають на удосконалення майстерності спортсменів [5]. Фізична підготовка включає в себе не тільки вправи, які використовуються під час гри з м'ячем, але і ті які необхідні для взаємодії гравців.

Сила визначається як здатність долати зовнішній опір за рахунок м'язових зусиль. Сила необхідна кожному футболісту. Сила футболісту потрібна така, щоб він витримував стрімкі старту, біг, стрибки за м'ячем, міг миттєво зупинитися і миттєво змінювати напрям руху. Футболіст, маючи силу, повинен легко, але економно рухатися по полю, виконуючи техніко-тактичні дії.

Для юних футболістів передбачається застосовувати динамічну, тобто рухову форму розвитку сили протягом всіх тренувальних періодів. В окремі тренувальні періоди можна проводити заняття двічі в тиждень але обов'язково за силовими повинні слідувати вправи ігрового характеру на розслаблення, відновлення. Для того, щоб досягнути у футболістів органічного поєднання сили і швидкості і при цьому не погіршити координаційних можливостей і не понизити витривалості, необхідно використовувати такі засоби і методи тренування, які б відповідали вимогам рухової діяльності у футболі. Найраціональнішим засобом виховання сили і швидкості у футболістів є комбінована динамічна робота.

Основними методами розвитку сили у футболістів є:

- метод повторного виконання силової вправи з обтяженням;
- метод повторного виконання швидкісно-силової вправи (метод динамічних зусиль);
- метод повторного виконання статистичної силової вправи.

Виховання швидкісно-силових якостей здійснюється головним чином шляхом застосування швидкісно-силових вправ, під час виконання яких, сила досягає максимуму переважно за рахунок збільшення швидкості скорочення м'язів.

До таких вправ належать:

- біг на короткі дистанції;
- стрибки;
- метання;
- вправи з обтяжуваннями відносно невеликої ваги.

До основних методів розвитку швидкісно-силових якостей належать:

• метод повторного виконання швидкісної вправи без обтяжування;

• метод повторного виконання силової вправи з обтяжуванням малих і середніх навантажень;

- метод вправи, що виконується при змішаному режимі роботи м'язів;
- метод одноразового виконання силової вправи.

Швидкість – це здатність футболіста здійснювати дії в мінімальній для даних умов відрізок часу. Швидкість тісно пов'язана з такими фізичними здібностями, як сила і гнучкість, і найменше з витривалістю.

Швидкість футболістів складається з:

- стартової швидкості;
- швидкості бігу (техніка бігу футболістів відрізняється від спринтерського бігу легкоатлетів, так як присутність м'яча і суперника, а також постійні зміни ігрових ситуацій і спрямованість рухів вимагає іншої техніки бігу);
- швидкості оцінки ситуації, що склалася (футболіст «бачить» поле);
- швидкості обробки м'яча (застосування техніки футболіста в виникаючих ігрових ситуаціях);
- швидкості тактичного мислення.

Вправи, які сприяють розвитку швидкості, особливо цікаві, коли виконуються в парах: відпочинок між вправами повинен бути достатнім для відновлення, оскільки метою парних вправ є розвиток швидкості, а не витривалості. За допомогою таких вправ розвивають і швидкісну витривалість, але в цьому випадку інтервали відпочинку між вправами менші, ніж при виконанні вправ на розвиток швидкості. Основою методики виховання швидкості є вправи, які виконуються з максимальною інтенсивністю (граничною) протягом короткого часу не більше 15 хвилин. Вправи з переважною спрямованістю на виховання швидкості повинні застосовуватися на початку основної частини тренування, потім слід використовувати вправи для розвитку м'язової сили і витривалості. Одним з основних засобів виховання швидкості є вправи, які виконуються з максимальною швидкістю (швидкісні вправи), при цьому, як правило, використовується повторний метод.

Таким чином, загальна фізична підготовка футболіста забезпечується загальнорозвивальними вправами та вправами з інших видів спорту (легкої атлетики, гімнастики, баскетболу, гандболу, хокею, лижного спорту, плавання і т. д.). За допомогою такого підбору досягається розвиток і зміцнення м'язового апарату, поліпшується функціональна діяльність усіх органів і систем організму, забезпечується розвиток фізичних якостей, підвищується загальна тренуваність спортсмена.

Література

1. Віхров К. Л. Футбол у школі: навч.-метод. посіб. К.: Комбі ЛТД, 2004. 256 с.
2. Ігри та ігрові вправи техніко-тактичного характеру в підготовці футболістів: метод. посібник / Й. Г. Фалес, О. Ф. Огерчук, О. В. Колобич, А. В. Дулібський; Львівський держ. ін-т фізичної культури. Кафедра теорії і методики футболу ЛДІФК. Львів, 1998. 112 с.

3. Ніколаєнко В.В. Шляхи вдосконалення організації змагань у дитячо-юнацькому футболі. *Молодіжний науковий вісник (фізичне виховання і спорт)*. Східноєвроп. нац. ун-ту імені Лесі Українки. Луцьк. 2013. Вип. 12. С. 76–85.
4. Пітин М. Взаємозв'язки показників фізичної підготовленості футболістів на етапі початкової підготовки. *Молода спортивна наука України: зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту* / за заг. ред. Євгена Приступи. Л., 2010. Вип. 14. Т. 1. С. 215–219.
5. Ріпак І. Футбол: навч. посіб. Львів: Ліга-Прес, 2010. 224 с.
6. Романюк В. Вплив занять футболом в умовах додаткового уроку на фізичну підготовленість школярів. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: зб. наук. пр.* Луцьк, 2005. С. 352–356.

РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Альона Якимова,

*студентки 1 курсу спеціальності 012 Дошкільна освіта
факультету дошкільної освіти та музичного мистецтва
ЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради*

Науковий керівник – Марія Козігора,

PhD за спеціальністю Психологія, старший викладач кафедри педагогіки та психології

Актуальність теми. Феномен пізнавальної активності привертає увагу дослідників як один із ключових аспектів навчання, оскільки формування особистості відбувається лише через активне взаємодію з навколишнім світом. Ця взаємодія дитини з оточенням проявляється у її активності. Під пізнавальною активністю розуміють самостійну, ініціативну діяльність, спрямовану на вивчення навколишньої реальності (як вияв допитливості) та обумовлену необхідністю вирішувати завдання, що виникають у конкретних життєвих ситуаціях.

Рівень розвитку пізнавальної активності залежить від індивідуально-психологічних особливостей та умов виховання. Беручи до уваги те, що саме пізнавальна активність є основою успішного навчання у школі, основними чинниками, які впливають на її розвиток, є природна допитливість дитини та стимулююча діяльність педагога.

Дитяча допитливість виникає з поступового розвитку початкової потреби дитини у зовнішніх враженнях, що є специфічною людською потребою в новій інформації. У зв'язку з нерівномірністю психічного розвитку дітей дошкільного віку, таких як тимчасові затримки та відхилення від вікової норми, а також відмінності в інтелектуальних здібностях та механізмах, спостерігається значна варіативність у розвитку їхньої пізнавальної активності [2].

У пізнавальній сфері важливе значення має розвиток пам'яті. Л. С. Виготський відзначав, що в дошкільному віці пам'ять починає відігравати ключову роль, оскільки разом із її розвитком з'являється здатність до відокремлення від конкретної ситуації та формування наочно-образного мислення. Пам'ять переважно є мимовільною, проте до кінця дошкільного віку під впливом гри та дорослого у дітей починає формуватися уміння запам'ятовувати та пригадувати свідомо й навмисно [1].

Протягом дошкільного періоду відбуваються значні зміни у мисленні дитини. Наприклад, мислення поступово переходить від наочно-дійового до образно-мовного формату. Так, якщо раніше дошкільник мислив, виконуючи конкретні дії з предметами, то з часом для нього стає характерним мислення за допомогою образів, а пізніше – і за допомогою слів. Розвиток мислення дитини тісно пов'язаний з розвитком мовлення. Діти починають використовувати мовлення для обробки інформації у своїх думках, що супроводжується розширенням набору мислених операцій, таких як аналіз, синтез, порівняння і просте узагальнення. Таким чином, збільшується різноманіття форм мислення, що включає у себе використання міркувань, суджень та простих, але логічних висновків.

Зі зростанням віку в дітей спостерігається зниження порогів відчуттів, покращення гостроти зору та розрізнення кольорів, розвиток фонематичного та звуковисотного слуху, а також значне підвищення точності оцінок ваги предметів. У дошкільному віці продовжується засвоєння сенсорних еталонів, при цьому найбільш доступними є геометричні форми (квадрат, трикутник, коло) та кольори спектра. Дитина успішно формує сенсорні еталони завдяки своїй активності.

Зі збільшенням досвіду пізнання дитина вивчає перцептивні дії і стає здатною досліджувати предмети та виявляти в них найбільш характерні властивості. За словами Л. О. Венгера, на кінець дошкільного періоду сприймання досягає стадії інтеріоризації [3].

Період дошкільного віку визначається як чутливий для розвитку уяви, яка набуває такого швидкого росту, що вважається новоутворенням у пізнавальній сфері на цьому етапі. Про наявність образів, як результатів уяви, можна здогадатися з того, що діти з захопленням слухають короткі розповіді, казки, співчутливо переживають за їхніх героїв. Ігрова діяльність та різні форми продуктивної творчості, такі як конструювання, ліплення, малювання, є потужними стимулами для розвитку як репродуктивної, так і творчої уяви у дошкільника.

Уява дітей цього віку відзначається конкретністю та наочністю образів, їх яскравістю та емоційністю. Під впливом прослуховування казок дитина має схильність надавати стихійним явищам природи, предметам та тваринам людських рис, що відображається у фантазіях малюка. Характерним для дошкільника є зростаюча свобода уяви. Протягом розвитку вона стає більш самостійною психічною діяльністю. Незважаючи на важливість уяви для психічного розвитку дитини, у дошкільному віці цей пізнавальний процес може набувати негативних форм, таких як переживання страхів та прояви брехливості.

Паралельно з дослідженням навколишнього світу, дитина дошкільного віку активно досліджує саму себе. Вона починає усвідомлювати свої бажання та дії, у відповідності до етичних норм, і формує своє уявлення про себе, свій власний «Я». Порівняння з ровесниками також допомагає дитині збагатити свої знання про власну особистість. Протягом дошкільного періоду, заснованого на накопиченому досвіді самопізнання, відбувається поступове розширення та розвиток образу «Я» [4].

Таким чином, у дошкільному віці формування пізнавальної сфери відбувається через активне дослідження навколишнього світу та самоідентифікацію. Діти поступово розвивають уяву, мислення, пам'ять та увагу, усвідомлюють власні потреби, бажання та етичні норми. Вони набувають знань та навичок завдяки грі, спілкуванню, взаємодії з ровесниками та дорослими, а також через творчість та експерименти. Дошкільний вік є ключовим періодом для розвитку основних пізнавальних процесів та формування особистості.

Література та джерела

1. Особливості розвитку пізнавальних процесів у дітей дошкільного віку. URL: <http://surl.li/toyjl> (дата звернення: 22.04.2024).
2. Пізнавальний розвиток дошкільників. URL: <http://surl.li/toyiy> (дата звернення: 29.04.2024).
3. Сергеєнкова О. П. Вікова психологія. URL: <http://surl.li/toyjs> (дата звернення: 22.04.2024).
4. Сергеєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Вікова психологія: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. С. 135–140.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Вектор пошуку в сучасному освітньому просторі

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Луцьк, 16 травня 2024 року)

У наукових тезах розглядаються результати теоретичних досліджень і експериментальної роботи з питань педагогіки, психології, філософії та історії освіти, дидактики середньої та вищої школи, професійної освіти, фізичного виховання, оздоровчо-рекреаційної освіти, удосконалення майстерності педагога, освітньої практики в Новій українській школі.

Матеріали конференції адресовано студентам, аспірантам, фахівцям закладів дошкільної, загальної середньої, фахової передвищої, вищої, професійної освіти, тренерам ДЮСШ.

Відповідальні за випуск – Наталія Денисенко, Сергій Марчук
Технічні редактори – Марія Копчук, Сергій Марчук
Коректори – Марія Копчук, Сергій Марчук,
Дизайн обкладинки – Юрій Мажула

Підписано до друку 16.05.2024. Формат 60x84/8
Ум. друк. арк. 9,0. Зам. 98. Тираж 100.
Папір офсетний. Гарнітура Times. Друк цифровий.

Видавець і виготовлювач ФОП Мажула Ю. М.
43021, м. Луцьк, вул. Винниченка, 47/35.
Тел. моб. 096 61 66 277, e-mail: y.mazhula@gmail.com
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 7662 від 07 вересня 2022 року

Вектор пошуку в сучасному освітньому просторі: збірник матеріалів
XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Луцьк, 16 травня 2024 р.) / уклад.
С. Марчук. Луцьк: ФОП Мажула Ю. М., 2024. 176 с.

УДК 37.018+378

